ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΕΜΠΟΡΙΚΟ & ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΟ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

Δ/ΝΣΗ: ΜΗΤΡΩΩΝ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ
ΤΜΗΜΑ: ΜΗΤΡΩΟΥ / Υπηρεσία Γ.Ε.ΜΗ.
Πληροφορίες: ΦΩΤΕΙΝΙΑ ΒΑΣΙΛΙΚΗ
Τηλέφωνο: 2103382304
E-mail: vfot@acci.gr

Αθήνα,16/07/2019
Αριθ.Πρωτ.:1592836

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

Καταχώρισης στο Γενικό Εμπορικό Μητρώο (Γ.Ε.ΜΗ.), στοιχείων της Ανώνυμης Εταιρείας με την επωνυμία **«ΤΕΡΝΑ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΚΑΙ ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ».**

Την **11/07/2019** καταχωρίσθηκαν στο Γενικό Εμπορικό Μητρώο (Γ.Ε.ΜΗ.) τα κατωτέρω στοιχεία της Ανώνυμης Εταιρείας με την επωνυμία **ΤΕΡΝΑ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΚΑΙ ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ,** το διακριτικό τίτλο ΤΕΡΝΑ ΑΕ και αριθμό ΓΕΜΗ **8554301000**:

Α) Με Κωδικό Αριθμό Καταχώρισης 1793826 οι εγκεκριμένες από την 25/06/2019 Γενική Συνέλευση οικονομικές καταστάσεις με τις σχετικές εκθέσεις όπου από την κείμενη νομοθεσία απαιτούνται για τη χρήση 01/01/2018 έως 31/12/2018.

Β) Με Κωδικό Αριθμό Καταχώρισης 1793827 η από 25/06/2019 απόφαση της Γενικής Συνέλευσης σύμφωνα με την οποία ορίστηκαν για τον έλεγχο των Οικονομικών καταστάσεων της χρήσης από 01/01/2019 έως 31/12/2019:

- Η ελεγκτική εταιρεία **«GRANT THORNTON ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΟΡΚΩΤΩΝ ΕΛΕΓΚΤΩΝ ΚΑΙ ΣΥΜΒΟΥΛΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ»**, Α.Φ.Μ. 094399329-Δ.Ο.Υ. ΦΑΕ ΠΕΙΡΑΙΑ, Αρ. ΓΕΜΗ 121548701000, και (Δ/νση : ΖΕΦΥΡΟΥ 56 ΤΚ , ΠΑΛΑΙΟ ΦΑΛΗΡΟ).

Η καταχώριση έγινε, μετά από τυπικό έλεγχο (έλεγχο πληρότητας), σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 9, παράγρ. 2, του Ν. 4548/2018 (ΦΕΚ 104/Α) και την Οδηγία με ΑΔΑ: 647Θ465ΧΙ8-ΞΦ5 (αρ. πρωτ. 141372/ 28-12-2018) της Γενικής Γραμματείας Εμπορίου & Προστασίας Καταναλωτή, σε συνδυασμό με τις διατάξεις του Ν.3419/2005 όπως ισχύει.

Με Εντολή Προέδρου ΕΒΕΑ
Ο ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΓΕΩΡΓΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

Η γνησιότητα του παρόντος μπορεί να επιβεβαιωθεί από το https://www.businessregistry.gr/publicity.aspx

ΤΕΡΝΑ ΑΝΩΝΥΜΟΣ
ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

Λ. Μεσογείων 85, 115 26 Αθήνα
ΑΡ. Γ.Ε.ΜΗ. 8554301000
ΑΡ. Μ.Α.Ε. 56330/01/Β/04/506(08)

ΕΤΗΣΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ

χρήσης

1 Ιανουαρίου έως 31 Δεκεμβρίου 2018

Σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς ως έχουν υιοθετηθεί από την Ευρωπαική Ένωση

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

I. ΕΚΘΕΣΗ ΕΛΕΓΧΟΥ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟΥ ΟΡΚΩΤΟΥ ΕΛΕΓΚΤΗ ΛΟΓΙΣΤΗ 4
II. ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ ΤΟΥ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΓΙΑ ΤΗ ΧΡΗΣΗ 2018 8
Α. Χρηματοοικονομικές Εξελίξεις και Επιδόσεις Περιόδου Αναφοράς 8
Β. Σημαντικά γεγονότα για τη χρήση 2018 9
Γ. Σημαντικά Γεγονότα μετά τη λήξη της περιόδου 01.01 – 31.12.2018 11
Δ . Παράγοντες Κινδύνου και Αβεβαιότητες 11
Ε. Εναλλακτικοί Δείκτες Μέτρησης Απόδοσης (ΕΔΜΑ) 16
ΣΤ. Έκθεση μη χρηματοοικονομικής πληροφόρησης 2018 17
Ζ. Προβλεπόμενη πορεία και Εξέλιξη 28
III. ΕΤΗΣΙΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΑΤΟΜΙΚΕΣ ΚΑΙ ΕΝΟΠΟΙΗΜΕΝΕΣ της 31 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2018 (1 Ιανουαρίου - 31 Δεκεμβρίου 2018) 30
ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΘΕΣΗΣ 31
ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΥΝΟΛΙΚΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ 33
ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΡΟΩΝ 35
ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΜΕΤΑΒΟΛΩΝ ΤΩΝ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ 37
ΕΤΑΙΡΕΙΑ 37
ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΕΠΙ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ 39
1. ΣΥΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΚΑΙ ΟΜΙΛΟΥ 39
2. ΠΛΑΙΣΙΟ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ 40
3. ΣΗΜΑΝΤΙΚΕΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΕΣ ΕΚΤΙΜΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΚΡΙΣΕΙΣ ΤΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ 53
3.1 Σημαντικές κρίσεις της Διοίκησης 53
3.2 Αβεβαιότητα εκτιμήσεων και παραδοχές 54
4. ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΣΗΜΑΝΤΙΚΩΝ ΛΟΓΙΣΤΙΚΩΝ ΑΡΧΩΝ 56
4.1 Βάση ενοποίησης 56
4.2 Επιχειρηματικές Συνενώσεις 60
4.3 Μετατροπή σε ξένο νόμισμα 60
4.4 Υπεραξία 61
4.5 Άυλα στοιχεία του ενεργητικού 61
4.6 Ενσώματα πάγια 63
4.7 Κόστος δανεισμού 64
4.8 Απομείωση αξίας μη κυκλοφορούντων στοιχείων του ενεργητικού (υπεραξία, άυλα στοιχεία του ενεργητικού και ενσώματα πάγια /επενδύσεις σε ενοποιούμενες εταιρείες) 64
4.9 Επενδυτικά ακίνητα 65
4.10 Αποθέματα 65
4.11 Χρηματικά διαθέσιμα 66
4.12 Χρηματοοικονομικά μέσα 66
4.12.1 Αναγνώριση και παύση αναγνώρισης 66
4.12.2 Ταξινόμηση και αρχική αναγνώριση χρηματοοικονομικών στοιχείων του ενεργητικού 66
4.12.3 Μεταγενέστερη επιμέτρηση χρηματοοικονομικών στοιχείων του ενεργητικού 67
4.12.4 Απομείωση χρηματοοικονομικών στοιχείων του ενεργητικού 67
4.12.5 Ταξινόμηση και επιμέτρηση χρηματοοικονομικών υποχρεώσεων 69
4.12.6 Συμψηφισμός χρηματοοικονομικών στοιχείων του ενεργητικού και χρηματοοικονομικών υποχρεώσεων 70
4.13 Παροχές στο προσωπικό 70
4.14 Μισθώσεις 72
4.15 Κρατικές επιχορηγήσεις 72

4.16 Προβλέψεις, Ενδεχόμενες υποχρεώσεις και Ενδεχόμενες απαιτήσεις ... 73
4.17 Έσοδα ... 73
4.18 Φόρος εισοδήματος ... 76
4.19 Κέρδη ανά μετοχή ... 77
4.20 Μετοχικό κεφάλαιο, αποθεματικά και διανομή μερισμάτων ... 77
5. ΔΟΜΗ ΟΜΙΛΟΥ ΚΑΙ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ... 78
6. ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΟΙ ΤΟΜΕΙΣ ... 81
7. ΥΠΕΡΑΞΙΑ ... 82
8. ΑΣΩΜΑΤΑ ΠΑΓΙΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ... 83
9. ΕΝΣΩΜΑΤΑ ΠΑΓΙΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ... 85
10. ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΑ ΑΚΙΝΗΤΑ ... 91
11. ΣΥΜΜΕΤΟΧΕΣ ΣΕ ΘΥΓΑΤΡΙΚΕΣ ... 92
12. ΣΥΜΜΕΤΟΧΕΣ ΣΕ ΣΧΗΜΑΤΑ ΥΠΟ ΚΟΙΝΟ ΕΛΕΓΧΟ
12.1 Συμμετοχές σε κοινοπραξίες ... 94
13. ΛΟΙΠΕΣ ΜΑΚΡΟΠΡΟΘΕΣΜΕΣ ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ ... 97
14. ΑΠΟΘΕΜΑΤΑ ... 98
15. ΕΜΠΟΡΙΚΕΣ ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ ... 98
16. ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ/ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΑΠΟ ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ ΜΕ ΠΕΛΑΤΕΣ ... 100
17. ΠΡΟΚΑΤΑΒΟΛΕΣ ΚΑΙ ΛΟΙΠΕΣ ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ ... 102
18. ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΣΕ ΣΥΜΜΕΤΟΧΙΚΟΥΣ ΤΙΤΛΟΥΣ ... 104
19. ΧΡΗΜΑΤΙΚΑ ΔΙΑΘΕΣΙΜΑ ... 105
20. ΜΑΚΡΟΠΡΟΘΕΣΜΑ ΔΑΝΕΙΑ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΕΣ ΜΙΣΘΩΣΕΙΣ ... 105
21. ΜΕΤΟΧΙΚΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΚΑΙ ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΑ ... 109
22. ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΑΠΟΖΗΜΙΩΣΗ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ... 109
23. ΛΟΙΠΕΣ ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ... 111
24. ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ ... 112
25. ΠΡΟΜΗΘΕΥΤΕΣ ... 112
26. ΔΕΔΟΥΛΕΥΜΕΝΕΣ ΚΑΙ ΛΟΙΠΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ... 113
27. ΒΡΑΧΥΠΡΟΘΕΣΜΑ ΔΑΝΕΙΑ ... 114
28. ΦΟΡΟΣ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ... 115
29. ΚΥΚΛΟΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ... 121
30. ΚΟΣΤΟΣ ΠΩΛΗΣΕΩΝ, ΕΞΟΔΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΕΞΟΔΑ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ... 122
31. ΑΜΟΙΒΕΣ ΟΡΚΩΤΩΝ ΕΛΕΓΚΤΩΝ ... 124
32. ΚΟΣΤΟΣ ΜΙΣΘΟΔΟΣΙΑΣ ... 124
33. ΛΟΙΠΑ ΕΣΟΔΑ/(ΕΞΟΔΑ) ... 124
34. ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΕΣΟΔΑ/(ΕΞΟΔΑ) ... 125
35. ΕΣΟΔΑ ΣΥΜΜΕΤΟΧΩΝ ΚΑΙ ΛΟΙΠΩΝ ΣΥΜΜΕΤΟΧΙΚΩΝ ΤΙΤΛΩΝ ... 126
36. ΣΥΝΑΛΛΑΓΕΣ ΜΕ ΣΥΝΔΕΜΕΝΑ ΜΕΡΗ ... 126
37. ΣΚΟΠΟΙ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΚΙΝΔΥΝΩΝ ... 128
38. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΩΝ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΚΑΙ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ ΑΝΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ... 133
39. ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ ... 135
40. ΕΝΔΕΧΟΜΕΝΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ... 135
41. ΓΕΓΟΝΟΤΑ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΘΕΣΗΣ ... 139

Ι. ΕΚΘΕΣΗ ΕΛΕΓΧΟΥ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟΥ ΟΡΚΩΤΟΥ ΕΛΕΓΚΤΗ ΛΟΓΙΣΤΗ

Προς τους Μετόχους της Εταιρείας ΤΕΡΝΑ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΚΑΙ ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

Έκθεση Ελέγχου επί των Εταιρικών και Ενοποιημένων Οικονομικών Καταστάσεων

Γνώμη

Έχουμε ελέγξει τις συνημμένες εταιρικές και ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις της εταιρείας ΤΕΡΝΑ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΚΑΙ ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ (η Εταιρεία), οι οποίες αποτελούνται από την εταιρική και ενοποιημένη κατάσταση χρηματοοικονομικής θέσης της 31ης Δεκεμβρίου 2018, τις εταιρικές και ενοποιημένες καταστάσεις συνολικού εισοδήματος, μεταβολών ιδίων κεφαλαίων και ταμειακών ροών της χρήσεως που έληξε την ημερομηνία αυτή, καθώς και περίληψη σημαντικών λογιστικών αρχών και μεθόδων και λοιπές επεξηγηματικές πληροφορίες.

Κατά τη γνώμη μας, οι συνημμένες εταιρικές και ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις παρουσιάζουν εύλογα, από κάθε ουσιώδη άποψη, την οικονομική θέση της εταιρείας ΤΕΡΝΑ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΚΑΙ ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ και των θυγατρικών αυτής (ο Όμιλος) κατά την 31η Δεκεμβρίου 2018, τη χρηματοοικονομική τους επίδοση και τις ταμειακές τους ροές για τη χρήση που έληξε την ημερομηνία αυτή σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς, όπως αυτά έχουν υιοθετηθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Βάση γνώμης

Διενεργήσαμε τον έλεγχό μας σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα Ελέγχου (ΔΠΕ) όπως αυτά έχουν ενσωματωθεί στην Ελληνική Νομοθεσία. Οι ευθύνες μας, σύμφωνα με τα πρότυπα αυτά περιγράφονται περαιτέρω στην ενότητα της έκθεσής μας "Ευθύνες ελεγκτή για τον έλεγχο των εταιρικών και ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων". Είμαστε ανεξάρτητοι από την Εταιρεία και τις ενοποιούμενες θυγατρικές της, καθόλη τη διάρκεια του διορισμού μας, σύμφωνα με τον Κώδικα Δεοντολογίας για Επαγγελματίες Ελεγκτές του Συμβουλίου Διεθνών Προτύπων Δεοντολογίας Ελεγκτών, όπως αυτός έχει ενσωματωθεί στην Ελληνική Νομοθεσία και τις απαιτήσεις δεοντολογίας που σχετίζονται με τον έλεγχο των εταιρικών και ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων στην Ελλάδα και έχουμε εκπληρώσει τις δεοντολογικές μας υποχρεώσεις σύμφωνα με τις απαιτήσεις της ισχύουσας νομοθεσίας και του προαναφερόμενου Κώδικα Δεοντολογίας. Πιστεύουμε ότι τα ελεγκτικά τεκμήρια που έχουμε αποκτήσει είναι επαρκή και κατάλληλα να παρέχουν βάση για τη γνώμη μας.

Άλλες πληροφορίες

Η διοίκηση είναι υπεύθυνη για τις άλλες πληροφορίες. Οι άλλες πληροφορίες περιλαμβάνονται στην Έκθεση Διαχείρισης του Διοικητικού Συμβουλίου, για την οποία γίνεται σχετική αναφορά στην "Έκθεση επί άλλων Νομικών και Κανονιστικών Απαιτήσεων", αλλά δεν περιλαμβάνουν τις οικονομικές καταστάσεις και την έκθεση ελέγχου επί αυτών.

Η γνώμη μας επί των εταιρικών και ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων δεν καλύπτει τις άλλες πληροφορίες και δεν εκφράζουμε με τη γνώμη αυτή οποιασδήποτε μορφής συμπέρασμα διασφάλισης επί αυτών.

Σε σχέση με τον έλεγχό μας επί των εταιρικών και ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων, η ευθύνη μας είναι να αναγνώσουμε τις άλλες πληροφορίες και με τον τρόπο αυτό, να εξετάσουμε εάν οι άλλες πληροφορίες είναι ουσιωδώς ασυνεπείς με τις εταιρικές και ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις ή τις γνώσεις που αποκτήσαμε κατά τον έλεγχο ή αλλιώς φαίνεται να είναι ουσιωδώς εσφαλμένες. Εάν, με βάση τις εργασίες που έχουμε εκτελέσει, καταλήξουμε στο συμπέρασμα ότι υπάρχει ουσιώδες σφάλμα σε αυτές τις άλλες πληροφορίες, είμαστε υποχρεωμένοι να αναφέρουμε το γεγονός αυτό. Δεν έχουμε τίποτα να αναφέρουμε σχετικά με το θέμα αυτό.

Ευθύνες της διοίκησης επί των εταιρικών και ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων

Η διοίκηση έχει την ευθύνη για την κατάρτιση και εύλογη παρουσίαση των εταιρικών και ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων σύμφωνα με τα ΔΠΧΑ όπως αυτά έχουν υιοθετηθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση, όπως και για εκείνες τις δικλίδες εσωτερικού ελέγχου που η διοίκηση καθορίζει ως απαραίτητες, ώστε να καθίσταται δυνατή η κατάρτιση των εταιρικών και ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων απαλλαγμένων από ουσιώδες σφάλμα, που οφείλεται είτε σε απάτη είτε σε λάθος.

Κατά την κατάρτιση των εταιρικών και ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων, η διοίκηση είναι υπεύθυνη για την αξιολόγηση της ικανότητας της Εταιρείας και του Ομίλου να συνεχίσουν τη δραστηριότητά τους, γνωστοποιώντας όπου συντρέχει τέτοια περίπτωση, τα θέματα που σχετίζονται με τη συνεχιζόμενη δραστηριότητα και τη χρήση της λογιστικής αρχής της συνεχιζόμενης δραστηριότητας, εκτός και εάν η διοίκηση είτε προτίθεται να ρευστοποιήσει την Εταιρεία και τον Όμιλο ή να διακόψει τη δραστηριότητά τους ή δεν έχει άλλη ρεαλιστική εναλλακτική επιλογή από το να προβεί σ ’αυτές τις ενέργειες.

Ευθύνες ελεγκτή για τον έλεγχο των εταιρικών και ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων

Οι στόχοι μας είναι να αποκτήσουμε εύλογη διασφάλιση για το κατά πόσο οι εταιρικές και ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις, στο σύνολο τους, είναι απαλλαγμένες από ουσιώδες σφάλμα, που οφείλεται είτε σε απάτη είτε σε λάθος και να εκδώσουμε έκθεση ελεγκτή, η οποία περιλαμβάνει τη γνώμη μας. Η εύλογη διασφάλιση συνιστά διασφάλιση υψηλού επιπέδου, αλλά δεν είναι εγγύηση ότι ο έλεγχος που διενεργείται σύμφωνα με τα ΔΠΕ, όπως αυτά έχουν ενσωματωθεί στην Ελληνική Νομοθεσία, θα εντοπίζει πάντα ένα ουσιώδες σφάλμα, όταν αυτό υπάρχει. Σφάλματα δύναται να προκύψουν από απάτη ή από λάθος και θεωρούνται ουσιώδη όταν, μεμονωμένα ή αθροιστικά, θα μπορούσε εύλογα να αναμένεται ότι θα επηρέαζαν τις οικονομικές αποφάσεις των χρηστών, που λαμβάνονται με βάση αυτές τις εταιρικές και ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις.

Ως καθήκον του ελέγχου, σύμφωνα με τα ΔΠΕ όπως αυτά έχουν ενσωματωθεί στην Ελληνική Νομοθεσία, ασκούμε επαγγελματική κρίση και διατηρούμε επαγγελματικό σκεπτικισμό καθ’ όλη τη διάρκεια του ελέγχου. Επίσης:

- Εντοπίζουμε και αξιολογούμε τους κινδύνους ουσιώδους σφάλματος στις εταιρικές και ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις, που οφείλεται είτε σε απάτη είτε σε λάθος, σχεδιάζοντας και διενεργώντας ελεγκτικές διαδικασίες που ανταποκρίνονται στους κινδύνους αυτούς και αποκτούμε ελεγκτικά τεκμήρια που είναι επαρκή και κατάλληλα για να παρέχουν βάση για τη γνώμη μας. Ο κίνδυνος μη εντοπισμού ουσιώδους σφάλματος που οφείλεται σε απάτη είναι υψηλότερος από αυτόν που οφείλεται σε λάθος, καθώς η απάτη μπορεί να εμπεριέχει συμπαιγνία, πλαστογραφία, εσκεμμένες παραλείψεις, ψευδείς διαβεβαιώσεις ή παράκαμψη των δικλίδων εσωτερικού ελέγχου.

- Κατανοούμε τις δικλίδες εσωτερικού ελέγχου που σχετίζονται με τον έλεγχο, με σκοπό το σχεδιασμό ελεγκτικών διαδικασιών κατάλληλων για τις περιστάσεις, αλλά όχι με σκοπό τη διατύπωση γνώμης επί της αποτελεσματικότητας των δικλίδων εσωτερικού ελέγχου της Εταιρείας και του Ομίλου.
- Αξιολογούμε την καταλληλότητα των λογιστικών αρχών και μεθόδων που χρησιμοποιήθηκαν και το εύλογο των λογιστικών εκτιμήσεων και των σχετικών γνωστοποιήσεων που έγιναν από τη Διοίκηση.
- Αποφαινόμαστε για την καταλληλότητα της χρήσης από τη διοίκηση της λογιστικής αρχής της συνεχιζόμενης δραστηριότητας και με βάση τα ελεγκτικά τεκμήρια που αποκτήθηκαν για το εάν υπάρχει ουσιώδης αβεβαιότητα σχετικά με γεγονότα ή συνθήκες που μπορεί να υποδηλώνουν ουσιώδη αβεβαιότητα ως προς την ικανότητα της Εταιρείας και του Ομίλου να συνεχίσουν τη δραστηριότητά τους. Εάν συμπεράνουμε ότι υφίσταται ουσιώδης αβεβαιότητα, είμαστε υποχρεωμένοι στην έκθεση ελεγκτή να επιστήσουμε την προσοχή στις σχετικές γνωστοποιήσεις των εταιρικών και ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων ή εάν αυτές οι γνωστοποιήσεις είναι ανεπαρκείς να διαφοροποιήσουμε τη γνώμη μας. Τα συμπεράσματά μας βασίζονται σε ελεγκτικά τεκμήρια που αποκτώνται μέχρι την ημερομηνία της έκθεσης ελεγκτή. Ωστόσο, μελλοντικά γεγονότα ή συνθήκες ενδέχεται να έχουν ως αποτέλεσμα η Εταιρεία και ο Όμιλος να παύσουν να λειτουργούν ως συνεχιζόμενη δραστηριότητα.
- Αξιολογούμε τη συνολική παρουσίαση, τη δομή και το περιεχόμενο των εταιρικών και ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων, συμπεριλαμβανομένων των γνωστοποιήσεων, καθώς και το κατά πόσο οι εταιρικές και ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις απεικονίζουν τις υποκείμενες συναλλαγές και τα γεγονότα με τρόπο που επιτυγχάνεται η εύλογη παρουσίαση.
- Αποκτούμε επαρκή και κατάλληλα ελεγκτικά τεκμήρια αναφορικά με την χρηματοοικονομική πληροφόρηση των οντοτήτων ή των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων εντός του Ομίλου για την έκφραση γνώμης επί των εταιρικών και ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων. Είμαστε υπεύθυνοι για την καθοδήγηση, την επίβλεψη και την εκτέλεση του ελέγχου της Εταιρείας και των θυγατρικών της. Παραμένουμε αποκλειστικά υπεύθυνοι για την ελεγκτική μας γνώμη.

Μεταξύ άλλων θεμάτων, κοινοποιούμε στη διοίκηση, το σχεδιαζόμενο εύρος και το χρονοδιάγραμμα του ελέγχου, καθώς και σημαντικά ευρήματα του ελέγχου, συμπεριλαμβανομένων όποιων σημαντικών ελλείψεων στις δικλίδες εσωτερικού ελέγχου εντοπίζουμε κατά τη διάρκεια του ελέγχου μας.

Έκθεση επί άλλων Νομικών και Κανονιστικών Απαιτήσεων

Λαμβάνοντας υπόψη ότι η διοίκηση έχει την ευθύνη για την κατάρτιση της Έκθεσης Διαχείρισης του Διοικητικού Συμβουλίου, κατ' εφαρμογή των διατάξεων της παραγράφου 5 του άρθρου 2 (μέρος Β) του Ν. 4336/2015, σημειώνουμε ότι:

α) Κατά τη γνώμη μας η Έκθεση Διαχείρισης του Διοικητικού Συμβουλίου έχει καταρτισθεί σύμφωνα με τις ισχύουσες νομικές απαιτήσεις των άρθρων 43α και 107Α του κ.ν. 2190/1920 και το περιεχόμενο αυτής αντιστοιχεί με τις συνημμένες εταιρικές και ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις της χρήσης που έληξε την 31/12/2018.

β) Με βάση τη γνώση που αποκτήσαμε κατά το έλεγχό μας, για την εταιρεία ΤΕΡΝΑ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΚΑΙ ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ και το περιβάλλον της, δεν έχουμε εντοπίσει ουσιώδεις ανακρίβειες στην Έκθεση Διαχείρισης του Διοικητικού της Συμβουλίου.

Αθήνα, 23 Απριλίου 2019
Η Ορκωτός Ελεγκτής Λογιστής
Δήμητρα Παγώνη

Α.Μ. Σ.Ο.Ε.Λ. 30821

Grant Thornton
An instinct for growth™
Ορκωτοί Ελεγκτές Σύμβουλοι Επιχειρήσεων
Ζεφύρου 56, 17564 Παλαιό Φάληρο
Α.Μ. ΣΟΕΛ 127

II. ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ ΤΟΥ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΓΙΑ ΤΗ ΧΡΗΣΗ 2018

Η παρούσα έκθεση του Διοικητικού Συμβουλίου για την κλειόμενη χρήση από 01/01/2018 έως 31/12/2018, η οποία περιλαμβάνει τις ελεγμένες εταιρικές και ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις, τις σημειώσεις επί των οικονομικών καταστάσεων και την έκθεση ελέγχου των Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών, έχει συνταχθεί σύμφωνα με τις διατάξεις του Κ.Ν. 2190/1920 (άρθρο 43α άρθρο 107Α και άρθρο 136 παρ. 2).

Α. Χρηματοοικονομικές Εξελίξεις και Επιδόσεις Περιόδου Αναφοράς

Το 2018 συνεχίσθηκε η περίοδος δημοσιονομικής προσαρμογής της χώρας, ενώ με την ολοκλήρωση του Προγράμματος Προσαρμογής, οι προοπτικές επιτάχυνσης της οικονομίας διαγράφονται θετικές. Η Ελληνική οικονομία κατέγραψε αύξηση του Α.Ε.Π. κατά 1,9% το 2018, ενώ πέτυχε μερική αναβάθμιση της πιστοληπτικής ικανότητας του Ελληνικού Δημοσίου και βγήκε με σχετική επιτυχία στις αγορές, μέσω έκδοσης επιτυχημένων εκδόσεων μακροπροθέσμων ομολόγων, γεγονός που αποτυπώνει την αποκατάσταση της εμπιστοσύνη στις δυνατότητες και τις προοπτικές της Ελληνικής Οικονομίας.

Παρ' όλα αυτά η έντονη μεταβλητότητα του διεθνούς περιβάλλοντος και οι επιδράσεις από μια σειρά γεγονότων που λαμβάνουν χώρα, κυρίως σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, σε συνδυασμό με τις συνεχιζόμενες διαρθρωτικές αδυναμίες της Ελληνικής οικονομίας, δημιουργούν ένα ευμετάβλητο περιβάλλον.

Ταυτόχρονα, η συνεχιζόμενη προσπάθεια αύξησης των Δημοσιονομικών Μεγεθών, εις βάρος του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων, η μη εξάλειψη ακόμα της γραφειοκρατίας σε τομείς της Ελληνικής πολιτείας αλλά και η συνεχιζόμενη υστέρηση των επιστροφών των οφειλομένων ποσών από το Ελληνικό Δημόσιο, στερούν από την αγορά παραγωγικά κεφάλαια λειτουργώντας αρνητικά προς τον στόχο της περαιτέρω ανάπτυξης της Ελληνικής οικονομίας.

Επιπλέον, το κόστος χρηματοδότησης όπως και το κόστος εγγυητικών επιστολών αν και χαμηλότερο από τον προηγούμενο χρόνο, συνεχίζει να είναι πολύ υψηλό. Ταυτόχρονα με τα παραπάνω, ο περιορισμός της δραστηριοποίησης των Ελληνικών Τραπεζών στο εξωτερικό και η μη αποδοχή σε αρκετές περιπτώσεις των εγγυητικών επιστολών των Ελληνικών Τραπεζών, αποτελεί ανασταλτικό παράγοντα στην ανάπτυξη στις αγορές του εξωτερικού.

Σε αυτό το πλαίσιο, ο Όμιλος ΤΕΡΝΑ συνέχισε το επενδυτικό του πρόγραμμα στην Ελλάδα και το εξωτερικό για εξοπλισμό εκτελέσεων των έργων και για την βιομηχανική παραγωγή μαγνησίας, καθώς η κεφαλαιακή του διάρθρωση παραμένει ικανοποιητική.

Ο Όμιλός μας, παρά τις υπάρχουσες δυσκολίες συνεχίζει την παρουσία του σε χώρες εκτός Ελλάδας, καθώς ένα σημαντικό μέρος του κύκλου εργασιών των λειτουργικών τομέων των κατασκευών, προέρχεται από χώρες της Ν.Α. Ευρώπης και της Μέσης Ανατολής.

Τα κυριότερα ενοποιημένα Οικονομικά Στοιχεία του 2018 με βάση τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς σε σύγκριση με τα οικονομικά στοιχεία του 2017, έχουν ως εξής:

Ο κύκλος εργασιών προς τρίτους από συνεχιζόμενες δραστηριότητες ανήλθε σε 959 εκατ. ευρώ περίπου, έναντι 895 εκατ. ευρώ το 2017, σημειώνοντας αύξηση κατά 64,3 εκατ. ευρώ ήτοι 7,19% περίπου.

Ο κύκλος εργασιών, ευρώ 959 εκατ., προέρχεται από τις δραστηριότητες στην Ελλάδα ποσοστό 86,59% (86,4% κατά την συγκριτική περίοδο), από δραστηριότητες σε Βαλκανικές χώρες ποσοστό 5,99% (2,8% κατά την συγκριτική περίοδο) και από δραστηριότητες σε χώρες της Μέσης Ανατολής ποσοστό 6,34% (10% κατά την συγκριτική περίοδο) ενώ ποσοστό 1,08% (0,8% κατά την συγκριτική περίοδο) αφορά Μάλτα, Λιβύη και Δ. Ευρώπη.

Το ανεκτέλεστο υπόλοιπο υπογεγραμμένων συμβάσεων την 31.12.2018, ανέρχεται στο ποσό των 1.507 εκατ. ευρώ περίπου έναντι του ποσού των 1.583 εκατ. ευρώ στο τέλος του 2017. Σημειώνεται ότι το 29,58% (14% κατά το τέλος της προηγούμενης χρήσης) του ανεκτέλεστου υπολοίπου αφορά σε έργα που εκτελούνται στο εξωτερικό.

Τα κέρδη προ φόρων, τόκων και αποσβέσεων (EBITDA) ανήλθαν σε 22,7 εκατ. ευρώ έναντι 98,1 εκατ. ευρώ την προηγούμενη χρήση. Παράλληλα, τα κέρδη προ φόρων και τόκων (EBIT) ανήλθαν σε 10,4 εκατ. ευρώ έναντι 79,1 εκατ. ευρώ την προηγούμενη χρήση.
Το στοιχείο Κέρδη προ φόρων και τόκων (EBIT) ορίζεται ως το Μικτό κέρδος, μείον τα Έξοδα διοίκησης και διάθεσης, μείον τα Έξοδα έρευνας και ανάπτυξης, πλέον/μείον τα Λοιπά έσοδα/(έξοδα) εκτός των κονδυλίων των Συναλλαγματικών διαφορών πληρωμής και αποτίμησης, των Ανακτήσεων απομειώσεων (Απομειώσεων /Διαγραφών) παγίων, των Ανακτήσεων απομειώσεων (Απομειώσεων /Διαγραφών) αποθεμάτων, των Προβλέψεων , των Ανακτήσεων απομειώσεων (Απομειώσεων /Διαγραφών) απαιτήσεων και των Αποτελεσμάτων από συμμετοχές και χρεόγραφα, όπως παρουσιάζονται στις συνημμένες οικονομικές καταστάσεις.

Το στοιχείο «EBITDA» ορίζεται ως τα Κέρδη προ φόρων και τόκων (EBIT), πλέον οι αποσβέσεις παγίων, μείον οι αναλογούσες στη χρήση επιχορηγήσεις παγίων, όπως παρουσιάζονται στις συνημμένες οικονομικές καταστάσεις.

Η χρήση 2018 κατέλειπε κέρδη προ φόρου ύψους 7,77 εκατ. ευρώ, έναντι κερδών προ φόρου 58,71 εκατ. ευρώ τη χρήση 2017.
Τα αποτελέσματα μετά από φόρους και δικαιώματα μειοψηφίας διαμορφώθηκαν σε ζημιές 8,6 εκατ. ευρώ, έναντι κερδών 28,84 εκατ. ευρώ την προηγούμενη χρήση.

Η Καθαρή Δανειακή Θέση του Ομίλου ΤΕΡΝΑ (διαθέσιμα μείον δανειακές υποχρεώσεις) ανήλθε στις 31.12.2018 σε μείον 56,39 εκατ. ευρώ έναντι συν 61,78 εκατ. την 31.12.2017.

Η κεφαλαιακή βάση του Ομίλου ανέρχεται στο ποσό των 134,86 εκατ. ευρώ, έναντι 151,78 εκατ. ευρώ την 31.12.2017.

Το Συνολικό Ενεργητικό του Ομίλου ανέρχεται σε 1.162 εκατ. ευρώ έναντι 1.238 εκατ. ευρώ την 31.12.2017.

Το Διοικητικό Συμβούλιο της Εταιρείας προτείνει τη μη διανομή μερίσματος για τη χρήση 2018.

Β. Σημαντικά γεγονότα για τη χρήση 2018
Στις 30.01.2018 πραγματοποιήθηκε η κάλυψη στο σύνολο, του από 1.12.2017 υπογεγραμμένου Κοινού εμπραγμάτως εξασφαλισμένου Ομολογιακού Δανείου της μητρικής ΓΕΚ ΤΕΡΝΑ, ύψους 193,95 εκατ. Ευρώ, από Ελληνικά Πιστωτικά Ιδρύματα και υλοποιήθηκε ο σκοπός για τον οποίο έγινε η αναχρηματοδότηση του υφισταμένου δανεισμού της μητρικής. Μέσω του δανείου αυτού της μητρικής ΓΕΚ ΤΕΡΝΑ αποπληρώθηκαν δάνεια ποσού 81,74εκ. της ΤΕΡΝΑ Α.Ε..

Ο Όμιλος υπέγραψε στις 02.02.2018, σύμβαση με την M.M. Makronisos Marina Ltd συνολικού ποσού 163,4 εκατ. ευρώ, για την κατασκευή δυο πύργων 27-28 ορόφων συνολικού ύψους 115μ. περίπου που θα στεγάσουν πολυτελή διαμερίσματα, ένα συγκρότημα κατοικιών που θα αποτελείται από 29 επαύλεις συνολικής έκτασης 16.500τ.μ., καθώς και ένα εμπορικό κέντρο με πολυτελή εμπορικά καταστήματα, χώρους εστίασης και ψυχαγωγία, parking και χώρο εκδηλώσεων συνολικής έκτασης 8.000τ.μ., στο πλαίσιο ανάπτυξης της Μαρίνας της Αγίας Νάπας.

Κατά την προσωρινή παραλαβή της μονάδος V ΑΗΣ Μεγαλόπολης Β΄ και ιδιαίτερα με το υπογραφέν Πρωτόκολλο Προσωρινής Παραλαβής της 28.08.2018, έχουν καταγραφεί μεταξύ του Πελάτη και του Εργολάβου, εκατέρωθεν απαιτήσεις περίπου 60εκατ. ευρώ και για την επίλυση των διαφορών αυτών θα ακολουθηθεί η προβλεπόμενη συμβατική διαδικασία.

Στις 14.09.2018 η Ένωση Προσώπων «ΤΕΡΝΑ Α.Ε. – GMR Airports Limited», ανακηρύχθηκε Οριστικός Ανάδοχος του έργου «Μελέτη, Κατασκευή, Χρηματοδότηση, Λειτουργία, Συντήρηση και Εκμετάλλευση του Νέου Διεθνούς Αερολιμένα Ηρακλείου Κρήτης καθώς και Μελέτη, Κατασκευή και Χρηματοδότηση των Οδικών του Συνδέσεων». Εκκινήθηκαν οι σχετικές νόμιμες διαδικασίες με σκοπό την υπογραφή της σύμβασης παραχώρησης. Αναμένεται η κύρωση της από την Βουλή.

Την 14.12.2018 η κατασκευαστική κοινοπραξία «VINCI TERNA CONSTRUCTION JV DOO BEOGRAND – STARIGRAD» υπέγραψε την σύμβαση του «Νέου Αεροδρομίου Βελιγραδίου (Nikola Tesla)». Η κοινοπραξία θα υλοποιήσει τα εξής έργα: α) τερματικοί σταθμοί, β) εξωτερικοί χώροι Αεροδρομίου εξυπηρέτησης αεροσκαφών και γ) εξωτερικοί χώροι εξυπηρέτησης ταξιδιωτών. Ο χρόνος αποπεράτωσης είναι 5 χρόνια, το συμβατικό αντικείμενο ανέρχεται σε 262 εκατ. ευρώ και το ποσοστό συμμετοχής του Ομίλου ΤΕΡΝΑ ανέρχεται σε 49%.

Την 28.12.2018, ο Όμιλος υπέγραψε την Τροποποίηση & Συμπλήρωση της Σύμβασης Μελετών και Κατασκευών του έργου «Αυτοκινητόδρομος Κεντρικής Ελλάδας Ε-65», με την ανάθεση της εκτέλεσης του τμήματος Ημικόμβου ΠΑΘΕ – Α/Κ Ξυνιάδας, ποσού 305,7 εκατ. ευρώ και με χρόνο κατασκευής 36 μήνες.

Ο Όμιλος στην διάρκεια της περιόδου 01.01.2018 έως 31.12.2018, εκτός των ανωτέρω συμβάσεων, υπέγραψε και νέες συμβάσεις και επεκτάσεις υπαρχουσών συμβάσεων συνολικού προϋπολογισμού 283 εκατ. ευρώ.

Με την υιοθέτηση του νέου προτύπου Δ.Π.Χ.Α.11 η ΗΡΩΝ ΙΙ Α.Ε. ενσωματώνεται με την μέθοδο της καθαρής θέσης. Στην παρούσα περίοδο, οι ζημίες μετά από φόρους οι οποίες ενσωματώθηκαν ανήλθαν σε 2,2 εκατ. ευρώ έναντι 0,4 εκατ. ευρώ το 2017.

Η Εταιρία ΤΕΡΝΑ χρηματοδοτήθηκε από Ελληνικά Πιστωτικά Ιδρύματα με Μακροπρόθεσμο Ομολογιακό Δάνειο ύψους 127,3 εκατ. ευρώ με επιτόκιο 3,75%, μέσω του οποίου χρηματοδότησε την εξαγορά των ποσοστών της εταιρείας «FERROVIAL S.A» στις Εταιρείες Παραχώρησης «ΝΕΑ ΟΔΟΣ ΑΕ» και «ΟΔΟΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΑΕ» και στην Κοινοπραξία με την επωνυμία «ΚΟΙΝΟΠΡΑΞΙΑ FERROVIAL Α.Ε. – ΓΕΚ ΤΕΡΝΑ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΣΥΜΜΕΤΟΧΩΝ, ΑΚΙΝΗΤΩΝ ΚΑΤΑΣΚΕΥΩΝ» από την μητρική εταιρεία ΓΕΚ ΤΕΡΝΑ και αναχρηματοδότησε την υπάρχουσα δανειακή σύμβαση, με την οποία εξαγοράστηκαν το 2017 τα ποσοστά συμμετοχής της "IRIDIUM" στις ανωτέρω εταιρείες και στην Κοινοπραξία.

Ο Όμιλος δραστηριοποιείται στην παραγωγή λατομικών προϊόντων από την εξόρυξη και επεξεργασία λευκολίθου, ήτοι στην παραγωγή προϊόντων μαγνησίας, μέσω αδειών και παραχωρήσεων εξόρυξης που κατέχει.

Η Διοίκηση εκτιμώντας ότι, η ζήτηση για προϊόντα μαγνησίας θα είναι υψηλή στα επόμενα χρόνια, έχει ήδη υλοποιήσει το μεγαλύτερο μέρος από ένα σημαντικό επενδυτικό πρόγραμμα συνολικού εκτιμώμενου ποσού 100 εκατ. ευρώ στις ιδιόκτητες εγκαταστάσεις στο Μαντούδι Ευβοίας, για την εξόρυξη και επεξεργασία λευκολίθου, για την παραγωγή καυστικής μαγνησίας CCM, δίπυρης μαγνησίας (DBM) και προϊόντων υδροξειδίου του μαγνησίου (MDH) μέσω της θυγατρικής της ΤΕΡΝΑ ΛΕΥΚΟΛΙΘΟΙ Α.Ε.

Με τις από 29.06.2018 αποφάσεις των Διοικητικών Συμβουλίων των θυγατρικών εταιρειών ΤΕΡΝΑ Α.Ε. και ΤΕΡΝΑ ΛΕΥΚΟΛΙΘΟΙ Α.Ε., αποφασίσθηκε η έναρξη των διαδικασιών συγχώνευσης με απορρόφηση της εταιρείας ΤΕΡΝΑ ΛΕΥΚΟΛΙΘΟΙ Α.Ε. από την ΤΕΡΝΑ Α.Ε., βάσει των διατάξεων του άρθρου 54 του Ν.4172/2013 και των άρθρων 68-77 του Κ.Ν. 2190/1920. Η οριστική ολοκλήρωση της διαδικασίας της ως άνω σκοπούμενης συγχώνευσης εναπόκεινται στην λήψη των προβλεπομένων από τη σχετική νομοθεσία εγκρίσεων από τις αρμόδιες αρχές.
Ο κύκλος εργασιών της ΤΕΡΝΑ ΛΕΥΚΟΛΙΘΟΙ Α.Ε. διαμορφώθηκε σε 10,4 εκατ. ευρώ, έναντι 7 εκατ. ευρώ το 2017.

Γ. Σημαντικά Γεγονότα μετά τη λήξη της περιόδου 01.01 – 31.12.2018

Την 05.02.2019 συστάθηκε η εταιρεία Παραχώρησης με την επωνυμία «ΔΙΕΘΝΗΣ ΑΕΡΟΛΙΜΕΝΑΣ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ ΚΡΗΤΗΣ Α.Ε. ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΗΣ», η οποία στη συνέχεια, στις 21.02.2019 υπέγραψε με το Ελληνικό Δημόσιο τη Σύμβαση Παραχώρησης η οποία έχει ήδη κατατεθεί από το Ελληνικό Δημόσιο στη Βουλή προς ψήφιση, προκειμένου να κυρωθεί και να επιτευχθεί η ημερομηνία έναρξης Παραχώρησης. Στην συγκεκριμένη εταιρεία Παραχώρησης συμμετέχει η εταιρεία ΤΕΡΝΑ Α.Ε. σε κοινοπραξία με την GMR Airports Limited με ποσοστά 90% και 10% αντίστοιχα. Σημειώνεται ότι μετά την ημερομηνία έναρξης παραχώρησης και σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στη σύμβαση παραχώρησης, τα ποσοστά συμμετοχής θα διαμορφωθούν σε: ΤΕΡΝΑ 32,46% και GMR Airports Limited 21,64%, καθώς και το Ελληνικό δημόσιο με 45,9%.

Την 08.03.2019 η Εταιρεία ΤΕΡΝΑ Α.Ε., σε Κοινοπραξία με την J&P AVAX (J&P AVAX – TERNA JV-MEDITERRANEAN CITY OF DREAMS) και με ποσοστό συμμετοχής 40%, υπέγραψε σύμβαση αξίας 270 εκατ. ευρώ με την ICR CYPRUS RESORT DEVELOPMENT CO LIMITED, για την κατασκευή ενός πολυθεματικού θέρετρου με Καζίνο συνολικής έκτασης 96.000τμ και με ορίζοντα ολοκλήρωσης 30 μηνών.

Δ . Παράγοντες Κινδύνου και Αβεβαιότητες

Οι δραστηριότητες του Ομίλου υπόκεινται σε διάφορους κινδύνους και αβεβαιότητες, όπως την επάνοδο της μακροοικονομικής αβεβαιότητας, τον κίνδυνο αγοράς (διακυμάνσεις στις συναλλαγματικές ισοτιμίες, στα επιτόκια, στις τιμές της αγοράς κτλ.), τον πιστωτικό κίνδυνο, τον κίνδυνο ρευστότητας, τους ιδιαίτερους κινδύνους της Ελληνικής αγοράς.
Για την αντιμετώπιση των χρηματοοικονομικών κινδύνων υφίσταται πρόγραμμα διαχείρισης το οποίο στοχεύει στον περιορισμό της μεταβλητότητας των αποτελεσμάτων του Ομίλου που προκύπτει από τους ανωτέρω αναφερόμενους κινδύνους οι οποίοι επηρεάζουν άμεσα την προβλεψιμότητα του κόστους και των πωλήσεων.
Τα χρηματοοικονομικά προϊόντα που χρησιμοποιεί ο Όμιλος αποτελούνται κυρίως από καταθέσεις σε τράπεζες, μακροπρόθεσμα και βραχυπρόθεσμα δάνεια καθώς και παράγωγα, εμπορικούς χρεώστες και πιστωτές, λοιπούς λογαριασμούς εισπρακτέους και πληρωτέους.
Ακολούθως αναλύεται η επίπτωση των βασικότερων κινδύνων και αβεβαιοτήτων στις δραστηριότητες του Ομίλου.

Κίνδυνος αγοράς

Ο Όμιλος εκτίθεται σε κίνδυνο από την μεταβολή της εύλογης αξίας των «Διαθεσίμων προς πώληση» χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων και ενδέχεται να επηρεάσουν τις Οικονομικές Καταστάσεις.

Συναλλαγματικός κίνδυνος

Συναλλαγματικός είναι ο κίνδυνος η εύλογη αξία ή οι μελλοντικές ταμειακές ροές ενός χρηματοοικονομικού μέσου να υπόκεινται σε διακύμανση λόγω μεταβολών στις συναλλαγματικές ισοτιμίες.

Αυτό το είδος κινδύνου μπορεί να προκύψει, για τον Όμιλο, από συναλλαγματικές διαφορές αποτίμησης και μετατροπής στο νόμισμα παρουσίασης του Ομίλου (Ευρώ) χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων, κυρίως απαιτήσεων, και χρηματοοικονομικών υποχρεώσεων αφ΄ενός από συναλλαγές συνομολογημένες σε νόμισμα διαφορετικό από το λειτουργικό νόμισμα των οντοτήτων του Ομίλου και, αντίστοιχα, αφ΄ετέρου από λειτουργικά νομίσματα οντοτήτων του Ομίλου διαφορετικά από το ευρώ που είναι νόμισμα παρουσίασης των οικονομικών καταστάσεων. Οι συναλλαγές αφορούν κυρίως σε αγορές παγίων και αποθεμάτων, σε εμπορικές πωλήσεις, επενδύσεις σε χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία, σε δανεισμό, καθώς και σε καθαρές επενδύσεις σε οικονομικές οντότητες του εξωτερικού. Ο Όμιλος δραστηριοποιείται μέσω υποκαταστημάτων και επιχειρήσεων στη Μέση Ανατολή και στα Βαλκάνια και συνεπώς είναι δυνατό να εκτεθεί σε κίνδυνο συναλλαγματικών ισοτιμιών.

Σχετικά με τα κατασκευαστικά έργα στα Βαλκάνια: οι συμβατικές απαιτήσεις, οι υποχρεώσεις στους βασικούς προμηθευτές (σκυροδέματος, προϊόντων σιδήρου, ασφάλτου, σκύρων, στρωτήρων κτλ) και υπεργολάβους συνομολογούνται κυρίως σε ευρώ και επομένως η έκθεση στον συναλλαγματικό κίνδυνο είναι περιορισμένη. Επιπλέον, το βουλγαρικό λέβα (BGN) έχει σταθερή ισοτιμία έναντι του ευρώ.

Σχετικά με τα κατασκευαστικά έργα στη Μέση Ανατολή, οι συμβατικές απαιτήσεις, οι υποχρεώσεις στους βασικούς προμηθευτές (σκυροδέματος, προϊόντων σιδήρου, ασφάλτου, σκύρων, στρωτήρων κτλ) και υπεργολάβους συνομολογούνται στα τοπικά νομίσματα, τα οποία είναι σταθερά συνδεμένα με το δολάριο ΗΠΑ (USD) και, επομένως, υπάρχει έκθεση σε συναλλαγματικό κίνδυνο από τις μεταβολές της ισοτιμίας του δολαρίου ΗΠΑ έναντι του Ευρώ.

Σχετικά με τα κατασκευαστικά έργα στη Μέση Ανατολή, οι συμβατικές απαιτήσεις, οι υποχρεώσεις στους βασικούς προμηθευτές (σκυροδέματος, προϊόντων σιδήρου, ασφάλτου, σκύρων, στρωτήρων κτλ.) και υπεργολάβους συνομολογούνται στα τοπικά νομίσματα, τα οποία είναι σταθερά συνδεμένα με το δολάριο ΗΠΑ (USD) και, επομένως, υπάρχει έκθεση σε συναλλαγματικό κίνδυνο από τις μεταβολές της ισοτιμίας του δολαρίου ΗΠΑ έναντι του Ευρώ.

Κίνδυνος επιτοκίου

Η πολιτική του Ομίλου είναι να ελαχιστοποιήσει την έκθεση στον κίνδυνο επιτοκίου όσον αφορά τη μακροπρόθεσμη χρηματοδότηση. Λόγω της περιορισμένης έκθεσης σε τέτοια χρηματοδότηση, ο Όμιλος δεν έχει προβεί εώς σήμερα στην σύναψη συμβάσεων ανταλλαγής επιτοκίων (Interest Rate Swaps) για την κάλυψη του επιτοκιακού κινδύνου.

Το σύνολο σχεδόν του μακροπρόθεσμου δανεισμού και των χρηματοδοτικών μισθώσεων, που είχε ο Όμιλος κατά το τέλος της παρουσιαζόμενης χρήσης από τράπεζες, ήταν κυμαινόμενου επιτοκίου 100% (99,5% κατά το τέλος της προηγούμενης χρήσης). Το υπόλοιπο ήταν σταθερού επιτοκίου.

Λόγω της σύντομης διάρκειας των τοποθετήσεων των χρηματικών διαθεσίμων, αυτές είναι επί της ουσίας κυμαινόμενου επιτοκίου, ενώ το σύνολο των απαιτήσεων από δάνεια προς συνδεμένες επιχειρήσεις είναι σταθερού επιτοκίου.

Ο βραχυπρόθεσμος δανεισμός του Ομίλου είναι συνομολογημένος στο τοπικό νόμισμα κάθε επιχείρησης του Ομίλου, κυμαινόμενου επιτοκίου κατά 98,57% συνδεμένου με το euribor, και σταθερού κατά 1,43%. Τα βραχυπρόθεσμα δάνεια λαμβάνονται, κατά κύριο λόγο ως κεφάλαια κίνησης του Ομίλου. Ο Όμιλος συνεχίζει την πολιτική αναχρηματοδότησης των δανείων του σε μακροπρόθεσμη βάση, έτσι ώστε αυτά να ευθυγραμμίζονται κατά το δυνατό με την μακροπρόθεσμη φύση των εσόδων του.
Τα δάνεια αυτά αποπληρώνονται είτε μέσα από τις εισπράξεις των εμπορικών απαιτήσεων, είτε κατά την είσπραξη των σχετικών κρατικών επιχορηγήσεων είτε με τη σύναψη μακροπρόθεσμων δανείων με την ολοκλήρωση κατασκευής και τη θέση σε παραγωγική λειτουργία των επενδύσεων. Κατά συνέπεια ο Όμιλος εκτίθεται σε κίνδυνο επιτοκίου προερχόμενο από τη μεταβολή των επιτοκίων.

Πιστωτικός κίνδυνος
Πιστωτικός είναι ο κίνδυνος το αντισυμβαλλόμενο μέρος σε ένα χρηματοοικονομικό μέσο να προκαλέσει ζημία στο άλλο μέρος αποτυγχάνοντας να εξοφλήσει την σχετική υποχρέωση.

Ο Όμιλος ελέγχει διαρκώς τις απαιτήσεις του, είτε χωριστά είτε κατά ομάδα και ενσωματώνει τις προκύπτουσες πληροφορίες στον πιστωτικό του έλεγχο. Στις περιπτώσεις όπου είναι σκόπιμο, χρησιμοποιούνται εξωτερικές εκθέσεις ή αναλύσεις σχετικά με τους υφιστάμενους ή ενδεχόμενους πελάτες.
Ο Όμιλος δεν εκτίθεται σε σημαντικό πιστωτικό κίνδυνο από εμπορικές απαιτήσεις. Αυτό οφείλεται αφενός στην πολιτική του Ομίλου, η οποία εστιάζεται στη συνεργασία με αξιόπιστους πελάτες και αφετέρου στη φύση των δραστηριοτήτων του Ομίλου.
Ειδικότερα, το σύνολο των απαιτήσεων είτε αφορά το στενό, είτε τον ευρύτερο δημόσιο τομέα, είτε ιδιώτες πελάτες με μεγάλες οικονομικές δυνατότητες στο εσωτερικό και το εξωτερικό, βρίσκονται κάτω από ειδική παρατήρηση και η Διοίκηση εκτιμά διαρκώς την αξιοπιστία των πελατών της, το μέγεθος ενός εκάστου αυτών, ανεξάρτητα εάν είναι φορέας του ευρύτερου δημοσίου ή ιδιώτης, για πιθανές επιπτώσεις που θα μπορούσε να έχει, προκειμένου να λάβει τα απαραίτητα μέτρα για να ελαχιστοποιήσει τυχόν επιπτώσεις για τον Όμιλο.

Επισημαίνεται πάντως ότι, στις πληρωμές από το δημόσιο και τις εταιρείες που ελέγχονται από αυτό, παρατηρούνται σημαντικές καθυστερήσεις.

Ο πιστωτικός κίνδυνος για τα χρηματικά διαθέσιμα, καθώς και για τις λοιπές απαιτήσεις κρίνεται περιορισμένος, δεδομένου ότι οι συμβαλλόμενοι είναι Τράπεζες με υψηλής ποιότητας κεφαλαιακή διάρθρωση, το Ελληνικό Δημόσιο ή εταιρείες του ευρύτερου Δημόσιου Τομέα ή ισχυροί επιχειρηματικοί Όμιλοι.
Η διοίκηση θεωρεί ότι όλα τα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία, για τα οποία έχουν σχηματισθεί οι απαραίτητες απομειώσεις, είναι υψηλής πιστωτικής ποιότητας.

Η διοίκηση θεωρεί ότι όλα τα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία, για τα οποία έχουν σχηματισθεί οι απαραίτητες απομειώσεις, είναι υψηλής πιστωτικής ποιότητας.

Ανάλυση κινδύνου ρευστότητας
Ο Όμιλος διαχειρίζεται τις ανάγκες ρευστότητας με προσεκτική παρακολούθηση της εξέλιξης των μακροπρόθεσμων χρηματοοικονομικών υποχρεώσεων, καθώς επίσης και των πληρωμών που πραγματοποιούνται καθημερινά.

Οι ανάγκες ρευστότητας παρακολουθούνται σε διάφορες χρονικές ζώνες, σε καθημερινή και εβδομαδιαία βάση καθώς και σε μια κυλιόμενη περίοδο 30 ημερών. Οι ανάγκες ρευστότητας για τους επόμενους 6 μήνες και το επόμενο έτος προσδιορίζονται μηνιαία.
Η Εταιρεία διατηρεί μετρητά και διαθέσιμα σε τράπεζες για να καλύψει ανάγκες ρευστότητας για περιόδους έως 30 ημερών. Τα κεφάλαια για τις μεσοπρόθεσμες ανάγκες ρευστότητας αποδεσμεύονται από προθεσμιακές καταθέσεις της Εταιρείας.

Κίνδυνοι από τις υφιστάμενες οικονομικές συνθήκες που επικρατούν στην Ελλάδα

Η συνεχιζόμενη προσπάθεια αύξησης των Δημοσιονομικών Μεγεθών, εις βάρος του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων, η μη ακόμα εξάλειψη της γραφειοκρατίας σε τομείς της Ελληνικής πολιτείας αλλά και η συνεχιζόμενη υστέρηση των επιστροφών των οφειλομένων ποσών από το Ελληνικό Δημόσιο, στερούν από την αγορά παραγωγικά κεφάλαια και δυσκολεύουν τον ορθολογικό προγραμματισμό μιας σειράς δράσεων, με αποτέλεσμα την επιβάρυνση του κόστους παραγωγής.
Η περιορισμένη άρση των ελέγχων στην κίνηση των κεφαλαίων για πληρωμές στο εξωτερικό, επιφέρει πρόσθετα κόστη.
Η καθυστέρηση πληρωμών από φορείς του ευρύτερου Δημοσίου τομέα και το κλίμα που η οικονομική αυτή δυσπραγία δημιουργεί στους φορείς αυτούς, επηρεάζει και τη συμβατική συμπεριφορά των φορέων αυτών με τους οποίους είμαστε συμβεβλημένοι, με αποτέλεσμα, την επιδείνωση των οικονομικών αποτελεσμάτων μας αλλά και ανησυχία για τα επερχόμενα.
Η πλήρης αποτύπωση των συνεπειών των ανωτέρω συνθηκών επηρεάζουν αρνητικά την ταμειακή ρευστότητα και τα αποτελέσματα του Ομίλου, κατ' ελάχιστον με το ποσό των τόκων, που δεν μπορεί να προβλεφθεί με ακρίβεια.
Παρά την ύπαρξη κινδύνων που σχετίζονται κυρίως με την ανάκτηση των μελλοντικών ωφελειών των περιουσιακών στοιχείων και την επαρκή ταμειακή ρευστότητα, οι δραστηριότητες του Ομίλου συνεχίζονται κανονικά.
Στα πλαίσια αυτά η Διοίκηση εκτιμά διαρκώς την κατάσταση και τις πιθανές επιπτώσεις της, προκειμένου να διασφαλίσει ότι λαμβάνονται έγκαιρα όλα τα αναγκαία και δυνατά μέτρα και ενέργειες για την ελαχιστοποίηση τυχόν επιπτώσεων στις δραστηριότητες του Ομίλου. Σκοπός της Διοίκησης του Ομίλου είναι η άμεση ενημέρωση του επενδυτικού κοινού για κάθε σημαντική επίδραση που οι διαμορφούμενες συνθήκες ενδέχεται να επιφέρουν.

Λοιποί κίνδυνοι και αβεβαιότητες

α) Η δραστηριότητα του Ομίλου στον Κατασκευαστικό Τομέα ενδέχεται να επηρεαστεί αρνητικά από την συνεχιζόμενη μείωση του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων στην Ελλάδα, καθώς επίσης και από την ασάφεια των αποφάσεων από θεσμικά όργανα και την δικαιοσύνη, τα οποία πρέπει να εκδώσουν οριστικές αποφάσεις στις κατακυρώσεις μεγάλων δημοσίων επενδύσεων. Τα ανεκτέλεστα υπόλοιπα των κατασκευαστικών συμβάσεων δεν αποτελούν απαραίτητα ένδειξη των μελλοντικών εσόδων από τη δραστηριότητα του Ομίλου σε αυτόν τον τομέα. Παρόλο που τα ανεκτέλεστα υπόλοιπα των συμβάσεων αυτών αντιπροσωπεύουν εργασίες που θεωρούνται βέβαιες, δεν μπορεί να δοθεί καμία εγγύηση ότι δεν θα λάβουν χώρα ακυρώσεις ή προσαρμογή του αντικειμένου τους. Τα ανεκτέλεστα υπόλοιπα των κατασκευαστικών συμβάσεων του Ομίλου μπορεί να υποστούν διακυμάνσεις που σχετίζονται με καθυστερήσεις στις εκτελέσεις έργων, ή/και εισπράξεων απαιτήσεων ή αδυναμία εκπλήρωσης συμβατικών υποχρεώσεων.

Η Εταιρεία ΤΕΡΝΑ καθώς και σχεδόν το σύνολο των Ελληνικών Κατασκευαστικών Εταιρειών, όπως και σημαντικός αριθμός αλλοδαπών εταιρειών, ελέγχθηκαν αυτεπαγγέλτως από την Ελληνική Επιτροπή Ανταγωνισμού (ΕΕΑ) αναφορικά με ενέργειες και πράξεις τους οι οποίες ήταν δυνατόν να θεωρηθεί ότι οδηγούν σε παραβίαση των σχετικών κανόνων.

Στην συνέχεια η Εταιρεία μας, με βάση το άρθρο 25^{α} Ν. 3959/2011 αλλά και την υπ' αρ. 628/2016 απόφαση της Ολομέλειας της ΕΕΑ, και μετά από πολύ προβληματισμό υπέβαλε, για λόγους προφανούς εταιρικού συμφέροντος και προκειμένου να εφαρμοστούν οι ευεργετικές διατάξεις του άρθρου 25^{Α} και 14 παρ. 2 περίπτωση ιδ (εε) του Νόμου 3959/2011 και της υπ' αριθμ. 628/2016 Απόφασης της ΕΕΑ σχετικά με τους όρους, προϋποθέσεις και διαδικασία για τη διευθέτηση διαφορών σε υποθέσεις οριζοντίων συμπράξεων κατά παράβαση του άρθρου 1 του Ν. 3959/2011 ή/και του άρθρου 101 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αίτημα για υπαγωγή στις προβλεπόμενες διαδικασίες διευθέτησης διαφορών, δηλαδή σε διαδικασία συναινετικής επίλυσης.

Στις 03.08.2017 κοινοποιήθηκε στην Εταιρεία η υπ' αρ. 642/09.03.2017 απόφαση της ΕΕΑ δυνάμει της οποίας επιβάλλεται στην εταιρεία ΤΕΡΝΑ ΑΕ πρόστιμο ύψους 18.612 για παράβαση του αρ. 1 του Ν.3959/2011 και του αρ. 101 ΣΛΕΕ (για το διάστημα από 11.05.2005 έως 04.01.2007 και από 04.06.2011 έως 26.11.2012). Η διαδικασία διευθέτησης για την εταιρεία ΤΕΡΝΑ οριστικοποιήθηκε και το ποσό του προστίμου ανήλθε στα 18.612, το οποίο καταβλήθηκε πλήρως και ολοσχερώς **εντός του 2018**. Σημειώνεται ότι σύμφωνα με τα οριζόμενα στο αρ 44 παρ. 3 του Ν.3959/2011 ως ισχύει με την ως άνω ολοσχερή εξόφληση του προστίμου επέρχεται, μεταξύ άλλων, **πλήρης απαλλαγή** από άλλου είδους διοικητικές κυρώσεις που αναμφισβήτητα αποτελεί και ο αποκλεισμός από τις εν εξελίξει και μελλοντικές διαγωνιστικές διαδικασίες του άρθρου 74 του Ν.4412/2016 για την ανάθεση δημοσίων συμβάσεων για εύλογο χρονικό διάστημα με πρόβλεψη της μέγιστης περιόδου για τον αποκλεισμό.

Περαιτέρω στο άρθρο 73 του Ν. 4412/2016 ενσωματώθηκαν στο Ελληνικό Δίκαιο οι διατάξεις του άρθρου 57 της Οδηγίας 2014/24, προβλέποντας τους λόγους αποκλεισμού από την συμμετοχή στις διαδικασίες σύναψης δημοσίων συμβάσεων. Οι λόγοι αποκλεισμού μεταξύ των οποίων περιλαμβάνεται και ο λόγος της σύναψης συμφωνιών με άλλους φορείς για νόθευση του ανταγωνισμού έχουν θεσπισθεί από τον Κοινοτικό νομοθέτη **ως δυνητικοί προαιρετικοί** και επαφίεται στην διακριτική ευχέρεια του Εθνικού Νομοθέτη αν θα καταστήσει αυτούς υποχρεωτικούς για την αναθέτουσα αρχή ή όχι. Στο πλαίσιο της προαναφερθείσας διακριτικής ευχέρειας ο Έλληνας νομοθέτης επέλεξε να μην υποχρεώσει τις αναθέτουσες αρχές να προβλέπουν στις οικείες διακηρύξεις τους, τους δυνητικούς λόγους αποκλεισμού, με συνέπεια η πρόβλεψη των εν λόγω λόγων αποκλεισμού, να επαφίεται κάθε φορά, στην αναθέτουσα αρχή. Επίσης, με την προσθήκη στο άρθρο 73 της παραγράφου 10, ο Έλληνας νομοθέτης, ενέταξε, στις διατάξεις του άρθρου 73, που καθορίζουν τις προϋποθέσεις και την διαδικασία για τον αποκλεισμό ενός οικονομικού φορέα από μια συγκεκριμένη διαγωνιστική διαδικασία (με απόφαση του φορέα που τον διενεργεί) μια ρύθμιση που καθορίζει την διάρκεια της χρονικής περιόδου, εντός της οποίας εξετάζεται η συνδρομή των υποχρεωτικών λόγων αποκλεισμού και των δυνητικών (αντιστοίχως) λόγων αποκλεισμού (3ετία από την ημερομηνία του σχετικού γεγονότος), εφόσον βεβαίως η περίοδος αποκλεισμού δεν έχει καθορισθεί με αμετάκλητη απόφαση. Με βάση την γραμματική διατύπωση της εν λόγω παραγράφου, η τριετής προθεσμία, εντός του οποίου είναι δυνατή η εξέταση των δυνητικών λόγων εκκινεί από τον χρόνο τέλεσης της παράβασης (συνακόλουθα σύμφωνα με τις εν λόγω διατάξεις έχει παρέλθει για την ΤΕΡΝΑ ο εν λόγω χρόνος από 26.11.2015). Η ανωτέρω κατά κοινή αποδοχή και κατανόηση δήλωση αποτυπωνόταν και στο Ευρωπαϊκό Ενιαίο Έγγραφο Σύμβασης (ΕΕΕΣ) στις διαγωνιστικές διαδικασίες.

Τον Οκτώβριο 2018 εξεδόθη η αρ. C-124/17 απόφαση του ΔΕΕ, που φέρεται να κρίνει ότι σε περίπτωση κατά την οποία έχουν επιβληθεί κυρώσεις με σχετική απόφαση της αρμόδιας για τον Ανταγωνισμό Αρχής, η περίοδος αποκλεισμού των τριών ετών από τις διαδικασίες ανάθεσης δημοσίων συμβάσεων έχει αφετηρία την απόφαση που επιβάλλει τις κυρώσεις.

Η ως άνω εξέλιξη δημιούργησε νέο δεδομένο και σχετικό προβληματισμό, κατά σαφή διαφοροποίηση καταστάσεων που εύλογα οι αρχές και οι οικονομικοί φορείς υποστήριζαν, αναφορικά με το χρόνο υπολογισμού/εκκινήσεως του ανωτέρω λόγου αποκλεισμού ως προεκτέθη και των συναφών σχετικών δηλώσεων στο ΕΕΕΣ. Σε επίπεδο δικαστικών αποφάσεων ανωτάτου Δικαστηρίου (Σ.τ.Ε.) δεν έχει εισέτι οριστικώς διευθετηθεί το ανωτέρω κρίσιμο ζήτημα, ο Όμιλος δε, με γνώμονα το εταιρικό συμφέρον και την προστασία των μετόχων του και του επενδυτικού κοινού παρακολουθεί και συμμετέχει στις δικαστικές διαδικασίες ενόψει εκκρεμών διαγωνισμών που η εταιρεία ΤΕΡΝΑ ΑΕ έχει λάβει μέρος, είτε πριν είτε και μετά την έκδοση της απόφασης του ΔΕΕ.
Ανεξάρτητα με τα ανωτέρω οφείλουμε να επισημάνουμε ότι δεν υφίσταται αυτόματος λόγος αποκλεισμού από διαγωνιστικές διαδικασίες, αλλά η αναθέτουσα αρχή οφείλει σύμφωνα με τις προβλέψεις του αρ. 73 παρ. 7 του Ν.4412/2016 να ζητήσει από τον υποψήφιο να προσκομίσει στοιχεία προκειμένου να αποδείξει ότι τα μέτρα που έλαβε επαρκούν για να αποδείξουν την αξιοπιστία του, και εφόσον αυτά κριθούν επαρκή αίρεται ο ανωτέρω λόγος, άλλως ο υποψήφιος αποκλείεται και σε περίπτωση που αυτός είναι και προσωρινός ανάδοχος, η προσφορά του απορρίπτεται και καταπίπτει η εγγυητική επιστολή συμμετοχής.
Παρέπεται να αναφερθεί ότι ο Όμιλος και οι εταιρείες του όπως και η ΤΕΡΝΑ έχουν λάβει οικειοθελώς σύνολο μέτρων συμμόρφωσης και επανορθωτικών μέτρων, τα οποία διαρκώς εξελίσσονται και επικαιροποιούνται, αποδεικνύοντας περαιτέρω την αξιοπιστία και την φερεγγυότητά τους κατά τα οριζόμενα στο αρ. 73 παρ. 7 του Ν.4412/2016.

Ε. Εναλλακτικοί Δείκτες Μέτρησης Απόδοσης (ΕΔΜΑ)
Ο Όμιλος χρησιμοποιεί Εναλλακτικούς Δείκτες Μέτρησης Απόδοσης («ΕΔΜΑ») στα πλαίσια λήψης αποφάσεων σχετικά με τον χρηματοοικονομικό, λειτουργικό και στρατηγικό σχεδιασμό του καθώς και για την αξιολόγηση και την δημοσίευση των επιδόσεών του. Αυτοί οι ΕΔΜΑ εξυπηρετούν στην καλύτερη κατανόηση των χρηματοοικονομικών και λειτουργικών αποτελεσμάτων του Ομίλου και της χρηματοοικονομικής του θέσης. Οι εναλλακτικοί δείκτες θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη πάντα σε συνδυασμό με τα οικονομικά αποτελέσματα που έχουν συνταχθεί σύμφωνα με τα ΔΠΧΑ και σε καμία περίπτωση δεν αντικαθιστούν αυτά.

Κατά την περιγραφή των επιδόσεων του Ομίλου χρησιμοποιούνται δείκτες όπως:

- **«Καθαρό χρέος / (Πλεόνασμα)»** είναι ένας δείκτης με τον οποίο η Διοίκηση του Ομίλου κρίνει την ταμειακή θέση ενός τομέα δραστηριότητας σε κάθε χρονική στιγμή. Το στοιχείο ορίζεται ως το σύνολο των υποχρεώσεων από δάνεια και χρηματοδοτικές μισθώσεις (leasing) μείον τα χρηματικά διαθέσιμα (εξαιρώντας τα ποσά των επιχορηγήσεων προς επιστροφή (Σημ. 17) μείον τις δεσμευμένες καταθέσεις (περιλαμβάνονται στο κονδύλι «Προκαταβολές και Λοιπές απαιτήσεις». (Σημ. 17).

Κάτωθι παρατίθεται συμφωνία του στοιχείου «Καθαρό χρέος/(Πλεόνασμα)» με στοιχεία των Οικονομικών Καταστάσεων:

	ΟΜΙΛΟΣ	
	1.1-31.12.2018	**1.1-31.12.2017**
Μακροπρόθεσμα δάνεια	171.445	21.189
Υποχρεώσεις από μισθώσεις	6.547	11.674
Βραχυπρόθεσμα δάνεια	81.255	87.808
Μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις πληρωτέες στην επόμενη χρήση	24.636	112.948
Μείον: Χρηματικά διαθέσιμα	(227.490)	(295.404)
Καθαρό Χρέος / (Πλεόνασμα)	**56.393**	**(61.785)**

Να σημειωθεί ότι στους ανωτέρω υπολογισμούς δεν περιλαμβάνονται οι δεσμευμένες καταθέσεις ποσού 1.371 (1.318 για την 31.12.2017). Τα ποσά αυτά ταξινομούνται στο κονδύλι της Κατάστασης Οικονομικής Θέσης με τίτλο «Προκαταβολές και Λοιπές Απαιτήσεις» (βλ. σημείωση 17).

- Το στοιχείο **«Λειτουργικά αποτελέσματα (EBIT)»** είναι ένας δείκτης με τον οποίο η Διοίκηση του Ομίλου κρίνει την λειτουργική απόδοση ενός τομέα δραστηριότητας. Το στοιχείο ορίζεται ως το Μικτό κέρδος, μείον τα Έξοδα διοίκησης και διάθεσης, μείον τα Έξοδα έρευνας και ανάπτυξης, πλέον/μείον τα Λοιπά έσοδα/(έξοδα) εκτός των κονδυλίων των Συναλλαγματικών διαφορών πληρωμής και αποτίμησης, των Απομειώσεων παγίων, των Απομειώσεων αποθεμάτων, των Λοιπών απομειώσεων και προβλέψεων και των Απομειώσεων/Διαγραφών απαιτήσεων, όπως παρουσιάζονται στις συνημμένες οικονομικές καταστάσεις.

Το στοιχείο «EBITDA» ορίζεται ως τα Λειτουργικά αποτελέσματα (EBIT), πλέον οι αποσβέσεις παγίων, μείον οι αναλογούσες στη χρήση επιχορηγήσεις παγίων, όπως παρουσιάζονται στις συνημμένες οικονομικές καταστάσεις.

Το στοιχείο «προσαρμοσμένο EBITDA» ορίζεται ως το EBITDA, πλέον τα περιλαμβανόμενα σε αυτό μη ταμειακά αποτελέσματα.

ΣΤ. Έκθεση μη χρηματοοικονομικής πληροφόρησης 2018

Εισαγωγή

Η παρούσα έκθεση μη χρηματοοικονομικής πληροφόρησης αφορά στην χρήση που έληξε την 31η Δεκεμβρίου 2018. Η έκθεση έχει συνταχθεί σύμφωνα με τις διατάξεις του ν.4403/2016 και περιέχει πληροφορίες σχετικά με την επίδοση των εταιρειών του Ομίλου ΤΕΡΝΑ, αναφορικά με τις ακόλουθες θεματικές ενότητες, όπως αυτές αναφέρονται στην επεξηγηματική εγκύκλιο (αρ. 62784):

- Θέματα καταπολέμησης της διαφθοράς
- Θέματα εφοδιαστικής αλυσίδας
- Σεβασμός των δικαιωμάτων του ανθρώπου
- Κοινωνικά και εργασιακά θέματα
- Περιβαλλοντικά θέματα

Στην έκθεση παρουσιάζονται πληροφορίες σχετικά με τους κυριότερους κινδύνους που αφορούν στα ανωτέρω θέματα και τις δραστηριότητες του Ομίλου, τις πολιτικές δέουσας επιμέλειας καθώς και λοιπές πολιτικές που εφαρμόζει ο Όμιλος σχετικά με την κάθε ενότητα, ενώ για την καλύτερη κατανόηση της επίδοσης του Ομίλου, αποτυπώνονται τα αποτελέσματα των πολιτικών αυτών και παρατίθενται σχετικοί μη χρηματοοικονομικοί δείκτες επίδοσης. Επίσης, παρατίθεται μια σύντομη περιγραφή του επιχειρηματικού μοντέλου του Ομίλου.

Για την επιλογή μη χρηματοοικονομικών δεικτών λήφθηκαν υπόψη οι απαιτήσεις των προτύπων Global Reporting Initiative (GRI), έκδοση 2016.

Επιχειρηματικό Μοντέλο

Ο **Όμιλος ΤΕΡΝΑ** είναι ένας από τους μεγαλύτερους επιχειρηματικούς Ομίλους στην Ελλάδα, με παρουσία επίσης στην Κεντρική και Νοτιανατολική Ευρώπη, και τη Μέση Ανατολή.

Δραστηριοποιείται στους τομείς των υποδομών, της παραγωγής, εμπορίας ηλεκτρικής ενέργειας, των μεταλλευτικών δραστηριοτήτων και της ανάπτυξης και διαχείρισης ακινήτων.

Το τρέχον ανεκτέλεστο κατασκευαστικό υπόλοιπο του Ομίλου παραμένει στο υψηλό επίπεδο των 1,507 δις. Ευρώ.

Κατασκευές

Ο Όμιλος **ΤΕΡΝΑ** (www.terna.gr) δραστηριοποιείται στην εκτέλεση ενός ευρύτατου φάσματος δημόσιων και ιδιωτικών έργων, μεγάλου προϋπολογισμού και σύνθετης τεχνογνωσίας, όπως οδικά και σιδηροδρομικά δίκτυα, κτίρια, νοσοκομεία, μουσεία, βιομηχανικές εγκαταστάσεις, υδροηλεκτρικά έργα, φράγματα, βιομηχανικές εγκαταστάσεις, εργοστάσια κ.λ.π.

Θερμική Ενέργεια

Ο Όμιλος ΤΕΡΝΑ δραστηριοποιείται στην **παραγωγή θερμικής ενέργειας** μέσω της συμμετοχής του στην εταιρεία ΗΡΩΝ ΙΙ ΒΟΙΩΤΙΑΣ, στο μετοχικό κεφάλαιο της οποίας συμμετέχουν επίσης οι ENGIE (πρώην GDF Suez) και Qatar Petroleum, δύο κορυφαίοι διεθνείς ενεργειακοί παίκτες.

Η εταιρεία **ΗΡΩΝ Α.Ε** (www.heron.gr) δραστηριοποιείται στους τομείς παραγωγής, προμήθειας και εμπορίας ηλεκτρικής ενέργειας. Διαθέτει δύο θερμοηλεκτρικές μονάδες παραγωγής ενέργειας με εγκατεστημένη ισχύ 435 MW ΗΡΩΝ ΙΙ στη Βοιωτία.

Ορυχεία

Ο Όμιλος δραστηριοποιείται επίσης στην εξόρυξη και επεξεργασία λευκολίθου (μαγνησία) μέσω της **ΤΕΡΝΑ ΛΕΥΚΟΛΙΘΟΙ Α.Ε**, (www.ternamag.com) μιας μεταλλευτικής και εμπορικής εταιρείας, με έδρα τη βόρεια Εύβοια. Το επενδυτικό πλάνο που υλοποιεί ο Όμιλος στις ιδιόκτητες εγκαταστάσεις της ΤΕΡΝΑ ΛΕΥΚΟΛΙΘΟΙ στο Μαντούδι Ευβοίας, είναι της τάξεως των 100.000.

Καταπολέμηση της Διαφθοράς

Κυριότεροι κίνδυνοι και διαχείριση αυτών

Ο Όμιλος αναγνωρίζει ως κίνδυνο στην εκτέλεση των επιχειρηματικών και επιχειρησιακών του δραστηριοτήτων και λειτουργιών, την εμφάνιση περιστατικών διαφθοράς, όπως περιστατικά δωροδοκίας κατά τη σύναψη συμβάσεων. Πιθανή εμφάνιση τέτοιων περιστατικών δύναται να επιφέρει αρνητικές επιδράσεις στον Όμιλο, τόσο σε χρηματοοικονομικό επίπεδο (π.χ. επιβολή προστίμων), σε λειτουργικό επίπεδο (π.χ. διακοπή εργασιών) όσο και σε επίπεδο αποδυνάμωσης της φήμης του Ομίλου και διατάραξης της σχέσης του με τις διάφορες ομάδες ενδιαφερομένων μερών με τις οποίες αλληλοεπιδρά.

Για την αναγνώριση κινδύνων που σχετίζονται με τα θέματα διαφθοράς, δωροδοκίας και κανονιστικής συμμόρφωσης, ο Όμιλος εφαρμόζει συγκεκριμένη διαδικασία η οποία λαμβάνει υπόψη τις διάφορες παραμέτρους όπως το είδος της δραστηριότητας, τη γεωγραφική θέση, τα εμπλεκόμενα μέρη κ.α.

Πολιτικές δέουσας επιμέλειας και λοιπές πολιτικές

Ο Όμιλος ΤΕΡΝΑ δεσμεύεται για επίδειξη μηδενικής ανοχής σε θέματα διαφθοράς, δωροδοκίας και εκβιασμού και στοχεύει στην πρόληψη τέτοιων φαινομένων, σε όλο το εύρος των δραστηριοτήτων του. Προς το σκοπό αυτό, ο Όμιλος ενεργεί μέσω της θέσπισης πολιτικών και διαδικασιών, αλλά και μέσω της δημιουργίας των μηχανισμών ελέγχου και συμμόρφωσης με τις εν λόγω πολιτικές.

Ο Κώδικας Ηθικής και Δεοντολογίας του Ομίλου αντικατοπτρίζει τις θεμελιώδεις αρχές, τις πεποιθήσεις, την εταιρική κουλτούρα, την επιχειρησιακή ηθική και τις εθελούσιες ηθικές δεσμεύσεις που τον χαρακτηρίζουν. Θέματα που σχετίζονται με διαφθορά και δωροδοκία, την καταπολέμησή τους και ανάρμοστες συμπεριφορές αποτελούν τον κεντρικό άξονα του Κώδικα.

Ο Κώδικας αποτελεί το βασικό πλαίσιο αρχών και αξιών που πρέπει να χαρακτηρίζουν την επαγγελματική συμπεριφορά όλων των ανθρώπων του Ομίλου. Αφορά εργαζόμενους και Διοίκηση και επεκτείνεται σε συνεργάτες, υπεργολάβους και προμηθευτές.

Η εφαρμογή του Κώδικα εκτείνεται στις εταιρείες του Ομίλου, αφορά όλες τις θυγατρικές και όλους τους τομείς δραστηριότητας, σε όλες τις χώρες δραστηριοποίησης και λαμβάνεται υπόψη στις συμπράξεις και τις κοινοπραξίες στις οποίες συμμετέχει. Για την παρακολούθηση της εφαρμογής του Κώδικα Ηθικής και Δεοντολογίας, έχει καθοριστεί Επιτροπή Κανονιστικής Συμμόρφωσης η οποία αναφέρεται απευθείας στο Διοικητικό Συμβούλιο.

Επιπλέον, στον Όμιλο τηρείται πρόγραμμα εσωτερικών επιθεωρήσεων από τον Υπεύθυνο Κανονιστικής Συμμόρφωσης για τον έλεγχο εφαρμογής του Κώδικα Ηθικής και Δεοντολογίας, ενώ διενεργούνται και εκπαιδεύσεις του προσωπικού σε ετήσια βάση για την ευαισθητοποίησή και τη συνεχή ενημέρωσή τους για θέματα που αφορούν σε θέματα διαφθοράς καθώς και τρόπων καταπολέμησης αυτών.

Οι εργαζόμενοι του Ομίλου είναι υποχρεωμένοι να ενημερώνουν τη ΤΕΡΝΑ για τυχόν αποκλίσεις ή ανησυχίες για δυνητικές αποκλίσεις στην εφαρμογή του Κώδικα, που υποπίπτουν στην αντίληψή τους, μέσω επώνυμης, έντυπης επιστολής προς τον Υπεύθυνο Κανονιστικής Συμμόρφωσης
Στόχος του Ομίλου είναι η ενίσχυση και η βελτίωση των διαδικασιών πρόληψης και καταπολέμησης δυνητικών κινδύνων διαφθοράς, η συμμόρφωση με τη σχετική νομοθεσία και η εντατικοποίηση των σχετικών ελέγχων.

Επίσης, ο Όμιλος είναι σε διαδικασία πιστοποίησης σύμφωνα με τα πρότυπα ISO 37001 για την καταπολέμηση της δωροδοκίας και ISO 19600 για την κανονιστική συμμόρφωση η οποία αναμένεται να ολοκληρωθεί μέσα στο 2019.

Αποτελέσματα των παραπάνω πολιτικών και μη χρηματοοικονομικοί δείκτες επίδοσης

GRI 205-3

Κατά το 2018, δεν υπήρξε κανένα επιβεβαιωμένο περιστατικό διαφθοράς το οποίο να υπέπεσε στην αντίληψη της Διοίκησης του Ομίλου, είτε μέσω καταγγελιών είτε μέσω των ελέγχων που ο ίδιος ο Όμιλος διενεργεί στο πλαίσιο της πρόληψης και καταπολέμησης τυχόν περιστατικών διαφθοράς.

Εφοδιαστική Αλυσίδα

Κυριότεροι κίνδυνοι και διαχείρισή αυτών

Στον κατασκευαστικό τομέα του Ομίλου, το μεγαλύτερο μέρος των δαπανών αφορά σε προμήθεια υλικών, και αγορά κατασκευαστικών και μεταφορικών μηχανημάτων, καθώς και σε συνεργασίες με υπεργολάβους. Επομένως, ενδεχόμενη μεταβολή της κατασκευαστικής δραστηριότητας δύναται να επιφέρει άμεσα ανάλογη μεταβολή της ζήτησης προς τους προμηθευτές. Αντίστοιχα, η επίτευξη κερδοφορίας του Ομίλου στα κατασκευαστικά έργα επιδρά άμεσα στο ρυθμό ανανέωσης του κατασκευαστικού εξοπλισμού που προμηθεύεται ο όμιλος για την αποπεράτωση των έργων του.
Αναφορικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα στην εφοδιαστική αλυσίδα του Ομίλου, αναγνωρίζεται ως κίνδυνος η εμφάνιση περιστατικών παραβίασης διεθνών προτύπων ή νομοθεσίας που σχετίζονται με τα ανθρώπινα δικαιώματα και με εργασιακά, κοινωνικά, περιβαλλοντικά και θέματα διακυβέρνησης και διαφθοράς από προμηθευτές του, οι οποίοι δεν τηρούν τα διεθνή πρότυπα και πρακτικές βιώσιμης ανάπτυξης, αλλά και οι οποίοι δεν υιοθετούν κοινές πολιτικές και αξίες με τον Όμιλο. Η εμφάνιση τέτοιων περιστατικών δύναται να επιφέρει σημαντικές αρνητικές επιδράσεις στον Όμιλο, σε επίπεδο χρηματοοικονομικό (π.χ. μέσω της επιβολής προστίμων), λειτουργικό (π.χ. διακοπή συνεργασιών με προμηθευτές, διακοπή μακροχρόνιων στρατηγικών συνεργασιών, διακοπή έργων) καθώς και σε μη χρηματοοικονομικό επίπεδο (π.χ. επίδραση στη φήμη του Ομίλου ή/και στο περιβάλλον μέσω μη υιοθέτησης ορθών περιβαλλοντικών πρακτικών καθώς και κοινωνικές επιδράσεις που σχετίζονται με τα ανθρώπινα και εργασιακά δικαιώματα (όπως ανασφάλιστοι εργαζόμενοι, παιδική εργασία κ.λπ.).

Επιπλέον, ο Όμιλος αναγνωρίζει πιθανούς κινδύνους για τις τοπικές κοινωνίες από τη μη υποστήριξη τοπικών και εγχώριων προμηθευτών όπως για παράδειγμα η απώλεια κοινωνικής συνοχής, απώλεια κοινωνικής / τοπικής υποστήριξης και έλλειψη οικονομικής ανάπτυξης.

Πολιτικές δέουσας επιμέλειας και λοιπές πολιτικές

Όροι συνεργασίας με προμηθευτές

Ο Όμιλος επιδιώκει να προωθεί και να εξασφαλίζει την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και τη βελτίωση των εργασιακών, περιβαλλοντικών και άλλων σχετικών προτύπων των προμηθευτών του, επικοινωνώντας σε αυτούς τις ελάχιστες σχετικές απαιτήσεις και ακολουθώντας μία σειρά από πρακτικές που διασφαλίζουν το επιθυμητό αποτέλεσμα, σε κάθε συνεργασία που συνάπτει. Ήδη από το 2017 ο Όμιλος έχει δημοσιεύσει Κώδικα Ηθικής και Δεοντολογίας, ο οποίος αποτελεί το βασικό πλαίσιο αρχών και αξιών που πρέπει να χαρακτηρίζουν, μεταξύ άλλων, τους προμηθευτές, υπεργολάβους και συνεργάτες του Ομίλου.
Από την πλευρά του ο Όμιλος, εφαρμόζει:
• τις σχετικές ασφαλιστικές και εργατικές νομοθεσίες.
• το κανονιστικό πλαίσιο που αφορά στην Υγεία και Ασφάλεια στην εργασία.
• τις αρχές περί προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.
• τις εσωτερικές πολιτικές, διαδικασίες, πρότυπα και Συστήματα Διαχείρισης.
Στην κατεύθυνση αυτή, αναγκαίοι όροι συνεργασίας με οποιονδήποτε προμηθευτή είναι η αυστηρή τήρηση των βασικών προδιαγραφών, η πλήρης συμμόρφωση με το κανονιστικό πλαίσιο για την Υγεία και την Ασφάλεια και η τήρηση του Κώδικα Ηθικής και Δεοντολογίας του Ομίλου.

Επιλογή εγχώριων προμηθευτών

Ο Όμιλος ΤΕΡΝΑ επιλέγει να στηρίζει τις περιοχές στις οποίες δραστηριοποιείται και να τονώνει τις τοπικές οικονομίες, συμβάλλοντας καθοριστικά στην ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και την περαιτέρω ανάπτυξή τους, μέσα από την επιλογή συνεργασίας με τοπικούς προμηθευτές αλλά και μέσω των κοινωνικών προγραμμάτων που εφαρμόζει στην εκάστοτε περιοχή δραστηριοποίησης.

Ανθρώπινα Δικαιώματα

Κυριότεροι κίνδυνοι και διαχείρισή αυτών

Ο Όμιλος αναγνωρίζει τον κίνδυνο εμφάνισης περιστατικών παραβίασης ανθρωπίνων δικαιωμάτων, πέραν της εφοδιαστικής του αλυσίδας και εντός των ορίων των δικών του δραστηριοτήτων, όπως περιστατικά διακρίσεων στο χώρο εργασίας, παραβίασης ιδιωτικού απορρήτου των εργαζομένων αλλά και περιστατικά καταναγκαστικής ή παιδικής εργασίας. Η ενδεχόμενη παραβίαση ανθρωπίνων δικαιωμάτων είναι δυνατόν να επιφέρει αρνητικές επιδράσεις για τον ίδιο τον Όμιλο, όπως για παράδειγμα την επιβολή προστίμων ή κυρώσεων, αλλά και αρνητικές επιδράσεις στους εργαζομένους του και στη φήμη ή/και στην εμπιστοσύνη των ενδιαφερομένων μερών του.

Πολιτικές δέουσας επιμέλειας και λοιπές πολιτικές

Η υπεύθυνη στάση του Ομίλου στην πρόληψη εμφάνισης περιστατικών παραβίασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και οι πολιτικές που εφαρμόζει για την προάσπιση των δικαιωμάτων αυτών, οδηγούν στην αποτροπή και την αντιμετώπιση πιθανών τέτοιων περιστατικών, εάν και εφόσον εμφανιστούν, σε όλο το φάσμα των δραστηριοτήτων του.

Σεβασμός διεθνών προτύπων και αρχών

Ο Όμιλος εφαρμόζει τις διεθνείς αρχές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και σέβεται τα εθνικά και τοπικά πλαίσια λειτουργίας στις χώρες στις οποίες δραστηριοποιείται.

Η Οικουμενική Διακήρυξη για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, το Οικουμενικό Σύμφωνο του Ο.Η.Ε. και οι υψηλές εταιρικές αξίες που πρεσβεύει ο Όμιλος, διαμορφώνουν ένα αυστηρό πλαίσιο λειτουργίας με σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, σε όλο το φάσμα των δραστηριοτήτων του.

Ο Όμιλος προασπίζει το δικαίωμα κάθε ανθρώπου στην εκπαίδευση και την ελευθερία του λόγου καθώς και οποιουδήποτε άλλου ανθρώπινου δικαιώματος που ενδέχεται να παραβιαστεί ως απόρροια ή στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων του και εφαρμόζει διαδικασίες ελέγχου οι οποίες διασφαλίζουν ότι δε σημειώνεται καμία παραβίαση θεμελιωδών ανθρώπινων δικαιωμάτων.

Επιπλέον, οι αποφάσεις που λαμβάνει ο Όμιλος δε σχετίζονται με οποιοδήποτε είδος διάκρισης αναφορικά με το φύλο, την εθνικότητα, τη γλώσσα, τη θρησκεία, τις πολιτικές πεποιθήσεις, αναπηρίες, το σεξουαλικό προσανατολισμό του εργαζόμενου ή άλλα στοιχεία διαφορετικότητας.

Μηχανισμοί ελέγχου

Η Διεύθυνση Ανθρώπινου Δυναμικού του Ομίλου διασφαλίζει τη νομιμότητα όσον αφορά στα όρια ηλικίας των εργαζόμενων που απασχολεί, στην υπερωριακή εργασία, στις ελάχιστες αμοιβές, στην προστασία της διαφορετικότητας στο ευρύτερο πεδίο δράσης του, και τηρεί τα προβλεπόμενα ώστε να μη σημειώνεται καμία παραβίαση θεμελιωδών ανθρώπινων και εργασιακών δικαιωμάτων. Η Πολιτική προσλήψεων με τις σχετικές διαδικασίες, μεταξύ άλλων, διασφαλίζουν τα παραπάνω.

Αποτελέσματα των παραπάνω πολιτικών και μη χρηματοοικονομικοί δείκτες επίδοσης

GRI 406-1

Στα χρόνια λειτουργίας του Ομίλου ΤΕΡΝΑ δεν έχει αναφερθεί κανένα περιστατικό καταπάτησης ή/και παραβίασης ανθρωπίνων δικαιωμάτων και κανένα περιστατικό διάκρισης, λόγω φυλής, θρησκείας, φύλου, ηλικίας, αναπηρίας, εθνικότητας, πολιτικών πεποιθήσεων κ.λπ., συμπεριλαμβανομένων των περιστατικών παρενόχλησης, στο σύνολο των δραστηριοτήτων του.

Κοινωνικά και Εργασιακά Θέματα

Κυριότεροι κίνδυνοι και διαχείρισή αυτών

Ο Όμιλος αναγνωρίζει την ύπαρξη κινδύνου παραβίασης εργασιακών δικαιωμάτων για θέματα που σχετίζονται, μεταξύ άλλων, με την παροχή ίσων ευκαιριών, αμοιβών, εκπαίδευσης και κατάλληλων συνθηκών υγείας και υγείας και ασφάλειας.

Ειδικότερα, για τα θέματα υγείας και ασφάλειας, ο Όμιλος επιδιώκει την ελαχιστοποίηση της πιθανότητας πρόκλησης εργατικού ατυχήματος μέσω της συνεχούς αναγνώρισης της ταυτότητας των κινδύνων, της εκτίμησης της επικινδυνότητας και της εφαρμογής των απαραίτητων μέτρων ελέγχου, αλλά και της δέσμευσης που αναλαμβάνει για διασφάλιση της υγείας και ασφάλειας των εργαζομένων σε όλους τους εργασιακούς χώρους και τις περιοχές δραστηριοποίησης. Εφαρμόζοντας ειδικές μελέτες εκτίμησης επαγγελματικού κινδύνου (ΜΕΕΚ), έχουν αναγνωριστεί οι δυνητικοί κίνδυνοι που σχετίζονται με την υγεία και την ασφάλεια για κάθε θέση εργασίας. Πιθανή εμφάνιση περιστατικού εργατικού ατυχήματος δύναται να επιφέρει στον Όμιλο αρνητικές επιδράσεις τόσο σε λειτουργικό επίπεδο (π.χ. διακοπή εργασιών) όσο και σε χρηματοοικονομικό (π.χ. επιβολή προστίμων, αποζημιώσεων και λοιπών κυρώσεων) ενώ παράλληλα να έχει αρνητικές επιδράσεις και στο ανθρώπινο κεφάλαιο του Ομίλου.

Επιπλέον, αναγνωρίζοντας τον ενδεχόμενο κοινωνικό και περιβαλλοντικό κίνδυνο που ενέχει η εκτέλεση των δραστηριοτήτων του Ομίλου για τις εκάστοτε τοπικές κοινωνίες στις οποίες δραστηριοποιείται, διεξάγονται μελέτες επιπτώσεων για την εκτίμηση των πιθανών περιβαλλοντικών και κοινωνικών επιπτώσεων των προγραμματισμένων δραστηριοτήτων, πριν την έναρξη κάθε νέας εργασίας, περιλαμβάνοντας μεταξύ άλλων την αξιολόγηση των πιθανών επιπτώσεων στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της υγείας των κατοίκων των περιοχών δραστηριοποίησης, αλλά και τη διαβούλευση με την τοπική κοινωνία και τους φορείς για θέματα που δυνητικά μπορεί να υποβαθμίσουν την ποιότητα της ζωής των κατοίκων και του περιβάλλοντος.

Πολιτικές δέουσας επιμέλειας και λοιπές πολιτικές

Ο Όμιλος ΤΕΡΝΑ συμμετέχει ενεργά, υποστηρίζει και θεωρεί ως μέγιστη προτεραιότητα την επένδυση στους ανθρώπους του παρέχοντας τους απαραίτητους πόρους για την προαγωγή της συνεχούς βελτίωσης του εργασιακού περιβάλλοντος, μέσω της διαρκούς εκπαίδευσης τους, της ανάπτυξης των δεξιοτήτων τους, της προάσπισης των δικαιωμάτων τους, της πρόσβαση τους σε ίσες ευκαιρίες και τη στήριξη της διαφορετικότητας μεταξύ αυτών.
Ο Όμιλος συνειδητά φροντίζει για ένα ισορροπημένο και ασφαλές εργασιακό περιβάλλον, το οποίο επιβραβεύει την καινοτομία, μετέχει στην υλοποίηση του οράματός του, διευρύνει τις διεθνείς προοπτικές και συμβάλλει στην επιχειρηματική επιτυχία και αριστεία. Ο Όμιλος έχει διαμορφώσει ένα εργασιακό περιβάλλον που τοποθετεί στο επίκεντρο τον εργαζόμενο, ακολουθεί ξεκάθαρες διαδικασίες για την ανάπτυξή του και διακρίνεται για την εταιρική κουλτούρα και τις ηθικές αξίες του.

Ίσες ευκαιρίες και Δικαιώματα στην εργασία

Ο Όμιλος διαχειρίζεται με αμεροληψία τα θέματα ανθρώπινου δυναμικού, σε όλα τα στάδια της εκάστοτε συνεργασίας και εξασφαλίζει ότι κάθε εργαζόμενος αντιμετωπίζεται δίκαια και αξιοκρατικά βάσει των ικανοτήτων και της επίδοσής του.

Πιο συγκεκριμένα, η πολιτική του Ομίλου επιβάλλει ίσες αμοιβές μεταξύ ανδρών και γυναικών για την ίδια θέση εργασίας και δεν αφήνει περιθώριο για διάκριση ούτε για προνομιακή μεταχείριση σε επίπεδο αμοιβών ή παροχών με κριτήριο το φύλο ή άλλα χαρακτηριστικά του εργαζομένου.

Λόγω της φύσης της δραστηριότητας του Ομίλου ΤΕΡΝΑ, άνδρες συνθέτουν κυρίως το εργατικό δυναμικό του. Ωστόσο, πάγια πολιτική του Ομίλου αποτελεί η αύξηση των ποσοστών αντιπροσώπευσης γυναικών στις εταιρείες του. Ένα βήμα προς αυτήν την κατεύθυνση είναι η καταγραφή και παρακολούθηση της κατανομής των γυναικών ανά γεωγραφική περιοχή δραστηριοποίησης, ανά ηλικία και ανά εργασιακή βαθμίδα.

Με τον τρόπο αυτό επιδιώκεται η αύξηση του ποσοστού των γυναικών στο συνολικό αριθμό εργαζομένων.

Αμοιβές και Παροχές

Ο Όμιλος ΤΕΡΝΑ τηρεί την ισχύουσα νομοθεσία στο εκάστοτε περιβάλλον όπου δραστηριοποιείται. Το σύνολο των εργαζομένων του Ομίλου καλύπτεται από το ισχύον κανονιστικό πλαίσιο κοινωνικής ασφάλισης.

Οι αμοιβές και οι παροχές των εργαζομένων προσδιορίζονται από συγκεκριμένη εσωτερική πολιτική που εγγυάται διαφάνεια και αξιοκρατία. Εντός αυτού του πλαισίου ο Όμιλος λειτουργεί με κριτήρια και δείκτες αξιολόγησης σε ό, τι αφορά στη βαρύτητα της θέσης εργασίας, στις ευθύνες και τις αρμοδιότητες κάθε θέσης, στο μορφωτικό υπόβαθρο, στην εμπειρία, στις δεξιότητες, στην ικανότητα υλοποίησης των στόχων και στο επίπεδο επίδοσης και απόδοσης των εργαζομένων.

Ο Όμιλος, έχοντας εξετάσει το κόστος ζωής στις χώρες στις οποίες δραστηριοποιείται, προσφέρει υψηλότερες αποδοχές από τις κατώτατες που ορίζει το εκάστοτε νομοθετικό πλαίσιο.

Στη συντριπτική τους πλειονότητα οι εργαζόμενοι του Ομίλου αμείβονται με μισθούς που υπερβαίνουν την ελάχιστη προβλεπόμενη νόμιμη αμοιβή. Συγκεκριμένα, στην Ελλάδα η αμοιβή των εργαζομένων που εμπίπτουν στην κατηγορία «εργατοτεχνίτες», είναι κατά μέσο όρο 25% υψηλότερη από την αμοιβή που προβλέπει η συλλογική σύμβαση εργασίας.

Επιπρόσθετες παροχές, όπως εταιρικό όχημα μετακίνησης, φορητός υπολογιστής, εταιρική σύνδεση κινητής τηλεφωνίας κ.α., προβλέπονται και παρέχονται ανάλογα με τις ανάγκες και τις απαιτήσεις των θέσεων εργασίας.

Κατάρτιση και Εκπαίδευση

Ο Όμιλος αναγνωρίζει ως καθοριστική τη συμβολή του ανθρώπινου δυναμικού στην επίτευξη των στόχων του. Το υψηλό επίπεδο επαγγελματισμού των εργαζομένων, η επιστημονική και τεχνική γνώση που διαθέτουν και η αφοσίωση που επιδεικνύουν στην άσκηση του επαγγέλματός τους δημιουργούν υπεραξία στις προσφερόμενες υπηρεσίες του.

Για τον Όμιλο ΤΕΡΝΑ, η επίτευξη των εταιρικών στόχων και στρατηγικών προϋποθέτει την άρτια εκπαίδευση του ανθρώπινου δυναμικού. Η διατήρηση του κύρους του Ομίλου στην Ελλάδα και η εδραίωση της θέσης του στο εξωτερικό στηρίζονται στις διαπροσωπικές δεξιότητες και την υψηλή τεχνογνωσία των στελεχών του.

Μέσω των ευκαιριών εκπαίδευσης ο Όμιλος ενισχύει την κουλτούρα και το ομαδικό πνεύμα και προωθεί την καινοτομία. Ο Όμιλος εφαρμόζει εξειδικευμένα προγράμματα εκπαίδευσης και επιμόρφωσης, τα οποία σχετίζονται με το αντικείμενο της εκάστοτε θέσης, το στρατηγικό σχεδιασμό του και τις ανάγκες του ανθρώπινου δυναμικού. Σε ετήσια βάση πραγματοποιούνται εσωτερικές εκπαιδεύσεις από προϊσταμένους, εξειδικευμένους συναδέλφους αλλά και εκπαιδεύσεις από ειδικούς εξωτερικούς φορείς.

Υγεία και Ασφάλεια

Η στρατηγική του Ομίλου ΤΕΡΝΑ εμπεριέχει την αδιαπραγμάτευτη αρχή της διασφάλισης της Υγείας και της Ασφάλειας στην εργασία. Αυτή η αρχή αποτελεί προαπαιτούμενο για κάθε επιχειρησιακή δράση του Ομίλου και αφορά εξίσου εργαζόμενους, υπεργολάβους και το δίκτυο των συνεργατών του.

Στόχοι της Πολιτικής για Υγεία και Ασφάλεια

Η διαφύλαξη της Υγείας και της Ασφάλειας αποτελεί προτεραιότητα για τον Όμιλο ο οποίος βελτιώνει διαρκώς το στρατηγικό πλαίσιο εντός του οποίου γίνεται η διαχείριση των θεμάτων που αφορούν στην προστασία της Υγείας και Ασφάλειας όλων των συμμετοχών.
Ο Όμιλος συμμορφώνεται με τις διατάξεις της ισχύουσας εθνικής, ευρωπαϊκής και διεθνούς νομοθεσίας και μέσα από ένα αυστηρό Σύστημα Διαχείρισης Υγείας και Ασφάλειας που τηρεί, στοχεύει στον έγκαιρο εντοπισμό και την ελαχιστοποίηση των κινδύνων που αφορούν στο σύνολο των δραστηριοτήτων του. Η Πολιτική Υγείας και Ασφάλειας αφορά στο σύνολο του Ομίλου και όλους όσοι, έμμεσα ή άμεσα, σχετίζονται με την επιχειρησιακή του λειτουργία.

Η ενίσχυση της Πολιτικής Υγείας και Ασφάλειας και η εξασφάλιση μηδενικών ατυχημάτων είναι συνάρτηση στόχων που σχετίζονται με:

- την εφαρμογή ενός διεθνώς πιστοποιημένου Συστήματος Διαχείρισης Υγείας και Ασφάλειας
- την πλήρη συμμόρφωση με τις νομικές και άλλες εθνικές, κοινοτικές και διεθνείς συμβάσεις, οδηγίες και διατάξεις που αφορούν στον τομέα Υγείας και Ασφάλειας
- την υλοποίηση, παρακολούθηση, αξιολόγηση και βελτίωση των δράσεων Υγείας και Ασφάλειας
- τον εντοπισμό των επαγγελματικών κινδύνων και την ανάπτυξη μιας ολοκληρωμένης μεθοδολογίας πρόληψης

- την πρόληψη των τραυματισμών, των ασθενειών και των δυσμενών περιστατικών Υγείας και Ασφάλειας
- την παροχή κατάλληλης, επαρκούς εκπαίδευσης στα θέματα Υγείας και Ασφάλειας
- την άμεση διερεύνηση κάθε ατυχήματος / συμβάντος για την αξιολόγηση των παραγόντων που οδήγησαν σε αυτό και τη λήψη προληπτικών μέτρων
- την ενσωμάτωση τεχνολογιών, καλών πρακτικών και διαδικασιών λειτουργίας που εγγυώνται συνθήκες ασφάλειας σε εργαζόμενους, υπεργολάβους και τρίτους

Η έμπρακτη δέσμευση του Ομίλου στα θέματα Υγείας και Ασφάλειας αποδεικνύεται από την εφαρμογή του πιστοποιημένου Συστήματος Διαχείρισης Υγείας και Ασφάλειας, σύμφωνα με τις απαιτήσεις του διεθνούς προτύπου OHSAS 18001:2007, αλλά και του νέου διεθνούς προτύπου ISO 45001.

Πλαίσιο Υγείας και Ασφάλειας στην Εργασία

Δεδομένου ότι η Υγεία και η Ασφάλεια αποτελούν πρωταρχικό μέλημα για τον Όμιλο ΤΕΡΝΑ, η εκπαίδευση και η εταιρική κουλτούρα αναφορικά με τα θέματα αυτά υπηρετούν την υιοθέτηση μίας υπεύθυνης στάσης. Ο Όμιλος ενημερώνει συστηματικά το προσωπικό του, τους υπεργολάβους και τους επισκέπτες σχετικά με τις γενικές αρχές που αφορούν σε εργασιακούς κινδύνους και την πρόληψη αυτών, την προστασία της υγείας και της ασφάλειας όλων.

Στην εξάλειψη των εργατικών ατυχημάτων και επαγγελματικών ασθενειών συνηγορεί εκτός από την εκπαίδευση, και η ενσωμάτωση των βασικών αρχών Υγείας και Ασφάλειας στην κουλτούρα εργασίας, γεγονός που καθιστά την ενίσχυση αυτής της κουλτούρας προτεραιότητα για τον Όμιλο.

Συνεργασίες με Γνώμονα την Υγεία και την Ασφάλεια

Η διασφάλιση ενός εργασιακού περιβάλλοντος χωρίς ατυχήματα προϋποθέτει τη συμμόρφωση με τις πολιτικές και τα Συστήματα Διαχείρισης όλων των εμπλεκόμενων μερών. Οι εργολάβοι και οι συνεργάτες, οι προμηθευτές και όλοι οι εμπλεκόμενοι οφείλουν να συμμορφώνονται πλήρως με τις απαιτήσεις που έχει θέσει ο Όμιλος για την Υγεία και την Ασφάλεια.

Τοπική Κοινωνία

Τα σύγχρονα έργα υποδομών του Ομίλου υπηρετούν τη Βιώσιμη Ανάπτυξη συμβάλλοντας στην κοινωνική ευημερία και τη θετική προβολή της Ελλάδας διεθνώς.

Τα πολλαπλασιαστικά οφέλη από την επιχειρηματική δραστηριότητα του Ομίλου μεταφράζονται σε χιλιάδες θέσεις εργασίας, στην ενίσχυση της εθνικής οικονομίας και του Α.Ε.Π. μέσα από την καταβολή φόρων και ασφαλιστικών εισφορών, στην ενίσχυση των τοπικών κοινωνιών μέσα από συνεργασίες με τοπικούς προμηθευτές και παρόχους υπηρεσιών καθώς και στην βελτιστοποίηση της επενδυτικής εικόνας της χώρας μας στο εξωτερικό και στους θεσμικούς επενδυτές. Οι έμμεσες θετικές επιδράσεις των δραστηριοτήτων του Ομίλου εντοπίζονται στην ασφάλεια των μετακινήσεων, την αναβάθμιση των αστικών δομών, την πρόσβαση σε χώρους τέχνης και πολιτισμού, τη βελτίωση της ποιότητας της ζωής των πολιτών και τη διατήρηση και προστασία του φυσικού περιβάλλοντος.

Κάθε δραστηριότητα έχει ένα περιβαλλοντικό αποτύπωμα στην περιοχή όπου εκτελούνται κατασκευαστικά έργα. Μέριμνα του Ομίλου είναι αυτό το αποτύπωμα να είναι το ελάχιστο δυνατό καθώς επίσης και διαχειρίσιμο, ώστε να προστατεύεται το περιβάλλον και να επιτυγχάνεται η πλήρης αποκατάσταση του μετά το πέρας των εργασιών.

Αποτελέσματα των παραπάνω πολιτικών και μη χρηματοοικονομικοί δείκτες επίδοσης

Κοινωνική Συνεισφορά

Το 2018 ο Όμιλος διατήρησε τις συνεργασίες του και πολλαπλασίασε τη σημαντική αξία που δημιουργεί μέσα από ένα ευρύ δίκτυο συνεργασιών και συμμετοχών σε συνέργειες. Πιστός στο όραμά του για ενίσχυση της ελληνικής οικονομίας, ο Όμιλος συνεχίζει να τονώνει τις τοπικές κοινωνίες, εστιάζοντας κυρίως στους ακόλουθους τομείς κοινωνικής υποστήριξης:

1. Υποδομές

Ο Όμιλος ΤΕΡΝΑ και οι θυγατρικές του στηρίζουν ουσιαστικά την ελληνική περιφέρεια και υλοποιούν μια σειρά από δράσεις οι οποίες έχουν άμεσο, ορατό και ουσιαστικό αποτέλεσμα.

Το 2018, ο Όμιλος ανέλαβε να υλοποιήσει έργα υποδομής και να ολοκληρώσει παρεμβάσεις για τη βελτίωση της καθημερινότητας των κατοίκων σε περιοχές που επλήγησαν από ακραία καιρικά φαινόμενα καθώς και στις περιοχές όπου δραστηριοποιείται, αξίας € 540.000.

2. Απασχόληση

Ο Όμιλος δίνει ιδιαίτερη βαρύτητα στην ενίσχυση της απασχόλησης των νέων και τη δημιουργία επαγγελματικών προοπτικών. Στο πλαίσιο αυτό χρηματοδοτεί συστηματικά αριστούχους μεταπτυχιακούς φοιτητές, ενώ κάθε χρόνο παρέχει και τη δυνατότητα πρακτικής άσκησης νέων μέσα στην εταιρεία.

3. Υποστήριξη σε Είδος, Οικονομική Ενίσχυση και Δωρεές

Οι χορηγικές δράσεις και οι δωρεές του Ομίλου επικεντρώνονται κατά κύριο λόγο σε προγράμματα για την παιδεία, την εκπαίδευση, τις τέχνες και τον αθλητισμό. Οι χορηγίες απευθύνονται στο σύνολο της ελληνικής επικράτειας. Η βελτίωση της ποιότητας ζωής και η δημιουργία νέων ευκαιριών, αποτελούν τα βασικά κίνητρα του Ομίλου για την υποστήριξη δράσεων αλληλεγγύης.

Το 2018 οι εταιρείες του Ομίλου ΤΕΡΝΑ πραγματοποίησαν ένα μεγάλο πρόγραμμα κοινωνικής υποστήριξης και διανομής οικονομικής αξίας μέσα από χορηγικές δράσεις, δωρεές και έργα υποδομής.

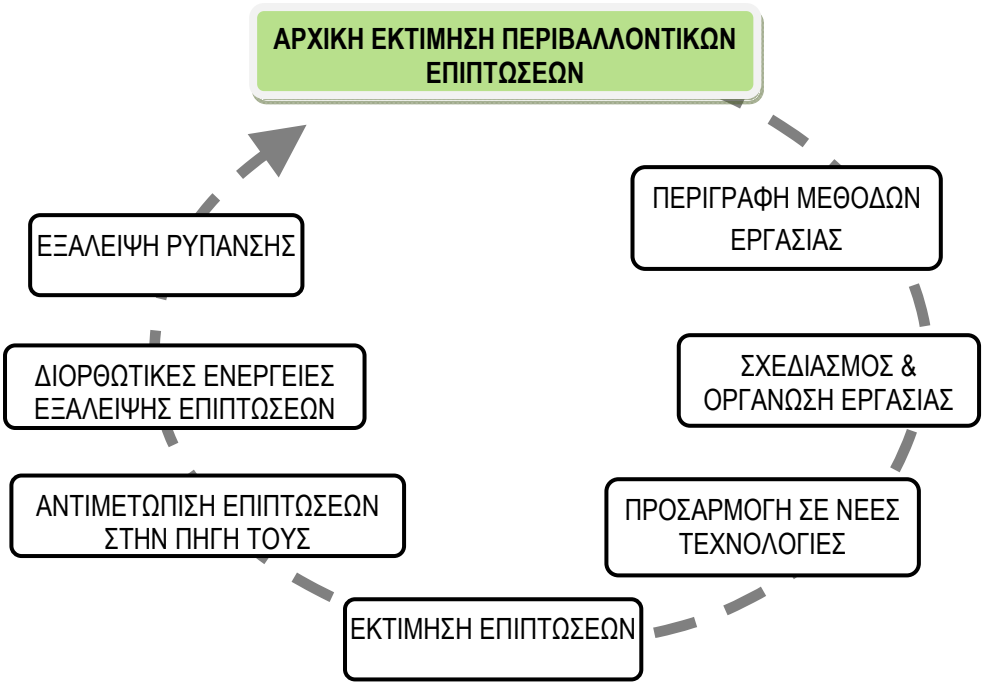
Η κοινωνική προσφορά του Ομίλου για το 2018 περιλάμβανε μεταξύ άλλων:

- Δωρεάν κατασκευή έργων υποδομής και παρεμβάσεις για τη βελτίωση της καθημερινότητας των κατοίκων στις περιοχές που μας φιλοξενούν
- Στοχευμένες δράσεις σε σχολεία, καθώς και χορηγικά προγράμματα προς αθλητικούς και πολιτιστικούς συλλόγους σε περιοχές όπου δραστηριοποιούμαστε στην Ελλάδα και το εξωτερικό.
- Προγράμματα στήριξης της νεανικής επιχειρηματικότητας και παροχής υποτροφιών σε νέους και νέες, υποστήριξη επιστημονικών ερευνητικών προγραμμάτων, συνεδρίων κ.ά.
- Οικονομική στήριξη Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων και Κρατικών Φορέων που επικεντρώνουν τη δράση τους στη βελτίωση της ποιότητας ζωής ευπαθών κοινωνικών ομάδων (ΕΛΙΖΑ, Γιατροί Χωρίς Σύνορα) καθώς και στοχευμένες δωρεές προς την Ελληνική Αστυνομία και την Πυροσβεστική Υπηρεσία
- Υποστήριξη δράσεων για τον πολιτισμό

Περιβαλλοντική Διαχείριση

Κυριότεροι κίνδυνοι και διαχείριση αυτών

Ο Όμιλος αναγνωρίζει και ιεραρχεί συστηματικά τους περιβαλλοντικούς κινδύνους που συνδέονται με τις δραστηριότητές των εταιρειών του και οι οποίοι ενδέχεται να προκαλέσουν αρνητικές επιδράσεις τόσο στα ενδιαφερόμενα μέρη (π.χ. τοπικές κοινωνίες) όσο και στο ευρύτερο φυσικό περιβάλλον. Η στρατηγική μείωσης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων ακολουθεί τον ακόλουθο βασικό κύκλο:

Επιπλέον, ο Όμιλος αναγνωρίζει τους κινδύνους που συνδέονται με το φαινόμενο της Κλιματικής Αλλαγής, η οποία σε ένα βαθμό καθορίζει και την επιχειρηματική στρατηγική του Ομίλου, μέσα από τη υιοθέτηση μέτρων μείωσης του περιβαλλοντικού του αποτυπώματος. Οι κίνδυνοι αυτοί δύνανται να επηρεάσουν σε μεγάλο βαθμό το επιχειρηματικό μοντέλο του Ομίλου (π.χ. ανάγκη για ραγδαία απεξάρτηση από αυξημένα κόστη λειτουργίας για την υιοθέτηση νεών τεχνολογιών φιλικών προς το περιβάλλον, ρυθμιστικές και άλλες κανονιστικές κυρώσεις λόγω αυξημένων απαιτήσεων)

Πολιτικές δέουσας επιμέλειας και λοιπές πολιτικές

Η προστασία του περιβάλλοντος αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της στρατηγικής του Ομίλου και γίνεται ορατή μέσα από τις πολιτικές, στρατηγικές και επιχειρηματικές του αποφάσεις και δράσεις. Υιοθετώντας μία υπεύθυνη στάση, ο Όμιλος ΤΕΡΝΑ καταβάλει συνεχείς προσπάθειες για τη μείωση του περιβαλλοντικού αποτυπώματος των δραστηριοτήτων του, μέσω της υπεύθυνης διαχείρισης των πόρων που χρησιμοποιεί, καθώς και της υιοθέτησης μίας ευρύτερα υπεύθυνης περιβαλλοντικής συμπεριφοράς, που αφορά στο σύνολο των δραστηριοτήτων του, αλλά και στον κύκλο ζωής των προϊόντων του.

Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή

Η προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή αποτελεί αναγκαιότητα και όχι πολυτέλεια και ο Όμιλος επικεντρώνεται στη μετάβαση σε μια οικονομία που θα εξαρτάται λιγότερο από ορυκτά καύσιμα και θα εξασφαλίζει βιώσιμες πόλεις και κοινωνίες. Ο Όμιλος ΤΕΡΝΑ διαθέτει την τεχνογνωσία και τη θέληση να αξιοποιήσει τις προκλήσεις της κλιματικής αλλαγής προς όφελος της Βιώσιμης Ανάπτυξης και της Πράσινης Οικονομίας.

Αν και η κλιματική αλλαγή επηρεάζει όλους σχεδόν τους τομείς δραστηριότητας του Ομίλου, οι επιχειρηματικές ευκαιρίες που δημιουργούνται, μπορούν να συμβάλουν τόσο στην οικονομική ανάπτυξη του Ομίλου όσο και στον μετριασμό των αρνητικών επιπτώσεων της. Με την κατασκευή έργων αντλησιοταμίευσης που θα διασφαλίσουν το ενεργειακό σύστημα της χώρας επιτρέποντας την αποθήκευση καθαρής ενέργειας, τη δημιουργία μονάδων επεξεργασίας απορριμμάτων που αξιοποιούν τεχνολογίες αιχμής με καινοτόμα κατασκευαστικά έργα και νέους αυτοκινητόδρομους διεθνών προδιαγραφών, ο Όμιλος ανταποκρίνεται στις προκλήσεις της κλιματικής αλλαγής και δημιουργεί πολλαπλασιαστική αξία από τη λειτουργία του.

Περιβαλλοντική Στρατηγική

Η περιβαλλοντική στρατηγική του Ομίλου προβλέπει:

- την τήρηση των νομικών και άλλων κανονιστικών και ρυθμιστικών απαιτήσεων
- την εφαρμογή και αναβάθμιση του Συστήματος Περιβαλλοντικής Διαχείρισης
- την πρόληψη περιβαλλοντικών επιπτώσεων και την αξιοποίηση νέων τεχνολογιών
- την περιβαλλοντική εκπαίδευση των εργαζομένων και την ενημέρωση των ενδιαφερόμενων μερών
- την ολοκληρωμένη διαχείριση του περιβαλλοντικού αποτυπώματος (φυσικοί πόροι, ενέργεια, χρήση υλικών, απόβλητα) του συνόλου των δραστηριοτήτων
- τις συνέργειες για την καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής και την καλλιέργεια ευρύτερης περιβαλλοντικής κουλτούρας

Ως αποτέλεσμα, ο Όμιλος δρα στοχευμένα, λαμβάνοντας μέτρα που οδηγούν αποδεδειγμένα σε μείωση του συνολικού περιβαλλοντικού του αποτυπώματος.
Εφαρμόζοντας ένα σύγχρονο και ολοκληρωμένο Σύστημα Περιβαλλοντικής Διαχείρισης, ο Όμιλος καταγράφει τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις των δραστηριοτήτων του και συνεπώς είναι σε θέση να λάβει εγκαίρως αναγκαία μέτρα, με σκοπό τον περιορισμό του περιβαλλοντικού του αποτυπώματος και τη διαρκή βελτίωση της επίδοσής του.

Επιθεωρήσεις για την Προστασία του Περιβάλλοντος

Ο Όμιλος ΤΕΡΝΑ διενεργεί ετήσιες επιθεωρήσεις, σε όλες τις λειτουργικές του δραστηριότητες, προκειμένου να πληροί τους όρους των εξωτερικών πιστοποιήσεων, των εσωτερικών συστημάτων και των νομικών και λοιπών κανονισμών.

Οι εσωτερικές επιθεωρήσεις στοχεύουν σε:

- αξιολόγηση του βαθμού ανταπόκρισης στις απαιτήσεις της κείμενης νομοθεσίας
- αξιολόγηση του βαθμού ανταπόκρισης στις απαιτήσεις των πελατών του Ομίλου
- αξιολόγηση του βαθμού τήρησης των υποχρεώσεων των συστημάτων από τις εταιρείες του Ομίλου
- αξιολόγηση του βαθμού ανταπόκρισης στις απαιτήσεις του διεθνούς προτύπου ISO 14001:2015
- εντοπισμό σημείων που χρήζουν βελτίωσης και ενίσχυσης
- βελτίωση της εφαρμογής των Συστημάτων Διαχείρισης και Διαχείρισης Ρίσκου

Περιβαλλοντική Εκπαίδευση Εργαζομένων

Η σωστή ενημέρωση και η συστηματική εκπαίδευση των εργαζομένων του Ομίλου αποτελούν προϋποθέσεις για την πρόληψη και τον περιορισμό των επιπτώσεων στο περιβάλλον. Επιδιώκοντας την καλλιέργεια εταιρικής κουλτούρας σε θέματα προστασίας του περιβάλλοντος και τη βελτίωση του συνολικού περιβαλλοντικού αποτυπώματος, ο Όμιλος προγραμματίζει σε ετήσια βάση εκπαιδεύσεις περιβαλλοντικού περιεχομένου.

Η θεματολογία εκπαίδευσης ανταποκρίνεται τόσο στις ανάγκες και τις απαιτήσεις των έργων που αναλαμβάνει ο Όμιλος, όσο και στους ρόλους και τα καθήκοντα των εργαζομένων. Για λόγους ισορροπίας και εύρυθμης λειτουργίας του Ομίλου, παρέχεται πλήρης ενημέρωση και στους επισκέπτες των εργοταξίων.

Την υλοποίηση των εκπαιδεύσεων αναλαμβάνει η Διεύθυνση Περιβάλλοντος αλλά και εξωτερικοί φορείς. Σε όλα τα εργοτάξια και στα κεντρικά γραφεία τηρείται λεπτομερές αρχείο εκπαιδεύσεων.

Ζ. Προβλεπόμενη πορεία και Εξέλιξη

Όπως προκύπτει από την ανάλυση των επιμέρους κλάδων, οι προοπτικές του Ομίλου, παρά το γεγονός της υπάρχουσας οικονομικής κρίσης, διαγράφονται θετικές.
Η διαφοροποίηση στις δραστηριότητες του Ομίλου προσφέρει επιμερισμό του κινδύνου και μικρότερη εξάρτηση της κερδοφορίας από συγκεκριμένους τομείς.

Το έτος 2019 η ΤΕΡΝΑ θα συνεχίσει την εφαρμογή της στρατηγικής της για συνεχή ανάπτυξη στην Ελληνική και στις διεθνείς αγορές στον Κατασκευαστικό Τομέα. Στόχος είναι να διατηρήσει την ηγετική της θέση στον ελληνική αγορά και να επιδιώξει την βιώσιμη ανάπτυξή της στις αγορές του εξωτερικού ώστε να επιτυγχάνει ικανοποιητική διασπορά του επιχειρηματικού κινδύνου και να διατηρεί την απόδοση των κεφαλαίων της σε ικανοποιητικό επίπεδο. Οι προοπτικές επίτευξης των στόχων που αναλογούν στο 2019 είναι θετικές δεδομένου ότι:

<u>Στον Τομέα των Κατασκευών:</u>
Το ανεκτέλεστο των συμβάσεων το οποίο ανέρχεται σε 1,5 δις ευρώ την 31.12.2018, το οποίο θα αυξηθεί με την ανάληψη νέων έργων προς εκτέλεση, μεταξύ των οποίων και το προς κύρωση από την Βουλή έργο της Κατασκευής του Αεροδρομίου Καστελίου, κατασκευαστικού αντικειμένου 480 εκατ. ευρώ.

Βεβαίως, παρά τις ανωτέρω θετικές προοπτικές, η Διοίκηση γνωρίζει ότι εξωγενείς παράγοντες, όπως οι πολιτικές εξελίξεις που γίνονται αιτία λήψης σημαντικών αποφάσεων, ιδιαίτερα σε προεκλογικές περιόδους ενδέχεται να επηρεάσουν αρνητικά την λειτουργία της αγοράς και να προκαλέσουν νέες καθυστερήσεις στην υλοποίηση του επενδυτικού προγράμματος του Ομίλου στην Ελλάδα. Για να αντιμετωπιστεί αυτό το ενδεχόμενο και να μετριαστούν οι αρνητικές του επιπτώσεις επί των οικονομικών μεγεθών του Ομίλου, η Διοίκηση εξακολουθεί να εξετάζει την επέκταση της δραστηριότητας του Ομίλου στο εξωτερικό, παρακολουθεί συνεχώς τις εξελίξεις στην Ελληνική οικονομία, συνομιλεί και συνεργάζεται με χρηματοοικονομικούς παράγοντες και ειδικούς αναλυτές των διεθνών αγορών και, σε άμεση, συνεχή και συστηματική συνεργασία με τα αρμόδια διευθυντικά στελέχη του Ομίλου, σχεδιάζει και εφαρμόζει μέτρα αντιμετώπισης κάθε εντοπιζόμενου κινδύνου.

Αποτέλεσμα της ανωτέρω στρατηγικής είναι ότι η Εταιρεία, κατά την ημερομηνία αναφοράς των ετήσιων Ενοποιημένων Οικονομικών Καταστάσεων, διατηρεί ικανοποιητική κεφαλαιακή επάρκεια, κερδοφορία και ρευστότητα, συνεχίζει να είναι απόλυτα συνεπής έναντι των υποχρεώσεών της προς προμηθευτές, Δημόσιο, ασφαλιστικούς οργανισμούς κ.λπ. πιστωτές και υλοποιεί με επιτυχία το επενδυτικό της πρόγραμμα.

Όπως προκύπτει, οι προοπτικές του Ομίλου, παρά το γεγονός της υπάρχουσας οικονομικής κρίσης, διαγράφονται θετικές κυρίως λόγω της γεωγραφικής διασποράς των δραστηριοτήτων του Ομίλου.

Το 2018 υπήρξε χρονιά κατά την οποία ο Όμιλος συνέχισε την σταθερή του πορεία. Επιπλέον, ο Όμιλος συνεχίζει προσεκτικά το επενδυτικό του πρόγραμμα, διατηρώντας ταυτόχρονα ικανή ρευστότητα.

Αθήνα, 22 Απριλίου 2019
Για το Διοικητικό Συμβούλιο

Μιχαήλ Γουρζής
Πρόεδρος Δ.Σ.

III. ΕΤΗΣΙΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΑΤΟΜΙΚΕΣ ΚΑΙ ΕΝΟΠΟΙΗΜΕΝΕΣ της 31 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2018 (1 Ιανουαρίου - 31 Δεκεμβρίου 2018)
Σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς

Οι Οικονομικές Καταστάσεις εγκρίθηκαν από το Διοικητικό Συμβούλιο της ΤΕΡΝΑ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ την 22η Απριλίου 2019 και έχουν αναρτηθεί στο διαδίκτυο στην ηλεκτρονική διεύθυνση http://www.terna.gr/, όπου και θα παραμείνουν στη διάθεση του κοινού για χρονικό διάστημα τουλάχιστον 10 ετών από την ημερομηνία της συντάξεως και δημοσιοποιήσεως τους.

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΘΕΣΗΣ

ΟΜΙΛΟΣ ΤΕΡΝΑ

31ης ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2018
(Όλα τα ποσά είναι εκφρασμένα σε χιλιάδες Ευρώ, εκτός αν αναφέρεται διαφορετικά)

		ΟΜΙΛΟΣ		ΕΤΑΙΡΕΙΑ	
	Σημείωση	**31 Δεκεμβρίου 2018**	**31 Δεκεμβρίου 2017***	**31 Δεκεμβρίου 2018**	**31 Δεκεμβρίου 2017***
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ					
Μη κυκλοφορούν ενεργητικό					
Υπεραξία	7	3.183	3.183	0	0
Ασώματα πάγια	8	34.274	35.721	859	901
Ενσώματα πάγια	9	106.354	105.835	60.690	68.892
Επενδυτικά ακίνητα	10	8.390	3.001	7.766	2.377
Συμμετοχές σε θυγατρικές	5, 11	0	0	104.058	110.248
Συμμετοχές σε κοινοπραξίες	5, 12	21.191	20.657	23.722	21.006
Επενδύσεις σε συμμετοχικούς τίτλους	18	11.125	14.925	6.148	7.828
Λοιπές μακροπρόθεσμες απαιτήσεις	13	158.822	150.530	169.164	114.461
Αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις	28	25.232	39.857	15.711	30.012
Σύνολο μη κυκλοφορούντος ενεργητικού		**368.571**	**373.709**	**388.118**	**355.725**
Κυκλοφορούν ενεργητικό					
Αποθέματα	14	24.450	23.023	8.675	6.170
Εμπορικές απαιτήσεις	15	227.846	197.434	212.664	204.078
Απαιτήσεις από συμβάσεις με πελάτες	16	191.760	149.213	168.101	132.535
Προκαταβολές και λοιπές απαιτήσεις	17	92.287	154.135	91.748	168.700
Απαιτήσεις από φόρο εισοδήματος		29.902	44.961	27.065	41.483
Χρηματικά διαθέσιμα	19	227.490	295.404	150.541	264.033
Σύνολο κυκλοφορούντος ενεργητικού		**793.735**	**864.170**	**658.794**	**816.999**
ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ		**1.162.306**	**1.237.879**	**1.046.912**	**1.172.724**
ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΚΑΙ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ					
Ίδια κεφάλαια αποδιδόμενα στους ιδιοκτήτες της μητρικής					
Μετοχικό κεφάλαιο	21	52.210	52.210	52.210	52.210
Διαφορά υπέρ το άρτιο		54.252	54.252	54.252	54.252
Αποθεματικά	21	53.914	55.550	52.281	53.699
Κέρδη εις νέον		(37.534)	(25.555)	28.698	34.756
Σύνολο		**122.842**	**136.457**	**187.441**	**194.917**
Μη ελέγχουσες συμμετοχές		12.025	15.319	0	0
Σύνολο ιδίων κεφαλαίων		**134.867**	**151.776**	**187.441**	**194.917**

Μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις					
Μακροπρόθεσμα δάνεια	20	171.445	21.189	160.152	20.000
Δάνεια από χρηματοδοτικές μισθώσεις	20	6.547	11.674	6.478	11.262
Λοιπές μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις	26	78.765	276.501	85.491	280.853
Πρόβλεψη για αποζημίωση προσωπικού	22	6.621	6.350	4.000	3.724
Λοιπές προβλέψεις	23	22.209	9.990	21.009	8.790
Επιχορηγήσεις	24	14.318	14.451	0	0
Αναβαλλόμενες φορολογικές υποχρεώσεις	28	0	45	0	45
Σύνολο μακροπρόθεσμων υποχρεώσεων		**299.905**	**340.200**	**277.130**	**324.674**
Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις					
Προμηθευτές	25	250.286	200.622	224.117	181.458
Βραχυπρόθεσμα δάνεια	27	81.255	87.808	49.342	60.705
Μακροπρόθεσμες δανειακές υποχρεώσεις πληρωτέες τους επόμενους 12 μήνες	20	24.636	112.948	23.728	112.461
Υποχρεώσεις από συμβάσεις με πελάτες	16	314.278	301.049	238.373	261.212
Δεδουλευμένες και λοιπές βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις	26	56.145	43.036	46.215	37.165
Φόρος εισοδήματος πληρωτέος		934	440	566	132
Σύνολο βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων		**727.534**	**745.903**	**582.341**	**653.133**
Σύνολο υποχρεώσεων		1.027.439	1.086.103	859.471	977.807
ΣΥΝΟΛΟ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ ΚΑΙ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ		**1.162.306**	**1.237.879**	**1.046.912**	**1.172.724**

* Ο Όμιλος και η Εταιρεία δεν προχώρησαν στην αναπροσαρμογή των συγκριτικών ποσών του 2017 κατά την εφαρμογή του ΔΠΧΑ 9 και ΔΠΧΑ 15 και αναγνώρισαν την συνολική επίδραση τους στο κονδύλι «Υπόλοιπο κερδών εις νέο» την 01.01.2018 (σημ.2.6.3). Για σκοπούς συγκρισιμότητας έγιναν αναταξινομήσεις κονδυλίων που περιγράφονται στην σημείωση 2.6.3.

Οι συνοδευτικές σημειώσεις αποτελούν αναπόσπαστο μέρος των οικονομικών καταστάσεων

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΥΝΟΛΙΚΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ

ΟΜΙΛΟΣ ΤΕΡΝΑ
31ης Δεκεμβρίου 2018

(Όλα τα ποσά είναι εκφρασμένα σε χιλιάδες Ευρώ, εκτός αν αναφέρεται διαφορετικά)

		ΟΜΙΛΟΣ		ΕΤΑΙΡΕΙΑ	
	Σημείωση	**1.1 – 31.12 2018**	**1.1 – 31.12 2017***	**1.1 – 31.12 2018**	**1.1 – 31.12 2017***
Αποτελέσματα Χρήσεως					
Συνεχιζόμενες δραστηριότητες					
Κύκλος εργασιών	29	958.945	894.561	879.269	791.019
Κόστος πωλήσεων	30	(916.827)	(794.718)	(836.347)	(680.033)
Μικτό κέρδος		**42.118**	**99.843**	**42.922**	**110.986**
Έξοδα διοίκησης και διάθεσης	30	(31.637)	(24.227)	(23.679)	(17.400)
Έξοδα έρευνας και ανάπτυξης	30	(531)	(361)	(191)	(94)
Λοιπά έσοδα/(έξοδα)	33	5.021	(13.020)	(45)	(5.675)
Καθαρά χρηματοοικονομικά έσοδα/(έξοδα)	34	(4.624)	(3.173)	(1.809)	(3.165)
Κέρδη/(Ζημίες) από πώληση και αποτίμηση συμμετοχών και λοιπών συμμετοχικών τίτλων	11,18	(396)	0	(9.803)	0
Έσοδα συμμετοχών και λοιπών συμμετοχικών τίτλων	35	0	0	9.500	0
Μερίδιο στα αποτελέσματα κοινοπραξιών που λογιστικοποιούνται με τη μέθοδο της καθαρής θέσης	12	(2.178)	(348)	0	0
ΚΕΡΔΗ ΠΡΟ ΦΟΡΟΥ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ		**7.773**	**58.714**	**16.895**	**84.652**
Φόρος εισοδήματος	28	(19.118)	(31.510)	(18.193)	(32.108)
Καθαρά Κέρδη/(ζημίες) από συνεχιζόμενες δραστηριότητες		**(11.345)**	**27.204**	**(1.298)**	**52.544**
Λοιπά Συνολικά Αποτελέσματα					
α) Λοιπά Συνολικά Αποτελέσματα που μεταφέρονται στα Αποτελέσματα Χρήσης σε επόμενες περιόδους					
Κέρδη/Ζημίες από αποτίμηση στην εύλογη αξία χρηματ/κών περιουσιακών στοιχείων	18,37	(704)	1.288	(704)	1.288
Συναλλαγματικές διαφορές μετατροπής από ενσωμάτωση εκμεταλλεύσεων εξωτερικού		(1.126)	485	(805)	(448)
Διάφορα λοιπά συνολικά έσοδα	18,37	0	0	0	0
Φόρος εισοδήματος επί των λοιπών συνολικών εσόδων περιόδου	28	304	(442)	296	(443)
		(1.526)	**1.331**	**(1.213)**	**397**
β) Λοιπά Συνολικά Αποτελέσματα που δεν μεταφέρονται στα Αποτελέσματα Χρήσης σε επόμενες περιόδους					
Αναλογιστική κέρδη/ζημίες από προγράμματα καθορισμένων παροχών	22	(239)	235	(205)	238
Συμμετοχή στα ΜΗ αναταξινομήσιμα στα καθαρά αποτελέσματα, ΛΣΕ περιόδου κοινοπραξιών(JVs)	12	(4)	0	0	0
Καθαρά Λοιπά Συνολικά Αποτελέσματα		**(1.769)**	**1.566**	**(1.418)**	**635**
ΣΥΝΟΛΙΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ		**(13.114)**	**28.770**	**(2.716)**	**53.179**

Καθαρά κέρδη/(ζημίες) αποδιδόμενα σε:			
Ιδιοκτήτες της μητρικής εταιρείας από συνεχιζόμενες δραστηριότητες	21	(8.559)	28.849
Μη ελέγχουσες συμμετοχές από συνεχιζόμενες δραστηριότητες		(2.787)	(1.645)
		11.345	**27.204**
Συνολικά αποτελέσματα αποδιδόμενα σε:			
Ιδιοκτήτες της μητρικής εταιρείας από συνεχιζόμενες δραστηριότητες		(10.321)	30.418
Μη ελέγχουσες συμμετοχές από συνεχιζόμενες δραστηριότητες		(2.794)	(1.648)
		(13.115)	**28.770**
Κέρδη/(ζημίες) ανά μετοχή (σε Ευρώ):			
Από συνεχιζόμενες δραστηριότητες αποδιδόμενα στους ιδιοκτήτες της μητρικής	21	(16,3934)	55,2557
Μέσος σταθμικός αριθμός μετοχών:			
Βασικός	21	522.100	522.100

* Ο Όμιλος και η Εταιρεία δεν προχώρησαν στην αναπροσαρμογή των συγκριτικών ποσών του 2017 κατά την εφαρμογή του ΔΠΧΑ 9 και ΔΠΧΑ 15 και αναγνώρισαν την συνολική επίδραση τους στο κονδύλι «Υπόλοιπο κερδών εις νέο» την 01.01.2018 (σημ.2.6.3). Για σκοπούς συγκρισιμότητας έγιναν αναταξινομήσεις κονδυλίων που περιγράφονται στην σημείωση 2.6.3.

Οι συνοδευτικές σημειώσεις αποτελούν αναπόσπαστο μέρος των οικονομικών καταστάσεων

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΡΟΩΝ

ΟΜΙΛΟΣ ΤΕΡΝΑ

31η Δεκεμβρίου 2018

(Όλα τα ποσά είναι εκφρασμένα σε χιλιάδες Ευρώ, εκτός αν αναφέρεται διαφορετικά)

		ΟΜΙΛΟΣ		ΕΤΑΙΡΕΙΑ	
	Σημείωση	**1.1 – 31.12 2018**	**1.1 – 31.12 2017**	**1.1 – 31.12 2018**	**1.1 – 31.12 2017**
Ταμειακές ροές από λειτουργικές δραστηριότητες					
Κέρδη χρήσεως προ φόρου εισοδήματος από συνεχιζόμενες δραστηριότητες		7.773	58.714	16.895	84.652
Αναπροσαρμογές για την συμφωνία των καθαρών ροών από λειτουργικές δραστηριότητες					
Αποσβέσεις παγίων	8,9,10	12.253	18.995	7.236	7.967
Αποσβέσεις επιχορηγήσεων παγίων	24,33	(125)	(104)	0	0
Απομειώσεις/Αναστροφές απομειώσεων		(1.889)	12.676	6.979	6.874
Διαγραφές υποχρεώσεων	33	(2.194)	(31)	(1)	(31)
Προβλέψεις		12.859	2.718	13.010	2.204
Τόκοι και λοιπά χρηματοοικονομικά έσοδα	34	(5.339)	(8.184)	(5.775)	(6.540)
Τόκοι και λοιπά χρηματοοικονομικά έξοδα	34	9.965	11.524	7.585	9.753
Αποτελέσματα από συγγενείς και κοινοπραξίες	12	2.178	348	0	0
Αποτελέσματα από συμμετοχές και χρεόγραφα	33	396	(3)	(9.425)	(3)
Αποτελέσματα από πάγια και επενδυτικά ακίνητα		695	(1.151)	186	(678)
Συναλλαγματικές διαφορές		107	5.159	393	626
Λειτουργικό κέρδος προ μεταβολών του κεφαλαίου κίνησης		**36.679**	**100.661**	**37.083**	**104.824**
(Αύξηση)/Μείωση σε:					
Αποθέματα		(2.897)	281	(2.433)	815
Επενδυτικά ακίνητα		(5.674)	0	(5.674)	0
Εμπορικές απαιτήσεις		(43.680)	(13.478)	(16.242)	76.167
Προκαταβολές και λοιπές βραχυπρόθεσμες απαιτήσεις		84.374	13.978	83.308	2.369
Αύξηση/(Μείωση) σε:					
Προμηθευτές		35.168	12.463	24.330	9.084
Δεδουλευμένες και λοιπές βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις		(194.094)	(102.146)	(215.970)	(87.441)
Είσπραξη/(επιστροφή) επιχορηγήσεων	24	0	0	0	0
Λοιπές μακροπρόθεσμες απαιτήσεις και υποχρεώσεις		(11.583)	(65.502)	(19.613)	(64.162)
Εισπράξεις/(Πληρωμές) από φόρο εισοδήματος		12.281	(60.120)	12.257	(56.266)
Καθαρές ταμειακές ροές από λειτουργικές δραστηριότητες		**(89.426)**	**(113.862)**	**(102.954)**	**(14.611)**
Ταμειακές ροές από επενδυτικές δραστηριότητες					
Πληρωμές για αγορές παγίων στοιχείων		(12.789)	(14.057)	(427)	(3.482)
Εισπράξεις από πωλήσεις πάγιων στοιχείων		1.679	1.218	1.675	613
Τόκοι και λοιπά χρηματοοικονομικά έσοδα εισπραχθέντα		7.764	1.603	7.011	1.465
Αγορές συμμετοχών και χρεογράφων	12	(2.716)	(931)	(2.716)	(931)
Πωλήσεις συμμετοχών και χρεογράφων		900	803	900	803
Εισπράξεις μερισμάτων		0	0	9.500	0
Χορηγήσεις χρηματικών διευκολύνσεων και λοιπών διεταιρικών δανείων σε τρίτους		(85.698)	(42.500)	(91.118)	(51.330)
Εισπράξεις από αποπληρωμές χρηματικών διευκολύνσεων και λοιπών διεταιρικών δανείων σε τρίτους		71.302	7.731	38.810	(5)

Αρχικά χρηματικά διαθέσιμα επιχειρήσεων που εξαγοράστηκαν ή μεταβλήθηκε το αναλογικό ποσοστό ενσωμάτωσης		0	0	0	0
Ταμειακές ροές από επενδυτικές δραστηριότητες		**(19.558)**	**(46.133)**	**(36.365)**	**(52.867)**
Ταμειακές ροές από χρηματοδοτικές δραστηριότητες					
Αύξηση (επιστροφή) μετοχικού κεφαλαίου		0	(15.005)	0	(15.005)
Πληρωμές για αύξηση συμμετοχών σε θυγατρικές χωρίς απώλεια ελέγχου	11	0	0	(3.537)	(918)
Καθαρή μεταβολή βραχυπρόθεσμων δανείων	20	3.588	41.249	(11.503)	35.094
Εισπράξεις από εκδοθέντα/αναληφθέντα μακροπρόθεσμα δάνεια	20	172.417	5.826	172.307	5.000
Αποπληρωμές μακροπροθέσμων δανείων	20	(122.065)	(399)	(121.807)	(301)
Αποπληρωμές υποχρεώσεων από χρηματοδοτικές μισθώσεις	20	(4.853)	(4.456)	(4.597)	(4.208)
Πληρωμές μερισμάτων		(500)	0	0	0
Τόκοι και λοιπά χρηματοοικονομικά έξοδα πληρωθέντα		(8.583)	(10.636)	(6.323)	(9.018)
Ταμειακές ροές από χρηματοδοτικές δραστηριότητες		**40.004**	**16.579**	**24.540**	**10.644**
Επίδραση μεταβολών ισοτιμιών στα χρηματικά διαθέσιμα		1.065	(2.767)	787	(2.100)
Καθαρή αύξηση/(μείωση) χρηματικών διαθεσίμων		**(67.914)**	**(146.183)**	**(113.492)**	**(58.934)**
Χρηματικά διαθέσιμα στην αρχή της περιόδου		295.404	441.587	264.033	322.967
Χρηματικά διαθέσιμα στο τέλος της περιόδου		**227.490**	**295.404**	**150.541**	**264.033**

Οι συνοδευτικές σημειώσεις αποτελούν αναπόσπαστο μέρος των οικονομικών καταστάσεων

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΜΕΤΑΒΟΛΩΝ ΤΩΝ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ

ΕΤΑΙΡΕΙΑ

31η Δεκεμβρίου 2018

(Όλα τα ποσά είναι εκφρασμένα σε χιλιάδες Ευρώ, εκτός αν αναφέρεται διαφορετικά)

	Μετοχικό Κεφάλαιο	Διαφορά υπέρ το άρτιο	Αποθεματικά	Υπόλοιπο Κερδών Εις Νέο	Σύνολο
1η Ιανουαρίου 2018	**52.210**	**54.252**	**53.699**	**34.756**	**194.917**
Αλλαγή σε λογιστική πολιτική (σημ. 2.6.3)	0	0	0	(4.712)	**(4.712)**
Αναθεωρημένα υπόλοιπα 1/1/2018	**52.210**	**54.252**	**53.699**	**30.044**	**190.205**
Συνολικά αποτελέσματα περιόδου	0	0	(1.418)	(1.298)	**(2.716)**
Αύξηση μετοχικού κεφαλαίου	0	0	0	0	**0**
Επιστροφή κεφαλαίου	0	0	0	0	**0**
Σχηματισμός/(Διανομή) αποθεματικών/Μεταφορές	0	0	0	(48)	**(48)**
31η Δεκεμβρίου 2018	**52.210**	**54.252**	**52.281**	**28.698**	**187.441**

	Μετοχικό Κεφάλαιο	Διαφορά υπέρ το άρτιο	Αποθεματικά	Υπόλοιπο Κερδών Εις Νέο	Σύνολο
1η Ιανουαρίου 2017	**52.210**	**69.376**	**53.063**	**(17.788)**	**156.861**
Συνολικά αποτελέσματα περιόδου	0	0	636	52.544	**53.180**
Αύξηση μετοχικού κεφαλαίου	15.005	(15.124)	0	0	**(119)**
Επιστροφή κεφαλαίου	(15.005)	0	0	0	**(15.005)**
Σχηματισμός/(Διανομή) αποθεματικών/Μεταφορές	0	0	0	0	**0**
31η Δεκεμβρίου 2017	**52.210**	**54.252**	**53.699**	**34.756**	**194.917**

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΜΕΤΑΒΟΛΩΝ ΤΩΝ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ
ΤΕΡΝΑ ΟΜΙΛΟΣ

31η Δεκεμβρίου 2018

(Όλα τα ποσά είναι εκφρασμένα σε χιλιάδες Ευρώ, εκτός αν αναφέρεται διαφορετικά)

	Μετοχικό Κεφάλαιο	Διαφορά υπέρ το άρτιο	Αποθεματικά	Υπόλοιπο Κερδών Εις Νέο	Μερικό Σύνολο	Μη ελέγχουσες συμμετοχές	Σύνολο
1η Ιανουαρίου 2018	**52.210**	**54.252**	**55.549**	**(25.555)**	**136.456**	**15.319**	**151.775**
Αλλαγή σε λογιστική πολιτική (σημ. 2.6.3)	0	0	0	(3.246)	**(3.246)**	0	**(3.246)**
Αναθεωρημένα υπόλοιπα 1/1/2018	**52.210**	**54.252**	**55.549**	**(28.801)**	**133.210**	**15.319**	**148.529**
Συνολικά αποτελέσματα περιόδου	0	0	(1.762)	(8.559)	**(10.321)**	(2.794)	**(13.115)**
Αύξηση μετοχικού κεφαλαίου	0	0	0	0	**0**	0	**0**
Επιστροφή κεφαλαίου	0	0	0	0	**0**	0	**0**
Σχηματισμός/(Διανομή) αποθεματικών/Μεταφορές	0	0	126	(174)	**(48)**	(500)	**(548)**
31η Δεκεμβρίου 2018	**52.210**	**54.252**	**53.913**	**(37.534)**	**122.841**	**12.025**	**134.866**

	Μετοχικό Κεφάλαιο	Διαφορά υπέρ το άρτιο	Αποθεματικά	Υπόλοιπο Κερδών Εις Νέο	Μερικό Σύνολο	Μη ελέγχουσες συμμετοχές	Σύνολο
1η Ιανουαρίου 2017	**52.210**	**69.376**	**53.875**	**(54.299)**	**121.162**	**17.599**	**138.761**
Συνολικά αποτελέσματα περιόδου	0	0	1.569	28.849	**30.418**	(1.648)	**28.770**
Αύξηση μετοχικού κεφαλαίου	15.005	(15.124)	0	0	**(119)**	0	**(119)**
Επιστροφή κεφαλαίου	(15.005)	0	0	0	**(15.005)**	0	**(15.005)**
Σχηματισμός/(Διανομή) αποθεματικών/Μεταφορές	0	0	105	(105)	**0**	(632)	**(632)**
31η Δεκεμβρίου 2017	**52.210**	**54.252**	**55.549**	**(25.555)**	**136.456**	**15.319**	**151.775**

Οι συνοδευτικές σημειώσεις αποτελούν αναπόσπαστο μέρος των οικονομικών καταστάσεων.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΕΠΙ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ

1. ΣΥΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΚΑΙ ΟΜΙΛΟΥ

Η «ΤΕΡΝΑ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ» (η «Εταιρεία», ή η «ΤΕΡΝΑ»), όπως μετονομάσθηκε η εταιρεία ΛΙΘΟΣ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ με την από 6.11.2008 απόφαση της Έκτακτης Γενικής Συνέλευσης των Μετόχων της η οποία δημοσιεύθηκε στο με αρ. 14207/30.12.2008 ΦΕΚ (τ. ΑΕ & ΕΠΕ), είναι εγγεγραμμένη στο Μητρώο Ανωνύμων Εταιρειών της Νομαρχίας Αθηνών με Αρ. Μ.Α.Ε. 56330/01/Β/04/506(08). Η διάρκειά της έχει οριστεί σε ενενήντα (90) έτη.
Την 23.12.2008 εγκρίθηκε η συγχώνευση με απορρόφηση του τμήματος των κατασκευαστικών δραστηριοτήτων της εταιρείας ΤΕΡΝΑ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ, και παράλληλα η αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου κατά 28.388.000,00 ευρώ το οποίο συνολικά ανήλθε σε ευρώ 28.910.000,00 διαιρούμενο σε 289.100 κοινές ονομαστικές μετοχές, ονομαστικής αξίας 100,00 ευρώ εκάστη.
Την 28.06.2013 εγκρίθηκε η συγχώνευση με απορρόφηση της εταιρείας ΗΡΩΝ ΣΥΜΜΕΤΟΧΩΝ ΑΕ και παράλληλα η αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου κατά 11.100.000 ευρώ, το οποίο συνολικά ανήλθε σε ευρώ 40.010.000,00 διαιρούμενο σε 400.100 κοινές ονομαστικές μετοχές, ονομαστικής αξίας 100,00 ευρώ εκάστη.
Με την από 23.12.2015 Έκτακτη Γενική Συνέλευση των μετόχων της Εταιρείας αποφασίστηκε η αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου κατά το ποσό των δώδεκα εκατομμυρίων διακοσίων (12.200.000) Ευρώ, με την έκδοση εκατόν είκοσι δύο χιλιάδων (122.000) νέων κοινών ονομαστικών μετοχών, ονομαστικής αξίας εκατό (100) Ευρώ εκάστης και με τιμή διάθεσης τριακοσίων εβδομήντα πέντε (375) Ευρώ ανά μετοχή, ήτοι συνολικά προς άντληση κεφάλαια σαράντα πέντε εκατομμύρια επτακόσιες πενήντα χιλιάδες Ευρώ (45.750.000 €). Η διαφορά μεταξύ της ονομαστικής αξίας της μετοχής και της τιμής διαθέσεως ήχθη σε πίστωση του λογαριασμού «Διαφορά από Έκδοση Μετοχών Υπέρ το Άρτιο».
Με την από 27 Ιουνίου 2017 απόφαση της Τακτικής Γενικής Συνελεύσεως των Μετόχων αποφασίσθηκε η μείωση του μετοχικού κεφαλαίου κατά το ποσό των δέκα πέντε εκατομμυρίων πέντε χιλιάδων εκατόν πενήντα τεσσάρων (15.005.154) Ευρώ με μείωση της ονομαστικής αξίας κάθε μετοχής ήτοι συνολικά από εκατό (100) Ευρώ σε εβδομήντα ένα ευρώ και είκοσι έξι λεπτά (71,26) Ευρώ και την επιστροφή του ποσού της μείωσης, είκοσι οκτώ ευρώ και εβδομήντα τέσσερα λεπτά (28,74) Ευρώ ανά μετοχή, στους Μετόχους με ταυτόχρονη αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της Εταιρείας κατά το ποσό των δέκα πέντε εκατομμυρίων πέντε χιλιάδων εκατόν πενήντα τεσσάρων (15.005.154) Ευρώ με κεφαλαιοποίηση μέρους του ειδικού αποθεματικού από την έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο με αύξηση της ονομαστικής αξίας εκάστης μετοχής από εβδομήντα ένα ευρώ και είκοσι έξι λεπτά (71,26) Ευρώ σε εκατό (100) Ευρώ. Μετά ταύτα, το μετοχικό κεφάλαιο της Εταιρείας ανέρχεται σε πενήντα δύο εκατομμύρια διακόσιες δέκα χιλιάδες (52.210.000) Ευρώ διαιρούμενο σε πεντακόσιες είκοσι δύο χιλιάδες εκατό (522.100) κοινές ονομαστικές μετοχές ονομαστικής αξίας εκατό (100) Ευρώ εκάστης.

Ο βασικός κλάδος στον οποίο δραστηριοποιείται η Εταιρεία και ο Όμιλος είναι ο κατασκευαστικός. Η ΤΕΡΝΑ είναι κάτοχος εργοληπτικού πτυχίου 7ης τάξεως και η κύρια δραστηριότητα της είναι η ανάληψη και εκτέλεση πάσης φύσεως τεχνικών έργων δημοσίων και ιδιωτικών. Βάσει της ισχύουσας νομοθεσίας, οι εταιρείες κάτοχοι πτυχίου 7ης τάξεως αναλαμβάνουν δημόσια έργα συμβατικού αρχικού τιμήματος άνω των ευρώ 35 εκατ. Το ανώτερο όριο προϋπολογισμού των έργων που επιτρέπεται να αναλάβει αυτοτελώς είναι απεριόριστο. Οι κατασκευαστικές δραστηριότητες του Ομίλου έχουν πλέον επεκταθεί εκτός Ελλάδος, στα Βαλκάνια και τη Μέση Ανατολή.

Επίσης, η ΤΕΡΝΑ κατέχει και εκμεταλλεύεται λατομείο και εμπορεύεται και τροφοδοτεί τον κατασκευαστικό της κλάδο με αδρανή υλικά.

Ο Όμιλος δραστηριοποιείται στην παραγωγή λατομικών προϊόντων από την εξόρυξη και επεξεργασία λευκολίθου, ήτοι στην παραγωγή προϊόντων μαγνησίας, μέσω αδειών και παραχωρήσεων εξόρυξης που κατέχει η θυγατρική ΤΕΡΝΑ ΛΕΥΚΟΛΙΘΟΙ.
Η Διοίκηση εκτιμώντας ότι, η ζήτηση για προϊόντα μαγνησίας θα είναι υψηλή στα επόμενα χρόνια, έχει ήδη υλοποιήσει το μεγαλύτερο μέρος από ένα σημαντικό επενδυτικό πρόγραμμα συνολικού εκτιμώμενου ποσού 100 εκατ. ευρώ στις ιδιόκτητες εγκαταστάσεις στο Μαντούδι Ευβοίας, για την εξόρυξη και επεξεργασία λευκολίθου, για την παραγωγή καυστικής μαγνησίας CCM, δίπυρης μαγνησίας (DBM) και προϊόντων υδροξειδίου του μαγνησίου (MDH) μέσω της θυγατρικής της ΤΕΡΝΑ ΛΕΥΚΟΛΙΘΟΙ Α.Ε.

Περαιτέρω, ο Όμιλος, μέσω της συμμετοχής στην ΗΡΩΝ ΙΙ ΒΟΙΩΤΙΑΣ, συνεχίζει τις δραστηριότητές του στην παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από θερμικές πηγές.

Οι ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις της ΤΕΡΝΑ περιλαμβάνονται στις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις της μητρικής της ΤΕΡΝΑ ΑΕ, η οποία κατά την ημερομηνία κατάρτισης του ισολογισμού κατείχε ποσοστό 100,00 % του μετοχικού της κεφαλαίου.

2. ΠΛΑΙΣΙΟ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ

2.1 Βάση Παρουσίασης των οικονομικών καταστάσεων

Οι εταιρικές και ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις της Εταιρείας της 31ης Δεκεμβρίου 2018 που καλύπτουν την ετήσια περίοδο από την 1η Ιανουαρίου έως και την 31η Δεκεμβρίου 2018 είναι σύμφωνες με τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς (ΔΠΧΑ) που έχουν εκδοθεί από την Επιτροπή Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (IASB), καθώς και των Διερμηνειών τους που έχουν εκδοθεί από την Επιτροπή Ερμηνείας Προτύπων (IFRIC) και έχουν υιοθετηθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση μέχρι την 31η Δεκεμβρίου 2018.

Ο Όμιλος εφαρμόζει όλα τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα (ΔΛΠ), τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς (ΔΠΧΑ) και τις Διερμηνείες τους που έχουν εφαρμογή στις εργασίες του. Οι σχετικές λογιστικές πολιτικές, περίληψη των οποίων παρουσιάζεται παρακάτω στη Σημείωση 4, έχουν εφαρμοστεί με συνέπεια σε όλες τις παρουσιαζόμενες περιόδους.

Συνέχιση δραστηριότητας
Η διοίκηση του Ομίλου εκτιμά ότι η Εταιρεία και οι θυγατρικές της διαθέτουν επαρκείς πόρους που διασφαλίζουν την ομαλή συνέχιση της λειτουργίας τους ως "Βιώσιμη Οικονομική Μονάδα" (Going Concern) στο προβλέψιμο μέλλον.

2.2 Βάση επιμέτρησης
Οι συνημμένες εταιρικές και ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις της 31ης Δεκεμβρίου 2018, έχουν συνταχθεί βάσει της αρχής του ιστορικού κόστους, εκτός από τα επενδυτικά ακίνητα και τις επενδύσεις σε συμμετοχικούς τίτλους, τα οποία επιμετρώνται στην εύλογη αξία.

2.3 Νόμισμα παρουσίασης
Το νόμισμα παρουσίασης είναι το Ευρώ (νόμισμα της χώρας της έδρας της μητρικής του Ομίλου) και όλα τα ποσά παρουσιάζονται σε χιλιάδες Ευρώ, εκτός εάν αναφέρεται διαφορετικά.

2.4 Συγκρισιμότητα

Τα συγκριτικά μεγέθη της Κατάστασης Οικονομικής Θέσης της 31/12/2017 του Ομίλου και της Εταιρείας έχουν αναμορφωθεί προκειμένου να παρουσιαστούν ορισμένες αναταξινομήσεις κονδυλίων, στο πλαίσιο της εφαρμογής του ΔΠΧΑ 15.

Οι εν λόγω αναταξινομήσεις έγιναν για λόγους παρουσίασης και δεν είχαν καμία επίδραση στα ίδια κεφάλαια, στις μη ελέγχουσες συμμετοχές, στον κύκλο εργασιών, στα κέρδη μετά φόρων και στις ταμειακές ροές του Ομίλου και της Εταιρείας (βλ. αναλυτικά Σημείωση 2.6.3).

2.5 Χρήση εκτιμήσεων

Η σύνταξη Οικονομικών Καταστάσεων σύμφωνα με τα ΔΠΧΑ απαιτεί τη χρήση εκτιμήσεων και την άσκηση κρίσης κατά την εφαρμογή των λογιστικών αρχών της Εταιρείας. Κρίσεις, παραδοχές και εκτιμήσεις της Διοίκησης επηρεάζουν το ποσό στο οποίο αποτιμώνται ορισμένα στοιχεία του ενεργητικού και υποχρεώσεις, το ποσό που αναγνωρίζεται κατά τη διάρκεια της χρήσης για ορισμένα έσοδα και έξοδα, καθώς και τις παρουσιαζόμενες εκτιμήσεις για τις ενδεχόμενες υποχρεώσεις.

Οι παραδοχές και οι εκτιμήσεις αξιολογούνται σε συνεχή βάση και σύμφωνα με την ιστορική εμπειρία και άλλους παράγοντες, συμπεριλαμβανομένων προσδοκιών για την έκβαση μελλοντικών γεγονότων που θεωρούνται λογικά κάτω από τις υφιστάμενες συνθήκες. Οι εκτιμήσεις και οι παραδοχές αυτές αφορούν στο μέλλον και ως συνέπεια, τα πραγματικά αποτελέσματα είναι πιθανό να διαφοροποιούνται από τους λογιστικούς υπολογισμούς.

Οι τομείς που απαιτούν τον μεγαλύτερο βαθμό κρίσης καθώς και οι τομείς στους οποίους οι εκτιμήσεις και οι παραδοχές έχουν σημαντική επίδραση στις ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις παρουσιάζονται στη Σημείωση 3 των Οικονομικών Καταστάσεων.

2.6 Νέα πρότυπα, διερμηνείες και τροποποιήσεις προτύπων

Οι λογιστικές αρχές που εφαρμόστηκαν για την προετοιμασία των οικονομικών καταστάσεων είναι οι ίδιες με αυτές που ακολουθήθηκαν στην σύνταξη των οικονομικών καταστάσεων του Ομίλου και της Εταιρείας για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2017, εκτός από την υιοθέτηση των τροποποιήσεων ορισμένων προτύπων, η εφαρμογή των οποίων έγινε υποχρεωτική στην Ευρωπαϊκή Ένωση για τις χρήσεις που ξεκινούν την 1η Ιανουαρίου 2018 (βλ. Σημειώσεις 2.6.3).

2.6.1. Νέα Πρότυπα, Διερμηνείες, αναθεωρήσεις και τροποποιήσεις υφιστάμενων Προτύπων τα οποία έχουν τεθεί σε ισχύ και έχουν υιοθετηθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση

Οι ακόλουθες τροποποιήσεις και Διερμηνείες των ΔΠΧΑ εκδόθηκαν από το Συμβούλιο Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (IASB), έχουν υιοθετηθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση και η εφαρμογή τους είναι υποχρεωτική από την 01/01/2018 ή μεταγενέστερα.

- **ΔΠΧΑ 9 «Χρηματοοικονομικά Μέσα» (εφαρμόζεται για ετήσιες περιόδους που ξεκινούν την ή μετά την 01/01/2018)**

Τον Ιούλιο του 2014, το IASB προέβη στην τελική έκδοση του ΔΠΧΑ 9. Οι βελτιώσεις που επέφερε το νέο Πρότυπο περιλαμβάνουν τη δημιουργία ενός λογικού μοντέλου για την ταξινόμηση και την επιμέτρηση, ένα ενιαίο προνοητικό μοντέλο για «αναμενόμενες ζημίες» απομείωσης, και επίσης, μία ουσιαστικά αναμορφωμένη προσέγγιση για την λογιστική αντιστάθμισης. Ο Όμιλος εξέτασε την επίδραση του νέου προτύπου στις ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις. Αναλυτική αναφορά σχετικά διενεργείται στη Σημείωση 2.6.3.

- **ΔΠΧΑ 15 «Έσοδα από Συμβάσεις με Πελάτες» (εφαρμόζεται για ετήσιες περιόδους που ξεκινούν την ή μετά την 01/01/2018)**

Τον Μάιο του 2014, το IASB προέβη στην έκδοση ενός νέου Προτύπου, του ΔΠΧΑ 15. Το εν λόγω Πρότυπο είναι πλήρως εναρμονισμένο με τις απαιτήσεις που αφορούν στην αναγνώριση των εσόδων σύμφωνα με τις αρχές τόσο των ΔΠΧΑ όσο και των Αμερικανικών Γενικά Παραδεκτών Λογιστικών Αρχών (US GAAP).

Οι βασικές αρχές στις οποίες βασίζεται το εν λόγω Πρότυπο είναι συνεπείς με σημαντικό μέρος της τρέχουσας πρακτικής. Το νέο Πρότυπο αναμένεται να βελτιώσει τη χρηματοοικονομική πληροφόρηση, καθιερώνοντας ένα πιο ισχυρό πλαίσιο για την επίλυση θεμάτων που προκύπτουν, ενισχύοντας τη συγκρισιμότητα μεταξύ κλάδων και κεφαλαιαγορών, παρέχοντας πρόσθετες γνωστοποιήσεις και διευκρινίζοντας τον λογιστικό χειρισμό του κόστους των συμβάσεων. Το νέο Πρότυπο έρχεται να αντικαταστήσει το ΔΛΠ 18 «Έσοδα», το ΔΛΠ 11 «Κατασκευαστικές Συμβάσεις», καθώς και ορισμένες Διερμηνείες που σχετίζονται με τα έσοδα. Ο Όμιλος εξέτασε την επίδραση του νέου προτύπου στις ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις. Αναλυτική αναφορά σχετικά διενεργείται στη Σημείωση 2.6.3.

- **Διευκρινίσεις στο ΔΠΧΑ 15 «Έσοδα από Συμβάσεις με Πελάτες» (εφαρμόζεται για ετήσιες περιόδους που ξεκινούν την ή μετά την 01/01/2018)**

Τον Απρίλιο του 2016, το IASB προέβη στην έκδοση διευκρινίσεων στο ΔΠΧΑ 15. Οι τροποποιήσεις του ΔΠΧΑ 15 δεν μεταβάλλουν τις βασικές αρχές του Προτύπου, αλλά παρέχουν διευκρινίσεις ως προς την εφαρμογή των εν λόγω αρχών. Οι τροποποιήσεις διευκρινίζουν τον τρόπο με τον οποίο αναγνωρίζεται μία δέσμευση εκτέλεσης σε μία σύμβαση, πώς προσδιορίζεται αν μία οικονομική οντότητα αποτελεί τον εντολέα ή τον εντολοδόχο, και πώς προσδιορίζεται αν το έσοδο από τη χορήγηση μίας άδειας θα πρέπει να αναγνωριστεί σε μία συγκεκριμένη χρονική στιγμή ή με την πάροδο του χρόνου. Ο Όμιλος εξέτασε την επίδραση του νέου προτύπου στις ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις. Αναλυτική αναφορά σχετικά διενεργείται στη Σημείωση 2.6.3.

- **Τροποποίηση στο ΔΠΧΑ 2: «Ταξινόμηση και Επιμέτρηση Συναλλαγών Πληρωμής βασιζόμενων σε Συμμετοχικούς Τίτλους» (εφαρμόζεται για ετήσιες περιόδους που ξεκινούν την ή μετά την 01/01/2018)**

Τον Ιούνιο του 2016, το IASB προέβη στην έκδοση τροποποίησης περιορισμένου σκοπού στο ΔΠΧΑ 2. Σκοπός της εν λόγω τροποποίησης είναι να παράσχει διευκρινίσεις σχετικά με τον λογιστικό χειρισμό συγκεκριμένων τύπων συναλλαγών πληρωμής βασιζόμενων σε συμμετοχικούς τίτλους.
Πιο συγκεκριμένα, η τροποποίηση εισάγει τις απαιτήσεις σχετικά με τον λογιστικό χειρισμό της επίδρασης των προϋποθέσεων κατοχύρωσης και μη κατοχύρωσης στην επιμέτρηση των πληρωμών βασιζόμενων σε συμμετοχικούς τίτλους που διακανονίζονται με μετρητά, τον λογιστικό χειρισμό των συναλλαγών πληρωμών βασιζόμενων σε συμμετοχικούς τίτλους που φέρουν ένα χαρακτηριστικό διακανονισμού σε συμψηφιστική βάση για υποχρέωση παρακράτησης φόρου, καθώς και μία τροποποίηση στους όρους και προϋποθέσεις μίας πληρωμής βασιζόμενης σε συμμετοχικούς τίτλους, η οποία μεταβάλλει την ταξινόμηση της συναλλαγής από διακανονιζόμενη με μετρητά σε διακανονιζόμενη με συμμετοχικούς τίτλους. Οι τροποποιήσεις δεν έχουν επίδραση στις ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις.

- **Τροποποιήσεις στο ΔΠΧΑ 4: «Εφαρμογή του ΔΠΧΑ 9 Χρηματοοικονομικά Μέσα σε συνδυασμό με το ΔΠΧΑ 4 Ασφαλιστικές Συμβάσεις» (εφαρμόζεται για ετήσιες περιόδους που ξεκινούν την ή μετά την 01/01/2018)**

Τον Σεπτέμβριο του 2016, το IASB προέβη στην έκδοση τροποποιήσεων στο ΔΠΧΑ 4. Σκοπός των εν λόγω τροποποιήσεων είναι να προσδιοριστεί ο χειρισμός των προσωρινών λογιστικών επιδράσεων λόγω της διαφορετικής ημερομηνίας έναρξης ισχύος του ΔΠΧΑ 9 Χρηματοοικονομικά Μέσα και του υπό έκδοση Προτύπου για τις ασφαλιστικές συμβάσεις. Οι τροποποιήσεις στις υφιστάμενες απαιτήσεις του ΔΠΧΑ 4 επιτρέπουν στις οικονομικές οντότητες των οποίων οι κύριες δραστηριότητες συνδέονται με ασφάλιση να αναβάλλουν την εφαρμογή του ΔΠΧΑ 9 έως το 2021 («προσωρινή απαλλαγή»), και επιτρέπουν σε όλους τους εκδότες ασφαλιστικών συμβάσεων να αναγνωρίσουν στα λοιπά συνολικά εισοδήματα, αντί στα κέρδη ή στις ζημίες, τη μεταβλητότητα που ενδέχεται να προκύψει από την εφαρμογή του ΔΠΧΑ 9 πριν την έκδοση του νέου Προτύπου για τις ασφαλιστικές συμβάσεις («προσέγγιση επικάλυψης»). Οι τροποποιήσεις δεν έχουν επίδραση στις ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις.

- **Ετήσιες Βελτιώσεις των ΔΠΧΑ – Κύκλος 2014-2016 (εφαρμόζεται για ετήσιες περιόδους που ξεκινούν την ή μετά την 01/01/2018)**

Τον Δεκέμβριο του 2016, το IASB προέβη στην έκδοση «Ετήσιες Βελτιώσεις των ΔΠΧΑ – Κύκλος 2014-2016», η οποία αποτελείται από μία σειρά τροποποιήσεων σε ορισμένα Πρότυπα και αποτελεί μέρος του προγράμματος για τις ετήσιες βελτιώσεις στα ΔΠΧΑ. Οι τροποποιήσεις που περιλαμβάνονται στον κύκλο αυτόν και έχουν εφαρμογή για ετήσιες περιόδους που ξεκινούν την ή μετά την 1η Ιανουαρίου 2018 είναι οι εξής: ΔΠΧΑ 1: Διαγραφή των βραχυπρόθεσμων εξαιρέσεων για τους υιοθετούντες για πρώτη φορά τα ΔΠΧΑ, ΔΛΠ 28: Επιμέτρηση μίας συγγενούς ή μίας κοινοπραξίας στην εύλογη αξία. Οι τροποποιήσεις δεν έχουν επίδραση στις ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις.

- **Τροποποιήσεις στο ΔΛΠ 40: «Μεταφορές Επενδύσεων σε Ακίνητα από ή σε άλλες κατηγορίες» (εφαρμόζεται για ετήσιες περιόδους που ξεκινούν την ή μετά την 01/01/2018)**

Τον Δεκέμβριο του 2016, το IASB προέβη στην έκδοση τροποποιήσεων περιορισμένου σκοπού στο ΔΛΠ 40. Σκοπός των εν λόγω τροποποιήσεων είναι να ενισχυθεί η αρχή για τις μεταφορές από, ή σε επενδύσεις σε ακίνητα, ώστε να καθοριστεί ότι (α) μία μεταβίβαση από, ή σε επενδύσεις σε ακίνητα θα πρέπει να πραγματοποιείται μόνο εφόσον υπάρχει μεταβολή στη χρήση του ακινήτου, και (β) μία τέτοια μεταβολή στη χρήση του ακινήτου θα περιελάμβανε την αξιολόγηση του κατά ποσόν το εν λόγω ακίνητο πληροί τα κριτήρια ταξινόμησής του ως επενδυτικό ακίνητο. Η εν λόγω μεταβολή στη χρήση θα πρέπει να υποστηρίζεται από σχετική τεκμηρίωση /αποδεικτικά στοιχεία. Οι τροποποιήσεις δεν έχουν επίδραση στις ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις.

- **ΕΔΔΠΧΑ 22 «Συναλλαγές σε Ξένο Νόμισμα και Προκαταβλητέο Αντάλλαγμα» (εφαρμόζεται για ετήσιες περιόδους που ξεκινούν την ή μετά την 01/01/2018)**

Τον Δεκέμβριο του 2016, το IASB προέβη στην έκδοση μίας νέας Διερμηνείας, της ΕΔΔΠΧΑ 22. Η εν λόγω Διερμηνεία περιλαμβάνει τις απαιτήσεις σχετικά με τη συναλλαγματική ισοτιμία που θα πρέπει να χρησιμοποιείται κατά την παρουσίαση συναλλαγών σε ξένο νόμισμα (π.χ. συναλλαγές εσόδων) όταν έχει ληφθεί ή δοθεί πληρωμή προκαταβολικά. Οι τροποποιήσεις δεν έχουν επίδραση στις ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις.

2.6.2 Νέα Πρότυπα, Διερμηνείες, αναθεωρήσεις και τροποποιήσεις υφιστάμενων Προτύπων τα οποία δεν έχουν τεθεί σε ισχύ ή δεν έχουν εγκριθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση

Τα παρακάτω νέα πρότυπα, τροποποιήσεις προτύπων και διερμηνείες έχουν εκδοθεί αλλά δεν έχουν ακόμη τεθεί σε ισχύ είτε δεν έχουν εγκριθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

- **ΔΠΧΑ 16 «Μισθώσεις» (εφαρμόζεται για ετήσιες περιόδους που ξεκινούν την ή μετά την 01/01/2019)**

Τον Ιανουάριο του 2016, το Συμβούλιο Διεθνών Λογιστικών Προτύπων προέβη στην έκδοση ενός νέου Προτύπου, του ΔΠΧΑ 16. Σκοπός του έργου του IASB ήταν η ανάπτυξη ενός νέου Προτύπου για μισθώσεις που καθορίζει τις αρχές τις οποίες εφαρμόζουν και τα δύο μέρη σε μία σύμβαση - δηλαδή και ο πελάτης («ο μισθωτής») και ο προμηθευτής («ο εκμισθωτής») - για την παροχή σχετικών πληροφοριών για τις μισθώσεις κατά τρόπο που απεικονίζει πιστά αυτές τις συναλλαγές. Για την επίτευξη αυτού του σκοπού, ο μισθωτής θα πρέπει να αναγνωρίσει τα περιουσιακά στοιχεία και τις υποχρεώσεις που απορρέουν από τη μίσθωση.

Το ΔΠΧΑ 16 αντικαθιστά την υπάρχουσα λογιστική αντιμετώπιση των μισθώσεων βάσει των ΔΛΠ 17 «Μισθώσεις», ΕΔΔΠΧΑ 4 «Προσδιορισμός των συμφωνιών που εμπεριέχουν μίσθωση», ΜΕΔ 15 «Λειτουργικές Μισθώσεις – Κίνητρα» και ΜΕΔ 27 «Αξιολόγηση συναλλαγών που έχουν τη νομική μορφή μίσθωσης». Το νέο Πρότυπο απαιτεί οι μισθωτές να αναγνωρίζουν περισσότερες μισθώσεις στις οικονομικές τους καταστάσεις, καθώς εισάγει ένα νέο ενιαίο μοντέλο παρουσίασης όλων των μισθώσεων στις οικονομικές καταστάσεις των οικονομικών οντοτήτων.

Το Πρότυπο παρέχει εξαιρέσεις για τις βραχυχρόνιες μισθώσεις παγίων και τις μισθώσεις παγίων χαμηλής αξίας. Η λογιστική αντιμετώπιση των μισθώσεων για τους εκμισθωτές παραμένει αντίστοιχη με αυτή του προϋπάρχοντος προτύπου, δηλαδή οι εκμισθωτές θα συνεχίζουν να ταξινομούν τις μισθώσεις τους σε λειτουργικές και χρηματοοικονομικές. Το ΔΠΧΑ 16 τίθεται σε ισχύ για τις ετήσιες περιόδους που ξεκινούν την ή μετά την 1 Ιανουαρίου 2019. Τα ανωτέρω έχουν υιοθετηθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση με ημερομηνία έναρξης ισχύος την 1 Ιανουαρίου 2019, με νωρίτερη εφαρμογή να επιτρέπεται.

Ο Όμιλος σκοπεύει να εφαρμόσει για πρώτη φορά το ΔΠΧΑ 16 την 1 Ιανουαρίου 2019, εφαρμόζοντας την τροποποιημένη αναδρομική προσέγγιση. Με βάση την εν λόγω προσέγγιση, ο Όμιλος θα αναγνωρίσει μία υποχρέωση την οποία θα επιμετρά στην παρούσα αξία της, όπως αυτή προκύπτει από την προεξόφληση των εναπομενουσών μισθωμάτων με το επιπλέον επιτόκιο δανεισμού (incremental borrowing cost) που ίσχυε κατά την ημερομηνία της αρχικής εφαρμογής του Προτύπου. Περαιτέρω, θα αναγνωρίσει ένα δικαίωμα χρήσης παγίου επιμετρώντας το δικαίωμα αυτό σε ένα ποσό το οποίο θα είναι ίσο με την αντίστοιχη υποχρέωση που θα αναγνωριστεί, προσαρμοσμένο με τυχόν προκαταβολές μισθωμάτων που υπάρχουν αμέσως πριν την ημερομηνία πρώτης εφαρμογής. Η συγκριτική πληροφόρηση δεν θα αναδιατυπωθεί, και δεν αναμένεται επίδραση της εφαρμογής του νέου Προτύπου στα Ίδια Κεφάλαια κατά την πρώτη εφαρμογή.

Περαιτέρω, ο Όμιλος έχει αποφασίσει να εφαρμόσει την εξαίρεση που παρέχεται από το Πρότυπο αναφορικά με τον προσδιορισμό των μισθώσεων και πιο συγκεκριμένα, την εφαρμοζόμενη πρακτική του ΔΠΧΑ 16, σύμφωνα με την οποία δε χρειάζεται να επαναξιολογήσει εάν μία σύμβαση είναι ή εμπεριέχει μίσθωση κατά την ημερομηνία της πρώτης μετάβασης.

Αυτό σημαίνει ότι, το ΔΠΧΑ 16 θα εφαρμοστεί στις συμβάσεις που έχουν ήδη αναγνωριστεί ως μισθώσεις με την εφαρμογή του ΔΛΠ 17 «Μισθώσεις» και της ΕΔΔΠΧΑ 4 «Προσδιορίζοντας κατά Πόσο μία Σύμβαση Εμπεριέχει Μίσθωση».
Τέλος, ο Όμιλος θα χρησιμοποιήσει και τις εξαιρέσεις του Προτύπου αναφορικά με τις βραχυχρόνιες μισθώσεις και τις μισθώσεις παγίων χαμηλής αξίας. Αναφορικά με το επιτόκιο προεξόφλησης, ο Όμιλος αποφάσισε να εφαρμόσει ενιαίο προεξοφλητικό επιτόκιο σε κάθε κατηγορία μισθώσεων με παρόμοια χαρακτηριστικά και ανάλογα με την υπολειπόμενη διάρκεια της κάθε μίσθωσης.
Η Διοίκηση του Ομίλου βρίσκεται σε διαδικασία τελικών ελέγχων αναφορικά με τη συνολική επίδραση από την εφαρμογή του Προτύπου. Η υιοθέτηση του ΔΠΧΑ 16, αναμένεται να έχει τα ακόλουθα σημαντικά αποτελέσματα για τον Όμιλο:

(i) Κατά την ημερομηνία αναφοράς, ο Όμιλος διαθέτει λειτουργικές μισθώσεις που αφορούν σε εδαφικές εκτάσεις, κτίρια, μηχανήματα και μεταφορικά μέσα. Το Πρότυπο θα επηρεάσει κυρίως τον λογιστικό χειρισμό των λειτουργικών μισθώσεων του Ομίλου. Συγκεκριμένα, κατά την υιοθέτηση του ΔΠΧΑ 16, οι υποχρεώσεις που απορρέουν από συμβάσεις λειτουργικών μισθώσεων - οι οποίες, σύμφωνα με το ΔΛΠ 17, πρέπει να γνωστοποιούνται στις σημειώσεις επί των οικονομικών καταστάσεων - θα εμφανίζονται ως στοιχεία του ενεργητικού (δικαιώματα χρήσης) και υποχρεώσεις από μισθώσεις στην κατάσταση οικονομικής θέσης. Η αύξηση των υποχρεώσεων από μισθώσεις θα οδηγήσει σε και αντίστοιχη αύξηση του καθαρού δανεισμού του Ομίλου. Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις, τα δικαιώματα χρήσης που θα αναγνωριστούν κατά την 01/01/2019 αναμένεται να ανέλθουν σε περίπου 22,6 εκ., με αντίστοιχη αύξηση των υποχρεώσεων από μισθώσεις.

(ii) Η φύση των εξόδων που σχετίζονται με αυτές τις μισθώσεις επίσης πρόκειται να μεταβληθεί, καθώς με την εφαρμογή του ΔΠΧΑ 16, αντικαθίσταται το λειτουργικό κόστος μίσθωσης με κόστος απόσβεσης για τα περιουσιακά στοιχεία που αφορούν δικαίωμα χρήσης και έξοδο τόκου επί των υποχρεώσεων που απορρέουν. Αυτό θα οδηγήσει σε βελτίωση των «Λειτουργικών κερδών προ χρηματοοικονομικών και επενδυτικών δραστηριοτήτων, αποσβέσεων και απομειώσεων». Η μείωση των εξόδων από ενοίκια για τη χρήση 2019 αναμένεται σε περίπου -3,4 εκ.

(iii) Στην κατάσταση ιδίων κεφαλαίων κατά την πρώτη εφαρμογή δεν αναμένεται επίδραση, καθώς ο Όμιλος θα επιλέξει να αναγνωρίσει ισόποση υποχρέωση με δικαίωμα χρήσης.

(iv) Στην κατάσταση ταμειακών ροών, το μέρος που αφορά στην αποπληρωμή των μισθωμάτων θα μειώσει τις ταμειακές ροές από χρηματοδοτικές δραστηριότητες και δεν θα περιλαμβάνεται πλέον στις καθαρές ταμειακές ροές από λειτουργικές δραστηριότητες. Μόνον οι αποπληρωμές τόκων θα εξακολουθήσουν να περιλαμβάνονται στις καθαρές ταμειακές ροές από λειτουργικές δραστηριότητες.

(v) Ο Όμιλος έχει καταλήξει ότι δεν θα υπάρχει καμία σημαντική επίδραση αναφορικά με τις υφιστάμενες χρηματοοικονομικές μισθώσεις που έχουν αναγνωριστεί στην Κατάσταση Οικονομικής Θέσης.

Το ΔΠΧΑ 16 δεν έχει επιφέρει σημαντικές μεταβολές στη λογιστική των μισθώσεων από την πλευρά του εκμισθωτή, και για τον λόγο αυτό, ο Όμιλος δεν αναμένει σημαντικές μεταβολές από τις μισθώσεις που έχει συνάψει και στις οποίες λειτουργεί ως εκμισθωτής.

- **Τροποποιήσεις στο ΔΠΧΑ 9: «Προπληρωθέντα Στοιχεία με Αρνητική Απόδοση» (εφαρμόζεται για ετήσιες περιόδους που ξεκινούν την ή μετά την 01/01/2019)**

Τον Οκτώβριο του 2017, το IASB προέβη στην έκδοση τροποποιήσεων περιορισμένου σκοπού στο ΔΠΧΑ 9. Βάσει των υφιστάμενων απαιτήσεων του ΔΠΧΑ 9, μία οικονομική οντότητα θα επιμετρούσε ένα χρηματοοικονομικό στοιχείο του ενεργητικού με αρνητική απόδοση στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων, καθώς το χαρακτηριστικό της «αρνητικής απόδοσης» θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι δημιουργεί ενδεχόμενες ταμειακές ροές οι οποίες δεν αποτελούνται μόνο από πληρωμές κεφαλαίου και τόκου.

Βάσει των τροποποιήσεων, οι οικονομικές οντότητες επιτρέπεται να επιμετρούν συγκεκριμένα προπληρωτέα χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού με αρνητική απόδοση στο αποσβεσμένο κόστος ή στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών συνολικών εισοδημάτων, εφόσον πληρείται μία συγκεκριμένη προϋπόθεση. Ο Όμιλος θα εξετάσει την επίπτωση όλων των παραπάνω στις Οικονομικές του Καταστάσεις, αν και δεν αναμένεται να έχουν καμία. Τα ανωτέρω έχουν υιοθετηθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση με ημερομηνία έναρξης ισχύος την 01/01/2019.

- **ΕΔΔΠΧΑ 23 «Αβεβαιότητα σχετικά με Χειρισμούς Φόρου Εισοδήματος» (εφαρμόζεται για ετήσιες περιόδους που ξεκινούν την ή μετά την 01/01/2019)**

Τον Ιούνιο του 2017, το IASB προέβη στην έκδοση μίας νέας Διερμηνείας, της ΕΔΔΠΧΑ 23. Το ΔΛΠ 12 «Φόροι Εισοδήματος» προσδιορίζει τον λογιστικό χειρισμό του τρέχοντος και αναβαλλόμενου φόρου, αλλά δεν προσδιορίζει τον τρόπο με τον οποίο θα πρέπει να αντικατοπτρίζονται οι επιπτώσεις της αβεβαιότητας. Η ΕΔΔΠΧΑ 23 περιλαμβάνει τις επιπρόσθετες του ΔΛΠ 12 απαιτήσεις, προσδιορίζοντας τον τρόπο με τον οποίο θα πρέπει να αντικατοπτρίζονται οι επιπτώσεις της αβεβαιότητας στον λογιστικό χειρισμό των φόρων εισοδήματος. Ο Όμιλος θα εξετάσει την επίπτωση όλων των παραπάνω στις Οικονομικές του Καταστάσεις. Τα ανωτέρω έχουν υιοθετηθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση με ημερομηνία έναρξης ισχύος την 01/01/2019.

- **Τροποποιήσεις στο ΔΛΠ 28: «Μακροπρόθεσμες Συμμετοχές σε Συγγενείς και Κοινοπραξίες» (εφαρμόζεται για ετήσιες περιόδους που ξεκινούν την ή μετά την 01/01/2019)**

Τον Οκτώβριο του 2017, το IASB προέβη στην έκδοση τροποποιήσεων περιορισμένου σκοπού στο ΔΛΠ 28. Σκοπός των εν λόγω τροποποιήσεων είναι η παροχή διευκρινίσεων σχετικά με τον λογιστικό χειρισμό των μακροπρόθεσμων συμμετοχών σε μία συγγενή ή κοινοπραξία – στις οποίες δεν εφαρμόζεται η μέθοδος της καθαρής θέσης – βάσει του ΔΠΧΑ 9.

Ο Όμιλος θα εξετάσει την επίπτωση όλων των παραπάνω στις Οικονομικές του Καταστάσεις. Τα ανωτέρω δεν έχουν υιοθετηθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

- **Ετήσιες Βελτιώσεις των ΔΠΧΑ – Κύκλος 2015-2017 (εφαρμόζεται για ετήσιες περιόδους που ξεκινούν την ή μετά την 01/01/2019)**

Τον Δεκέμβριο του 2017, το IASB προέβη στην έκδοση «Ετήσιες Βελτιώσεις των ΔΠΧΑ – Κύκλος 2015-2017», η οποία αποτελείται από μία σειρά τροποποιήσεων σε ορισμένα Πρότυπα και αποτελεί μέρος του προγράμματος για τις ετήσιες βελτιώσεις στα ΔΠΧΑ. Οι τροποποιήσεις που περιλαμβάνονται στον κύκλο αυτόν είναι οι εξής: **ΔΠΧΑ 3 - ΔΠΧΑ 11:** Συμμετοχικά δικαιώματα που κατείχε προηγουμένως ο αποκτών σε μία από κοινού λειτουργία, **ΔΛΠ 12:** Επιπτώσεις στον φόρο εισοδήματος από πληρωμές για χρηματοοικονομικά μέσα ταξινομημένα ως στοιχεία των ιδίων κεφαλαίων, **ΔΛΠ 23:** Κόστη δανεισμού επιλέξιμα για κεφαλαιοποίηση. Οι τροποποιήσεις εφαρμόζονται για ετήσιες περιόδους που ξεκινούν την ή μετά την 1η Ιανουαρίου 2019. Ο Όμιλος θα εξετάσει την επίπτωση όλων των παραπάνω στις Οικονομικές του Καταστάσεις. Τα ανωτέρω δεν έχουν υιοθετηθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

- **Τροποποιήσεις στο ΔΛΠ 19: «Τροποποίηση, Περικοπή ή Διακανονισμός Προγράμματος Καθορισμένων Παροχών» (εφαρμόζεται για ετήσιες περιόδους που ξεκινούν την ή μετά την 01/01/2019)**

Τον Φεβρουάριο του 2018, το IASB προέβη στην έκδοση τροποποιήσεων περιορισμένου σκοπού στο ΔΛΠ 19, βάσει των οποίων μία οικονομική οντότητα απαιτείται να χρησιμοποιεί επικαιροποιημένες αναλογιστικές παραδοχές κατά τον προσδιορισμό του κόστους τρέχουσας υπηρεσίας και του καθαρού τόκου για την εναπομένουσα περίοδο μετά την τροποποίηση, την περικοπή ή τον διακανονισμό ενός προγράμματος καθορισμένων παροχών. Σκοπός των εν λόγω τροποποιήσεων είναι η ενίσχυση της κατανόησης των οικονομικών καταστάσεων και η παροχή περισσότερο χρήσιμων πληροφοριών στους χρήστες αυτών.
Ο Όμιλος θα εξετάσει την επίπτωση όλων των παραπάνω στις Οικονομικές του Καταστάσεις, αν και δεν αναμένεται να έχουν καμία. Τα ανωτέρω δεν έχουν υιοθετηθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

- **Αναθεώρηση του Εννοιολογικού Πλαισίου της Χρηματοοικονομικής Αναφοράς (εφαρμόζεται για ετήσιες περιόδους που ξεκινούν την ή μετά την 01/01/2020)**

Τον Μάρτιο του 2018, το IASB προέβη στην αναθεώρηση του Εννοιολογικού Πλαισίου της Χρηματοοικονομικής Αναφοράς, σκοπός της οποίας ήταν η ενσωμάτωση σημαντικών θεμάτων τα οποία δεν καλύπτονταν, καθώς επίσης και η επικαιροποίηση και παροχή διευκρινίσεων σε σχέση με συγκεκριμένες καθοδηγήσεις. Το αναθεωρημένο Εννοιολογικό Πλαίσιο της Χρηματοοικονομικής Αναφοράς περιλαμβάνει ένα νέο κεφάλαιο σχετικά με την επιμέτρηση, στο οποίο αναλύεται η έννοια της επιμέτρησης, συμπεριλαμβανομένων παραγόντων που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά την επιλογή μίας βάσης επιμέτρησης, θέματα σχετικά με την παρουσίαση και γνωστοποίηση στις Οικονομικές Καταστάσεις και καθοδήγηση αναφορικά με την αποαναγνώριση στοιχείων του ενεργητικού και υποχρεώσεων από τις Οικονομικές Καταστάσεις. Περαιτέρω, το αναθεωρημένο Εννοιολογικό Πλαίσιο της Χρηματοοικονομικής Αναφοράς περιλαμβάνει βελτιωμένους ορισμούς των στοιχείων του ενεργητικού και των υποχρεώσεων, καθοδήγηση που υποβοηθά την εφαρμογή των εν λόγω ορισμών, επικαιροποίηση των κριτηρίων για την αναγνώριση των στοιχείων του ενεργητικού και των υποχρεώσεων, καθώς επίσης και διευκρινίσεις σε σημαντικούς τομείς, όπως οι ρόλοι της διαχείρισης, της συντηρητικότητας και της αβεβαιότητας κατά την επιμέτρηση στην χρηματοοικονομική πληροφόρηση. Ο Όμιλος θα εξετάσει την επίπτωση όλων των παραπάνω στις Οικονομικές του Καταστάσεις. Τα ανωτέρω δεν έχουν υιοθετηθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

- **Τροποποιήσεις στις Αναφορές του Εννοιολογικού Πλαισίου της Χρηματοοικονομικής Αναφοράς (εφαρμόζεται για ετήσιες περιόδους που ξεκινούν την ή μετά την 01/01/2020)**

Τον Μάρτιο του 2018, το IASB προέβη στην έκδοση Τροποποιήσεων στις Αναφορές του Εννοιολογικού Πλαισίου της Χρηματοοικονομικής Αναφοράς, σε συνέχεια της αναθεώρησής του. Ορισμένα Πρότυπα περιλαμβάνουν ρητές αναφορές σε προγενέστερες εκδόσεις του Εννοιολογικού Πλαισίου της Χρηματοοικονομικής Αναφοράς. Σκοπός των εν λόγω τροποποιήσεων είναι η επικαιροποίηση των ως άνω αναφορών και η υποστήριξη για τη μετάβαση στο αναθεωρημένο Εννοιολογικό Πλαίσιο της Χρηματοοικονομικής Αναφοράς. Ο Όμιλος θα εξετάσει την επίπτωση όλων των παραπάνω στις Οικονομικές του Καταστάσεις. Τα ανωτέρω δεν έχουν υιοθετηθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

- **Τροποποιήσεις στο ΔΠΧΑ 3: «Ορισμός μίας Επιχείρησης» (εφαρμόζεται για ετήσιες περιόδους που ξεκινούν την ή μετά την 01/01/2020)**

Τον Οκτώβριο του 2018, το IASB προέβη στην έκδοση τροποποιήσεων περιορισμένου σκοπού στο ΔΠΧΑ 3 προκειμένου να βελτιώσει τον ορισμό μίας επιχείρησης. Οι τροποποιήσεις θα βοηθήσουν τις εταιρείες να προσδιορίσουν αν μία απόκτηση αποτελεί συνένωση επιχειρήσεων ή απόκτηση στοιχείων του ενεργητικού.
Ο τροποποιημένος ορισμός επισημαίνει ότι η εκροή μίας επιχείρησης είναι να παρέχει αγαθά και υπηρεσίες στους πελάτες, ενώ ο προγενέστερος ορισμός εστίαζε στις αποδόσεις υπό τη μορφή μερισμάτων, χαμηλότερου κόστους ή άλλων οικονομικών οφελών στους επενδυτές και σε τρίτους. Επιπλέον της τροποποίησης του ορισμού της επιχείρησης, το IASB μέσω της εν λόγω έκδοσης παρέχει συμπληρωματική καθοδήγηση. Ο Όμιλος θα εξετάσει την επίπτωση όλων των παραπάνω στις Οικονομικές του Καταστάσεις, αν και δεν αναμένεται να έχουν καμία. Τα ανωτέρω δεν έχουν υιοθετηθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

- **Τροποποιήσεις στο ΔΛΠ 1 και στο ΔΛΠ 8: «Ορισμός του Ουσιώδους» (εφαρμόζεται για ετήσιες περιόδους που ξεκινούν την ή μετά την 01/01/2020)**

Τον Οκτώβριο του 2018, το IASB προέβη στην έκδοση τροποποιήσεων στον ορισμό του ουσιώδους, προκειμένου να καταστεί ευκολότερο για τις εταιρείες να προβούν σε άσκηση κρίσης σχετικά με το ουσιώδες μέγεθος. Ο ορισμός του ουσιώδους βοηθά τις εταιρείες να αποφασίσουν ποιες πληροφορίες θα πρέπει να περιληφθούν στις Οικονομικές τους Καταστάσεις. Ο νέος ορισμός τροποποιεί το ΔΛΠ 1 και το ΔΛΠ 8. Οι τροποποιήσεις αποσαφηνίζουν τον ορισμό του ουσιώδους και πώς αυτός θα πρέπει να εφαρμοστεί, συμπεριλαμβάνοντας στον ορισμό καθοδήγηση η οποία μέχρι τώρα περιλαμβανόταν σε άλλα Πρότυπα. Ο Όμιλος θα εξετάσει την επίπτωση όλων των παραπάνω στις Οικονομικές του Καταστάσεις, αν και δεν αναμένεται να έχουν καμία. Τα ανωτέρω δεν έχουν υιοθετηθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

- **ΔΠΧΑ 17 «Ασφαλιστικές Συμβάσεις» (εφαρμόζεται για ετήσιες περιόδους που ξεκινούν την ή μετά την 01/01/2021)**

Τον Μάιο του 2017, το IASB προέβη στην έκδοση ενός νέου Προτύπου, του ΔΠΧΑ 17, το οποίο αντικαθιστά ένα ενδιάμεσο Πρότυπο, το ΔΠΧΑ 4. Σκοπός του έργου του IASB ήταν η ανάπτυξη ενός ενιαίου Προτύπου βασισμένου στις αρχές (principle-based standard) για τον λογιστικό χειρισμό όλων των τύπων ασφαλιστικών συμβάσεων, συμπεριλαμβανομένων και των συμβάσεων αντασφάλισης που κατέχει ένας ασφαλιστικός φορέας.

Ένα ενιαίο Πρότυπο βασισμένο στις αρχές θα ενισχύσει τη συγκρισιμότητα της χρηματοοικονομικής αναφοράς μεταξύ οικονομικών οντοτήτων, δικαιοδοσιών και κεφαλαιαγορών. Το ΔΠΧΑ 17 καθορίζει τις απαιτήσεις που θα πρέπει να εφαρμόζει μία οικονομική οντότητα στη χρηματοοικονομική πληροφόρηση που σχετίζεται με ασφαλιστικές συμβάσεις που εκδίδει και συμβάσεις αντασφάλισης που κατέχει. Ο Όμιλος θα εξετάσει την επίπτωση όλων των παραπάνω στις Οικονομικές του Καταστάσεις, αν και δεν αναμένεται να έχουν καμία. Τα ανωτέρω δεν έχουν υιοθετηθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

2.6.3 Επίδραση στις Οικονομικές Καταστάσεις της 31/12/2018 από την εφαρμογή των ΔΠΧΑ 9 και ΔΠΧΑ 15

Συνεπεία των αλλαγών στις λογιστικές πολιτικές, όπως αυτές περιγράφονται ανωτέρω, η δημοσιευμένη Κατάσταση Οικονομικής Θέσης του Ομίλου και της Εταιρείας της 31/12/2017 όπως αυτή είχε προγενέστερα δημοσιευθεί, θα έπρεπε να αναδιατυπωθεί για σκοπούς συγκρισιμότητας. Πιο συγκεκριμένα, τα συγκριτικά μεγέθη της Κατάστασης Οικονομικής Θέσης της 31/12/2017 του Ομίλου και της Εταιρείας έχουν αναμορφωθεί από την επίδραση του ΔΠΧΑ 15 προκειμένου να παρουσιαστούν ορισμένες αναταξινομήσεις κονδυλίων. Οι εν λόγω αναταξινομήσεις έγιναν για λόγους παρουσίασης και δεν είχαν καμία επίδραση στα ίδια κεφάλαια, στις μη ελέγχουσες συμμετοχές, στον κύκλο εργασιών, στα κέρδη μετά φόρων και στις ταμειακές ροές του Ομίλου και της Εταιρείας.

Αναφορικά με το ΔΠΧΑ 9, ο Όμιλος και η Εταιρεία εφάρμοσαν το νέο Πρότυπο από την 01/01/2018 αναδρομικά, χωρίς να αναθεωρήσουν τις συγκριτικές πληροφορίες των προηγούμενων ετών. Ως εκ τούτου, οι προσαρμογές που προέκυψαν από τη νέα ταξινόμηση των χρηματοοικονομικών στοιχείων του ενεργητικού και τους νέους κανόνες απομείωσης δεν εμφανίζονται στην Κατάσταση Οικονομικής Θέσης της 31/12/2017, αλλά αναγνωρίστηκαν στην Κατάσταση Οικονομικής Θέσης έναρξης της 01/01/2018.

Η επίδραση των αλλαγών από την εφαρμογή του ΔΠΧΑ 9 στον Όμιλο και την Εταιρεία έχει ως εξής:

	Υπόλοιπο κερδών εις νέο	
	Όμιλος	**Εταιρία**
Υπόλοιπο την 31.12.2017 ΔΛΠ 39	**(25.555)**	**34.756**
Επίδραση από απομείωση λοιπών βραχυπρόθεσμων απαιτήσεων (Γενική προσέγγιση)	(3.099)	(3.099)
Επίδραση από απομείωση απαιτήσεων από συμβάσεις με πελάτες (απλοποιημένη προσέγγιση)	65	163
Επίδραση από απομείωση Εμπορικών απαιτήσεων (απλοποιημένη προσέγγιση	(212)	(1.776)
Αναπροσαρμογές στο Υπόλοιπο Κερδών εις νέο από την υιοθέτηση του ΔΠΧΑ 9 την 1 Ιανουαρίου 2018	**(3.246)**	**(4.712)**
Αναπροσαρμοσμένο υπόλοιπο 1/1/ 2018 -ΔΠΧΑ 9	**28.801**	**30.044**

Ο Όμιλος και η Εταιρεία δεν προχώρησαν στην αναπροσαρμογή των συγκριτικών ποσών του 2017 κατά την εφαρμογή του ΔΠΧΑ 9 και ΔΠΧΑ 15 και αναγνώρισαν την συνολική επίδραση τους στο κονδύλι «Υπόλοιπο κερδών εις νέο». Για σκοπούς συγκρισιμότητας έγιναν αναταξινομήσεις κονδυλίων στα συγκριτικά ποσά της Κατάστασης Οικονομικής Θέσης. Ο παρακάτω πίνακας συνοψίζει τις αναταξινομήσεις και τις προσαρμογές που αναγνωρίστηκαν για κάθε κονδύλι της Κατάστασης Οικονομικής Θέσης την 31/12/2017.Ο παρακάτω πίνακας συνοψίζει τις αναταξινομήσεις και τις προσαρμογές που αναγνωρίστηκαν για κάθε κονδύλι της Κατάστασης Οικονομικής Θέσης την 31/12/2017 και την 01/01/2018.

Όμιλος

	ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ 31/12/2017	ΑΝΑΤΑΞΙΝΟΜΗΣΕΙΣ ΔΠΧΑ 15	ΑΝΑΔΙΑΤΥΠΩΜΕΝΑ 31/12/2017	ΑΝΑΤΑΞΙΝΟΜΗΣΕΙΣ ΔΠΧΑ 9	ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΕΣ ΔΠΧΑ 9	ΑΝΑΔΙΑΤΥΠΩΜΕΝΑ 1/1/2018
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ						
Μη κυκλοφορούν ενεργητικό						
Υπεραξία	3.183		3.183			3.183
Ασώματα πάγια στοιχεία	35.721		35.721			35.721
Ενσώματα πάγια στοιχεία	105.835		105.835			105.835
Επενδυτικά Ακίνητα	3.001		3.001			3.001
Συμμετοχές σε κοινοπραξίες	20.657		20.657			20.657
Επενδύσεις σε συμμετοχικούς τίτλους	14.925		14.925			14.925
Λοιπές μακροπρόθεσμες απαιτήσεις	150.530		150.530			150.530
Αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις	39.857		39.857			39.857
Σύνολο μη κυκλοφορούντος ενεργητικού	**373.709**	**0**	**373.709**	**0**	**0**	**373.709**
Κυκλοφορούν ενεργητικό						
Αποθέματα	23.023		23.023			23.023
Εμπορικές απαιτήσεις	197.434		197.434		(211)	197.223
Απαιτήσεις από συμβάσεις με πελάτες	0	149.213	149.213		65	149.278
Απαιτήσεις από κατασκευαστικές συμβάσεις	149.213	(149.213)	0			0
Προκαταβολές και λοιπές απαιτήσεις	154.135		154.135		(3.099)	151.036
Απαιτήσεις από φόρο εισοδήματος	44.961		44.961			44.961
Χρηματικά διαθέσιμα	295.404		295.404			295.404
Σύνολο κυκλοφορούντος ενεργητικού	**864.170**	**0**	**864.170**	**0**	**(3.245)**	**860.925**
ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ	**1.237.879**	**0**	**1.237.879**	**0**	**(3.245)**	**1.234.634**
ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΚΑΙ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ						
Μετοχικό κεφάλαιο	52.210		52.210			52.210
Διαφορά υπέρ το άρτιο	54.252		54.252			54.252
Αποθεματικά	55.550		55.550			55.550
Κέρδη/(ζημίες) εις νέον	(25.555)		(25.555)		(3.245)	(28.800)
	136.457	**0**	**136.457**	**0**	**(3.245)**	**133.212**
Δικαιώματα μειοψηφίας	15.319		15.319			15.319
Σύνολο ιδίων κεφαλαίων	**151.776**	**0**	**151.776**	**0**	**(3.245)**	**148.531**

Μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις						
Μακροπρόθεσμα δάνεια	21.189		21.189			21.189
Δάνεια από Χρηματοδοτικές Μισθώσεις	11.674		11.674			11.674
Πρόβλεψη για αποζημίωση προσωπικού	6.350		6.350			6.350
Λοιπές προβλέψεις	9.990		9.990			9.990
Επιχορηγήσεις	14.451		14.451			14.451
Λοιπές μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις	276.501		276.501			276.501
Αναβαλλόμενες φορολογικές υποχρεώσεις	45		45			45
Σύνολο μακροπρόθεσμων υποχρεώσεων	**340.200**	**0**	**340.200**	**0**	**0**	**340.200**
Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις						
Προμηθευτές	200.622		200.622			200.622
Βραχυπρόθεσμα δάνεια	87.808		87.808			87.808
Μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις πληρωτέες την επόμενη χρήση	112.948		112.948			112.948
Υποχρεώσεις από συμβάσεις με πελάτες	0	301.049	301.049			301.049
Υποχρεώσεις από κατασκευαστικές συμβάσεις	170.178	(170.178)	0			0
Δεδουλευμένες και λοιπές βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις	173.907	(130.871)	43.036			43.036
Φόρος εισοδήματος πληρωτέος	440		440			440
Σύνολο βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων	**745.903**	**0**	**745.903**	**0**	**0**	**745.903**
Υποχρεώσεις άμεσα συνδεόμ. με τα μη κυκλοφ. περιουσ. στοιχ. καταχόμ. προς πώληση	0		0			0
Σύνολο υποχρεώσεων	**1.086.103**	**0**	**1.086.103**	**0**	**0**	**1.086.103**
ΣΥΝΟΛΟ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ ΚΑΙ ΚΑΘΑΡΗΣ ΘΕΣΗΣ	**1.237.879**	**0**	**1.237.879**	**0**	**(3.245)**	**1.234.634**

Εταιρεία

	ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ 31/12/2017	ΑΝΑΤΑΞΙΝΟΜΗΣΕΙΣ ΔΠΧΑ 15	ΑΝΑΔΙΑΤΥΠΩΜΕΝΑ 31/12/2017	ΑΝΑΤΑΞΙΝΟΜΗΣΕΙΣ ΔΠΧΑ 9	ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΕΣ ΔΠΧΑ 9	ΑΝΑΔΙΑΤΥΠΩΜΕΝΑ 1/1/2018
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ						
Μη κυκλοφορούν ενεργητικό						
Υπεραξία	0		0			0
Ασώματα πάγια στοιχεία	901		901			901
Ενσώματα πάγια στοιχεία	68.892		68.892			68.892
Επενδυτικά Ακίνητα	2.377		2.377			2.377
Συμμετοχές σε θυγατρικές επιχειρήσεις	110.248		110.248			110.248
Συμμετοχές σε κοινοπραξίες	21.006		21.006			21.006
Επενδύσεις σε συμμετοχικούς τίτλους	7.828		7.828			7.828
Λοιπές μακροπρόθεσμες απαιτήσεις	114.461		114.461			114.461
Αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις	30.012		30.012			30.012
Σύνολο μη κυκλοφορούντος ενεργητικού	**355.725**	**0**	**355.725**	**0**	**0**	**355.725**
Κυκλοφορούν ενεργητικό						
Αποθέματα	6.170		6.170			6.170
Εμπορικές απαιτήσεις	204.078		204.078		(1.776)	202.302
Απαιτήσεις από συμβάσεις με πελάτες	0	132.535	132.535		163	132.698
Απαιτήσεις από κατασκευαστικές συμβάσεις	132.535	(132.535)	0			0
Προκαταβολές και λοιπές απαιτήσεις	168.700		168.700		(3.099)	165.601
Απαιτήσεις από φόρο εισοδήματος	41.483		41.483			41.483
Επενδύσεις διαθέσιμες προς πώληση	0		0			0
Χρηματικά διαθέσιμα	264.033		264.033			264.033
Σύνολο κυκλοφορούντος ενεργητικού	**816.999**	**0**	**816.999**	**0**	**(4.712)**	**812.287**

Μη κυκλοφ. περιουσ. στοιχ. καταχόμ. προς πώληση	0		0			0
ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ	**1.172.724**	**0**	**1.172.724**	**0**	**(4.712)**	**1.168.012**
ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΚΑΙ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ						
Μετοχικό κεφάλαιο	52.210		52.210			52.210
Διαφορά υπέρ το άρτιο	54.252		54.252			54.252
Αποθεματικά	53.699		53.699			53.699
Κέρδη/(ζημίες) εις νέον	34.756		34.756		(4.712)	30.044
Σύνολο ιδίων κεφαλαίων	**194.917**	**0**	**194.917**	**0**	**(4.712)**	**190.205**
Μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις						
Μακροπρόθεσμα δάνεια	20.000		20.000			20.000
Δάνεια από Χρηματοδοτικές Μισθώσεις	11.262		11.262			11.262
Πρόβλεψη για αποζημίωση προσωπικού	3.724		3.724			3.724
Λοιπές προβλέψεις	8.790		8.790			8.790
Λοιπές μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις	280.853		280.853			280.853
Αναβαλλόμενες φορολογικές υποχρεώσεις	45		45			45
Σύνολο μακροπρόθεσμων υποχρεώσεων	**324.674**	**0**	**324.674**	**0**	**0**	**324.674**
Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις						
Προμηθευτές	181.458		181.458			181.458
Βραχυπρόθεσμα δάνεια	60.705		60.705			60.705
Μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις πληρωτέες την επόμενη χρήση	112.461		112.461			112.461
Υποχρεώσεις από συμβάσεις με πελάτες		261.212	261.212			261.212
Υποχρεώσεις από κατασκευαστικές συμβάσεις	142.290	(142.290)	0			0

Δεδουλευμένες και λοιπές βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις	156.087	(118.921)	37.165			37.165
Φόρος εισοδήματος πληρωτέος	132		132			132
Σύνολο βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων	**653.133**	**0**	**653.133**	**0**	**0**	**653.133**
Σύνολο υποχρεώσεων	**977.807**	**0**	**977.807**	**0**	**0**	**977.807**
ΣΥΝΟΛΟ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ ΚΑΙ ΚΑΘΑΡΗΣ ΘΕΣΗΣ	**1.172.724**	**0**	**1.172.724**	**0**	**(4.712)**	**1.168.012**

Δεν υπήρξαν μεταβολές στην Κατάσταση Συνολικών Αποτελεσμάτων και στην Κατάσταση Ταμειακών Ροών, από τις ως άνω επιδράσεις.

3. ΣΗΜΑΝΤΙΚΕΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΕΣ ΕΚΤΙΜΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΚΡΙΣΕΙΣ ΤΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

Η σύνταξη των Οικονομικών Καταστάσεων σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς (ΔΠΧΑ) απαιτεί από τη Διοίκηση τον σχηματισμό κρίσεων, εκτιμήσεων και υποθέσεων οι οποίες επηρεάζουν τα στοιχεία του ενεργητικού και τις υποχρεώσεις, τις γνωστοποιήσεις των ενδεχόμενων απαιτήσεων και υποχρεώσεων καθώς και τα έσοδα και έξοδα κατά τις παρουσιαζόμενες περιόδους.

Συγκεκριμένα, ποσά που περιλαμβάνονται ή επηρεάζουν τις χρηματοοικονομικές καταστάσεις, καθώς και τις σχετικές γνωστοποιήσεις εκτιμώνται, απαιτώντας τον σχηματισμό υποθέσεων σχετικά με αξίες ή συνθήκες, οι οποίες δεν είναι δυνατόν να είναι γνωστές με βεβαιότητα κατά την περίοδο σύνταξης των Οικονομικών Καταστάσεων και ως εκ τούτου τα πραγματικά αποτελέσματα μπορεί να διαφέρουν από αυτά τα οποία έχουν εκτιμηθεί. Μία λογιστική εκτίμηση θεωρείται σημαντική όταν είναι σημαντική για την χρηματοοικονομική κατάσταση και τα αποτελέσματα του Ομίλου και απαιτεί τις πιο δύσκολες, υποκειμενικές ή περίπλοκες κρίσεις της Διοίκησης. Οι εκτιμήσεις και οι κρίσεις της Διοίκησης βασίζονται στην εμπειρία του παρελθόντος και σε άλλους παράγοντες, συμπεριλαμβανομένων και των προσδοκιών για μελλοντικά γεγονότα τα οποία θεωρούνται λογικά στις συγκεκριμένες συνθήκες, ενώ επαναξιολογούνται συνεχώς βάσει όλων των διαθέσιμων πληροφοριών.

Οι βασικές εκτιμήσεις και αξιολογικές κρίσεις οι οποίες αναφέρονται σε δεδομένα, η εξέλιξη των οποίων θα μπορούσε να επηρεάσει τα κονδύλια των οικονομικών καταστάσεων, τους επόμενους 12 μήνες έχουν ως κάτωθι:

3.1 Σημαντικές κρίσεις της Διοίκησης

Οι βασικές κρίσεις της Διοίκησης κατά τη διαδικασία της εφαρμογής των λογιστικών πολιτικών του Ομίλου και της Εταιρείας, οι οποίες έχουν σημαντικότερη επίδραση στις οικονομικές καταστάσεις (εκτός εκείνων που αναλύονται στη Σημείωση 3.2), αναλύονται κατωτέρω.

i) Αναγνώριση αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων

Η έκταση κατά την οποία αναγνωρίζονται αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις για τις αχρησιμοποίητες φορολογικές ζημίες βασίζεται στην κρίση αναφορικά με τον βαθμό που είναι πιθανό ότι θα υπάρξουν επαρκή φορολογητέα κέρδη που θα συμψηφιστούν με αυτές τις φορολογικές ζημίες.
Για τον καθορισμό του ύψους της αναβαλλόμενης φορολογικής απαίτησης που μπορεί να αναγνωριστεί απαιτούνται σημαντικές κρίσεις της Διοίκησης του Ομίλου, οι οποίες βασίζονται στα μελλοντικά φορολογητέα κέρδη σε συνδυασμό με τις μελλοντικές φορολογικές στρατηγικές που θα ακολουθηθούν, αλλά και τις αβεβαιότητες που διέπουν τα διαφορετικά φορολογικά πλαίσια που δραστηριοποιείται ο Όμιλος (περαιτέρω πληροφορίες στη Σημείωση 28).

ii) Απομείωση μη χρηματοοικονομικών στοιχείων του ενεργητικού και υπεραξίας

Τα μη χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού ελέγχονται για απομείωση οποτεδήποτε γεγονότα ή αλλαγές σε καταστάσεις δείχνουν ότι η λογιστική αξία τους μπορεί να μην είναι ανακτήσιμη, σύμφωνα με τη λογιστική πολιτική που περιγράφεται στη Σημείωση 4.8.

3.2 Αβεβαιότητα εκτιμήσεων και παραδοχές

Συγκεκριμένα ποσά που περιλαμβάνονται ή επηρεάζουν τις Οικονομικές Καταστάσεις καθώς και τις σχετικές γνωστοποιήσεις εκτιμώνται, απαιτώντας τον σχηματισμό υποθέσεων σχετικά με αξίες ή συνθήκες οι οποίες δεν είναι δυνατόν να είναι γνωστές με βεβαιότητα κατά την περίοδο σύνταξης των Οικονομικών Καταστάσεων. Μία λογιστική εκτίμηση θεωρείται σημαντική όταν είναι σημαντική για την χρηματοοικονομική κατάσταση και τα αποτελέσματα του Ομίλου και απαιτεί τις πιο δύσκολες, υποκειμενικές ή περίπλοκες κρίσεις της Διοίκησης. Ο Όμιλος αξιολογεί τέτοιες εκτιμήσεις σε συνεχή βάση, βασιζόμενος στα αποτελέσματα του παρελθόντος και στην εμπειρία, σε συσκέψεις με ειδικούς, σε τάσεις και σε άλλες μεθόδους οι οποίες θεωρούνται λογικές στις συγκεκριμένες συνθήκες, όπως επίσης και τις προβλέψεις σχετικά με το πώς αυτά ενδέχεται να αλλάξουν στο μέλλον.

i) Αναγνώριση εσόδων από κατασκευαστικές συμβάσεις

Ο χειρισμός των εσόδων και εξόδων μίας κατασκευαστικής σύμβασης, εξαρτάται από εάν το τελικό αποτέλεσμα από την εκτέλεση του συμβατικού έργου μπορεί να εκτιμηθεί αξιόπιστα (και αναμένεται να αποφέρει κέρδος στον κατασκευαστή ή το αποτέλεσμα από την εκτέλεση είναι ζημιογόνο). Όταν το αποτέλεσμα μίας κατασκευαστικής σύμβασης μπορεί να εκτιμηθεί με αξιοπιστία, τότε τα έσοδα και τα έξοδα του συμβολαίου αναγνωρίζονται κατά τη διάρκεια του συμβολαίου, αντίστοιχα, ως έσοδο και έξοδο.
Ο Όμιλος χρησιμοποιεί το στάδιο ολοκλήρωσης για να καθορίσει το κατάλληλο ποσό εσόδου και εξόδου που θα αναγνωρίσει σε μια συγκεκριμένη περίοδο. Συγκεκριμένα, με βάση τη μέθοδο των εισροών του ΔΠΧΑ 15, το κόστος κατασκευής κατά την εκάστοτε ημερομηνία αναφοράς, συγκρίνεται με το συνολικό προϋπολογισμένο κόστος προκειμένου να προσδιοριστεί στο ποσοστό ολοκλήρωσης. Το στάδιο ολοκλήρωσης μετράται με βάση το συμβατικό κόστος που έχει πραγματοποιηθεί μέχρι την ημερομηνία αναφοράς σε σχέση με το συνολικό εκτιμώμενο κόστος κατασκευής κάθε έργου. Ο Όμιλος, συνεπώς, προβαίνει σε σημαντικές εκτιμήσεις, αναφορικά με το μικτό αποτέλεσμα με το οποίο θα εκτελείται το εκάστοτε εκτελούμενο κατασκευαστικό συμβόλαιο (συνολικό προϋπολογισθέν κόστος εκτέλεσης της κατασκευαστικής σύμβασης).

ii) Ωφέλιμες ζωές αποσβέσιμων στοιχείων του ενεργητικού

Ο Όμιλος, για τον υπολογισμό των αποσβέσεων, εξετάζει σε κάθε περίοδο αναφοράς την ωφέλιμη ζωή και την υπολειμματική αξία των ενσώματων και άυλων στοιχείων του ενεργητικού με γνώμονα τις τεχνολογικές, θεσμικές και οικονομικές εξελίξεις, καθώς και την εμπειρία από την εκμετάλλευσή τους. Την 31/12/2018 η Διοίκηση εκτιμά ότι οι ωφέλιμες ζωές αντιπροσωπεύουν την αναμενόμενη χρησιμότητα των στοιχείων του ενεργητικού.

iii) Αναπροσαρμογή αξίας επενδυτικών ακινήτων

Ο Όμιλος, για την αποτίμηση της αξίας των επενδυτικών του ακινήτων, όπου υπάρχει ενεργός αγορά προσδιορίζει την εύλογη αξία τους με βάση τις εκθέσεις αποτίμησης που καταρτίζουν για λογαριασμό του ανεξάρτητοι εκτιμητές. Εάν δεν υπάρχουν αντικειμενικές πληροφορίες, ιδίως λόγω των οικονομικών συνθηκών, τότε η Διοίκηση, βασιζόμενη στην προγενέστερη εμπειρία της και, συνεκτιμώντας τις διαθέσιμες πληροφορίες, εκτιμά την εύλογή τους αξία.

iv) Επιμέτρηση εύλογης αξίας

Η Διοίκηση χρησιμοποιεί τεχνικές αποτίμησης προκειμένου να προσδιορίσει την εύλογη αξία των χρηματοοικονομικών μέσων (όταν δεν υπάρχουν τιμές ενεργού αγοράς) και των μη χρηματοοικονομικών στοιχείων του ενεργητικού. Η διαδικασία αυτή περιλαμβάνει τη διενέργεια εκτιμήσεων και παραδοχών αναφορικά με το τίμημα που θα κατέβαλλαν οι συμμετέχοντες στην αγορά για την απόκτηση των εν λόγω χρηματοοικονομικών μέσων.
Η Διοίκηση βασίζει τις παραδοχές της σε παρατηρήσιμα δεδομένα, ωστόσο αυτό δεν είναι πάντοτε εφικτό. Στις περιπτώσεις αυτές, η Διοίκηση χρησιμοποιεί την καλύτερη διαθέσιμη πληροφόρηση για τις εκτιμήσεις της, βασιζόμενη στην προγενέστερη εμπειρία της συνεκτιμώντας τις διαθέσιμες πληροφορίες. Οι εκτιμώμενες εύλογες αξίες μπορεί να διαφέρουν από τις πραγματικές αξίες που θα πραγματοποιούνταν στα πλαίσια μία συνήθους συναλλαγής κατά την ημερομηνία αναφοράς των οικονομικών καταστάσεων (περαιτέρω πληροφορίες στη Σημείωση 37).

v) Αποθέματα

Ο Όμιλος για την αποτίμηση των αποθεμάτων του εκτιμά, βάσει εκθέσεων αποτίμησης στατιστικών στοιχείων και των συνθηκών της αγοράς, τις αναμενόμενες τιμές πώλησης και το κόστος τελειοποίησης και διάθεσής τους, ανά κατηγορία αποθεμάτων.

vi) Εκτιμήσεις κατά τον υπολογισμό της αξίας λόγω χρήσης των ΜΔΤΡ

Ο Όμιλος διενεργεί σχετικό έλεγχο απομείωσης της αξίας των επενδύσεων σε θυγατρικές και συγγενείς όποτε υπάρχει ένδειξη για απομείωση, σύμφωνα με τις απαιτήσεις του ΔΛΠ 36. Εφόσον διαπιστωθεί ότι συντρέχουν λόγοι απομείωσης, απαιτείται ο υπολογισμός της αξίας χρήσης και της εύλογης αξίας μειωμένης κατά το κόστος πώλησης της κάθε Μονάδας Δημιουργίας Ταμειακών Ροών (ΜΔΤΡ). Τα ανακτήσιμα ποσά των ΜΔΤΡ καθορίζονται για σκοπούς ελέγχου απομείωσης, με βάση τον υπολογισμό της αξίας λόγω χρήσης, ο οποίος απαιτεί εκτιμήσεις. Για τον υπολογισμό της αξίας λόγω χρήσης, οι εκτιμώμενες ταμειακές ροές προεξοφλούνται στην παρούσα αξία τους με τη χρήση ενός συντελεστή προεξόφλησης, ο οποίος αντικατοπτρίζει τις τρέχουσες εκτιμήσεις της αγοράς για τη διαχρονική αξία του χρήματος, καθώς και τους κινδύνους που συνδέονται με τη συγκεκριμένη ΜΔΤΡ.

vii) Πρόβλεψη για αποζημίωση προσωπικού

Ο Όμιλος, με βάση το ΔΛΠ 19, προβαίνει σε εκτιμήσεις των παραδοχών βάσει των οποίων υπολογίζεται αναλογιστικά η πρόβλεψη αποζημίωσης προσωπικού. Το ύψος της πρόβλεψης για αποζημίωση προσωπικού βασίζεται σε αναλογιστική μελέτη. Η αναλογιστική μελέτη περιλαμβάνει την στοιχειοθέτηση παραδοχών σχετικών με το προεξοφλητικό επιτόκιο, το ποσοστό αύξησης των αμοιβών των εργαζομένων, την αύξηση του δείκτη τιμών καταναλωτή και την αναμενόμενη εναπομένουσα εργασιακή ζωή. Οι παραδοχές που χρησιμοποιούνται εμπεριέχουν σημαντική αβεβαιότητα και η Διοίκηση του Ομίλου προβαίνει σε συνεχή επανεκτίμησή τους (περαιτέρω πληροφορίες στη Σημείωση 22).

viii) Πρόβλεψη για φόρο εισοδήματος

Η πρόβλεψη για φόρο εισοδήματος με βάση το ΔΛΠ 12 υπολογίζεται με εκτίμηση των φόρων που θα καταβληθούν στις φορολογικές αρχές και περιλαμβάνει τον τρέχοντα φόρο εισοδήματος για κάθε χρήση και πρόβλεψη για τους πρόσθετους φόρους που πιθανόν να προκύψουν σε φορολογικούς ελέγχους.

Οι εταιρείες του Ομίλου υπόκεινται σε διαφορετικές νομοθεσίες φορολογίας εισοδήματος. Για τον συνολικό προσδιορισμό της πρόβλεψης για φόρο εισοδήματος όπως παρουσιάζεται στην Κατάσταση Οικονομικής Θέσης απαιτούνται σημαντικές εκτιμήσεις.
Για συγκεκριμένες συναλλαγές και υπολογισμούς, ο προσδιορισμός της τελικής φορολογίας είναι αβέβαιος. Ο Όμιλος αναγνωρίζει υποχρεώσεις για προβλεπόμενα φορολογικά ζητήματα με βάση υπολογισμούς για το κατά πόσον θα προκύψει επιπρόσθετη φορολογία. Όπου το τελικό φορολογικό αποτέλεσμα αυτών των ζητημάτων διαφέρει από το ποσό που έχει αρχικά αναγνωριστεί οι διαφορές επηρεάζουν την πρόβλεψη για φόρο εισοδήματος και για αναβαλλόμενη φορολογία στην περίοδο που έγινε ο προσδιορισμός (περαιτέρω πληροφορίες στη Σημείωση 28).

ix) Ενδεχόμενες υποχρεώσεις και απαιτήσεις
Η ύπαρξη ενδεχόμενων υποχρεώσεων και απαιτήσεων, απαιτεί από την διοίκηση την συνεχή διενέργεια παραδοχών και αξιολογικών κρίσεων αναφορικά με την πιθανότητα μελλοντικά γεγονότα να συμβούν ή να μην συμβούν καθώς και των πιθανών συνεπειών που τα γεγονότα αυτά μπορεί να έχουν στην δραστηριότητα της Εταιρείας. Ο καθορισμός των ενδεχόμενων υποχρεώσεων και απαιτήσεων είναι μια πολύπλοκη διαδικασία που περιλαμβάνει κρίσεις σχετικά με μελλοντικά γεγονότα, νόμους, κανονισμούς κτλ. Μεταβολές στις κρίσεις ή στις διερμηνείες είναι πιθανό να οδηγήσουν σε μια αύξηση ή μια μείωση των ενδεχόμενων υποχρεώσεων της Εταιρείας στο μέλλον. Όταν πρόσθετες πληροφορίες καθίστανται διαθέσιμες, η Διοίκηση του Ομίλου επανεξετάζει τα γεγονότα βάσει των οποίων μπορεί να οδηγηθεί και σε αναθεώρηση των εκτιμήσεών της (βλ. Σημείωση 39).

x) Προβλέψεις για αναμενόμενες πιστωτικές ζημίες από απαιτήσεις από πελάτες
Ο Όμιλος και η Εταιρεία εφαρμόζουν την απλοποιημένη προσέγγιση του ΔΠΧΑ 9 για τον υπολογισμό των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών, με την οποία, η πρόβλεψη ζημίας επιμετράται σε ποσό ίσο με τις αναμενόμενες πιστωτικές ζημίες καθ' όλη τη διάρκεια ζωής για τις απαιτήσεις από πελάτες και τα συμβατικά περιουσιακά στοιχεία. Ο Όμιλος και η Εταιρεία έχουν σχηματίσει προβλέψεις για επισφαλείς απαιτήσεις προκειμένου να καλύψουν επαρκώς τη ζημία που μπορεί να εκτιμηθεί αξιόπιστα και προέρχεται από αυτές τις απαιτήσεις. Η σχηματισθείσα πρόβλεψη αναπροσαρμόζεται σε κάθε περίοδο αναφοράς, με μεταβολές επί αυτής να αναγνωρίζονται στα αποτελέσματα της χρήσης (περαιτέρω πληροφορίες στις Σημειώσεις 13, 15 και 16).

xi) Απόκτηση εταιρίας ή επιχειρηματικής δραστηριότητας
Ο προσδιορισμός της εύλογης αξίας και της ωφέλιμης διάρκειας ζωής των αποκτηθέντων ενσώματων και ασωμάτων περιουσιακών στοιχείων, όπου απαιτείται η χρήση εκτιμήσεων. Μελλοντικά γεγονότα θα μπορούσαν να προκαλέσουν αλλαγές στις παραδοχές που χρησιμοποιήθηκαν από τον Όμιλο, οι οποίες θα μπορούσαν να έχουν επίδραση στα αποτελέσματα και στην καθαρή θέση του Ομίλου.

4. ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΣΗΜΑΝΤΙΚΩΝ ΛΟΓΙΣΤΙΚΩΝ ΑΡΧΩΝ

4.1 Βάση ενοποίησης
Οι κύριες λογιστικές αρχές που υιοθετήθηκαν κατά τη προετοιμασία των συνημμένων ενοποιημένων και εταιρικών οικονομικών καταστάσεων είναι οι ακόλουθες:

Οι συνημμένες ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις περιλαμβάνουν τις οικονομικές καταστάσεις της ΤΕΡΝΑ Α.Ε. και των θυγατρικών της κατά την 31/12/2018. Η ημερομηνία κατάρτισης των οικονομικών καταστάσεων των θυγατρικών εταιρειών συμπίπτει με αυτή της μητρικής εταιρείας.

Οι ενδοομιλικές συναλλαγές και υπόλοιπα έχουν απαλειφθεί στις συνημμένες ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις.

Όπου απαιτήθηκε, οι λογιστικές πολιτικές των θυγατρικών έχουν τροποποιηθεί έτσι ώστε να διασφαλιστεί η συνέπεια με τις λογιστικές πολιτικές που υιοθετήθηκαν από τον Όμιλο. Στη Σημείωση 5 παρατίθεται πλήρης λίστα των ενοποιούμενων θυγατρικών μαζί με τα σχετικά ποσοστά του Ομίλου.

Οι θυγατρικές ενοποιούνται από την ημερομηνία που ο Όμιλος αποκτά τον έλεγχο σε αυτές και παύουν να ενοποιούνται κατά την ημερομηνία παύσης του ελέγχου αυτού.

Οι μη ελέγχουσες συμμετοχές είναι το μέρος των ιδίων κεφαλαίων μίας θυγατρικής που δεν αναλογούν, άμεσα ή έμμεσα, στην μητρική επιχείρηση. Οι ζημίες που αφορούν στις μη ελέγχουσες συμμετοχές (μειοψηφία) μίας θυγατρικής, μπορεί να ξεπερνούν τα δικαιώματα των μη ελεγχουσών συμμετοχών στα ίδια κεφάλαια της θυγατρικής.
Τα κέρδη ή οι ζημίες και κάθε συστατικό στοιχείο των λοιπών συνολικών εισοδημάτων, λογίζεται τόσο στους ιδιοκτήτες της μητρικής όσο και στις μη ελέγχουσες συμμετοχές, ακόμα και αν αυτό έχει ως αποτέλεσμα ότι οι μη ελέγχουσες συμμετοχές θα παρουσιάζουν έλλειμμα.

(α) Θυγατρικές
Οι θυγατρικές είναι όλες οι εταιρείες στις οποίες η μητρική Εταιρεία έχει τη δυνατότητα να ασκεί έλεγχο επί των εργασιών τους, είτε άμεσα είτε έμμεσα μέσω άλλων θυγατρικών εταιρειών και ενοποιούνται πλήρως (ολική ενοποίηση). Η Εταιρεία αποκτά και ασκεί έλεγχο κυρίως μέσω της κατοχής της πλειοψηφίας των δικαιωμάτων ψήφου των θυγατρικών επιχειρήσεων. Προκειμένου να στοιχειοθετηθεί ο έλεγχος εξετάζονται οι κάτωθι συνθήκες, όπως αυτές ορίζονται στο ΔΠΧΑ 10:

i) Η μητρική Εταιρεία έχει εξουσία επί του επενδυόμενου, αφού έχει τη δυνατότητα να κατευθύνει τις συναφείς δραστηριότητες (λειτουργικές και χρηματοδοτικές). Αυτό επιτυγχάνεται μέσω του διορισμού της πλειοψηφίας των μελών του Διοικητικού της Συμβουλίου και των διοικητικών στελεχών της θυγατρικής από τη Διοίκηση της μητρικής.
ii) Η μητρική Εταιρεία κατέχει δικαιώματα με μεταβλητές αποδόσεις από την συμμετοχή στην θυγατρική. Οι λοιπές μη ελεγχόμενες συμμετοχές παρουσιάζουν πολύ μεγάλη διασπορά και ως εκ τούτου δεν μπορούν να επηρεάσουν ουσιωδώς την λήψη αποφάσεων.
iii) Η μητρική Εταιρεία έχει τη δυνατότητα να χρησιμοποιεί την εξουσία επί της θυγατρικής προκείμενου να επηρεάσει το ύψος των αποδόσεών της. Αυτό είναι απόρροια της δυνατότητας που έχει στην λήψη αποφάσεων επί θεμάτων της θυγατρικής μέσω ελέγχου των οργάνων λήψης των αποφάσεων (Διοικητικού Συμβουλίου και διευθυντικών στελεχών).

Μεταβολές Ιδιοκτησιακών Δικαιωμάτων σε Θυγατρικές
Όταν πραγματοποιούνται μεταβολές στα ιδιοκτησιακά δικαιώματα σε μία θυγατρική, τότε εξετάζεται εάν οι μεταβολές αυτές έχουν ως αποτέλεσμα την απώλεια του ελέγχου στη θυγατρική ή όχι.

- Όταν οι μεταβολές στα ιδιοκτησιακά δικαιώματα δεν έχουν ως αποτέλεσμα την απώλεια ελέγχου, τότε λογίζονται ως συναλλαγές ιδίων κεφαλαίων (δηλαδή ως συναλλαγές με ιδιοκτήτες υπό την ιδιότητά τους ως ιδιοκτήτες). Σε αυτές τις περιπτώσεις, οι λογιστικές αξίες των ελεγχουσών και μη ελεγχουσών συμμετοχών προσαρμόζονται, έτσι ώστε να αντικατοπτρίζουν τις μεταβολές στις σχετικές συμμετοχές τους στη θυγατρική. Οποιαδήποτε διαφορά μεταξύ του ποσού με το οποίο οι μη ελέγχουσες συμμετοχές προσαρμόζονται και της εύλογης αξίας του ανταλλάγματος που καταβλήθηκε ή ελήφθη, αναγνωρίζεται απευθείας στα ίδια κεφάλαια.
- Σε διαφορετική περίπτωση, δηλαδή όταν οι μεταβολές ιδιοκτησιακών δικαιωμάτων οδηγούν σε απώλεια ελέγχου, τότε η μητρική λογιστικοποιεί τις απαραίτητες εγγραφές πώλησης και αναγνωρίζει το αποτέλεσμα από την πώληση (αποαναγνώριση των στοιχείων του ενεργητικού, της υπεραξίας και των υποχρεώσεων της θυγατρικής κατά την ημερομηνία απώλειας του ελέγχου, αποαναγνώριση της λογιστικής αξίας των μη ελεγχουσών συμμετοχών, προσδιορισμός του αποτελέσματος από την πώληση).

- Κατά τον προσδιορισμό του αποτελέσματος από την πώληση, κάθε ποσό που αναγνωρίστηκε προηγουμένως στα λοιπά συνολικά εισοδήματα αναφορικά με την εταιρία αυτή, λογιστικοποιείται με την ίδια μέθοδο που θα εφάρμοζε ο Όμιλος στη περίπτωση που θα εκποιούσε απευθείας τα στοιχεία του ενεργητικού της ή τις υποχρεώσεις της. Το γεγονός αυτό σημαίνει ότι τα ποσά που προηγουμένως αναγνωρίστηκαν στα λοιπά συνολικά εισοδήματα αναταξινομούνται στα αποτελέσματα της χρήσης.
- Με την απώλεια ελέγχου μίας θυγατρικής, τυχόν επένδυση που διακρατείται στην πρώην θυγατρική, αναγνωρίζεται σύμφωνα με τις απαιτήσεις του ΔΠΧΑ 9.

Συμμετοχές σε θυγατρικές στις εταιρικές οικονομικές καταστάσεις
Οι συμμετοχές της μητρικής εταιρείας στις ενοποιούμενες θυγατρικές της αποτιμώνται στο κόστος κτήσης μείον τυχόν σωρευμένες ζημίες απομείωσης, εφόσον υπάρχουν. Ο έλεγχος απομείωσης διενεργείται με βάση τις απαιτήσεις του ΔΛΠ 36.

(β) Επιχειρηματικά σχήματα υπό κοινό έλεγχο
Ο Όμιλος εφαρμόζει το ΔΠΧΑ 11 σε όλες τις από κοινού συμφωνίες στις οποίες μετέχει. Σύμφωνα με το ΔΠΧΑ 11, οι από κοινού συμφωνίες ταξινομούνται είτε ως κοινές επιχειρήσεις είτε ως κοινοπραξίες, ανάλογα με τα συμβατικά δικαιώματα και υποχρεώσεις του κάθε επενδυτή. Οι από κοινού ελεγχόμενες εταιρείες ενσωματώνονται με τη μέθοδο της αναλογικής ενσωμάτωσης (αν πρόκειται για από κοινού λειτουργία) στην Εταιρεία ή με τη μέθοδο της καθαρής θέσης (αν πρόκειται για κοινοπραξία) στον Όμιλο.

Από κοινού λειτουργίες: Τα σχήματα με από κοινού λειτουργία, λογιστικοποιούνται σύμφωνα με τη μέθοδο της αναλογικής ενσωμάτωσης. Ειδικότερα, ο Όμιλος αναγνωρίζει στις ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις: (i) τα στοιχεία ενεργητικού του (συμπεριλαμβανομένου του μεριδίου του σε οποιαδήποτε στοιχεία ενεργητικού του ανήκουν από κοινού), (ii) τις υποχρεώσεις του (συμπεριλαμβανομένου του μεριδίου του σε οποιασδήποτε υποχρεώσεις τον βαρύνουν από κοινού), (iii) το μερίδιό του στα έσοδα από την πώληση της παραγωγής από την κοινή επιχείρηση, και (iv) τις δαπάνες του (συμπεριλαμβανομένου του μεριδίου του σε οποιεσδήποτε δαπάνες που τον βαρύνουν από κοινού). Ουσιαστικά πρόκειται κυρίως για τις φορολογικές κατασκευαστικές κοινοπραξίες (joint operations), οι οποίες δεν αποτελούν ξεχωριστή οντότητα στα πλαίσια των ΔΧΠΑ. Τα στοιχεία του ενεργητικού και οι υποχρεώσεις τους ενσωματώνονται κατά την αναλογία που αφορούν, στις οικονομικές καταστάσεις της Εταιρείας.

Κοινοπραξίες: Οι κοινοπραξίες λογιστικοποιούνται σύμφωνα με τη μέθοδος της καθαρής θέσης. Η μέθοδος της καθαρής θέσης, προβλέπει ότι οι συμμετοχές σε κοινοπραξίες αρχικά αναγνωρίζονται στο κόστος κτήσης και εν συνεχεία αναπροσαρμόζονται με το ποσοστό του Ομίλου πάνω στα κέρδη (ή στις ζημίες) και στα λοιπά συνολικά εισοδήματα των κοινοπραξιών. Στο πλαίσιο του προτύπου ως Κοινοπραξίες θεωρούνται εκείνα τα σχήματα από κοινού ελέγχου όπου τα μέλη έχουν δικαιώματα πάνω στα καθαρά περιουσιακά στοιχεία της συμμετοχής και ευθύνονται μέχρι του ποσοστού εισφοράς τους στο κεφάλαιο της εταιρείας. Εάν η συμμετοχή του Ομίλου στις ζημίες μιας Κοινοπραξίας ξεπεράσει την αξία της συμμετοχής, τότε ο Όμιλος διακόπτει την αναγνώριση περαιτέρω ζημιών, εκτός εάν έχει αναλάβει υποχρεώσεις ή έχει προχωρήσει σε πληρωμές για λογαριασμό της κοινοπραξίας. Ο επιμερισμός των λειτουργικών αποτελεσμάτων και λοιπών συνολικών αποτελεσμάτων γίνεται αναλογικά με το ποσοστό συμμετοχής.
Μη πραγματοποιηθέντα κέρδη από συναλλαγές μεταξύ του Ομίλου και των κοινοπραξιών απαλείφονται κατά το ποσοστό συμμετοχής του Ομίλου στις κοινοπραξίες. Επίσης απαλείφονται και οι μη πραγματοποιηθείσες ζημίες, εκτός εάν υπάρχουν ενδείξεις από τη συναλλαγή για την απομείωση του στοιχείου του ενεργητικού που μεταβιβάστηκε.

Για την ενοποίηση λαμβάνεται υπόψη το ποσοστό που κατέχει ο Όμιλος και ισχύει κατά την ημερομηνία της ενοποίησης. Η δομή του επιχειρηματικού σχήματος αποτελεί τον βασικό και καθοριστικό παράγοντα για τον προσδιορισμό του λογιστικού χειρισμού.
Οι λογιστικές πολιτικές των από κοινού ελεγχόμενων εταιρειών είναι συνεπείς με αυτές που έχουν υιοθετηθεί και εφαρμόζονται από τον Όμιλο. Η ημερομηνία κατάρτισης των χρηματοοικονομικών καταστάσεων των από κοινού ελεγχόμενων εταιρειών συμπίπτει με αυτή της μητρικής Εταιρείας.

Συμμετοχές σε σχήματα με από κοινού λειτουργία στις εταιρικές οικονομικές καταστάσεις
Οι συμμετοχές της μητρικής εταιρείας στις από κοινού λειτουργίες, ενσωματώνονται στις εταιρικές οικονομικές καταστάσεις αναλογικά. Συγκεκριμένα, τα στοιχεία του ενεργητικού και οι υποχρεώσεις τους ενσωματώνονται κατά την αναλογία που αφορούν, στις οικονομικές καταστάσεις της Εταιρείας.

Συμμετοχές σε κοινοπραξίες στις εταιρικές οικονομικές καταστάσεις
Οι συμμετοχές της μητρικής εταιρείας στις κοινοπραξίες της αποτιμώνται στο κόστος κτήσης μείον τυχόν σωρευμένες ζημίες απομείωσης, εφόσον υπάρχουν. Ο έλεγχος απομείωσης διενεργείται με βάση τις απαιτήσεις του ΔΛΠ 36.

(γ) Συγγενείς επιχειρήσεις
Πρόκειται περί επιχειρήσεων στις οποίες ο Όμιλος ασκεί ουσιώδη επιρροή, ωστόσο δεν ασκεί έλεγχο. Οι συμμετοχές του Ομίλου σε συγγενείς επιχειρήσεις απεικονίζονται με τη μέθοδο της καθαρής θέσης. Οι παραδοχές που χρησιμοποιήθηκαν από τον Όμιλο συνιστούν ότι το κατεχόμενο ποσοστό μεταξύ 20% και 50% δικαιωμάτων ψήφου μίας εταιρείας υποδηλώνει ουσιώδη επιρροή πάνω στην επενδυόμενη οικονομική οντότητα, εκτός αν μπορεί να αποδειχθεί ξεκάθαρα ότι δεν ισχύει κάτι τέτοιο. Οι επενδύσεις σε συγγενείς επιχειρήσεις αρχικά αναγνωρίζονται στο κόστος κτήσης και κατόπιν ενοποιούνται με βάση τη μέθοδο της καθαρής θέσης. Σύμφωνα με τη μέθοδο αυτή, οι συμμετοχές σε συγγενείς επιχειρήσεις αναγνωρίζονται στο κόστος κτήσης πλέον των μεταβολών στο ποσοστό του Ομίλου στα Ίδια κεφάλαια μετά την αρχική ημερομηνία κτήσης, εξαιρουμένων τυχόν προβλέψεων για απομείωση της αξίας των συμμετοχών αυτών.

Η ενοποιημένη κατάσταση συνολικών αποτελεσμάτων περιλαμβάνει την αναλογία του Ομίλου στα συνολικά έσοδα των συγγενών επιχειρήσεων. Εάν η συμμετοχή του Ομίλου στις ζημίες μιας Συγγενούς ξεπεράσει την αξία της συμμετοχής, τότε ο Όμιλος διακόπτει την αναγνώριση περαιτέρω ζημιών, εκτός και αν έχει καλύψει υποχρεώσεις ή έχει ενεργήσει πληρωμές εκ μέρους της συγγενούς επιχείρησης και εν γένει εκείνων που προκύπτουν από τη μετοχική ιδιότητα. Εάν μεταγενέστερα η συγγενής επιχείρηση παρουσιάσει κέρδη, η επενδύτρια αρχίζει να αναγνωρίζει εκ νέου το μερίδιό της επί των κερδών, μόνον εφόσον το μερίδιό της επί των κερδών εξισωθεί με το μερίδιο των ζημιών που δεν είχε αναγνωρίσει.

Μη πραγματοποιημένα κέρδη από συναλλαγές μεταξύ του Ομίλου και των συγγενών επιχειρήσεων απαλείφονται κατά το ποσοστό συμμετοχής του Ομίλου στις συγγενείς επιχειρήσεις. Μη πραγματοποιημένες ζημίες απαλείφονται, εκτός εάν η συναλλαγή παρέχει ενδείξεις απομείωσης του μεταβιβασθέντος στοιχείου του ενεργητικού.
Οι λογιστικές πολιτικές που χρησιμοποιούν οι συγγενείς δεν είναι διαφορετικές από αυτές που χρησιμοποιεί ο Όμιλος, ενώ η ημερομηνία κατάρτισης των Οικονομικών καταστάσεων των συγγενών επιχειρήσεων, συμπίπτει με αυτή της μητρικής.

Συμμετοχές σε συγγενείς επιχειρήσεις στις εταιρικές οικονομικές καταστάσεις
Οι συμμετοχές της μητρικής εταιρείας στις ενοποιούμενες συγγενείς της αποτιμώνται στο κόστος κτήσης μείον τυχόν σωρευμένες ζημίες απομείωσης, εφόσον υπάρχουν. Ο έλεγχος απομείωσης διενεργείται με βάση τις απαιτήσεις του ΔΛΠ 36.

4.2 Επιχειρηματικές Συνενώσεις

Οι θυγατρικές ενοποιούνται πλήρως (ολική ενοποίηση) με τη μέθοδο της απόκτησης από την ημερομηνία που αποκτάται ο έλεγχος σε αυτές και παύουν να ενοποιούνται από την ημερομηνία που τέτοιος έλεγχος δεν υφίσταται. Η εξαγορά θυγατρικής από τον Όμιλο λογιστικοποιείται με βάση τη μέθοδο της απόκτησης. Κατά την ημερομηνία της απόκτησης, η αποκτώσα επιχείρηση αναγνωρίζει την υπεραξία που προκύπτει από τη συναλλαγή της απόκτησης, ως το υπερβάλλον ποσό μεταξύ:

- του αθροίσματος (i) του ανταλλάγματος που μεταβιβάστηκε αποτιμώμενο σε εύλογες αξίες, (ii) του ποσού των τυχόν μη ελεγχουσών συμμετοχών στην αποκτώμενη (αποτιμώμενων είτε στην εύλογη αξία τους είτε στο αναλογικό ποσοστό των μη ελεγχουσών συμμετοχών επί των καθαρών αναγνωρίσιμων στοιχείων του ενεργητικού της αποκτώμενης) και (iii) σε συνένωση επιχειρήσεων που ολοκληρώνεται σε στάδια, της εύλογης αξίας κατά την ημερομηνία της απόκτησης των συμμετοχικών δικαιωμάτων που κατείχε η αποκτώσα προηγουμένως στην αποκτώμενη, μείον
- της καθαρής εύλογης αξίας κατά την ημερομηνία της απόκτησης των αποκτηθέντων αναγνωρίσιμων στοιχείων του ενεργητικού και των αναληφθεισών υποχρεώσεων,

Η υπεραξία ελέγχεται ετησίως για πιθανή απομείωση και η διαφορά μεταξύ της λογιστικής και της ανακτήσιμης αξίας της αναγνωρίζεται ως ζημιά απομείωσης, επιβαρύνοντας τα κέρδη ή τις ζημιές της περιόδου.

Τα κόστη που σχετίζονται με την απόκτηση των επενδύσεων σε θυγατρικές (π.χ. αμοιβές συμβούλων, νομικών, λογιστών, εκτιμητών και άλλες επαγγελματικές και συμβουλευτικές αμοιβές), αναγνωρίζονται ως έξοδα και επιβαρύνουν τα κέρδη ή τις ζημιές της περιόδου στην οποία πραγματοποιούνται.

Σε αντίθετη περίπτωση, που η αποκτώσα επιχείρηση προβεί σε μία απόκτηση συμμετοχικού δικαιώματος στην οποία, κατά την ημερομηνία της απόκτησης, η καθαρή αξία των αποκτηθέντων στοιχείων του ενεργητικού και των αναληφθεισών υποχρεώσεων υπερβαίνει τα ανταλλάγματα που μεταβιβάζονται, τότε πρόκειται για μία αγορά ευκαιρίας. Αφού διενεργηθούν οι απαραίτητοι επανέλεγχοι, το υπερβάλλον ποσό της παραπάνω διαφοράς αναγνωρίζεται ως κέρδος, στα κέρδη ή στις ζημιές της περιόδου.

4.3 Μετατροπή σε ξένο νόμισμα

Νόμισμα λειτουργίας και παρουσίασης
Οι ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις παρουσιάζονται σε Ευρώ, που είναι το λειτουργικό νόμισμα και το νόμισμα παρουσίασης του Ομίλου αλλά και της μητρικής Εταιρείας.

Συναλλαγές και υπόλοιπα σε ξένο νόμισμα
Οι συναλλαγές σε ξένα νομίσματα μετατρέπονται στο λειτουργικό νόμισμα με τη χρήση των ισοτιμιών που ισχύουν κατά την ημερομηνία των συναλλαγών. Τα νομισματικά στοιχεία του ενεργητικού και οι υποχρεώσεις που εκφράζονται σε ξένο νόμισμα μετατρέπονται στο νόμισμα λειτουργίας του Ομίλου κατά την ημερομηνία αναφοράς της Κατάστασης Οικονομικής Θέσης, χρησιμοποιώντας την ισοτιμία κλεισίματος κατά την ημερομηνία αυτή. Κέρδη και ζημίες από συναλλαγματικές διαφορές οι οποίες προκύπτουν από την εκκαθάριση τέτοιων συναλλαγών κατά τη διάρκεια της χρήσης και από τη μετατροπή των νομισματικών στοιχείων που εκφράζονται σε ξένο νόμισμα με τις ισχύουσες ισοτιμίες κατά την ημερομηνία της Κατάστασης Οικονομικής Θέσης, αναγνωρίζονται στα αποτελέσματα.

Τα μη νομισματικά στοιχεία και υποχρεώσεις που εκφράζονται σε ξένο νόμισμα και αποτιμώνται στην εύλογη αξία τους μετατρέπονται στο λειτουργικό νόμισμα του Ομίλου χρησιμοποιώντας την ισοτιμία που ισχύει κατά την ημερομηνία προσδιορισμού της εύλογης αξίας τους.

Οι συναλλαγματικές διαφορές από τα μη νομισματικά στοιχεία που αποτιμώνται στην εύλογη αξία τους, θεωρούνται ως τμήμα της εύλογης αξίας και συνεπώς, καταχωρούνται όπου και οι διαφορές της εύλογης αξίας.

Τα κέρδη και οι ζημίες που προκύπτουν από συναλλαγές σε ξένα νομίσματα αλλά και από την αποτίμηση τέλους χρήσης νομισματικών στοιχείων σε ξένα νομίσματα που πληρούν τις προϋποθέσεις αντιστάθμισης ταμειακών ροών, απεικονίζονται στα λοιπά συνολικά έσοδα και σωρευτικά στα ίδια κεφάλαια.

Δραστηριότητες εξωτερικού
Το νόμισμα λειτουργίας των αλλοδαπών θυγατρικών του Ομίλου είναι το επίσημο νόμισμα της εκάστοτε χώρας στην οποία λειτουργεί η κάθε θυγατρική. Για την κατάρτιση των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων, τα στοιχεία του ενεργητικού και των υποχρεώσεων, συμπεριλαμβανομένων και των προσαρμογών εύλογης αξίας λόγω επιχειρηματικών συνενώσεων, των θυγατρικών εταιρειών του εξωτερικού, μετατρέπονται σε Ευρώ με βάση τις συναλλαγματικές ισοτιμίες που ισχύουν κατά την ημερομηνία αναφοράς της Κατάστασης Οικονομικής Θέσης. Τα έσοδα και τα έξοδα μετατρέπονται στο νόμισμα παρουσίασης του Ομίλου με βάση τις μέσες ισοτιμίες κατά την αναφερόμενη χρήση. Όποιες διαφορές προκύπτουν από αυτή τη διαδικασία, χρεώνονται/(πιστώνονται) στο αποθεματικό συναλλαγματικών διαφορών μετατροπής από ενσωμάτωση εκμεταλλεύσεων εξωτερικού, των ιδίων κεφαλαίων, ενώ αναγνωρίζονται στα λοιπά συνολικά εισοδήματα της Κατάστασης Συνολικού Εισοδήματος. Κατά την πώληση, διαγραφή ή αποαναγνώριση κάποιας θυγατρικής εξωτερικού το παραπάνω αποθεματικό μεταφέρεται στα κέρδη ή στις ζημίες της περιόδου.

4.4 Υπεραξία
Υπεραξία (Goodwill) προκύπτει από την εξαγορά και απόκτηση ελέγχου σε μια επιχείρηση.
Ως υπεραξία αναγνωρίζεται η διαφορά μεταξύ του κόστους αγοράς και της εύλογης αξίας των στοιχείων του ενεργητικού, των υποχρεώσεων και των ενδεχόμενων υποχρεώσεων της εξαγοραζόμενης επιχείρησης κατά την ημερομηνία της απόκτησης. Στην περίπτωση εξαγοράς μίας θυγατρικής επιχείρησης, η υπεραξία παρουσιάζεται ως ένα διακεκριμένο στοιχείο του ενεργητικού, ενώ στην περίπτωση εξαγοράς συγγενούς επιχείρησης η υπεραξία ενσωματώνεται στην αξία που παρουσιάζεται η επένδυση του Ομίλου στη συγγενή.
Κατά την ημερομηνία της απόκτησης (ή κατά την ημερομηνία ολοκλήρωσης του σχετικού επιμερισμού του τιμήματος εξαγοράς), η υπεραξία που αποκτάται, κατανέμεται στις μονάδες δημιουργίας ταμειακών ροών, ή σε ομάδες μονάδων δημιουργίας ταμειακών ροών που αναμένεται να ωφεληθούν από τη συνένωση αυτή. Μετά την αρχική αναγνώριση η υπεραξία αποτιμάται στο κόστος μείον τις σωρευμένες ζημιές λόγω μείωσης της αξίας της. Η υπεραξία δεν αποσβένεται, αλλά εξετάζεται για απομείωση ετησίως ή και πιο συχνά εάν τα γεγονότα ή οι μεταβολές των συνθηκών, υποδεικνύουν ότι μπορεί να έχει προκληθεί πιθανή μείωση της αξίας της (βλέπε Σημείωση 4.8 για τις διαδικασίες που ακολουθούνται για την εξέταση απομείωσης της υπεραξίας).
Αν τμήμα μιας μονάδας δημιουργίας ταμειακών ροών στην οποία έχει κατανεμηθεί υπεραξία, πωληθεί, τότε η υπεραξία που αναλογεί στο πωληθέν τμήμα συμπεριλαμβάνεται στη λογιστική αξία του τμήματος αυτού προκειμένου να προσδιορισθεί το κέρδος ή η ζημία. Η αξία της υπεραξίας που αναλογεί στο πωληθέν τμήμα προσδιορίζεται βάσει των σχετικών αξιών του τμήματος που πωλήθηκε και του τμήματος της μονάδας δημιουργίας ταμειακών ροών που παραμένει.

4.5 Άυλα στοιχεία του ενεργητικού
Τα άυλα στοιχεία του ενεργητικού του Ομίλου αφορούν

i. τα δικαιώματα χρήσης λατομείων και μεταλλείων και οι δαπάνες λειτουργικής ανάπτυξης εδαφικών εκτάσεων,
ii. τα αγοραζόμενα λογισμικά προγράμματα.

Κατά την αρχική αναγνώριση, τα άυλα στοιχεία του ενεργητικού που αποκτώνται ξεχωριστά καταχωρούνται στο κόστος κτήσης τους. Τα άυλα στοιχεία του ενεργητικού που αποκτώνται ως μέρος επιχειρηματικών συνενώσεων αναγνωρίζονται στην εύλογη αξία τους κατά την ημερομηνία εξαγοράς.

Μετά την αρχική αναγνώριση, τα άυλα στοιχεία του ενεργητικού επιμετρώνται στο ιστορικό κόστος μείον τις σωρευμένες αποσβέσεις και τις τυχόν σωρευμένες ζημίες απομείωσης. Οι αποσβέσεις διενεργούνται με βάση τη σταθερή μέθοδο κατά τη διάρκεια της ωφέλιμης ζωής των άυλων στοιχείων του ενεργητικού. Το σύνολο των άυλων στοιχείων του ενεργητικού του Ομίλου έχει πεπερασμένη ωφέλιμη ζωή.

Η περίοδος και η μέθοδος απόσβεσης επανεξετάζονται τουλάχιστον στη λήξη κάθε ετήσιας περιόδου αναφοράς. Αλλαγές στην αναμενόμενη ωφέλιμη ζωή από κάθε άυλο στοιχείο του ενεργητικού αντιμετωπίζονται ως μία αλλαγή σε λογιστικές εκτιμήσεις.

Οι μέθοδοι απόσβεσης και οι ωφέλιμες ζωές των άυλων στοιχείων του ενεργητικού του Ομίλου συνοψίζονται ως εξής:

Κατηγορία	**Μέθοδος απόσβεση**	**Ωφέλιμη ζωή σε έτη**
Λογισμικό	Σταθερή	3
Δικαιώματα χρήσης λατομείων και μεταλλείων	Σταθερή	50

Η απόσβεση του εξαγορασθέντος δικαιώματος κατασκευαστικών συμβάσεων αποσβένεται βάσει του ρυθμού εκτέλεσης των σχετικών έργων.
Τα κέρδη ή οι ζημίες που προέρχονται από τη διαγραφή λόγω εκποίησης ενός άυλου στοιχείου του ενεργητικού υπολογίζονται ως η διαφορά μεταξύ των καθαρών εσόδων από την εκποίηση και της τρέχουσας αξίας του παγίου, και αναγνωρίζονται σε κέρδη ή στις ζημίες της περιόδου.

(α) Λογισμικό

Η συντήρηση των προγραμμάτων λογισμικού αναγνωρίζεται ως έξοδο όταν πραγματοποιείται η δαπάνη. Αντίθετα, οι δαπάνες που βελτιώνουν ή επιμηκύνουν την απόδοση των προγραμμάτων λογισμικού, πέραν των αρχικών τεχνικών προδιαγραφών, ή αντίστοιχα τα έξοδα μετατροπής λογισμικού, ενσωματώνονται στο κόστος κτήσης του άυλου παγίου με απαραίτητη προϋπόθεση να μπορούν να μετρηθούν με αξιοπιστία.

(β) Δικαιώματα χρήσης λατομείων και μεταλλείων

Η αξία των δικαιωμάτων χρήσεως των λατομιών και μεταλλείων περιλαμβάνει το κόστος κτήσης των εν λόγω στοιχείων μειωμένη κατά το ποσό των σωρευμένων αποσβέσεων και τυχόν απομειώσεων της αξίας τους.

(γ) Δαπάνες Λειτουργικής Ανάπτυξης Εδαφικών Εκτάσεων Εξόρυξης Ορυκτών – Μεταλλευμάτων

Αφορά στις δαπάνες λειτουργικής ανάπτυξης ορυχείων - μεταλλείων οι οποίες περιλαμβάνουν κυρίως εργασίες αποκάλυψης, διάνοιξης στοών και απομάκρυνσης στείρων εδαφών. Κατά την διάρκεια της φάσης λειτουργικής ανάπτυξης εδαφικών εκτάσεων εξόρυξης ορυκτών-μεταλλευμάτων (πριν την έναρξη της παραγωγής), οι δαπάνες αποκάλυψης συνήθως κεφαλαιοποιούνται ως μέρος του αποσβέσιμου κόστους ανάπτυξης και κατασκευής των ορυχείων. Η απόσβεση των δαπανών λειτουργικής ανάπτυξης εδαφικών εκτάσεων εξόρυξης ορυκτών – μεταλλευμάτων υπολογίζεται με τη μέθοδο του ποσοστού απόληψης του εμπορικά απολήψιμου κοιτάσματος. Η απόσβεση - έξοδο των κεφαλαιοποιηθεισών δαπανών λειτουργικής ανάπτυξης εδαφικών εκτάσεων εξόρυξης ορυκτών – μεταλλευμάτων περιλαμβάνεται στο κόστος εξόρυξης των ορυκτών – μεταλλευμάτων. Οι δαπάνες λειτουργικής ανάπτυξης ορυχείων – μεταλλείων κεφαλαιοποιούνται εάν και μόνο εάν πληρούνται όλες οι κάτωθι προϋποθέσεις:

- ο Όμιλος θα αποκομίσει τα μελλοντικά οικονομικά οφέλη (βελτίωση πρόσβασης στο κοίτασμα) που συνδέονται με τη δραστηριότητα αποκάλυψης.
- ο Όμιλος μπορεί να αξιοποιήσει το τμήμα του κοιτάσματος για το οποίο έχει βελτιωθεί η πρόσβαση, και
- το κόστος της δραστηριότητας αποκάλυψης που συνδέεται με το τμήμα αυτό μπορεί να επιμετρηθεί αξιόπιστα.

Το περιουσιακό στοιχείο από τη δραστηριότητα αποκάλυψης προστίθεται στο κόστος του ορυχείου και συνακόλουθα αποτιμάται στο κόστος μείον τις συσσωρευμένες αποσβέσεις και οποιαδήποτε απομείωση στην αξία του.

4.6 Ενσώματα πάγια

Τα πάγια στοιχεία του ενεργητικού απεικονίζονται στις Οικονομικές Καταστάσεις στις αξίες κτήσης τους, μείον τις σωρευμένες αποσβέσεις και τις σωρευμένες ζημίες απομείωσης των παγίων, εφόσον υπάρχουν. Το κόστος κτήσης περιλαμβάνει όλες τις άμεσα επιρριπτόμενες δαπάνες για την απόκτηση των στοιχείων αυτών.
Μεταγενέστερες δαπάνες καταχωρούνται σε επαύξηση της λογιστικής αξίας των ενσωμάτων παγίων ή ως ξεχωριστό πάγιο μόνον κατά την έκταση που οι δαπάνες αυτές αυξάνουν τα μελλοντικά οικονομικά οφέλη που αναμένεται να εισρεύσουν από την χρήση του παγίου στοιχείου και το κόστος τους μπορεί να επιμετρηθεί αξιόπιστα.

Οι επισκευές και συντηρήσεις αναγνωρίζονται ως έξοδα στα αποτελέσματα της χρήσης κατά την οποία πραγματοποιούνται.
Τα στοιχεία των ενσώματων παγίων διαγράφονται κατά την πώληση ή την απόσυρσή τους ή όταν δεν αναμένονται περαιτέρω οικονομικά οφέλη από τη συνεχιζόμενη χρήση τους. Τα κέρδη ή οι ζημίες που προκύπτουν από τη διαγραφή ενός ενσώματου παγίου περιλαμβάνονται στα αποτελέσματα της χρήσης κατά την οποία διαγράφεται το εν λόγω πάγιο.
Οι ακινητοποιήσεις υπό εκτέλεση περιλαμβάνουν πάγια υπό εκτέλεση και απεικονίζονται στο κόστος τους. Οι ακινητοποιήσεις υπό εκτέλεση δεν αποσβένονται μέχρι να ολοκληρωθεί το πάγιο και να τεθεί σε θέση και κατάσταση λειτουργίας.
Οι αποσβέσεις των στοιχείων των ενσωμάτων παγίων (πλην οικοπέδων τα οποία δεν αποσβένονται) υπολογίζονται με την σταθερή μέθοδο μέσα στην ωφέλιμη ζωή τους που έχει ως εξής:

Ενσώματα Πάγια	**Ωφέλιμη ζωή (σε έτη)**
Κτίρια και τεχνικά έργα	8 - 30
Μηχανήματα και τεχνικές εγκαταστάσεις	3 - 36
Μεταφορικά μέσα	5 - 24
Έπιπλα και λοιπός εξοπλισμός	3 - 12

Οι ωφέλιμες ζωές των ενσώματων παγίων υπόκεινται σε επανεξέταση τουλάχιστον κάθε τέλος χρήσης.

Όταν οι λογιστικές αξίες των ενσωμάτων παγίων υπερβαίνουν την ανακτήσιμη αξία τους, τότε η διαφορά (απομείωση) καταχωρείται άμεσα ως έξοδο στα αποτελέσματα (βλ. σημείωση 4.8). Κατά την πώληση των ενσωμάτων παγίων, οι διαφορές μεταξύ του τιμήματος που λαμβάνεται και της λογιστικής τους αξίας καταχωρούνται ως κέρδη ή ζημίες στα αποτελέσματα.

Οι τόκοι που προέρχονται από δάνεια που συνάφθηκαν ειδικά ή γενικά για τη χρηματοδότηση της κατασκευής ενσώματων παγίων περιουσιακών στοιχείων, κεφαλαιοποιούνται στη χρήση στην οποία προκύπτουν, κατά την διάρκεια της κατασκευαστικής περιόδου των ενσώματων παγίων, εφόσον πληρούνται τα κριτήρια αναγνώρισης (βλέπε Σημείωση 4.7).

4.7 Κόστος δανεισμού

Το κόστος δανεισμού το οποίο αποδίδεται άμεσα στην αγορά, κατασκευή ή παραγωγή επιλέξιμων στοιχείων του ενεργητικού για τα οποία απαιτείται σημαντική περίοδος μέχρι να είναι έτοιμα για την προστιθέμενη χρήση ή πώλησή τους, προστίθεται στο κόστος κτήσης αυτών των περιουσιακών στοιχείων μέχρι την χρονική στιγμή που αυτά θα είναι ουσιαστικά έτοιμα για την προστιθέμενη χρήση ή πώλησή τους. Το κόστος δανεισμού στις υπόλοιπες περιπτώσεις επιβαρύνει τα κέρδη ή τις ζημίες της περιόδου στην οποία πραγματοποιείται.

4.8 Απομείωση αξίας μη κυκλοφορούντων στοιχείων του ενεργητικού (υπεραξία, άυλα στοιχεία του ενεργητικού και ενσώματα πάγια /επενδύσεις σε ενοποιούμενες εταιρείες)

Για τα ενσώματα και ασώματα πάγια περιουσιακά στοιχεία που υπόκεινται σε απόσβεση, πραγματοποιείται έλεγχος απομείωσης, όταν γεγονότα ή αλλαγές στις συνθήκες υποδηλώνουν ότι η αναπόσβεστη αξία τους μπορεί να μην είναι πλέον ανακτήσιμη. Όταν η αναπόσβεστη αξία των ενσώματων και ασώματων πάγιων περιουσιακών στοιχείων υπερβαίνει την ανακτήσιμη αξία τους, τότε το επιπλέον ποσό αφορά ζημία απομείωσης και καταχωρείται απευθείας ως έξοδο στα αποτελέσματα. Αντίστοιχα, τα μη χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού που υπόκεινται σε έλεγχο απομείωσης (εφόσον υφίστανται σχετικές ενδείξεις) είναι στοιχεία του ενεργητικού αποτιμώμενα στο κόστος κτήσης ή με βάση τη μέθοδο της καθαρής θέσης (συμμετοχές σε θυγατρικές, συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες). Η ανακτήσιμη αξία των συμμετοχών σε θυγατρικές και συγγενείς εταιρείες προσδιορίζεται με τον ίδιο τρόπο όπως για τα λοιπά μη χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού.
Για τους σκοπούς του ελέγχου απομείωσης, τα περιουσιακά στοιχεία ομαδοποιούνται στο χαμηλότερο επίπεδο για το οποίο οι ταμειακές ροές δύναται να προσδιοριστούν ξεχωριστά. Η ανακτήσιμη αξία ενός περιουσιακού στοιχείου είναι η μεγαλύτερη αξία μεταξύ της εύλογης αξίας του περιουσιακού στοιχείου μείον των εξόδων πώλησης και της αξίας χρήσης. Για τον υπολογισμό της αξίας λόγω χρήσης η Διοίκηση εκτιμά τις μελλοντικές ταμειακές ροές από το περιουσιακό στοιχείο ή τη μονάδα δημιουργίας ταμειακών ροών και επιλέγει τον κατάλληλο συντελεστή προεξόφλησης για να υπολογίσει την παρούσα αξία των μελλοντικών ταμειακών ροών.

Ζημία απομείωσης αναγνωρίζεται για το ποσό κατά το οποίο η λογιστική αξία ενός στοιχείου του ενεργητικού ή μιας Μονάδας Δημιουργίας Ταμειακών Ροών υπερβαίνει το ανακτήσιμο ποσό τους. Προεξοφλητικοί παράγοντες προσδιορίζονται μεμονωμένα για κάθε Μονάδα Δημιουργίας Ταμειακών Ροών και αντικατοπτρίζουν τα αντίστοιχα στοιχεία κινδύνων που έχουν προσδιοριστεί από τη Διοίκηση για κάθε ένα από αυτά.

Οι ζημίες απομείωσης των Μονάδων Δημιουργίας Ταμειακών Ροών μειώνουν πρώτα τη λογιστική αξία της υπεραξίας που έχει κατανεμηθεί σε αυτές. Οι εναπομένουσες ζημίες απομείωσης χρεώνονται pro rata στα λοιπά στοιχεία του ενεργητικού της συγκεκριμένης Μονάδας Δημιουργίας Ταμειακών Ροών. Με εξαίρεση την υπεραξία, όλα τα στοιχεία του ενεργητικού μεταγενέστερα επανεξετάζονται για ενδείξεις που υποδηλώνουν ότι η προηγούμενα αναγνωρισθείσα ζημία απομείωσης τους δεν υφίσταται πλέον.

Πλην της υπεραξίας, ο Όμιλος δεν έχει στην κατοχή του άυλα στοιχεία του ενεργητικού με απροσδιόριστη ωφέλιμη ζωή που δεν αποσβένονται.
Μία ζημία απομείωσης αναστρέφεται εάν η ανακτήσιμη αξία μίας Μονάδας Δημιουργίας Ταμειακών Ροών υπερβαίνει την λογιστική της αξία.
Σε μία τέτοια περίπτωση, η αυξημένη λογιστική αξία του περιουσιακού στοιχείου, δεν θα υπερβαίνει τη λογιστική αξία, που θα είχε προσδιοριστεί (καθαρής απόσβεσης), αν δεν είχε αναγνωριστεί καμία ζημία απομείωσης, στο περιουσιακό στοιχείο, σε προηγούμενα έτη.

4.9 Επενδυτικά ακίνητα

Επενδύσεις σε ακίνητα είναι οι επενδύσεις που αφορούν σε όλα εκείνα τα ακίνητα τα οποία κατέχονται (μέσω αγοράς ή και ανάπτυξης) από τον Όμιλο, είτε για να αποκομίζει μισθώματα από την εκμίσθωσή τους, είτε για την αύξηση της αξίας τους (ενίσχυση κεφαλαίου), είτε και για τα δύο, και δεν κατέχονται για: (α) να χρησιμοποιηθούν στην παραγωγή ή στην προμήθεια υλικών / υπηρεσιών ή για διοικητικούς σκοπούς και (β) για πώληση κατά την συνήθη πορεία των εργασιών της επιχείρησης.

Οι επενδύσεις σε ακίνητα αποτιμώνται αρχικά στο κόστος κτήσης συμπεριλαμβανομένων και των εξόδων της συναλλαγής. Μεταγενέστερα αναγνωρίζονται στην εύλογη αξία τους. Η εύλογη αξία καθορίζεται από ανεξάρτητους εκτιμητές, με επαρκή εμπειρία σχετικά με την τοποθεσία και τη φύση της επένδυσης σε ακίνητα.

Η λογιστική αξία που αναγνωρίζεται στις Οικονομικές Καταστάσεις του Ομίλου αντικατοπτρίζει τις συνθήκες της αγοράς κατά την ημερομηνία αναφοράς της Κατάστασης Οικονομικής Θέσης. Κέρδη ή ζημίες που προκύπτουν από μεταβολές στην εύλογη αξία επενδύσεων σε ακίνητα, συνιστούν αποτέλεσμα και αναγνωρίζονται στα κέρδη ή στις ζημίες της περιόδου κατά την οποία πραγματοποιούνται. Οι επισκευές και οι συντηρήσεις αναγνωρίζονται στα έξοδα της περιόδου κατά την οποία πραγματοποιούνται. Σημαντικές μεταγενέστερες δαπάνες κεφαλαιοποιούνται όταν προσαυξάνουν την ωφέλιμη ζωή των ακινήτων και την παραγωγική τους δυναμικότητα ή μειώνουν το κόστος λειτουργίας τους.

Μεταφορές ακινήτων από την κατηγορία των επενδύσεων σε ακίνητα γίνονται μόνο όταν υπάρχει μεταβολή χρήσης αυτών, που αποδεικνύεται από την έναρξη της ιδιοχρησιμοποίησης από τον Όμιλο ή την έναρξη της αξιοποίησης με σκοπό την πώληση.
Μία επένδυση σε ακίνητα αποαναγνωρίζεται (απαλείφεται από την Κατάσταση Οικονομικής Θέσης) κατά τη διάθεση ή όταν η επένδυση αποσύρεται μονίμως από τη χρήση και δεν αναμένονται μελλοντικά οικονομικά οφέλη από τη διάθεσή της. Τα κέρδη ή οι ζημίες που προκύπτουν από την απόσυρση ή τη διάθεση μίας επένδυσης σε ακίνητα, αφορούν στη διαφορά μεταξύ του καθαρού προϊόντος της διάθεσης και της λογιστικής αξίας του στοιχείου του ενεργητικού και αναγνωρίζονται στα αποτελέσματα κατά την περίοδο της απόσυρσης ή της διάθεσης.
Τα επενδυτικά ακίνητα που κατασκευάζονται ή αναπτύσσονται παρακολουθούνται, όπως και τα ολοκληρωμένα, στην εύλογη αξία.

4.10 Αποθέματα

Τα αποθέματα περιλαμβάνουν κατασκευαζόμενα ή ακίνητα προς ανάπτυξη που προορίζονται για πώληση, εξορυχθέντα αδρανή υλικά λατομείου και μεταλλεύματα, υλικά κατασκευών, ανταλλακτικά και πρώτες και βοηθητικές ύλες. Τα αποθέματα αποτιμώνται στη χαμηλότερη τιμή μεταξύ κόστους και καθαρής ρευστοποιήσιμης αξίας. Το κόστος των πρώτων υλών, των ημι-έτοιμων και των ετοίμων προϊόντων προσδιορίζεται με βάση τη μέθοδο του μέσου σταθμικού κόστους.

Το κόστος των ετοίμων και ημι-ετοίμων περιλαμβάνει όλα τα έξοδα που πραγματοποιήθηκαν ώστε να βρεθούν στη τρέχουσα θέση, κατάσταση, και φάση επεξεργασίας και αποτελείται από πρώτες ύλες, εργατικά, γενικά βιομηχανικά έξοδα και άλλα έξοδα που επιβαρύνουν άμεσα την αγορά υλικών.

Η καθαρή ρευστοποιήσιμη αξία των ετοίμων προϊόντων είναι η εκτιμώμενη τιμή πώλησης στην κανονική λειτουργία του Ομίλου μείον τα εκτιμώμενα κόστη για την ολοκλήρωσή τους και τα εκτιμώμενα αναγκαία κόστη για την πώλησή τους.
Η καθαρή ρευστοποιήσιμη αξία των πρώτων υλών είναι το εκτιμώμενο κόστος αντικατάστασης στην κανονική λειτουργία της επιχείρησης.

Κατάλληλες προβλέψεις σχηματίζονται για απαξιωμένα αποθέματα, εφόσον κρίνεται απαραίτητο. Οι μειώσεις της αξίας των αποθεμάτων στην καθαρή ρευστοποιήσιμη αξία και οι λοιπές ζημίες από αποθέματα αναγνωρίζονται στα κέρδη ή στις ζημίες της περιόδου στην οποία πραγματοποιούνται.

4.11 Χρηματικά διαθέσιμα

Τα ταμειακά διαθέσιμα και ταμειακά ισοδύναμα περιλαμβάνουν μετρητά στο ταμείο, καταθέσεις όψεως, προθεσμιακές καταθέσεις, τραπεζικούς λογαριασμούς υπερανάληψης, καθώς και άλλες υψηλής ρευστότητας επενδύσεις οι οποίες είναι άμεσα μετατρέψιμες σε συγκεκριμένα ποσά ταμειακών διαθεσίμων που υπόκεινται σε μη σημαντικό κίνδυνο μεταβολής της αξίας τους.

Ο Όμιλος θεωρεί τις προθεσμιακές καταθέσεις και άλλες υψηλής ρευστότητας επενδύσεις με λήξη μικρότερη των τριών μηνών ως χρηματικά διαθέσιμα, καθώς και προθεσμιακές καταθέσεις με λήξη πέραν των τριών μηνών για τις οποίες έχει το δικαίωμα πρόωρης ρευστοποίησης χωρίς απώλεια κεφαλαίου.

Για τη σύνταξη των καταστάσεων ταμειακών ροών, τα χρηματικά διαθέσιμα αποτελούνται από μετρητά και καταθέσεις σε τράπεζες καθώς και χρηματικά διαθέσιμα όπως προσδιορίζονται ανωτέρω.

Οι δεσμευμένες καταθέσεις του Ομίλου ανεξάρτητα από τη φύση της δέσμευσής τους δεν περιλαμβάνονται εντός του κονδυλίου των ταμειακών διαθεσίμων και ταμειακών ισοδύναμων, αλλά ταξινομούνται στο κονδύλι «Προκαταβολές και λοιπές απαιτήσεις» (βλ. Σημείωση 17).

4.12 Χρηματοοικονομικά μέσα

4.12.1 Αναγνώριση και παύση αναγνώρισης

Τα χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού και οι χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις αναγνωρίζονται στην Κατάσταση Οικονομικής Θέσης όταν, και μόνον όταν, ο Όμιλος καθίσταται συμβαλλόμενος του χρηματοοικονομικού μέσου.

Ο Όμιλος παύει να αναγνωρίζει ένα χρηματοοικονομικό στοιχείο του ενεργητικού όταν και μόνο όταν εκπνεύσουν τα συμβατικά δικαιώματα επί των ταμειακών ροών του χρηματοοικονομικού στοιχείου του ενεργητικού ή όταν μεταβιβάσει το χρηματοοικονομικό στοιχείο του ενεργητικού και επί της ουσίας μεταβιβάζονται ουσιωδώς όλοι οι κίνδυνοι και τα οφέλη που σχετίζονται με το συγκεκριμένο χρηματοοικονομικό στοιχείο του ενεργητικού. Μία χρηματοοικονομική υποχρέωση αποαναγνωρίζεται από την Κατάσταση Οικονομικής Θέσης όταν, και μόνο όταν, εξοφλείται – δηλαδή όταν η δέσμευση που καθορίζεται στη σύμβαση εκπληρώνεται, ακυρώνεται ή εκπνέει.

4.12.2 Ταξινόμηση και αρχική αναγνώριση χρηματοοικονομικών στοιχείων του ενεργητικού

Με εξαίρεση τις εμπορικές απαιτήσεις που δεν περιλαμβάνουν ένα σημαντικό στοιχείο χρηματοδότησης και επιμετρώνται στην τιμή της συναλλαγής σύμφωνα με τις απαιτήσεις του ΔΠΧΑ 15, τα λοιπά χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού επιμετρώνται αρχικά στην εύλογη αξία προσθέτοντας το σχετικό κόστος της συναλλαγής εκτός από την περίπτωση των χρηματοοικονομικών στοιχείων του ενεργητικού που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων.
Τα χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού, εκτός από εκείνα που αποτελούν καθορισμένα και αποτελεσματικά μέσα αντιστάθμισης κινδύνων, ταξινομούνται στις ακόλουθες κατηγορίες:

- χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού στο αποσβεσμένο κόστος,
- χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων,
- χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών συνολικών εισοδημάτων
-

Η ταξινόμηση κάθε χρηματοοικονομικού στοιχείου του ενεργητικού, προσδιορίζεται βάσει:

- του επιχειρηματικού μοντέλου του Ομίλου σχετικά με τη διαχείριση των χρηματοοικονομικών στοιχείων του ενεργητικού, και
- των χαρακτηριστικών των συμβατικών ταμειακών ροών τους.

Όλα τα έσοδα και τα έξοδα που σχετίζονται με τα χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού και τα οποία αναγνωρίζονται στην Κατάσταση Συνολικού Εισοδήματος περιλαμβάνονται στα κονδύλια «Λοιπά χρηματοοικονομικά αποτελέσματα», «Χρηματοοικονομικά έξοδα» και «Χρηματοοικονομικά έσοδα», εκτός από την απομείωση των εμπορικών απαιτήσεων που περιλαμβάνεται εντός των λειτουργικών αποτελεσμάτων.

4.12.3 Μεταγενέστερη επιμέτρηση χρηματοοικονομικών στοιχείων του ενεργητικού

Χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού στο αποσβεσμένο κόστος

Ένα χρηματοοικονομικό στοιχείο του ενεργητικού επιμετράται στο αποσβεσμένο κόστος όταν πληρούνται οι κατωτέρω συνθήκες:

I. το επιχειρηματικό μοντέλο διαχείρισης του χρηματοοικονομικού στοιχείου του ενεργητικού είναι η διακράτηση με σκοπό την είσπραξη συμβατικών ταμειακών ροών,
II. οι συμβατικές ταμειακές ροές του χρηματοοικονομικού στοιχείου του ενεργητικού συνίστανται αποκλειστικά σε αποπληρωμή κεφαλαίου και τόκων επί του ανεξόφλητου υπολοίπου (“SPPI” κριτήριο).

Μετά την αρχική αναγνώριση, τα εν λόγω χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού επιμετρώνται στο αποσβεσμένο κόστος βάσει της μεθόδου του πραγματικού επιτοκίου. Στις περιπτώσεις κατά τις οποίες η επίδραση από την προεξόφληση δεν είναι σημαντική, η προεξόφληση παραλείπεται.
Η κατηγορία επιμέτρησης στο αποσβεσμένο κόστος περιλαμβάνει μη παράγωγα χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού όπως δάνεια και απαιτήσεις με σταθερές ή προκαθορισμένες πληρωμές που δεν διαπραγματεύονται σε κάποια ενεργό αγορά, καθώς επίσης τα ταμειακά διαθέσιμα και ταμειακά ισοδύναμα, καθώς επίσης και τις εμπορικές και λοιπές απαιτήσεις.

Χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία που ταξινομούνται στην εύλογη αξία μέσω των συνολικών εισοδημάτων (συμμετοχικοί τίτλοι)

Σύμφωνα με τις σχετικές απαιτήσεις του ΔΠΧΑ 9, κατά την αρχική αναγνώριση, ο Όμιλος δύναται αμετακλήτως να επιλέξει να παρουσιάζει στα λοιπά αποτελέσματα απευθείας στην καθαρή θέση τις μεταγενέστερες μεταβολές στην εύλογη αξία μιας επένδυσης σε συμμετοχικό τίτλο, ο οποίος δεν προορίζεται για εμπορική εκμετάλλευση.
Τα κέρδη και οι ζημίες από αυτά τα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία δεν ανακυκλώνονται ποτέ στα αποτελέσματα της χρήσης. Τα μερίσματα αναγνωρίζονται ως άλλα έσοδα στην κατάσταση αποτελεσμάτων όταν έχει αποδειχθεί το δικαίωμα πληρωμής, εκτός εάν ο Όμιλος επωφελείται από τα έσοδα αυτά ως ανάκτηση μέρους του κόστους του χρηματοοικονομικού περιουσιακού στοιχείου, οπότε τα κέρδη αυτά αναγνωρίζονται στην κατάσταση συνολικών εισοδημάτων. Οι συμμετοχικοί τίτλοι που προσδιορίζονται στην εύλογη αξία μέσω των συνολικών εισοδημάτων δεν υπόκεινται σε εξέταση απομείωσης Η εν λόγω επιλογή πραγματοποιείται για κάθε συμμετοχικό τίτλο ξεχωριστά.

Ο Όμιλος έχει επιλέξει να ταξινομήσει επενδύσεις στη συγκεκριμένη κατηγορία (βλ. Σημείωση 18).

4.12.4 Απομείωση χρηματοοικονομικών στοιχείων του ενεργητικού

Η υιοθέτηση του ΔΠΧΑ 9 οδήγησε σε αλλαγή της λογιστικής αντιμετώπισης των ζημιών απομείωσης για τα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία, καθώς αντικατέστησε τον χειρισμό του ΔΛΠ 39 για αναγνώριση πραγματοποιηθέντων ζημιών με την αναγνώριση των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών.

Η απομείωση ορίζεται στο ΔΠΧΑ 9 ως αναμενόμενη πιστωτική ζημία (ECL), η οποία είναι η διαφορά μεταξύ των συμβατικών ταμιακών ροών που οφείλονται στον κάτοχο συγκεκριμένου χρηματοοικονομικού περιουσιακού στοιχείου και των ταμειακών ροών που αναμένεται να εισπραχθούν, δηλαδή τα ελλείμματα μετρητών που προκύπτουν από γεγονότα αθέτησης, προεξοφλημένο κατά προσέγγιση στο αρχικό πραγματικό επιτόκιο του περιουσιακού στοιχείου.
Ο Όμιλος και η Εταιρεία αναγνωρίζουν προβλέψεις απομείωσης για αναμενόμενες πιστωτικές ζημίες για όλα τα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία, εκτός εκείνων που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων. Ο στόχος των απαιτήσεων απομείωσης του ΔΠΧΑ 9 είναι να αναγνωρίσει τις αναμενόμενες πιστωτικές ζημίες για το σύνολο της διάρκειας ζωής ενός χρηματοοικονομικού μέσου, του οποίου ο πιστωτικός κίνδυνος έχει αυξηθεί μετά την αρχική αναγνώριση, ανεξαρτήτως από το εάν η αξιολόγηση γίνεται σε συλλογικό ή εξατομικευμένο επίπεδο, χρησιμοποιώντας όλες τις πληροφορίες που μπορούν να συλλεχθούν, βάσει τόσο ιστορικών όσο και παρόντων στοιχείων, αλλά και στοιχείων που αφορούν σε λογικές μελλοντικές εκτιμήσεις της οικονομικής κατάστασης των πελατών και του οικονομικού περιβάλλοντος.

Για την εφαρμογή της ανωτέρω προσέγγισης πραγματοποιείται διάκριση μεταξύ:

- των χρηματοοικονομικών στοιχείων των οποίων ο πιστωτικός κίνδυνος δεν έχει επιδεινωθεί σημαντικά μετά την αρχική αναγνώριση ή τα οποία έχουν χαμηλό πιστωτικό κίνδυνο κατά την ημερομηνία αναφοράς (Στάδιο 1) και για τα οποία αναγνωρίζεται η αναμενόμενη πιστωτική ζημιά για τους επόμενους 12 μήνες,
- των χρηματοοικονομικών στοιχείων των οποίων ο πιστωτικός κίνδυνος έχει επιδεινωθεί σημαντικά μετά την αρχική αναγνώριση και τα οποία δεν έχουν χαμηλό πιστωτικό κίνδυνο (Στάδιο 2). Για αυτά τα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία αναγνωρίζεται η αναμενόμενη πιστωτική ζημιά έως τη λήξη τους.
- των χρηματοοικονομικών στοιχείων για τα οποία υπάρχουν αντικειμενικές αποδείξεις απομείωσης κατά την ημερομηνία αναφοράς (Στάδιο 3) και για τα οποία αναγνωρίζεται η αναμενόμενη πιστωτική ζημιά έως τη λήξη τους.

Απομείωση χρηματοοικονομικών στοιχείων του ενεργητικού με βάση τις απαιτήσεις του ΔΛΠ 39 (συγκριτική χρήση 2017)

Κατά την προηγούμενη χρήση, η απομείωση των χρηματοοικονομικών στοιχείων του ενεργητικού, εξετάστηκε υπό το πρίσμα των απαιτήσεων του ΔΛΠ 39. Σύμφωνα με τις απαιτήσεις του συγκεκριμένου Προτύπου, τα χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού που υπόκεινται σε έλεγχο απομείωσης (εφόσον υφίστανται σχετικές ενδείξεις) είναι στοιχεία του ενεργητικού αποτιμώμενα στο κόστος κτήσης ή με βάση τη μέθοδο της καθαρής θέσης (συμμετοχές σε θυγατρικές και συγγενείς εταιρείες), στοιχεία του ενεργητικού αποτιμώμενα στο αποσβεσμένο κόστος (μακροπρόθεσμες απαιτήσεις) και διαθέσιμες προς πώληση επενδύσεις. Στην περίπτωση των χρηματοοικονομικών μέσων που αποτιμώνται στην εύλογη αξία (χρεωστικοί, συμμετοχικοί τίτλοι και διαθέσιμα προς πώληση), η μείωση στην εύλογη αξία του στοιχείου που έχει αναγνωριστεί στα λοιπά συνολικά εισοδήματα και σωρευτικά στα ίδια κεφάλαια μεταφέρεται στα κέρδη ή στις ζημίες της περιόδου αναφοράς. Το ποσό της ζημίας απομείωσης είναι ίσο με τη διαφορά μεταξύ του κόστους κτήσης του στοιχείου και της εύλογης αξίας του. Μεταγενέστερη αναστροφή ζημίας απομείωσης συμμετοχικού τίτλου δεν επιτρέπεται να διενεργείται μέσω των αποτελεσμάτων. Αντίθετα, αν σε μεταγενέστερη ημερομηνία η εύλογη αξία ενός χρεωστικού τίτλου αυξηθεί, και σχετίζεται με αντικειμενικά γεγονότα που συνέβησαν μετά το σχηματισμό της πρόβλεψης, τότε η αναστροφή της πρόβλεψης απομείωσης αναγνωρίζεται μέσω των αποτελεσμάτων. Η ανακτήσιμη αξία των συμμετοχών σε θυγατρικές και συγγενείς εταιρείες προσδιορίζεται με τον ίδιο τρόπο όπως για τα μη χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού.

Η ανακτήσιμη /εισπράξιμη αξία των λοιπών χρηματοοικονομικών στοιχείων του ενεργητικού προκειμένου να διενεργηθούν οι σχετικοί έλεγχοι απομείωσης, προσδιορίζεται σε γενικές γραμμές βάσει της παρούσας αξίας των εκτιμώμενων μελλοντικών χρηματοροών, προεξοφλημένων είτε με βάση το αρχικό πραγματικό επιτόκιο προεξόφλησης του εκάστοτε στοιχείου ή ομάδας στοιχείων είτε με τον τρέχοντα συντελεστή απόδοσης ενός παρόμοιου χρηματοοικονομικού στοιχείου. Οι προκύπτουσες ζημίες απομείωσης αναγνωρίζονται στα αποτελέσματα της περιόδου αναφοράς.

Εμπορικές απαιτήσεις, λοιπές απαιτήσεις και απαιτήσεις από συμβάσεις πελάτες
Ο Όμιλος και η Εταιρεία εφαρμόζουν την απλοποιημένη προσέγγιση του ΔΠΧΑ 9 για τις εμπορικές και λοιπές απαιτήσεις, καθώς και για τις απαιτήσεις από κατασκευαστικές συμβάσεις και τις απαιτήσεις από μισθώσεις, υπολογίζοντας τις αναμενόμενες πιστωτικές ζημίες για όλη τη διάρκεια ζωής των ως άνω στοιχείων. Στην περίπτωση αυτή, οι αναμενόμενες πιστωτικές ζημίες συνιστούν τις αναμενόμενες ελλείψεις στις συμβατικές ταμειακές ροές, λαμβάνοντας υπόψη το ενδεχόμενο αθέτησης σε οποιοδήποτε σημείο κατά τη διάρκεια ζωής του χρηματοοικονομικού μέσου. Κατά τον υπολογισμό των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών, ο Όμιλος χρησιμοποιεί έναν πίνακα προβλέψεων έχοντας ομαδοποιήσει τα ανωτέρω χρηματοοικονομικά μέσα με βάση τη φύση και ενηλικίωση των υπολοίπων και λαμβάνοντας υπόψη διαθέσιμα ιστορικά στοιχεία σε σχέση με τους οφειλέτες, προσαρμοσμένα για μελλοντικούς παράγοντες σε σχέση με τους οφειλέτες και το οικονομικό περιβάλλον. Περαιτέρω ανάλυση παρουσιάζεται στη Σημείωση 15 και 16.

4.12.5 Ταξινόμηση και επιμέτρηση χρηματοοικονομικών υποχρεώσεων
Καθώς οι λογιστικές απαιτήσεις για τις χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις παρέμειναν σε μεγάλο βαθμό όμοιες σε σχέση με αυτές που ορίζονταν στο ΔΛΠ 39, οι λογιστικές πολιτικές του Ομίλου αναφορικά με τις χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις δεν επηρεάστηκαν από την υιοθέτηση του ΔΠΧΑ 9.

Οι χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις του Ομίλου περιλαμβάνουν κυρίως δανειακές υποχρεώσεις, προμηθευτές και λοιπές υποχρεώσεις. Περιλαμβάνουν που αρχικά αναγνωρίζονται στο κόστος, που είναι η εύλογη αξία του ανταλλάγματος που λαμβάνεται εκτός του κόστους έκδοσης σχετικά με τον δανεισμό. Μετά την αρχική αναγνώριση, οι χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις επιμετρώνται στο αποσβεσμένο κόστος με βάση τη μέθοδο του πραγματικού επιτοκίου, με εξαίρεση τα παράγωγα τα οποία μεταγενέστερα επιμετρώνται στην εύλογη αξία με τις μεταβολές να αναγνωρίζονται στα αποτελέσματα.
Οι χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις ταξινομούνται στις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις, εκτός εάν ο Όμιλος διατηρεί ανεπιφύλακτα το δικαίωμα να μεταφέρει την τακτοποίηση της χρηματοοικονομικής υποχρέωσης τουλάχιστον 12 μήνες μετά την ημερομηνία αναφοράς των Οικονομικών Καταστάσεων.

Πιο συγκεκριμένα:

(i) Δανειακές υποχρεώσεις
Οι δανειακές υποχρεώσεις του Ομίλου αναγνωρίζονται αρχικά στο κόστος, το οποίο αντανακλά την εύλογη αξία των πληρωτέων ποσών μειωμένη με τα σχετικά άμεσα έξοδα σύναψης, όπου αυτά είναι σημαντικά.
Μετά την αρχική αναγνώριση, τα έντοκα δάνεια επιμετρώνται στο αποσβεσμένο κόστος χρησιμοποιώντας τη μέθοδο του πραγματικού επιτοκίου. Το αποσβεσμένο κόστος υπολογίζεται αφού ληφθούν υπόψη δαπάνες έκδοσης και η διαφορά μεταξύ του αρχικού ποσού και του ποσού λήξεως. Κέρδη και ζημίες αναγνωρίζονται στα αποτελέσματα όταν οι υποχρεώσεις αποαναγνωρίζονται ή απομειώνονται και μέσω της διαδικασίας απόσβεσης.

Δανειακές υποχρεώσεις με δικαίωμα πρόωρης αποπληρωμής
Στις περιπτώσεις ομολογιακών δανείων που εκδίδει ο Όμιλος, τα οποία διαθέτουν δικαίωμα πρόωρης αποπληρωμής, η διοίκηση αξιολογεί εάν αυτό το δικαίωμα είναι άμεσα σχετιζόμενο (closely related) με το ομολογιακό δάνειο. Το Δικαίωμα χαρακτηρίζεται ως άμεσα σχετιζόμενο όταν (α) η τιμή εξάσκησής του προσομοιάζει το αναπόσβεστο κόστος του ομολογιακού δανείου σε κάθε ημερομηνία κατά την οποία το δικαίωμα μπορεί να εξασκηθεί, ή (β) η τιμή εξάσκησης του δικαιώματος αποζημιώνει το δανειστή με ένα ποσό που προσομοιάζει με την παρούσα αξία του μη ληφθέντος τόκου της εναπομένουσας διάρκειας του ομολογιακού δανείου.

Όταν το δικαίωμα χαρακτηρίζεται ως άμεσα σχετιζόμενο με το ομολογιακό δάνειο, τότε αναγνωρίζεται συνδυαστικά με το ομολογιακό δάνειο ως ένα σύνθετο χρηματοοικονομικό μέσο /υποχρέωση (combined debt instrument), το οποίο επιμετράται στο αναπόσβεστο κόστος βάσει του πραγματικού επιτοκίου. Συγκεκριμένα, το προαναφερθέν σύνθετο μέσο αναγνωρίζεται αρχικά στην εύλογη αξία προσαυξημένο με τα τυχόν άμεσα έξοδα της συναλλαγής. Για τον προσδιορισμό του πραγματικού επιτοκίου, οι αναμενόμενες ταμειακές ροές και η εκτιμώμενη διάρκεια του μέσου προσδιορίζονται λαμβάνοντας υπόψη το δικαίωμα πρόωρης αποπληρωμής, όπου:

- Αν αρχικά εκτιμάται ότι το δικαίωμα θα εξασκηθεί, τότε οι εκτιμώμενες ταμειακές ροές θα περιλαμβάνουν τις πληρωμές κεφαλαίου και τόκου, ως την ημερομηνία εξάσκησης, καθώς και την τιμή εξάσκησης του δικαιώματος, ή
- Αν το δικαίωμα δεν αναμένεται να εξασκηθεί, τότε οι εκτιμώμενες ταμειακές ροές θα περιλαμβάνουν πληρωμές κεφαλαίου και τόκου για το σύνολο της συμβατικής περιόδου.

Σε επόμενο χρόνο η εκτίμηση της πιθανότητας εξάσκησης του δικαιώματος μπορεί να αλλάξει. Αυτό θα επηρεάσει τις αναμενόμενες ταμειακές ροές και την εκτιμώμενη διάρκεια ζωής του χρηματοοικονομικού μέσου. Η μεταβολή από αυτές τις αλλαγές υπολογίζεται προεξοφλώντας τις αναθεωρημένες ροές βάσει του αρχικού πραγματικού επιτοκίου και όποια επίδραση προκύψει στην αναπόσβεστη αξία αναγνωρίζεται στα αποτελέσματα της οικείας περιόδου αναφοράς.

(ii) Εμπορικές και λοιπές υποχρεώσεις

Τα υπόλοιπα προμηθευτών και λοιπών υποχρεώσεων αναγνωρίζονται αρχικά στην εύλογη αξία τους και επιμετρώνται μεταγενέστερα στο αποσβεσμένο κόστος χρησιμοποιώντας τη μέθοδο του πραγματικού επιτοκίου.
Οι εμπορικές και λοιπές βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις δεν είναι τοκοφόροι λογαριασμοί και συνήθως διακανονίζονται με βάση τις συμφωνηθείσες πιστώσεις.

4.12.6 Συμψηφισμός χρηματοοικονομικών στοιχείων του ενεργητικού και χρηματοοικονομικών υποχρεώσεων

Τα χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού και οι χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις συμψηφίζονται και το καθαρό ποσό απεικονίζεται στην Κατάσταση Οικονομικής Θέσης μόνο εάν υπάρχει το παρόν νομικό δικαίωμα να συμψηφίσει τα αναγνωρισμένα ποσά και προτίθεται να τα εκκαθαρίσει σε καθαρή βάση ή να απαιτήσει το περιουσιακό στοιχείο και να διακανονίσει την υποχρέωση ταυτόχρονα.

4.13 Παροχές στο προσωπικό

Βραχυπρόθεσμες παροχές: Οι βραχυπρόθεσμες παροχές προς τους εργαζομένους (εκτός από παροχές λήξης της εργασιακής σχέσης) σε χρήμα και σε είδος αναγνωρίζονται ως έξοδο όταν καθίστανται δεδουλευμένες. Τυχόν ανεξόφλητο ποσό καταχωρείται ως υποχρέωση, ενώ σε περίπτωση που το ποσό που ήδη καταβλήθηκε υπερβαίνει το ποσό των παροχών, η επιχείρηση αναγνωρίζει το υπερβάλλον ποσό ως στοιχείο του ενεργητικού της (προπληρωθέν έξοδο) μόνο κατά την έκταση που η προπληρωμή θα οδηγήσει σε μείωση μελλοντικών πληρωμών ή σε επιστροφή.

Παροχές μετά την έξοδο από την υπηρεσία: Οι παροχές μετά τη λήξη της απασχόλησης περιλαμβάνουν εφάπαξ αποζημιώσεις συνταξιοδότησης, συντάξεις και άλλες παροχές που καταβάλλονται στους εργαζόμενους μετά την λήξη της απασχόλησης ως αντάλλαγμα της υπηρεσίας τους. Οι υποχρεώσεις του Ομίλου για παροχές συνταξιοδότησης αφορούν τόσο προγράμματα καθορισμένων εισφορών όσο και προγράμματα καθορισμένων παροχών. Το δεδουλευμένο κόστος των προγραμμάτων καθορισμένων εισφορών καταχωρείται ως έξοδο στην περίοδο που αφορά. Τα προγράμματα συνταξιοδότησης που υιοθετούνται από τον Όμιλο χρηματοδοτούνται εν μέρει μέσω πληρωμών σε ασφαλιστικές εταιρίες ή σε κρατικά κοινωνικά ασφαλιστικά ιδρύματα.

(α) Πρόγραμμα καθορισμένων εισφορών
Τα προγράμματα καθορισμένων εισφορών αφορούν την καταβολή εισφορών σε Ασφαλιστικούς Φορείς, με αποτέλεσμα να μην ανακύπτει νομική υποχρέωση του Ομίλου σε περίπτωση που ο Φορέας αδυνατεί να καταβάλλει την παροχή στον ασφαλιζόμενο. Η υποχρέωση του εργοδότη περιορίζεται στην καταβολή των εργοδοτικών εισφορών στους Φορείς. Η πληρωτέα εισφορά από τον Όμιλο σε ένα πρόγραμμα καθορισμένων εισφορών, αναγνωρίζεται ως υποχρέωση μετά και την αφαίρεση της εισφοράς που καταβλήθηκε, ενώ οι δεδουλευμένες εισφορές αναγνωρίζονται ως έξοδο στα αποτελέσματα της χρήσης.

(β) Πρόγραμμα καθορισμένων παροχών (Μη χρηματοδοτούμενο)
Σύμφωνα με τον Ν.2112/20 και 4093/2012 η Εταιρεία καταβάλλει στους εργαζόμενους αποζημιώσεις επί απόλυσης ή αποχώρησης λόγω συνταξιοδότησης. Το ύψος των καταβαλλόμενων ποσών αποζημίωσης εξαρτάται από τα έτη προϋπηρεσίας, το ύψος των αποδοχών και τον τρόπο απομάκρυνσης από την υπηρεσία (απόλυση ή συνταξιοδότηση). Η θεμελίωση δικαιώματος συμμετοχής σε αυτά τα προγράμματα, βασίζεται συνήθως στα χρόνια προϋπηρεσίας του υπαλλήλου μέχρι την συνταξιοδότηση του.
Η υποχρέωση που αναγνωρίζεται στην Κατάσταση Οικονομικής Θέσης για τα προγράμματα καθορισμένων παροχών αποτελεί την παρούσα αξία της υποχρέωσης για την καθορισμένη παροχή μείον την εύλογη αξία των στοιχείων του ενεργητικού του προγράμματος (αποθεματικό από τις καταβολές στην ασφαλιστική εταιρία) και τις μεταβολές που προκύπτουν από οποιοδήποτε αναλογιστικό κέρδος ή ζημία και το κόστος της προϋπηρεσίας. Η δέσμευση της καθορισμένης παροχής υπολογίζεται ετησίως από ανεξάρτητο αναλογιστή με τη χρήση της μεθόδου της προβεβλημένης πιστωτικής μονάδος (projected unit credit method). Για την προεξόφληση της χρήσης 2018 το επιλεγμένο επιτόκιο ακολουθεί την τάση των Ευρωπαϊκών Ομολόγων με 20-ετή λήξη της 31ης Δεκεμβρίου 2018, το οποίο και θεωρείται συνεπές προς τις αρχές του ΔΛΠ 19, δηλαδή είναι βασισμένο σε ομόλογα αντίστοιχα ως προς το νόμισμα και την εκτιμώμενη διάρκεια σε σχέση με τις παροχές προς τους εργαζόμενους, όπως και ενδεδειγμένο για μακροχρόνιες προβλέψεις.

Ένα πρόγραμμα συγκεκριμένων παροχών καθορίζει με βάση διάφορες παραμέτρους, όπως η ηλικία, τα έτη προϋπηρεσίας και ο μισθός, συγκεκριμένες υποχρεώσεις για καταβλητέες παροχές. Οι προβλέψεις που αφορούν την περίοδο περιλαμβάνονται στο σχετικό κόστος προσωπικού στις συνημμένες εταιρικές και ενοποιημένες Καταστάσεις Αποτελεσμάτων και συνίστανται από το τρέχον και παρελθόν κόστος υπηρεσίας, το σχετικό χρηματοοικονομικό κόστος, τα αναλογιστικά κέρδη ή ζημίες και τις όποιες πιθανές πρόσθετες επιβαρύνσεις. Αναφορικά με τα μη αναγνωρισμένα αναλογιστικά κέρδη ή ζημίες, ακολουθείται το αναθεωρημένο ΔΛΠ 19, το οποίο περιλαμβάνει μια σειρά από τροποποιήσεις στην λογιστική των προγραμμάτων καθορισμένων παροχών, μεταξύ άλλων:

i) την αναγνώριση των αναλογιστικών κερδών /ζημιών στα λοιπά συνολικά εισοδήματα και την οριστική εξαίρεση τους από τα αποτελέσματα της χρήσης,

ii) τη μη αναγνώριση πλέον των αναμενόμενων αποδόσεων των επενδύσεων του προγράμματος στα αποτελέσματα της χρήσης αλλά την αναγνώριση του σχετικού τόκου επί της καθαρής υποχρέωσης /(απαίτησης) της παροχής υπολογιζόμενου βάσει του προεξοφλητικού επιτοκίου που χρησιμοποιείται για την επιμέτρηση της υποχρέωσης καθορισμένων παροχών,
iii) την αναγνώριση του κόστους προϋπηρεσίας στα αποτελέσματα της χρήσης την νωρίτερα εκ των ημερομηνιών τροποποίησης του προγράμματος ή όταν αναγνωρίζεται η σχετική αναδιάρθρωση ή η τερματική παροχή,
iv) λοιπές αλλαγές περιλαμβάνουν νέες γνωστοποιήσεις, όπως ποσοτική ανάλυση ευαισθησίας.

(γ) Παροχές διακανονιζόμενες με συμμετοχικούς τίτλους

Ο Όμιλος παρέχει στο προσωπικό αποδοχές σε συμμετοχικούς τίτλους. Συγκεκριμένα ο Όμιλος παρέχει στο προσωπικό, βάσει εγκεκριμένου από τη Γενική Συνέλευση των μετόχων προγράμματος stock option, δικαιώματα αγοράς ιδίων μετοχών της Εταιρείας.

Οι αποδοχές αυτές διακανονίζονται με την πώληση των ιδίων μετοχών από τη Εταιρεία εφόσον ο εργαζόμενος εκπληρώσει κάποιους όρους κατοχύρωσης και εξασκήσει τα δικαιώματά του. Το συνολικό ποσό της δαπάνης κατά τη διάρκεια της περιόδου ωρίμανσης του δικαιώματος καθορίζεται με βάση την εύλογη αξία του προγράμματος κατά την περίοδο που προσφέρεται το δικαίωμα. Οι προϋποθέσεις που δεν σχετίζονται με την αγορά περιλαμβάνονται στις υποθέσεις για τον καθορισμό του αριθμού των δικαιωμάτων που αναμένεται να εξασκηθούν. Σε κάθε ημερομηνία αναφοράς, ο Όμιλος αναθεωρεί τις εκτιμήσεις για τον αριθμό των δικαιωμάτων που αναμένεται να εξασκηθούν. Αναγνωρίζει την επίδραση της αναθεώρησης των αρχικών εκτιμήσεων, εφόσον υπάρχει, στα αποτελέσματα με ανάλογη προσαρμογή των ιδίων κεφαλαίων.

4.14 Μισθώσεις

Χρηματοδοτικές μισθώσεις

Οι χρηματοδοτικές μισθώσεις που μεταφέρουν στον Όμιλο ουσιωδώς όλους τους κινδύνους και τα οφέλη που σχετίζονται με το μισθωμένο πάγιο, κεφαλαιοποιούνται κατά την έναρξη της μίσθωσης στην εύλογη αξία του μισθωμένου παγίου ή, αν αυτή είναι χαμηλότερη, στη παρούσα αξία των ελάχιστων μισθωμάτων. Οι πληρωμές για χρηματοδοτικές μισθώσεις επιμερίζονται μεταξύ των χρηματοοικονομικών εξόδων και της μείωσης της χρηματοδοτικής υποχρέωσης, ώστε να επιτευχθεί ένα σταθερό επιτόκιο στο εναπομείναν υπόλοιπο της υποχρέωσης. Τα χρηματοοικονομικά έξοδα χρεώνονται απευθείας στα καθαρά κέρδη. Τα κεφαλαιοποιηθέντα, μισθωμένα με χρηματοδοτική μίσθωση, πάγια αποσβένονται με την ευθεία μέθοδο κατά την εκτιμώμενη ωφέλιμη ζωή του παγίου.

Λειτουργικές μισθώσεις

Μισθώσεις όπου ο εκμισθωτής διατηρεί όλους τους κινδύνους και τα οφέλη της ιδιοκτησίας του παγίου καταχωρούνται ως λειτουργικά μισθώματα. Οι πληρωμές των λειτουργικών μισθωμάτων αναγνωρίζονται ως ένα έξοδο στα καθαρά κέρδη σε σταθερή βάση κατά την διάρκεια της μίσθωσης.

Ο Όμιλος ως εκμισθωτής

Ο Όμιλος εισπράττει ενοίκια από τις λειτουργικές μισθώσεις των επενδυτικών του ακινήτων. Τα έσοδα από ενοίκια αναγνωρίζονται σταδιακά κατά τη διάρκεια της μίσθωσης.

4.15 Κρατικές επιχορηγήσεις

Οι κρατικές επιχορηγήσεις καταχωρούνται στην εύλογη αξία τους όταν αναμένεται με βεβαιότητα ότι η επιχορήγηση θα εισπραχθεί και ο Όμιλος θα συμμορφωθεί με όλους τους σχετικούς προβλεπόμενους όρους.

Οι κρατικές επιχορηγήσεις οι οποίες σχετίζονται με την επιδότηση ενσώματων παγίων στοιχείων, αναγνωρίζονται όταν υπάρχει εύλογη βεβαιότητα ότι η επιχορήγηση θα εισπραχθεί και όλοι οι σχετικοί όροι θα τηρηθούν. Οι επιχορηγήσεις αυτές καταχωρούνται σε λογαριασμό αναβαλλόμενου εσόδου και μεταφέρονται στην στα αποτελέσματα κατά τη διάρκεια της περιόδου βάσει της αναμενόμενης ωφέλιμης διάρκειας ζωής του περιουσιακού στοιχείου που επιχορηγήθηκε.

Κρατικές επιχορηγήσεις που αφορούν έξοδα, καταχωρούνται σε μεταβατικούς λογαριασμούς και αναγνωρίζονται στα αποτελέσματα κατά τη διάρκεια της περιόδου που απαιτείται έτσι ώστε να αντιστοιχίζονται με τα έξοδα που προορίζονται να αποζημιώσουν.
Ειδικά ο Όμιλος, όσον αφορά την επιχορήγηση των παραχωρήσεων των αυτοκινητοδρόμων αναγνώρισε το σύνολο της Χρηματοδοτικής Συμβολής ως χρηματοοικονομικό περιουσιακό στοιχείο, που εγκρίθηκε μέσω της Σύμβασης Παραχώρησης, αφαιρετικά του άυλου περιουσιακού στοιχείου που έχει δημιουργηθεί βάσει της ίδια σύμβασης και αποσβένεται την ίδια περίοδο και με τρόπο αντίστοιχο της μεταφοράς στα αποτελέσματα της λογιστικής αξίας του άυλου στοιχείου.

4.16 Προβλέψεις, Ενδεχόμενες υποχρεώσεις και Ενδεχόμενες απαιτήσεις
Προβλέψεις αναγνωρίζονται όταν ο Όμιλος έχει παρούσες νομικές ή τεκμαιρόμενες υποχρεώσεις ως αποτέλεσμα παρελθόντων γεγονότων, είναι πιθανή η εκκαθάρισή τους μέσω εκροών πόρων και μπορεί να πραγματοποιηθεί μία αξιόπιστη εκτίμηση του ποσού της υποχρέωσης. Οι προβλέψεις επανεξετάζονται σε κάθε ημερομηνία αναφοράς των οικονομικών καταστάσεων και προσαρμόζονται προκειμένου να αντανακλούν την παρούσα αξία της δαπάνης που αναμένεται να απαιτηθεί για διευθέτηση της υποχρέωσης.

Όταν η επίδραση της χρονικής αξίας του χρήματος είναι σημαντική, το ποσό της πρόβλεψης αποτελεί η παρούσα αξία των εξόδων που αναμένονται να απαιτηθούν προκειμένου να τακτοποιηθεί η υποχρέωση.

Αν δεν είναι πλέον πιθανό ότι θα απαιτηθεί μία εκροή πόρων προκειμένου να διακανονιστεί μια υποχρέωση για την οποία έχει ήδη σχηματισθεί πρόβλεψη, τότε αυτή αναστρέφεται.

Σε περιπτώσεις όπου η εκροή οικονομικών πόρων ως αποτέλεσμα παρουσών δεσμεύσεων θεωρείται μη πιθανή, ή το ποσό της πρόβλεψης δεν μπορεί να εκτιμηθεί αξιόπιστα, δεν αναγνωρίζεται καμία υποχρέωση στις οικονομικές καταστάσεις. Οι ενδεχόμενες υποχρεώσεις δεν αναγνωρίζονται στις οικονομικές καταστάσεις αλλά γνωστοποιούνται, εκτός αν η πιθανότητα εκροών πόρων οι οποίοι ενσωματώνουν οικονομικά οφέλη είναι ελάχιστη. Πιθανές εισροές από οικονομικά οφέλη για τον Όμιλο που δεν πληρούν ακόμη τα κριτήρια ενός περιουσιακού στοιχείου θεωρούνται ενδεχόμενες απαιτήσεις και γνωστοποιούνται εφόσον η εισροή οικονομικών οφελών είναι πιθανή.

4.17 Έσοδα
Σύμφωνα με το ΔΧΠΑ 15, καθιερώνεται ένα μοντέλο πέντε βημάτων για τον προσδιορισμό των εσόδων από συμβόλαια με πελάτες:
1. Προσδιορισμός της (των) σύμβασης (συμβάσεων) με τον πελάτη.
2. Προσδιορισμός των υποχρεώσεων εκτέλεσης.
3. Προσδιορισμός της τιμής συναλλαγής
4. Επιμερισμός της τιμής συναλλαγής στις υποχρεώσεις εκτέλεσης της σύμβασης.
5. Αναγνώριση εσόδου όταν (ή καθώς) ο Όμιλος ικανοποιεί τις υποχρεώσεις εκτέλεσης.

Η αναγνώριση των εσόδων γίνεται στο ποσό κατά το οποίο μία οντότητα προσδοκά να έχει ως αντάλλαγμα για τη μεταβίβαση των αγαθών ή των υπηρεσιών σε έναν αντισυμβαλλόμενο. Κατά την ανάθεση μιας σύμβασης καθορίζεται και η λογιστική παρακολούθηση των επιπρόσθετων εξόδων καθώς και των άμεσων εξόδων που απαιτούνται για την ολοκλήρωση της σύμβασης αυτής.

Ως έσοδο ορίζεται το ποσό το οποίο μία οικονομική οντότητα αναμένει να δικαιούται ως αντάλλαγμα για τα αγαθά ή τις υπηρεσίες που μεταβίβασε σε έναν πελάτη. Εάν το υποσχόμενο αντάλλαγμα σε μια σύμβαση περιλαμβάνει μεταβλητό ποσό, η οικονομική οντότητα εκτιμά το ποσό του ανταλλάγματος που θα δικαιούται έναντι της μεταβίβασης των υποσχόμενων αγαθών ή υπηρεσιών στον πελάτη. Το ποσό ανταλλάγματος μπορεί να μεταβάλλεται λόγω εκπτώσεων, επιδοτήσεων τιμής, επιστροφών χρημάτων, πιστώσεων, μειώσεων τιμής, κινήτρων, πρόσθετων παροχών απόδοσης, κυρώσεων ή άλλων παρόμοιων στοιχείων. Το υποσχόμενο αντάλλαγμα μπορεί επίσης να μεταβάλλεται, εάν το δικαίωμα μιας οικονομικής οντότητας επί του ανταλλάγματος εξαρτάται από την επέλευση ή μη επέλευση μελλοντικού γεγονότος. Για παράδειγμα, ένα ποσό ανταλλάγματος θα είναι μεταβλητό, εάν το προϊόν έχει πωληθεί με δικαίωμα επιστροφής ή εάν έχει δοθεί υπόσχεση σταθερού ποσού ως πρόσθετη παροχή απόδοσης για την επίτευξη συγκεκριμένου ορόσημου.

Η μεταβλητότητα που σχετίζεται με το αντάλλαγμα που υπόσχεται ένας πελάτης δύναται να αναφέρεται ρητά στη σύμβαση. Η οικονομική οντότητα εκτιμά το ποσό του μεταβλητού ανταλλάγματος χρησιμοποιώντας μία από τις ακόλουθες μεθόδους, αναλόγως ποια μέθοδος θεωρεί ότι προβλέπει καλύτερα το ποσό του ανταλλάγματος που θα δικαιούται:

α) Εκτιμώμενη αξία —η εκτιμώμενη αξία ισούται με το άθροισμα των σταθμισμένων βάσει πιθανοτήτων ποσών σε ένα εύρος πιθανών ποσών ανταλλάγματος. Η εκτιμώμενη αξία αποτελεί κατάλληλη εκτίμηση του ποσού μεταβλητού ανταλλάγματος, εάν η οικονομική οντότητα έχει μεγάλο αριθμό συμβάσεων με παρεμφερή χαρακτηριστικά.
β) Το πιθανότερο ποσό —το πιθανότερο ποσό είναι το μοναδικό πιθανότερο ποσό σε ένα εύρος πιθανών ποσών ανταλλάγματος (ήτοι, η μοναδική πιθανότερη έκβαση της σύμβασης). Το πιθανότερο ποσό αποτελεί κατάλληλη εκτίμηση του ποσού μεταβλητού ανταλλάγματος, εάν η σύμβαση έχει μόνο δύο πιθανές εκβάσεις (για παράδειγμα, η οικονομική οντότητα εξασφαλίζει πρόσθετη παροχή απόδοσης ή όχι).

Ο Όμιλος και η Εταιρεία αναγνωρίζουν έσοδα όταν ικανοποιούν την εκτέλεση της συμβατικής υποχρέωσης, μεταβιβάζοντας τα αγαθά ή τις υπηρεσίες βάσει της υποχρέωσης αυτής. Η απόκτηση του ελέγχου από τον πελάτης γίνεται όταν έχει τη δυνατότητα να κατευθύνει τη χρήση και να αντλεί ουσιαστικά όλα τα οικονομικά οφέλη από αυτό το αγαθό ή την υπηρεσία. Ο έλεγχος μεταβιβάζεται κατά τη διάρκεια μιας περιόδου ή σε μια συγκεκριμένη χρονική στιγμή. Τα έσοδα από την πώληση αγαθών αναγνωρίζονται όταν ο έλεγχος του αγαθού μεταφέρεται στον πελάτη, συνήθως κατά την παράδοσή σε αυτόν, και δεν υπάρχει καμία υποχρέωση που θα μπορούσε να επηρεάσει την αποδοχή του αγαθού από τον πελάτη.

Δεσμεύσεις εκτέλεσης που εκπληρώνονται με την πάροδο του χρόνου
Ο Όμιλος αναγνωρίζει έσοδο για μία δέσμευση εκτέλεσης που εκπληρώνεται με την πάροδο του χρόνου, μόνο εάν μπορεί εύλογα να επιμετρήσει την πρόοδό της ως προς την πλήρη εκπλήρωση της εν λόγω δέσμευσης. Ο Όμιλος δεν είναι σε θέση να επιμετρήσει εύλογα την πρόοδο ως προς την πλήρη εκπλήρωση μίας δέσμευσης εκτέλεσης, όταν δεν διαθέτει τις αξιόπιστες πληροφορίες που απαιτούνται προκειμένου να εφαρμόσει την κατάλληλη μέθοδο επιμέτρησης της προόδου. Σε ορισμένες περιπτώσεις (π.χ. κατά τη διάρκεια των αρχικών σταδίων μίας σύμβασης), η οικονομική οντότητα μπορεί να μην είναι σε θέση να επιμετρήσει εύλογα το αποτέλεσμα μίας δέσμευσης εκτέλεσης, ωστόσο αναμένει τουλάχιστον να ανακτήσει τα κόστη που επωμίστηκε για την εκπλήρωσή της.
Στις περιπτώσεις αυτές, η οικονομική οντότητα θα πρέπει να αναγνωρίσει έσοδα μόνο στην έκταση του κόστους που πραγματοποιήθηκε, μέχρι να είναι σε θέση να επιμετρήσει εύλογα το αποτέλεσμα της δέσμευσης εκτέλεσης.

Τα έσοδα από την παροχή υπηρεσιών αναγνωρίζονται την λογιστική περίοδο την όποια οι υπηρεσίες παρέχονται και επιμετρώνται σύμφωνα με τη φύση των υπηρεσιών που θα παρασχεθούν.

Η απαίτηση από τον πελάτη αναγνωρίζεται όταν υπάρχει ένα άνευ προϋποθέσεων δικαίωμα να λάβει η οικονομική οντότητα το τίμημα για τις εκτελεσμένες υποχρεώσεις της σύμβασης προς τον πελάτη.
Το συμβατικό περιουσιακό στοιχείο αναγνωρίζεται όταν ο Όμιλος ή η Εταιρεία έχει ικανοποιήσει τις υποχρεώσεις του προς τον αντισυμβαλλόμενο, πριν αυτός πληρώσει ή πριν καταστεί απαιτητή η πληρωμή, για παράδειγμα όταν τα αγαθά ή οι υπηρεσίες μεταβιβάζονται στον πελάτη πριν από το δικαίωμα του Ομίλου ή της Εταιρείας για την έκδοση τιμολογίου. Η συμβατική υποχρέωση αναγνωρίζεται όταν ο Όμιλος ή η Εταιρεία λαμβάνει τίμημα από τον αντισυμβαλλόμενο ως προκαταβολή ή όταν διατηρεί δικαίωμα επί ενός τιμήματος το οποίο είναι αναβάλλετε πριν την εκτέλεση των υποχρεώσεων της σύμβασης και τη μεταφορά των αγαθών ή των υπηρεσιών. Η συμβατική υποχρέωση από αναγνωρίζεται όταν εκτελεστούν οι υποχρεώσεις της σύμβασης και το έσοδο καταγραφεί στην κατάσταση αποτελεσμάτων.

Δεσμεύσεις εκτέλεσης που εκπληρώνονται σε μία συγκεκριμένη χρονική στιγμή
Όταν μία δέσμευση εκτέλεσης δεν εκπληρώνεται με την πάροδο του χρόνου (σύμφωνα με τα όσα αναφέρθηκαν ανωτέρω), τότε η οικονομική οντότητα εκπληρώνει τη δέσμευση εκτέλεσης σε μία συγκεκριμένη χρονική στιγμή. Για τον προσδιορισμό της χρονικής στιγμής κατά την οποία ο πελάτης αποκτά τον έλεγχο ενός υποσχόμενου στοιχείου του ενεργητικού και η οικονομική οντότητα εκπληρώνει μία δέσμευση εκτέλεσης, η οικονομική οντότητα εξετάζει τις απαιτήσεις για την απόκτηση ελέγχου, σύμφωνα με τα όσα αναλυτικά αναφέρονται στις διατάξεις του ΔΠΧΑ 15.

Οι βασικές κατηγορίες εσόδων που αναγνωρίζονται από δεσμεύσεις εκτέλεσης που εκπληρώνονται με την πάροδο του χρόνου, για τον Όμιλο είναι οι εξής:

(i) Έσοδα από συμβάσεις με πελάτες που αφορούν σε κατασκευαστικές δραστηριότητες
Αφορά σε έσοδα από συμβάσεις με πελάτες και προκύπτουν από δεσμεύσεις εκτέλεσης που εκπληρώνονται με την πάροδο του χρόνου. Οι θυγατρικές και κοινοπραξίες που αναλαμβάνουν την εκτέλεση κατασκευών, αναγνωρίζουν τα έσοδα από τις κατασκευαστικές συμβάσεις στα φορολογικά τους βιβλία με βάση τις τιμολογήσεις που γίνονται στους πελάτες, οι οποίες προκύπτουν από σχετικές τμηματικές πιστοποιήσεις εκτέλεσης έργων που εκδίδονται από τους υπόλογους μηχανικούς και ανταποκρίνονται στις εκτελεσθείσες εργασίες έως την εκάστοτε ημερομηνία κλεισίματος. Για λόγους συμμόρφωσης με τα ΔΠΧΑ, τα έσοδα από την κατασκευαστική δραστηριότητα λογιστικοποιούνται στις συνημμένες οικονομικές καταστάσεις σταδιακά κατά τη διάρκεια εκτέλεσης της κατασκευής, με βάση τη μέθοδο επιμέτρησης προόδου βάσει των εισροών (imput method) σύμφωνα με τις διατάξεις του ΔΠΧΑ 15 «Έσοδα από Συμβάσεις με Πελάτες».

Οι μέθοδοι επιμέτρησης της προόδου βάσει των εισροών (input method) αναγνωρίζει έσοδα, με βάση τις προσπάθειες της οικονομικής οντότητας ή τις εισροές ως προς την εκπλήρωση μίας δέσμευσης εκτέλεσης (για παράδειγμα, οι πόροι που καταναλώθηκαν, οι ώρες εργασίας που δαπανήθηκαν, τα κόστη που πραγματοποιήθηκαν, ο χρόνος που δαπανήθηκε ή οι ώρες λειτουργίας των μηχανημάτων που αναλώθηκαν), σε σχέση με το σύνολο των αναμενόμενων εισροών για την εκπλήρωση της εν λόγω δέσμευσης εκτέλεσης.
(ii) Πώληση αγαθών
Τα έσοδα από την πώληση αγαθών, μετά την αφαίρεση των εκπτώσεων τζίρου, κινήτρων πωλήσεων και του αναλογούντος ΦΠΑ, αναγνωρίζονται όταν μεταφέρονται στον αγοραστή οι σημαντικοί κίνδυνοι και τα οφέλη που απορρέουν από την ιδιοκτησία των αγαθών.
(iii) Έσοδα από Ενοίκια
Αφορά σε έσοδα από συμβάσεις με πελάτες και προκύπτουν από δεσμεύσεις εκτέλεσης που εκπληρώνονται με την πάροδο του χρόνου. Τα έσοδα από ενοίκια (λειτουργικές μισθώσεις) αναγνωρίζονται με την ευθεία μέθοδο σύμφωνα με τους όρους του μισθωτηρίου συμβολαίου.

(iv) Μερίσματα

Τα μερίσματα λογίζονται όταν οριστικοποιείται το δικαίωμα είσπραξης από τους μετόχους με απόφαση της Γενικής Συνέλευσης των Μετόχων.

(v) Τόκοι

Τα έσοδα τόκων αναγνωρίζονται με βάση την λογιστική αρχή του δεδουλευμένου.

Κατά το στάδιο της κατασκευής, τα έσοδα αναγνωρίζονται με βάση το ποσοστό ολοκλήρωσης, σύμφωνα με την λογιστική πολιτική του Ομίλου για την αναγνώριση εσόδων από κατασκευαστικά συμβόλαια.

Κατά το στάδιο της λειτουργίας, τα έσοδα αναγνωρίζονται στην περίοδο που παρέχονται οι σχετικές υπηρεσίες από τον Όμιλο. Στην περίπτωση που μια σύμβαση παραχώρησης περιλαμβάνει έσοδα για περισσότερες από μια υπηρεσίες, τότε το συμβατικό τίμημα κατανέμεται στις διαφορετικές υπηρεσίες με βάση τις σχετικές εύλογες αξίες των παρεχόμενων υπηρεσιών.

4.18 Φόρος εισοδήματος

Η επιβάρυνση της χρήσης με φόρους εισοδήματος αποτελείται από τους τρέχοντες φόρους, τους αναβαλλόμενους φόρους και τις διαφορές φορολογικού ελέγχου προηγούμενων χρήσεων.

Τρέχουσα Φορολογία Εισοδήματος

Ο τρέχων φόρος υπολογίζεται βάσει των φορολογικών Καταστάσεων Οικονομικής Θέσης κάθε μιας εκ των εταιρειών που περιλαμβάνονται στις ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις, σύμφωνα με τους φορολογικούς νόμους που ισχύουν στην Ελλάδα ή άλλα φορολογικά πλαίσια εντός των οποίων λειτουργούν οι θυγατρικές εξωτερικού. Η δαπάνη για τρέχοντα φόρο εισοδήματος περιλαμβάνει τον φόρο εισοδήματος που προκύπτει βάσει των κερδών της κάθε εταιρείας όπως αναμορφώνονται στις φορολογικές της δηλώσεις και προβλέψεις για πρόσθετους φόρους, και υπολογίζεται σύμφωνα με τους θεσμοθετημένους ή ουσιαστικά θεσμοθετημένους φορολογικούς συντελεστές.

Αναβαλλόμενη Φορολογία Εισοδήματος

Αναβαλλόμενοι φόροι είναι οι φόροι ή οι φορολογικές ελαφρύνσεις που σχετίζονται με τα οικονομικά βάρη ή οφέλη που προκύπτουν στην χρήση αλλά έχουν ήδη καταλογιστεί ή θα καταλογιστούν από τις φορολογικές αρχές σε διαφορετικές χρήσεις.

Ο αναβαλλόμενος φόρος εισοδήματος προσδιορίζεται με τη μέθοδο της υποχρέωσης που προκύπτει από τις προσωρινές διαφορές μεταξύ της λογιστικής αξίας και της φορολογικής βάσης των στοιχείων του ενεργητικού και των υποχρεώσεων. Αναβαλλόμενος φόρος εισοδήματος δεν λογίζεται εάν προκύπτει από την αρχική αναγνώριση στοιχείου ενεργητικού ή υποχρέωσης σε συναλλαγή, εκτός επιχειρηματικής συνένωσης, η οποία όταν έγινε η συναλλαγή δεν επηρέασε ούτε το λογιστικό ούτε το φορολογικό κέρδος ή ζημία.

Ο αναβαλλόμενος φόρος εισοδήματος υπολογίζεται χρησιμοποιώντας τη μέθοδο της υποχρέωσης (liability method) σε όλες τις προσωρινές διαφορές κατά την ημερομηνία των Οικονομικών καταστάσεων μεταξύ της φορολογικής βάσης και της λογιστικής αξίας των περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων. Οι αναβαλλόμενες φορολογικές υποχρεώσεις αναγνωρίζονται για όλες τις φορολογητέες προσωρινές διαφορές.

Οι αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις εκτιμώνται σε κάθε ημερομηνία οικονομικών καταστάσεων και μειώνονται στο βαθμό που δε θεωρείται πιθανόν ότι θα υπάρξουν αρκετά φορολογητέα κέρδη έναντι των οποίων μέρος ή το σύνολο των απαιτήσεων από αναβαλλόμενους φόρους εισοδήματος μπορεί να χρησιμοποιηθεί.

Οι αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις και υποχρεώσεις υπολογίζονται με βάση τους φορολογικούς συντελεστές που αναμένεται να είναι σε ισχύ τη χρήση που η απαίτηση θα πραγματοποιηθεί ή η υποχρέωση θα τακτοποιηθεί, και βασίζονται στους φορολογικούς συντελεστές (και φορολογικούς νόμους) που είναι σε ισχύ ή ουσιαστικά ισχύουν κατά την ημερομηνία αναφοράς των οικονομικών καταστάσεων.

Σε περίπτωση αδυναμίας σαφούς προσδιορισμού του χρόνου αναστροφής των προσωρινών διαφορών εφαρμόζεται ο φορολογικός συντελεστής που ισχύει κατά την επόμενη της ημερομηνίας της Κατάστασης Οικονομικής Θέσης, χρήση.
Ο φόρος εισοδήματος που σχετίζεται με στοιχεία τα οποία έχουν αναγνωρισθεί στα λοιπά συνολικά εισοδήματα αναγνωρίζεται, επίσης, στα λοιπά συνολικά εισοδήματα.

4.19 Κέρδη ανά μετοχή

Τα βασικά κέρδη ανά μετοχή (ΚΑΜ) υπολογίζονται διαιρώντας τα καθαρά κέρδη με το μέσο σταθμισμένο αριθμό κοινών μετοχών που είναι σε κυκλοφορία κατά τη διάρκεια κάθε έτους, εξαιρώντας τον μέσο όρο των κοινών μετοχών που αποκτήθηκαν από τον όμιλο ως ίδιες μετοχές.
Τα κέρδη ανά μετοχή υπολογίζονται διαιρώντας το καθαρό κέρδος που αποδίδεται στους μετόχους με τον μέσο σταθμισμένο αριθμό των μετοχών σε κυκλοφορία κατά τη διάρκεια του έτους.

4.20 Μετοχικό κεφάλαιο, αποθεματικά και διανομή μερισμάτων

Οι κοινές ονομαστικές μετοχές καταχωρούνται ως στοιχεία της καθαρής θέσης. Κόστος που σχετίζεται άμεσα με στοιχείο της καθαρής θέσης καθαρό από την επίδραση φόρου, παρακολουθείται αφαιρετικά του Υπολοίπου Κερδών εις Νέο της καθαρής θέσης. Σε αντίθετη περίπτωση το εν λόγω ποσό αναγνωρίζεται ως έξοδο στην περίοδο που αφορά.
Στις περιπτώσεις που η Εταιρεία ή οι θυγατρικές της αγοράσουν μέρος του μετοχικού κεφαλαίου της Εταιρεία (ίδιες μετοχές), το ποσό που καταβλήθηκε συμπεριλαμβανομένης οποιασδήποτε δαπάνης, καθαρό από φόρους, εμφανίζεται αφαιρετικά στα ίδια κεφάλαια, μέχρι ακύρωσης ή πώλησης των μετοχών. Ο αριθμός των ιδίων μετοχών που κατέχονται από την Εταιρεία δεν μειώνει τον αριθμό των μετοχών που βρίσκονται σε κυκλοφορία, ωστόσο επηρεάζει τον αριθμό των μετοχών που περιλαμβάνονται στον υπολογισμό των κερδών ανά μετοχή. Οι ίδιες μετοχές που κατέχονται από την Εταιρεία δεν ενσωματώνουν δικαίωμα είσπραξης μερίσματος.

Ειδικότερα τα αποθεματικά διακρίνονται σε:

Τακτικό αποθεματικό

Σύμφωνα με τον Ελληνικό εμπορικό νόμο, οι εταιρίες πρέπει να μεταφέρουν κατ' ελάχιστο 5% των ετήσιων καθαρών κερδών τους σε τακτικό αποθεματικό, μέχρις ότου αυτό το αποθεματικό να γίνει ίσο με το 1/3 του καταβλημένου μετοχικού κεφαλαίου. Αυτό το αποθεματικό δεν μπορεί να διανεμηθεί κατά τη διάρκεια της δραστηριότητας της Εταιρείας.

Αποθεματικά αναπτυξιακών και φορολογικών νόμων και λοιπά αφορολόγητα αποθεματικά

Αυτά τα αποθεματικά αφορούν κέρδη που δεν έχουν φορολογηθεί με βάση τον ισχύοντα φορολογικό συντελεστή σύμφωνα με το εκάστοτε ισχύον φορολογικό πλαίσιο στην Ελλάδα και περιλαμβάνουν αποθεματικά τα οποία προέρχονται από φορολογημένα κέρδη και αφορούν ίδια συμμετοχή σε αναπτυξιακούς νόμους. Τα αποθεματικά αυτά θα είναι φορολογητέα με βάση το φορολογικό συντελεστή που θα ισχύει κατά το χρόνο της διανομής τους στους μετόχους ή μετατροπής τους σε μετοχικό κεφάλαιο, κάτω από συγκεκριμένες συνθήκες.

Αποθεματικό αντιστάθμισης κινδύνου ταμειακών ροών

Το αποθεματικό αντιστάθμισης κινδύνου χρησιμοποιείται για τη καταχώρηση κερδών ή ζημιών από παράγωγα χρηματοοικονομικά προϊόντα, τα οποία μπορούν να χαρακτηριστούν ως παράγωγα αντιστάθμισης μελλοντικών ταμειακών ροών (cash flow hedges) και αναγνωρίζονται στα λοιπά συνολικά εισοδήματα.

Αποθεματικό συναλλαγματικών διαφορών από ενσωμάτωση επιχειρηματικών δραστηριοτήτων εξωτερικού

Συναλλαγματικές διαφορές που προκύπτουν από τη μετατροπή νομίσματος κατά την ενοποίηση των εταιρειών εξωτερικού, αναγνωρίζονται στα λοιπά συνολικά έσοδα και συσσωρεύονται στα άλλα αποθεματικά. Το σωρευτικό ποσό μεταφέρεται στην κατάσταση αποτελεσμάτων του έτους όταν οι συμμετοχές μεταβιβαστούν.

Λοιπά αποθεματικά
Τα λοιπά αποθεματικά αποτελούνται κατά κύριο λόγο από αναλογιστικές ζημιές συνταξιοδοτικών προγραμμάτων.
Η κατηγορία λοιπά αποθεματικά περιλαμβάνει:
(1) Αναλογιστικά κέρδη / (ζημιές) από συνταξιοδοτικά προγράμματα καθορισμένων παροχών, που προέρχονται α) από εμπειρικές προσαρμογές (το αποτέλεσμα των διαφορών μεταξύ των προηγούμενων αναλογιστικών παραδοχών και αυτών που τελικά έλαβαν χώρα) και β) από αλλαγές στις αναλογιστικές παραδοχές.
(2) Μεταβολές στην εύλογη αξία των επενδύσεων που έχουν κατηγοριοποιηθεί ως επενδύσεις σε συμμετοχικούς τίτλους.

Τα μερίσματα που διανέμονται προς τους μετόχους της Εταιρείας, αναγνωρίζονται στις οικονομικές καταστάσεις ως υποχρέωση κατά την περίοδο εκείνη στην οποία η πρόταση διανομής της Διοίκησης εγκρίνεται από την ετήσια Γενική Συνέλευση των Μετόχων.
Επίσης, κατά την ίδια χρονική στιγμή απεικονίζεται στις Οικονομικές Καταστάσεις η επίδραση της εγκριθείσας από τη Γενική Συνέλευση των μετόχων διάθεσης των αποτελεσμάτων και ο τυχόν σχηματισμός αποθεματικών.

5. ΔΟΜΗ ΟΜΙΛΟΥ ΚΑΙ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

Οι συμμετοχές της μητρικής εταιρείας ΤΕΡΝΑ ΑΕ, άμεσες και έμμεσες, σε οικονομικές μονάδες κατά την 31.12.2018 έχουν ως εξής:

5.1 Δομή Εταιρείας

Κοινές επιχειρήσεις των οποίων τα περιουσιακά στοιχεία, οι υποχρεώσεις και τα αποτελέσματα ενσωματώνονται στην Εταιρεία κατά την αναλογία που την αφορά.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΜΟΝΑΔΑ	ΕΔΡΑ	% ΑΜΕΣΗΣ ΣΥΜ/ΧΗΣ	% ΕΜΜΕΣΗΣ ΣΥΜ/ΧΗΣ	ΣΥΝΟΛΙΚΟ % ΣΥΜ/ΧΗΣ	ΑΝΕΛΕΓΚΤΕΣ ΧΡΗΣΕΙΣ
Κ/Ξ ΤΕΡΝΑ ΑΕ- ΑΚΤΩΡ - POWELL (ΜΕΤΡΟ ΧΑΙΔΑΡΙΟΥ)	Ελλάδα	66,00	0,00	66,00	2013-2018
Κ/Ξ ΤΕΡΝΑ ΑΕ-IMPEGILO SPA (ΤΡΑΜ)	Ελλάδα	55,00	0,00	55,00	2013-2018
Κ/Ξ ALPINE MAYREDER BAU GmbH-ΤΕΡΝΑ ΑΕ (ΠΑΡ. ΑΡΧΑΙΑΣ ΟΛΥΜΠΙΑΣ)	Ελλάδα	50,00	0,00	50,00	2013-2018
Κ/ΞΙΑ ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗΣ ΑΤΕ-ΤΕΡΝΑ ΑΕ (ΣΤΑΘ. ΑΥΤΟΚ. ΘΕΣΣΑΛΟΝ)	Ελλάδα	50,00	0,00	50,00	2013-2018
Κ/ΞΙΑ ΤΕΡΝΑ ΑΕ-ΑΚΤΩΡ ΑΤΕ-J&P-ΑΒΑΞ ΑΕ (ΜΕΓΑΡΟ ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΟΙΚΟΔ.)	Ελλάδα	69,00	0,00	69,00	2013-2018
Κ/Ξ ΤΕΡΝΑ ΑΕ - WAYSS (ΜΕΤΡΟ ΠΕΡΙΣΤΕΡΙΟΥ)	Ελλάδα	50,00	0,00	50,00	2013-2018
Κ/Ξ ΕΤΕΘ-ΤΕΡΝΑ ΑΒΑΞ ΠΑΝΤΕΧΝΙΚΗ (ΙΠΠΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ)	Ελλάδα	35,00	0,00	35,00	2013-2018
Κ/Ξ ΤΕΡΝΑ Α.Ε. ΠΑΝΤΕΧΝΙΚΗ Α.Ε.(ΠΕΡΙΒ. ΧΩΡΟΣ ΟΑΚΑ)	Ελλάδα	83,50	0,00	83,50	2013-2018
Κ/Ξ ΤΕΡΝΑ Α.Ε. ΑΚΤΩΡ Α.Τ.Ε. J&P ΑΒΑΞ (ΜΕΓΑΡΟ ΜΟΥΣΙΚΗΣ Η/Μ)	Ελλάδα	37,00	0,00	37,00	2013-2018
Κ/Ξ ΤΕΡΝΑ ΑΕ- ΜΗΧΑΝΙΚΗ ΑΕ (ΠΑΡΑΚΑΜΨΗ ΑΓΡΙΝΙΟΥ)	Ελλάδα	65,00	0,00	65,00	2013-2018
Κ/Ξ THALES ATM ΑΕ-ΤΕΡΝΑ (ΒΕΛΤΙΩΣΕΙΣ ΣΤΑΘΜΩΝ TACAN)	Ελλάδα	50,00	0,00	50,00	2013-2018
Κ/Ξ ALPINE MAYREDER BAU GmbH-ΤΕΡΝΑ ΑΕ (ΜΕΤΡΟ ΧΑΙΔΑΡΙΟΥ ΤΜ. Α')	Ελλάδα	50,00	0,00	50,00	2013-2018
Κ/Ξ ALPINE MAYREDER BAU GmbH-ΤΕΡΝΑ ΑΕ (ΠΑΡΑΔΕΙΣΙΑ ΤΣΑΚΩΝΑ)	Ελλάδα	49,00	0,00	49,00	2013-2018
Κ/Ξ "ΚΞ ΑΚΤΩΡ ΑΤΕ-ΔΟΜΟΤ/ΚΗ ΑΕ" -ΘΕΜΕΛ/ΔΟΜΗ ΑΕ-ΤΕΡΝΑ ΑΕ-ΕΤΕΘ ΑΕ (ΔΗΜ. ΜΕΓ. ΘΕΣ)	Ελλάδα	25,00	0,00	25,00	2013-2018

Κ/Ξ ΤΕΡΝΑ-ΑΚΤΩΡ (ΠΡΟΑΣΤΙΑΚΟΣ ΣΚΑ)	Ελλάδα	50,00	0,00	50,00	2013-2018
Κ/Ξ ΤΕΡΝΑ ΑΕ- ΑΚΤΩΡ ΑΤΕ (Σ.Δ. ΛΙΑΝΟΚΛΑΔΙ-ΔΟΜΟΚΟΣ)	Ελλάδα	50,00	0,00	50,00	2013-2018
Κ/Ξ ΤΕΡΝΑ ΑΕ-THALES AUSTRIA (ΠΡΟΜΗΘΕΙΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ETCS)	Ελλάδα	37,4	0,00	37,4	2013-2018
Κ/Ξ ΤΕΡΝΑ ΑΕ- ΑΚΤΩΡ ΑΤΕ J&P ΑΒΑΞ (ΠΡΟΑΣΤΙΑΚΟΣ ΤΡΕΙΣ ΓΕΦΥΡΕΣ)	Ελλάδα	33,33	0,00	33,33	2013-2018
Κ/Ξ ΜΕΤΚΑ-ΤΕΡΝΑ	Ελλάδα	90,00	0,00	90,00	2013-2018
Κ/Ξ ΑΠΙΟΝ ΚΛΕΟΣ	Ελλάδα	17,00	0,00	17,00	2013-2018
Κ/Ξ ΤΕΡΝΑ ΑΕ-SICES CONSTRUCTIONS (ΑΝΑΒ.ΔΙΥΛΙΣΤ. ΕΛΠΕ)	Ελλάδα	50,00	0,00	50,00	2013-2018
Κ/Ξ ΑΚΤΩΡ-ΤΕΡΝΑ-ΠΟΡΤΟ ΚΑΡΡΑΣ (Έργο Ε.Ο. Φλώρινα-Νίκη)	Ελλάδα	33,33	0,00	33,33	2013-2018
Κ/Ξ ΑΚΤΩΡ-ΤΕΡΝΑ (Έργο ΠΑΘΕ-Στυλίδα)	Ελλάδα	50,00	0,00	50,00	2013-2018
Κ/Ξ ΤΕΡΝΑ-ΑΕΓΕΚ (Έργο Προμαχώνα)	Ελλάδα	50,00	0,00	50,00	2013-2018
Κ/Ξ ΑΚΤΩΡ-ΤΕΡΝΑ (Λιμένας Πάτρας)	Ελλάδα	70,00	0,00	70,00	2013-2018
Κ/Ξ ΑΚΤΩΡ-J&P ΑΒΑΞ-ΤΕΡΝΑ (Έργο Κορομηλιά-Κρυσταλλοπηγή)	Ελλάδα	33,33	0,00	33,33	2013-2018
Κ/Ξ IMPREGILO SpA-ΤΕΡΝΑ ΑΕ (Πολιτιστικό Κέντρο Ιδρύματος Σταύρος Νιάρχος)	Ελλάδα	49,00	0,00	49,00	2013-2018
Κ/Ξ ΑΚΤΩΡ ΑΤΕ-ΤΕΡΝΑ ΑΕ (Έργα λιγνίτη)	Ελλάδα	50,00	0,00	50,00	2014-2018
Κ/Ξ ΑΚΤΩΡ ΑΤΕ-ΤΕΡΝΑ ΑΕ (ΘΡΙΑΣΙΟ Β' ΦΑΣΗ)	Ελλάδα	50,00	0,00	50,00	2014-2018
Κ/Ξ ΑΚΤΩΡ ΑΤΕ-J&P ΑΒΑΞ-ΤΕΡΝΑ ΑΕ (Σ.Σ. ΤΙΘΟΡΕΑ-ΔΟΜΟΚΟΣ)	Ελλάδα	33,33	0,00	33,33	2014-2018
Κ/Ξ ΑΚΤΩΡ ΑΤΕ-J&P ΑΒΑΞ-ΤΕΡΝΑ ΑΕ (ΓΕΦΥΡΑ ΣΓ26 Σ.Δ. ΤΙΘΟΡΕΑ-ΔΟΜΟΚΟΣ)	Ελλάδα	44,56	0,00	44,56	2014-2018
Κ/Ξ ΑΚΤΩΡ ΑΤΕ-ΤΕΡΝΑ ΑΕ (Η/Μ ΘΡΙΑΣΙΟΥ Β' ΦΑΣΗ)	Ελλάδα	50,00	0,00	50,00	2015-2018
Κ/Ξ ΑΚΤΩΡ ΑΤΕ-ΤΕΡΝΑ ΑΕ (Κοινοπραξία ΕΡΓΟΣΕ Α.Δ. 751)	Ελλάδα	50,00	0,00	50,00	2015-2018
J/V TERNA GCC WAC	Κατάρ	30,00	0,00	30,00	2016-2018
J/V TERNA-Al OMAIER	Σαουδική Αραβία	60,00	0,00	60,00	-
Κ/Ξ RENCO-ΤΕΡΝΑ (Κατασκευή σταθμών συμπίεσης ΤΑΡ σε Ελλάδα και Αλβανία)	Ελλάδα	50,00	0,00	50,00	2016-2018
Κ/Ξ J&P ΑΒΑΞ ΑΕ-ΤΕΡΝΑ ΑΕ-ΑΚΤΩΡ ΑΤΕ-INTRAKAT (Τέμενος)	Ελλάδα	25,00	0,00	25,00	2016-2018
JV TERNA GCC WAC	Κατάρ	50,00	0,00	50,00	-
JV TERNA GCC WAC	Κατάρ	50,00	0,00	50,00	-
VINCI TERNA JV DOO	Σερβία	49,00	0,00	49,00	-

5.2 Δομή Ομίλου

Θυγατρικές εταιρείες που ενοποιούνται στον Όμιλο με τη μέθοδο της ολικής ενοποίησης.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΜΟΝΑΔΑ	ΕΔΡΑ	% ΑΜΕΣΗΣ ΣΥΜ/ΧΗΣ	% ΕΜΜΕΣΗΣ ΣΥΜ/ΧΗΣ	ΣΥΝΟΛΙΚΟ % ΣΥΜ/ΧΗΣ	
Κ/Ξ EUROIONIA	Ελλάδα	100,00	0,00	100,00	2014-2018
Κ/Ξ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΟΔΡΟΜΟΥ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ Ε-65	Ελλάδα	100,00	0,00	100,00	2014-2018
ΒΡΟΝΤΗΣ ΛΑΤΟΜΙΚΑ ΠΡΟΙΟΝΤΑ ΑΕ	Ελλάδα	100,00	0,00	100,00	2013-2018
ΤΕΡΝΑ ΛΕΥΚΟΛΙΘΟΙ ΑΕ	Ελλάδα	48,98	0,00	48,98	2013-2018
ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟ ΠΑΡΚΟ ΜΑΝΤΟΥΔΙΟΥ Α.Ε.	Ελλάδα	0,00	100	100,00	2014-2018
TERNA OVERSEAS LTD	Κύπρος	100,00	0,00	100,00	2013-2018
TERNA QATAR LLC *	Κατάρ	0,00	35,00	35,00	2013-2018

TERNA BAHRAIN HOLDING WLL	Μπαχρέιν	0,00	99,99	99,99	-
TERNA CONTRACTING CO WLL	Μπαχρέιν	0,00	100,00	100,00	-
TERNA VENTURES WLL	Μπαχρέιν	0,00	100,00	100,00	-
TERNA SAUDI ARABIA LTD	Σαουδική Αραβία	60,00	0,00	60,00	-
CEMENT PRODUCTION AND EXPORT FZC	Λιβύη	0,00	75,00	75,00	-
MALCEM CONSTRUCTION MATERIALS LTD	Μάλτα	0,00	75,00	75,00	2013-2018
QE ENERGY EUROPE LTD	Κύπρος	0,00	100	100,00	2013-2018

Κοινές επιχειρήσεις των οποίων τα περιουσιακά στοιχεία, οι υποχρεώσεις και τα αποτελέσματα ενσωματώνονται σε θυγατρική του Ομίλου κατά την αναλογία που τις αφορά.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΜΟΝΑΔΑ	ΕΔΡΑ	% ΑΜΕΣΗΣ ΣΥΜ/ΧΗΣ	% ΕΜΜΕΣΗΣ ΣΥΜ/ΧΗΣ	ΣΥΝΟΛΙΚΟ % ΣΥΜ/ΧΗΣ	
J/V TERNA - CGCE (AMAS 1)	Μπαχρέιν	0,00	50,00	50,00	-
J/V TERNA - CGCE (AMAS 2)	Μπαχρέιν	0,00	50,00	50,00	-

Συγγενείς που ενσωματώνονται στον Όμιλο με τη μέθοδο της καθαρής θέσης.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΜΟΝΑΔΑ	ΕΔΡΑ	% ΑΜΕΣΗΣ ΣΥΜ/ΧΗΣ	% ΕΜΜΕΣΗΣ ΣΥΜ/ΧΗΣ	ΣΥΝΟΛΙΚΟ % ΣΥΜ/ΧΗΣ	
ΓΕΚΑ Α.Ε.	Ελλάδα	0	33,34	33,34	2013-2018

Κοινοπραξίες που ενσωματώνονται στον Όμιλο με τη μέθοδο της καθαρής θέσης.

	ΕΔΡΑ	% ΑΜΕΣΗΣ ΣΥΜ/ΧΗΣ	% ΕΜΜΕΣΗΣ ΣΥΜ/ΧΗΣ	ΣΥΝΟΛΙΚΟ % ΣΥΜ/ΧΗΣ	
ΗΡΩΝ ΙΙ ΘΕΡΜΟΗΛΕΚΤΡΙΚΟΣ ΣΤΑΘΜΟΣ ΒΟΙΩΤΙΑΣ Α.Ε.	Ελλάδα	25,00	0,00	25,00	2013-2018

* Η εταιρεία TERNA QATAR LLC ενοποιείται ολικά σύμφωνα με το ΔΠΧΑ 10 «Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις», διότι ο Όμιλος βάσει σύμβασης έχει τον έλεγχο της διοίκησης και των αποτελεσμάτων.
Τα ποσοστά δικαιωμάτων ψήφου της ΤΕΡΝΑ ΑΕ σε όλες τις ανωτέρω συμμετοχές συμπίπτουν με το ποσοστό που κατέχει επί του μετοχικού κεφαλαίου των εταιριών.
Στον πίνακα που ακολουθεί απεικονίζονται οι κοινές επιχειρήσεις κατασκευής τεχνικών έργων, στις οποίες συμμετέχει ο Όμιλος, έχουν ήδη περατώσει τα έργα για τα οποία είχαν συσταθεί, έχει ήδη παρέλθει ο χρόνος εγγυήσεως, έχουν εκκαθαριστεί οι σχέσεις με τους τρίτους και επίκειται η οριστική διάλυσή τους. Ως εκ τούτου δεν περιλαμβάνονται στην ενοποίηση.

ΕΠΩΝΥΜΙΑ	ΣΥΝΟΛΙΚΟ % ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ (Εμμεσο)
Κ/Ξ ΕΥΗΝΟΥ – ΑΕΓΕΚ - ΜΕΤΩΝ ΑΕ - ΤΕΡΝΑ ΑΕ - ΕΥΚΛΕΙΔΗΣ ΑΤΕ	33,33%
Κ/Ξ ΚΥΡΙΑ ΑΡΔΕΥΤΙΚΗ ΔΙΩΡΥΓΑ Δ 1	75,00%
Κ/Ξ ΑΚΤΩΡ-ΑΕΓΕΚ- ΤΕΡΝΑ- ΕΚΤΕΡ ΕΓΚΑΤ. ΑΕΡΟΔΡΟΜΙΟΥ ΣΠΑΤΑ	20,00%
Κ/Ξ ΤΕΡΝΑ ΑΕ- ΑΚΤΩΡ ΑΤΕ ΜΟΥΣΕΙΟ ΓΟΥΛΑΝΔΡΗ	50,00%
Κ/Ξ ΕΡΓΟΥ ΔΕΠΑ	10,00%
Κ/Ξ ΠΑΡΑΚΑΜΨΗ ΑΡΤΑΣ-ΦΙΛΙΠΠΙΑΔΑΣ	98,00%
Κ/Ξ ΦΡΑΓΜΑΤΟΣ ΠΡΑΜΟΡΙΤΣΑ	33,33%
Κ/Ξ ΒΙΟΤΕΡ ΑΕ-ΤΕΡΝΑ ΑΕ	50,00%

ΕΠΩΝΥΜΙΑ	ΣΥΝΟΛΙΚΟ % ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ (Εμμεσο)
Κ/Ξ ΤΕΡΝΑ ΑΕ-ΑΚΤΩΡ ΑΕ-ΕΜΠΕΔΟΣ ΑΕ-J&P ΑΒΑΞ-IMEC GmbH	24,00%
Κ/Ξ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΤΕΧΝΙΚΗ-ΟΜΗΡΟΣ ΑΕ- ΤΕΡΝΑ ΑΕ	50,00%
Κ/Ξ J&P ΑΒΑΞ ΑΕ-ΤΕΡΝΑ ΑΕ-ΕΥΚΛΕΙΔΗΣ	35,00%
Κ/Ξ J&P - ΑΒΑΞ ΑΕ-ΒΙΟΤΕΡ ΑΕ - ΤΕΡΝΑ ΑΕ (ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΟΛΥΜΠΙΑΚΟΥ ΧΩΡΙΟΥ)	37,50%
Κ/Ξ ΤΕΡΝΑ-ΜΟΧΛΟΣ-ΑΚΤΩΡ (ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΣΗΡΑΓΓΑΣ ΚΙΑΤΟ-ΑΙΓΙΟ)	35,00%
Κ/Ξ J&P ΑΒΑΞ-ΤΕΡΝΑ-ΑΚΤΩΡ (ΚΑΤ/ΚΕΥΗ ΣΗΡΑΓΓΩΝ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΠΛΑΤΑΝΟΥ)	33,33%
Κ/Ξ J&P ΑΒΑΞ ΑΕ-ΒΙΟΤΕΡ ΑΕ-ΤΕΡΝΑ ΑΕ (ΚΑΝΟΕ ΚΑΓΙΑΚ)	33,33%
Κ/Ξ ALPINE MAYREDER BAU GmbH-ΤΕΡΝΑ ΑΕ (ΑΝΙΣ. ΚΟΜΒ. ΠΑΡΑΔ. ΤΣΑΚΩΝΑ)	49,00%
Κ/Ξ ΑΚΤΩΡ-ΤΕΡΝΑ (ΑΙΘΟΥΣΑ BANQUET)	50,00%
Κ/Ξ ΤΕΡΝΑ ΑΕ-ΝΕΟΝ ΣΤΑΡ ΑΕ-RAMA ΑΕΒΕ (Έργο ΟΠΑΠ 1)	51,00%
Κ/Ξ ΑΕΓΕΚ-ΤΕΡΝΑ (ΑΞΟΝΑΣ ΣΙΑΤΙΣΤΑ-ΚΡΥΣΤΑΛΛΟΠΗΓΗ)	45,00%

Κατά τη διάρκεια της χρήσης 2018 εκκαθαρίστηκαν οι ακόλουθες κοινές επιχειρήσεις:

ΕΠΩΝΥΜΙΑ	ΣΥΝΟΛΙΚΟ % ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ (Εμμεσο)
Κ/Ξ IMPREGILO S.p.a – ΤΕΡΝΑ ΑΕ – ΑΛΤΕ ΑΕ (ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΗ)	33,33%
Κ/Ξ ΤΕΡΝΑ ΑΕ-ΝΕΟΝ ΣΤΑΡ ΑΕ-RAMA ΑΕΒΕ (Έργο ΟΠΑΠ)	51,00%
Κ/Ξ ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΜΟΥ ΕΡΓΟ Γ	50,00%
Κ/Ξ ΑΘΗΝΑ-ΠΑΝΤΕΧΝΙΚΗ-ΤΕΡΝΑ-Κ/Ξ ΕΡΓΟΥ ΠΛΑΤΑΜΩΝΑ	39,20%

6. ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΟΙ ΤΟΜΕΙΣ

Στον πίνακα που ακολουθεί παρατίθενται για τον Όμιλο επιλεγμένα πληροφοριακά στοιχεία ανά γεωγραφικό τομέα. Οι λοιπές περιοχές περιλαμβάνουν τη Μάλτα, τη Λιβύη και τη Δ. Ευρώπη.

Γεωγραφικοί τομείς 31.12.2018	Ελλάδα και Κύπρος	Βαλκάνια	Μέση Ανατολή	Λοιπές περιοχές	Ενοποιημένα σύνολα
Κύκλος εργασιών	830.349	57.444	60.799	10.352	**958.944**
Μη κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία τομέα (εκτός αναβαλλόμενου φόρου και χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων)	148.468	32.607	2.653	1.040	**184.768**
Κεφαλαιουχικές δαπάνες	13.747	243	125	19	**14.134**

Γεωγραφικοί τομείς 31.12.2017	Ελλάδα και Κύπρος	Βαλκάνια	Μέση Ανατολή	Λοιπές περιοχές	Ενοποιημένα σύνολα
Κύκλος εργασιών	773.088	24.918	89.506	7.049	**894.561**
Μη κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία τομέα (εκτός αναβαλλόμενου φόρου και χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων)	173.069	1.178	5.647	0	**179.894**
Κεφαλαιουχικές δαπάνες	12.169	468	1.739	0	**14.376**

7. ΥΠΕΡΑΞΙΑ

Κατά την 31.12.2018, ο Όμιλος έχει αναγνωρίσει στις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις υπεραξία ύψους 3.183, (σε προηγούμενη χρήση, η εταιρεία ΤΕΡΝΑ ΑΕ απέκτησε το 66,7% των κατασκευαστικών κοινοπραξιών EUROIONIA και Ε-65, με το οποίο θα εκτελούσε ένα πρόσθετο σημαντικό κατασκευαστικό αντικείμενο σε υπάρχουσες κατασκευαστικές συμβάσεις). Η ανάλυση της κίνησης της υπεραξίας κατά τις χρήσεις 2018 και 2017 έχει ως εξής:

Ποσά σε € '000	**Τομέας Κατασκευές**
Καθαρή λογιστική αξία την 01/01/2017	**9.759**
Απομείωση υπεραξίας	(6.576)
Καθαρή λογιστική αξία την 31/12/2017	**3.183**
Καθαρή λογιστική αξία την 01/01/2018	**3.183**
Απομείωση υπεραξίας	-
Καθαρή λογιστική αξία την 31/12/2018	**3.183**
Μικτή λογιστική αξία την 31/12/2018	9.759
Συσσωρευμένες ζημίες απομείωσης	(6.576)
Καθαρή λογιστική αξία την 31/12/2018	**3.183**

Ο έλεγχος απομείωσης βασίζεται στον προσδιορισμό του ανακτήσιμου ποσού, το οποίο έχει προσδιοριστεί με βάση την αξία λόγω χρήσης. Ο εν λόγω προσδιορισμός προκύπτει με τη χρησιμοποίηση της μεθόδου των προεξοφλημένων ταμειακών ροών με βάση το υπολειπόμενο εκτιμώμενο ύψος των ταμειακών ροών που αναμένονται μέχρι και την ολοκλήρωση του κατασκευαστικού έργου των κοινοπραξιών.
Η συγκεκριμένη μεθοδολογία προσδιορισμού της αξίας χρήσης επηρεάζεται από τις εξής βασικές παραδοχές, όπως αυτές υιοθετήθηκαν από τη Διοίκηση για τον προσδιορισμό των μελλοντικών ταμειακών ροών: α) τα έσοδα που προβλέπονται με βάση τις υφιστάμενες συμβάσεις κατασκευαστικού αντικειμένου των δύο κοινοπραξιών, β) τα προϋπολογιστικά περιθώρια λειτουργικού κέρδους των κατασκευαστικών έργων τα οποία υπολογίζονται με βάση και τα απολογιστικά στοιχεία των τελευταίων ετών.

Με βάση τον έλεγχο απομείωσης που διενεργήθηκε στη λήξη της παρουσιαζόμενης περιόδου αναφοράς, δεν προέκυψε, εντός του 2018, ανάγκη αναγνώρισης ζημιών απομείωσης της αναγνωρισθείσας υπεραξίας.

8. ΑΣΩΜΑΤΑ ΠΑΓΙΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Ο λογαριασμός των ασώματων πάγιων στοιχείων την 31 Δεκεμβρίου 2018, στις συνημμένες οικονομικές καταστάσεις, αναλύεται ως εξής:

	ΟΜΙΛΟΣ				
	Παραχωρήσεις και Δικαιώματα	**Δικαίωμα από κατασκευαστική σύμβαση**	**Λογισμικό**	**Έξοδα ανάπτυξης**	**Σύνολο**
Αναπόσβεστη αξία 1.1.2018	**27.458**	**3.725**	**336**	**4.202**	**35.721**
Προσθήκες	20	-	274	380	**674**
Μεταφορές	-	-	-	738	**738**
Κόστος κτήσης πωληθέντων-διαγραφέντων παγίων	(18)	-	(210)	-	**(227)**
Σωρευμένες αποσβέσεις πωληθέντων-διαγραφέντων παγίων	15	-	10	-	**25**
Λοιπές κινήσεις αξίας κτήσης/Συναλλαγματικές διαφορές	-	-	16	-	**16**
Λοιπές κινήσεις αποσβέσεων	-	-	(16)	-	**(16)**
(Αποσβέσεις χρήσεως)	(594)	(1.865)	(55)	(143)	**(2.657)**
Αναπόσβεστη αξία 31.12.2018	**26.881**	**1.860**	**355**	**5.177**	**34.274**
Κόστος 1.1.2018	35.382	88.022	2.174	4.808	**130.386**
Σωρευμένες αποσβέσεις 1.1.2018	(7.923)	(84.297)	(1.838)	(606)	**(94.664)**
Αναπόσβεστη αξία 1.1.2018	**27.459**	**3.725**	**336**	**4.202**	**35.722**
Κόστος 31.12.2018	35.384	88.022	2.255	5.926	**131.587**
Σωρευμένες αποσβέσεις 31.12.2018	(8.502)	(86.163)	(1.898)	(749)	**(97.312)**
Αναπόσβεστη αξία 31.12.2018	**26.882**	**1.859**	**357**	**5.177**	**34.275**

	ΟΜΙΛΟΣ				
	Παραχωρήσεις και Δικαιώματα	**Δικαίωμα από κατασκευαστική σύμβαση**	**Λογισμικό**	**Έξοδα ανάπτυξης**	**Σύνολο**
Αναπόσβεστη αξία 1.1.2017	**28.005**	**11.928**	**166**	**3.139**	**43.238**
Προσθήκες	50	-	246	788	**1.084**
Μεταφορά απο / (προς) ενσώματα πάγια - κόστος	-	-	-	398	**398**
Κόστος κτήσης πωληθέντων-διαγραφέντων	(1.132)	-	(9)	-	**(1.141)**
Σωρευμένες αποσβέσεις πωληθέντων-διαγραφέντων	1.132	-	9	-	**1.141**
Λοιπές κινήσεις αξίας κτήσης παγίων (συναλλαγματικές διαφορές κ.α.)	-	-	(47)	-	**(47)**
Λοιπές κινήσεις αποσβέσεων παγίων (συναλλαγματικές διαφορές κ.α.)	-	-	46	-	**46**
Αποσβέσεις χρήσεως	(596)	(8.202)	(75)	(123)	**(8.996)**
Αναπόσβεστη αξία 31.12.2017	**27.459**	**3.726**	**336**	**4.202**	**35.723**

Κόστος 1.1.2017	36.463	88.022	1.983	3.622	**130.090**
Σωρευμένες αποσβέσεις 1.1.2017	(8.459)	(76.094)	(1.818)	(483)	**(86.854)**
Αναπόσβεστη αξία 1.1.2017	**28.004**	**11.928**	**165**	**3.139**	**43.236**
Κόστος 31.12.2017	35.382	88.022	2.174	4.808	**130.385**
Σωρευμένες αποσβέσεις 31.12.2017	(7.923)	(84.297)	(1.838)	(606)	**(94.664)**
Αναπόσβεστη αξία 31.12.2017	**27.459**	**3.725**	**336**	**4.202**	**35.721**

	ΕΤΑΙΡΕΙΑ			
	Παραχωρήσεις και Δικαιώματα	**Λογισμικό**	**Έξοδα ανάπτυξης**	**Σύνολο**
Αναπόσβεστη αξία 1.1.2018	**479**	**319**	**103**	**901**
Προσθήκες	-	239	-	**239**
Κόστος κτήσης πωληθέντων-διαγραφέντων	-	(210)	-	**(210)**
Σωρευμένες αποσβέσεις πωληθέντων-διαγραφέντων	-	10	-	**10**
Λοιπές κινήσεις αξίας κτήσης παγίων (συναλλαγματικές διαφορές κ.α.)	-	5	-	**5**
Λοιπές κινήσεις αποσβέσεων παγίων (συναλλαγματικές διαφορές κ.α.)	-	(5)	-	**(5)**
Αποσβέσεις χρήσεως	(35)	(41)	(6)	**(82)**
Αναπόσβεστη αξία 31.12.2018	**444**	**317**	**97**	**859**
Κόστος 1.1.2018	6.623	1.741	182	**8.546**
Σωρευμένες αποσβέσεις 1.1.2018	(6.144)	(1.422)	(79)	**(7.645)**
Αναπόσβεστη αξία 1.1.2018	**479**	**319**	**103**	**901**
Κόστος 31.12.2018	6.623	1.775	182	**8.580**
Σωρευμένες αποσβέσεις 31.12.2018	(6.179)	(1.458)	(85)	**(7.722)**
Αναπόσβεστη αξία 31.12.2018	**444**	**317**	**97**	**859**

	ΕΤΑΙΡΕΙΑ			
	Παραχωρήσεις και Δικαιώματα	**Λογισμικό**	**Έξοδα ανάπτυξης**	**Σύνολο**
Αναπόσβεστη αξία 1.1.2017	**513**	**163**	**109**	**785**
Προσθήκες	-	226	-	**226**
Κόστος κτήσης πωληθέντων-διαγραφέντων	(1.131)	(4)	-	**(1.135)**
Σωρευμένες αποσβέσεις πωληθέντων-διαγραφέντων	1.131	4	-	**1.135**
Λοιπές κινήσεις αξίας κτήσης παγίων (συναλλαγματικές διαφορές κ.α.)	-	(16)	-	**(16)**
Λοιπές κινήσεις αποσβέσεων παγίων (συναλλαγματικές διαφορές κ.α.)	-	15	-	**15**
Αποσβέσεις χρήσεως	(35)	(69)	(6)	**(110)**
Αναπόσβεστη αξία 31.12.2017	**478**	**319**	**103**	**900**
Κόστος 1.1.2017	7.753	1.535	182	**9.470**
Σωρευμένες αποσβέσεις 1.1.2017	(7.240)	(1.372)	(73)	**(8.685)**
Αναπόσβεστη αξία 1.1.2017	**513**	**163**	**109**	**785**

Κόστος 31.12.2017	6.623	1.741	182	**8.546**
Σωρευμένες αποσβέσεις 31.12.2017	(6.144)	(1.422)	(79)	**(7.645)**
Αναπόσβεστη αξία 31.12.2017	**479**	**319**	**103**	**901**

Οι αποσβέσεις των χρήσεων 2018 και 2017 έχουν καταχωρηθεί στο Κόστος πωλήσεων κατά ευρώ 2.554 (8.718 το 2017), στα Έξοδα διοίκησης και διάθεσης κατά 79 (238 το 2017), στα Έξοδα έρευνας και ανάπτυξης κατά 14 (15 το 2017), στα Λοιπά έσοδα/(έξοδα) κατά 2 (0 το 2017) και στο απόθεμα κατά 8 (25 το 2017).

Τα αντίστοιχα ποσά για την Εταιρεία είναι 8 (29 το 2017) στο Κόστος πωλήσεων, 72 (80 το 2017) στα Έξοδα διοίκησης και διάθεσης και 2 (0 το 2017) στα Λοιπά έσοδα/(έξοδα).

Ο λογαριασμός Παραχωρήσεις και Δικαιώματα του Ομίλου και της Εταιρείας αφορά τα αγορασμένα δικαιώματα εκμετάλλευσης λατομείων κατά 444 (479 το 2017), με αρχική συμφωνηθείσα διάρκεια 20-30 έτη και στον Όμιλο δικαιώματα μεταλλείων λευκόλιθου κατά 26.437 (26.979 το 2017), με εκτιμώμενη ωφέλιμη ζωή τα 50 έτη.

Ο λογαριασμός Έξοδα ανάπτυξης του Ομίλου αφορά κυρίως δαπάνες ανάπτυξης που γίνονται στα μεταλλεία λευκολίθου.

9. ΕΝΣΩΜΑΤΑ ΠΑΓΙΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Ο λογαριασμός ενσώματων παγίων στοιχείων την 31 Δεκεμβρίου 2018 στις συνημμένες οικονομικές καταστάσεις, αναλύεται ως εξής:

ΟΜΙΛΟΣ	Λατομεία/ Γήπεδα Οικόπεδα	Κτίρια και εγκατα-στάσεις	Τεχνολογικός και μηχανολογικός εξοπλισμός	Οχήματα	Λοιπά	Ακινητοποιήσεις υπό εκτέλεση και προκαταβολές κτήσης παγίων	Σύνολο
Αναπόσβεστη αξία 1.1.2018	**10.017**	**4.849**	**64.271**	**11.050**	**3.669**	**11.979**	**105.835**
Προσθήκες	20	99	3.136	177	891	9.136	**13.459**
Μεταφορές κόστους κατασκευασθέντων παγίων	0	399	3.419	33	0	(3.852)	**0**
Μεταφορά από / (προς) άλλο λογ. ενεργητικού - κόστος	0	0	14	0	0	0	**14**
Μεταφορές από/ (σε) άλλο λογ/σμό ενσώματων παγίων - κόστος	0	0	0	(56)	0	0	**(56)**
Μεταφορά απο / (προς) άϋλα πάγια - κόστος	0	0	0	0	0	(116)	**(116)**
Κόστος κτήσης πωληθέντων-διαγραφέντων παγίων	0	(52)	(4.826)	(601)	(767)	(387)	**(6.633)**
Σωρευμένες αποσβέσεις πωληθέντων-διαγραφέντων παγίων	0	38	2.003	420	600	0	**3.061**
(Απομειώσεις)/αναστροφή απομείωσης αξίας κτήσης	0	0	210	0	0	0	**210**
(Απομειώσεις)/αναστροφή απομείωσης - σωρευμένες αποσβέσεις	0	0	(26)	(4)	0	0	**(30)**
Μεταφορά (από) / προς άλλο κωδικό ενσωμ. παγίων – σωρ. απομειώσεις	0	0	0	56	0	0	**56**
Λοιπές κινήσεις κόστους κτήσης / Συναλλαγματικές διαφορές – κόστος	0	153	882	127	219	4	**1.385**
Λοιπές κινήσεις αποσβέσεων / Συναλλαγματικές διαφορές – σωρευμένες αποσβέσεις	0	(71)	(811)	(109)	(179)	0	**(1.171)**
Αποσβέσεις χρήσεως	(280)	(390)	(5.979)	(1.673)	(1.338)	0	**(9.660)**
Αναπόσβεστη αξία 31.12.2018	**9.757**	**5.025**	**62.293**	**9.421**	**3.095**	**16.764**	**106.354**
Κόστος 1.1.2018	13.084	8.921	173.299	36.666	19.087	11.979	**263.036**
Σωρευμένες αποσβέσεις 1.1.2018	(3.066)	(4.072)	(109.029)	(25.616)	(15.418)	0	**(157.201)**
Αναπόσβεστη αξία 1.1.2018	**10.018**	**4.849**	**64.270**	**11.050**	**3.669**	**11.979**	**105.835**
Κόστος 31.12.2018	13.104	9.521	176.134	36.347	19.430	16.764	**271.300**
Σωρευμένες αποσβέσεις 31.12.2018	(3.346)	(4.495)	(113.842)	(26.926)	(16.335)	0	**(164.944)**
Αναπόσβεστη αξία 31.12.2018	**9.758**	**5.026**	**62.292**	**9.420**	**3.095**	**16.764**	**106.356**

ΟΜΙΛΟΣ	**Λατομεία/ Γήπεδα Οικόπεδα**	**Κτίρια και εγκατα-στάσεις**	**Τεχνολογικός και μηχανολογικός εξοπλισμός**	**Οχήματα**	**Λοιπά**	**Ακινητοποιήσεις υπό εκτέλεση και προκαταβολές κτήσης παγίων**	**Σύνολο**
Αναπόσβεστη αξία 1.1.2017	**10.266**	**5.435**	**69.203**	**12.069**	**4.345**	**5.126**	**106.444**
Προσθήκες	31	108	2.194	730	1.480	8.749	**13.292**
Μεταφορές από/ (σε) άλλο λογ/σμό ενσώματων παγίων - κόστος	0	28	47	0	0	(75)	**0**
Μεταφορά απο / (προς) άϋλα πάγια - κόστος	0	0	0	0	0	(398)	**(398)**
Κόστος κτήσης πωληθέντων-διαγραφέντων παγίων	0	(63)	(1.949)	(629)	(927)	0	**(3.568)**
Σωρευμένες αποσβέσεις πωληθέντων-διαγραφέντων παγίων	0	43	1.431	559	575	0	**2.608**
(Απομειώσεις)/αναστροφή απομείωσης αξίας κτήσης	0	0	0	0	0	(884)	**(884)**
(Απομειώσεις)/αναστροφή απομείωσης - σωρευμένες αποσβέσεις	0	0	(138)	0	0	0	**(138)**
Λοιπές κινήσεις κόστους κτήσης / Συναλλαγματικές διαφορές – κόστος	0	(459)	(2.609)	(318)	(495)	(539)	**(4.420)**
Λοιπές κινήσεις αποσβέσεων / Συναλλαγματικές διαφορές – σωρευμένες αποσβέσεις	0	189	2.246	260	360	0	**3.055**
Αποσβέσεις χρήσεως	(280)	(431)	(6.154)	(1.620)	(1.670)	0	**(10.155)**
Αναπόσβεστη αξία 31.12.2017	**10.017**	**4.850**	**64.271**	**11.051**	**3.668**	**11.979**	**105.836**
Κόστος 1.1.2017	13.053	9.308	175.616	36.883	19.029	5.126	**259.015**
Σωρευμένες αποσβέσεις 1.1.2017	(2.786)	(3.873)	(106.413)	(24.814)	(14.683)	0	**(152.569)**
Αναπόσβεστη αξία 1.1.2017	**10.267**	**5.435**	**69.203**	**12.069**	**4.346**	**5.126**	**106.446**
Κόστος 31.12.2017	13.084	8.921	173.299	36.666	19.087	11.979	**263.036**
Σωρευμένες αποσβέσεις 31.12.2017	(3.066)	(4.072)	(109.029)	(25.616)	(15.418)	0	**(157.201)**
Αναπόσβεστη αξία 31.12.2017	**10.018**	**4.849**	**64.270**	**11.050**	**3.669**	**11.979**	**105.835**

ΕΤΑΙΡΕΙΑ	Λατομεία/ Γήπεδα Οικόπεδα	Κτίρια	Μηχανήματα	Οχήματα	Έπιπλα και λοιπός εξοπλισμός	Ακινητοποιήσεις υπό εκτέλεση και προκαταβολές κτήσης παγίων	Σύνολο
Αναπόσβεστη αξία 1.1.2018	**6.450**	**1.153**	**47.868**	**10.149**	**3.191**	**82**	**68.892**
Προσθήκες	20	99	651	21	705	0	**1.496**
Μεταφορές κόστους κατασκευασθέντων παγίων	0	85	0	0	0	(85)	**0**
Κόστος κτήσης πωληθέντων-διαγραφέντων	0	(52)	(4.200)	(580)	(690)	0	**(5.523)**
Σωρευμένες αποσβέσεις πωληθέντων-διαγραφέντων	0	38	1.887	420	550	0	**2.895**
(Απομειώσεις)/αναστροφή απομείωσης αξίας κτήσης	0	0	0	0	0	0	**0**
(Απομειώσεις)/αναστροφή απομείωσης σωρευμένες αποσβέσεις	0	0	0	(4)	0	0	**(4)**
Λοιπές κινήσεις κόστους κτήσης / Συναλλαγματικές διαφορές – κόστος	0	46	313	22	121	4	**506**
Λοιπές κινήσεις αποσβέσεων / Συναλλαγματικές διαφορές – σωρευμένες αποσβέσεις	0	(35)	(277)	49	(93)	0	**(356)**
Αποσβέσεις χρήσεως	(280)	(195)	(4.363)	(1.289)	(1.088)	0	**(7.215)**
Αναπόσβεστη αξία 31.12.2018	**6.190**	**1.139**	**41.878**	**8.787**	**2.696**	**1**	**60.690**
Κόστος 1.1.2018	9.518	3.851	144.344	33.675	14.679	82	**206.149**
Σωρευμένες αποσβέσεις 1.1.2018	(3.067)	(2.699)	(96.476)	(23.526)	(11.488)	0	**(137.257)**
Αναπόσβεστη αξία 1.1.2018	**6.450**	**1.153**	**47.868**	**10.149**	**3.191**	**82**	**68.892**
Κόστος 31.12.2018	9.538	4.029	141.107	33.137	14.816	1	**202.628**
Σωρευμένες αποσβέσεις 31.12.2018	(3.348)	(2.891)	(99.229)	(24.350)	(12.119)	0	**(141.936)**
Αναπόσβεστη αξία 31.12.2018	**6.190**	**1.138**	**41.878**	**8.787**	**2.697**	**1**	**60.690**

(Ποσά σε χιλιάδες Ευρώ, εκτός αν ορίζεται διαφορετικά)

ΕΤΑΙΡΕΙΑ	Λατομεία/ Γήπεδα Οικόπεδα	Κτίρια	Μηχανήματα	Οχήματα	Έπιπλα και λοιπός εξοπλισμός	Ακινητοποιήσεις υπό εκτέλεση και προκαταβολές κτήσης παγίων	Σύνολο
Αναπόσβεστη αξία 1.1.2017	**6.699**	**1.391**	**51.367**	**11.155**	**3.736**	**0**	**74.349**
Προσθήκες	31	19	1.654	327	1.264	81	**3.375**
Μεταφορές από/ (σε) άλλο λογ/σμό ενσώματων παγίων - κόστος	0	0	0	0	0	0	**0**
Μεταφορές (από)/ σε άλλο λογ/σμό ενσώματων παγίων – σωρευμένες αποσβέσεις	0	0	0	0	0	0	**0**
Κόστος κτήσης πωληθέντων-διαγραφέντων	0	(25)	(886)	(448)	(741)	0	**(2.099)**
Σωρευμένες αποσβέσεις πωληθέντων-διαγραφέντων	0	25	685	403	443	0	**1.556**
Αλλαγή ποσοστού ενοποιούμενων εταιρειών σε κόστος	0	0	0	0	0	0	**0**
Αλλαγή ποσοστού ενοποιούμενων εταιρειών σε σωρευμένες αποσβέσεις	0	0	0	0	0	0	**0**
(Απομειώσεις)/αναστροφή απομείωσης αξίας κτήσης	0	0	0	0	0	0	**0**
(Απομειώσεις)/αναστροφή απομείωσης σωρευμένες αποσβέσεις	0	0	(138)	0	0	0	**(138)**
Λοιπές κινήσεις κόστους κτήσης / Συναλλαγματικές διαφορές – κόστος	0	(132)	(901)	(32)	(212)	1	**(1.276)**
Λοιπές κινήσεις αποσβέσεων / Συναλλαγματικές διαφορές – σωρευμένες αποσβέσεις	0	95	753	25	110	0	**983**
Αποσβέσεις χρήσεως	(280)	(220)	(4.665)	(1.282)	(1.409)	0	**(7.857)**
Αναπόσβεστη αξία 31.12.2017	**6.450**	**1.153**	**47.869**	**10.148**	**3.191**	**82**	**68.893**
Κόστος 1.1.2017	9.487	3.990	144.478	33.828	14.368	0	206.149
Σωρευμένες αποσβέσεις 1.1.2017	(2.787)	(2.598)	(93.111)	(22.673)	(10.631)	0	(131.800)
Αναπόσβεστη αξία 1.1.2017	**6.700**	**1.392**	**51.367**	**11.155**	**3.737**	**0**	**74.351**
Κόστος 31.12.2017	9.518	3.851	144.344	33.675	14.679	82	206.151
Σωρευμένες αποσβέσεις 31.12.2017	(3.067)	(2.699)	(96.476)	(23.526)	(11.488)	0	(137.256)
Αναπόσβεστη αξία 31.12.2017	**6.451**	**1.152**	**47.868**	**10.149**	**3.191**	**82**	**68.893**

Οι αποσβέσεις του Ομίλου της παρουσιαζόμενης χρήσης έχουν καταχωρηθεί στο Κόστος πωλήσεων κατά 8.524 (8.808 το 2017), στα Έξοδα διοίκησης και διάθεσης κατά 772 (851 το 2017), στα Έξοδα έρευνας και ανάπτυξης κατά 9 (6 το 2017), στα Λοιπά έσοδα/(έξοδα) κατά 347 (358 το 2017) και στα αποθέματα κατά 58 (132 το 2017).

Οι αποσβέσεις της Εταιρείας της παρουσιαζόμενης χρήσης έχουν καταχωρηθεί Κόστος πωλήσεων κατά 6.347 (7.052 το 2017), στα Έξοδα διοίκησης και διάθεσης κατά 668 (599 το 2017) και στα Λοιπά έσοδα/(έξοδα) κατά 200 (207 την προηγούμενη χρήση).

Εντός της χρήσης του 2018 οι απομειώσεις μηχανημάτων και ακινητοποιήσεων υπό εκτέλεση που λογίστηκαν στην χρήση αφορούν κυρίως απαξιωμένο εξοπλισμό του τομέα της βιομηχανίας/λατομείων λόγω μη ανακτησιμότητας της αξίας τους ποσού (177) το οποίο αναγνωρίστηκε στα Λοιπά έσοδα/(έξοδα) της Κατάστασης αποτελεσμάτων χρήσης.

Εντός της χρήσης του 2017 οι απομειώσεις μηχανημάτων και ακινητοποιήσεων υπό εκτέλεση που λογίστηκαν στην χρήση αφορούν κυρίως απαξιωμένο εξοπλισμό του τομέα της βιομηχανίας/λατομείων λόγω μη ανακτησιμότητας της αξίας τους ποσού 1.022 το οποίο αναγνωρίστηκε στα Λοιπά έσοδα/(έξοδα) της Κατάστασης αποτελεσμάτων χρήσης.

Στα ανωτέρω ενσώματα πάγια περιλαμβάνονται και όσα έχουν αποκτηθεί βάσει συμβάσεων χρηματοδοτικής μίσθωσης :

ΟΜΙΛΟΣ	**Μηχανήματα**	**Οχήματα**	**Σύνολο**
Κόστος 31.12.2018	24.291	6.428	**30.719**
Σωρευμένες αποσβέσεις 31.12.2018	(8.781)	(2.868)	**(11.649)**
Αναπόσβεστη αξία 31.12.2018	**15.510**	**3.560**	**19.070**

ΕΤΑΙΡΕΙΑ	**Μηχανήματα**	**Οχήματα**	**Σύνολο**
Κόστος 31.12.2018	23.184	6.023	**29.207**
Σωρευμένες αποσβέσεις 31.12.2018	(8.290)	(2.654)	**(10.944)**
Αναπόσβεστη αξία 31.12.2018	**14.894**	**3.369**	**18.623**

ΟΜΙΛΟΣ	**Μηχανήματα**	**Οχήματα**	**Σύνολο**
Κόστος 31.12.2017	24.353	6.428	**30.781**
Σωρευμένες αποσβέσεις 31.12.2017	(7.879)	(2.544)	**(10.423)**
Αναπόσβεστη αξία 31.12.2017	**16.474**	**3.884**	**20.358**

ΕΤΑΙΡΕΙΑ	**Μηχανήματα**	**Οχήματα**	**Σύνολο**
Κόστος 31.12.2017	23.246	6.023	**29.269**
Σωρευμένες αποσβέσεις 31.12.2017	(7.492)	(2.332)	**(9.824)**
Αναπόσβεστη αξία 31.12.2017	**15.754**	**3.691**	**19.445**

10. ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΑ ΑΚΙΝΗΤΑ

Τα επενδυτικά ακίνητα την 31η Δεκεμβρίου 2017 στις συνημμένες οικονομικές καταστάσεις αναλύονται ως εξής:

	ΟΜΙΛΟΣ		ΕΤΑΙΡΕΙΑ	
	2018	**2017**	**2018**	**2017**
Υπόλοιπο 1 Ιανουαρίου	**3.001**	**2.512**	**2.377**	**1.889**
Προσθήκες χρήσης	5.674	0	5.674	0
Προσαρμογές στην εύλογη αξία	(285)	489	(285)	489
Μεταφορά από/προς τα πάγια	0	0	0	0
Υπόλοιπο 31 Δεκεμβρίου	**8.390**	**3.001**	**7.766**	**2.378**

Την κλειόμενη χρήση όπου υπήρχε ενεργός αγορά, διενεργήθηκε αποτίμηση της εύλογης αξίας επενδυτικών ακινήτων του Ομίλου, από ανεξάρτητους εκτιμητές με την οποία υπολογίστηκε η εύλογη τους αξία ως κατωτέρω πίνακας.
Όπου δεν κατέστη δυνατό να βρεθούν αξιόπιστες συγκρίσιμες τιμές αγοράς, βάσει των οποίων θα μπορούσε να τεκμηριωθεί αξιόπιστα ο προσδιορισμός της εύλογης αξίας, για αυτές τις περιπτώσεις η διοίκηση, με την συνδρομή επαγγελματιών του χώρου της κτηματαγοράς, καθόρισε εύλογες αξίες, λαμβάνοντας υπόψη τόσο την εμπειρία της, όσο και τις επικρατούσες, στο γενικό οικονομικό περιβάλλον, συνθήκες.
Η επιμέτρηση στη εύλογη αξία καθορίστηκε λαμβάνοντας υπόψη την ικανότητα του Ομίλου για την επίτευξη της μέγιστης και βέλτιστης χρήσης τους, αξιολογώντας τη χρήση του κάθε στοιχείου που είναι νομικά επιτρεπτή και οικονομικά εφικτή.

Από το σύνολο των αποτιμήσεων των επενδυτικών ακινήτων προέκυψε ζημιά ποσού 285 (κέρδος 489 για το 2017) το οποίο καταχωρήθηκε στα Λοιπά έσοδα/(έξοδα).

Στο κατωτέρω πίνακα παρατίθενται στοιχεία των βασικών παραδοχών που λήφθηκαν υπόψη στις αποτιμήσεις των επενδυτικών ακινήτων για την 31.12.2018:

Ακίνητο	**Εύλογη Αξία 31.12.2018**	**Μέθοδος**	**Αγοραία τιμή**	**Επιτόκιο**	**Πληθωρισμός**	**Απόδοση**	**Κόστος αξιοποίησης**
Κως-Αγροτεμάχια	957	Κτηματαγοράς	28 ευρώ ανά τμ	-	-	-	-
Μαντούδι (Εύβοια) - Αγροτεμάχια	623	Κτηματαγοράς	5,50 ευρώ ανά τμ	-	-	-	-
Αγροτεμάχιο θέση Ποσειδωνία Λαυρίου Αττικής	13	Κτηματαγοράς	1,87 ευρώ ανά τμ	-	-	-	-
Κτίριο και Οικόπεδο θέση Λεζίδες Αλιβέρι Ευβοίας	1.122	Κτηματαγοράς και κεφαλαιοποίησης εσόδων	Κτίριο 1,40-3ευρώ/τ.μ. , οικόπεδο 5-9,50 ευρώ/τ.μ., μίσθωμα κτιρίου 1,68 ευρώ. /τ.μ.	-	-	12,50%	-

Ακίνητο	Εύλογη Αξία 31.12.2018	Μέθοδος	Αγοραία τιμή	Επιτόκιο	Πληθωρισμός	Απόδοση	Κόστος αξιοποίησης
Βουλγαρία-Αγροτεμάχια	5.675	Κτηματαγοράς	35,10 ευρώ. /τ.μ.	-	-	-	-
	8.390						

Τα αντίστοιχα στοιχεία των βασικών παραδοχών που λήφθηκαν υπόψη στις αποτιμήσεις των επενδυτικών ακινήτων για την 31.12.2017, έχουν ως εξής:

Ακίνητο	Εύλογη Αξία 31.12.2017	Μέθοδος	Αγοραία τιμή	Επιτόκιο	Πληθωρισμός	Απόδοση	Κόστος αξιοποίησης
Κως-Αγροτεμάχια	1.250	Κτηματαγοράς	28 ευρώ ανά τμ	-	-	-	-
Μαντούδι (Εύβοια) - Αγροτεμάχια	623	Κτηματαγοράς	0,50 ευρώ ανά τμ	-	-	-	-
Αγροτεμάχιο θέση Ποσειδωνία Λαυρίου Αττικής	13	Κτηματαγοράς	1,87 ευρώ ανά τμ	-	-	-	-
Κτίριο και Οικόπεδο θέση Λεζίδες Αλιβέρι Ευβοίας	1.114	Κτηματαγοράς και κεφαλαιοποίησης εσόδων	Κτίριο 2,9-5ευρώ/τ.μ. , οικόπεδο 4,5-11 ευρώ/τ.μ., μίσθωμα κτιρίου 1,67 ευρώ. /τ.μ.	-	-	12,50%	-
	3.000						

11. ΣΥΜΜΕΤΟΧΕΣ ΣΕ ΘΥΓΑΤΡΙΚΕΣ

11.1 Ανάλυση κίνησης επενδύσεων σε θυγατρικές χρήσης 2018

Οι θυγατρικές της Εταιρείας παρουσιάζονται αναλυτικά στη Σημείωση 5.

Η μεταβολή της λογιστικής αξίας των επενδύσεων σε θυγατρικές, στις εταιρικές οικονομικές καταστάσεις έχει ως εξής:

	2018	**2017**
Υπόλοιπο 1 Ιανουαρίου	**110.248**	111.580
Προσθήκες	3.537	918
Ζημία απομείωσης	(9.727)	(2.250)
Υπόλοιπο 31 Δεκεμβρίου	**104.058**	**110.248**

Οι προσθήκες του κονδυλίου εντός της χρήσης 2018 αναλύονται σε:

Η μεταβολή του λογαριασμού Συμμετοχές σε θυγατρικές οφείλεται κατά 3.538 (918 κατά την προηγούμενη χρήση) στην αύξηση κεφαλαίου που πραγματοποιήθηκε στην TERNA OVERSEAS LTD και σε απομείωση της συμμετοχής στην ΤΕΡΝΑ ΛΕΥΚΟΛΙΘΟΙ ΑΕ ποσού 9.727 (2.250 κατά την χρήση 2017 στην TERNA OVERSEAS).

Η εν λόγω ζημιά ποσού 9.727 αναγνωρίστηκε στην κατάσταση συνολικών αποτελεσμάτων στο κονδύλι «Κέρδη/(Ζημίες) από πώληση και αποτίμηση συμμετοχών και λοιπών συμμετοχικών τίτλων».

11.2 Έλεγχος απομείωσης

Σύμφωνα με τις ακολουθούμενες λογιστικές πολιτικές και τις απαιτήσεις του ΔΛΠ 36, η Εταιρεία διενεργεί σχετικό έλεγχο απομείωσης επί των στοιχείων του ενεργητικού στη λήξη κάθε ετήσιας περιόδου αναφοράς εφόσον υφίστανται σχετικές ενδείξεις απομείωσης. Ο σχετικός έλεγχος μπορεί να διενεργείται και νωρίτερα, όταν ανακύπτουν ενδείξεις ενδεχόμενης ζημιάς απομείωσης. Η αξιολόγηση που διενεργείται, εστιάζει τόσο σε εξωγενείς όσο και σε ενδογενείς παράγοντες. Επίσης, η εταιρεία για τις επενδύσεις της σε συμμετοχές, που έχουν ήδη υποστεί απομείωση και όταν υφίστανται ενδείξεις αναστροφής, συγκρίνει τη λογιστική αξία με την ανακτήσιμη αξία τους και αξιολογεί τη δυνατότητα της αναστροφής μέρους ή του συνόλου της απομείωσης που έχει αναγνωριστεί σε προγενέστερες περιόδους.

Αναφορικά με τον πραγματοποιηθέντα έλεγχο απομείωσης των θυγατρικών εταιρειών: για τις θυγατρικές που αποτελούν μία ξεχωριστή και μεμονωμένη Μονάδα Δημιουργίας Ταμειακών Ροών (ΜΔΤΡ), ο προσδιορισμός της ανακτήσιμης αξίας βασίστηκε στην αξία λόγω χρήσης. Η αξία λόγω χρήσης υπολογίστηκε χρησιμοποιώντας τη μέθοδο των προεξοφλημένων ταμειακών ροών με βάση επιχειρηματικά πλάνα τα οποία ενσωματώνουν βασικές παραδοχές και εκτιμήσεις της διοίκησης, όπως ο ρυθμός αύξησης των εσόδων, οι κεφαλαιουχικές και λειτουργικές δαπάνες και τα επιτόκια προεξόφλησης που χρησιμοποιήθηκαν.

Η συγκεκριμένη μεθοδολογία προσδιορισμού της αξίας χρήσης επηρεάζεται (έχει ευαισθησία) από τις εξής βασικές παραδοχές, όπως αυτές υιοθετήθηκαν από τη Διοίκηση για τον προσδιορισμό των μελλοντικών ταμειακών ροών: α) τα προβλεπόμενα έσοδα που περιλαμβάνουν παραδοχές και εκτιμήσεις της Διοίκησης που έχει λάβει υπόψη τις συνθήκες στην αγορά Λευκολίθου καθώς και το συναφές λειτουργικό κόστος της θυγατρικής εταιρείας ΤΕΡΝΑ ΛΕΥΚΟΛΙΘΟΙ, β) το επιτόκιο προεξόφλησης (9%) .

Εντός της χρήσης που έληξε την 31.12.2018 προέκυψε απομείωση επί της αξίας των συμμετοχών της θυγατρικής «Τέρνα Λευκόλιθοι Α.Ε.» συνολικού ποσού 9.727.

11.3 Θυγατρικές με σημαντικό ποσοστό μη ελεγχουσών συμμετοχών

Τα στοιχεία και κονδύλια των οικονομικών καταστάσεων της σημαντικής θυγατρικής στις οποίες υπάρχουν μη ελέγχουσες συμμετοχές τρίτων (δικαιώματα μειοψηφίας) αυτών έχουν ως εξής:

	ΤΕΡΝΑ ΛΕΥΚΟΛΙΘΟΙ	ΤΕΡΝΑ ΛΕΥΚΟΛΙΘΟΙ
Γεωγραφική περιοχή δραστηριότητας	Ελλάδα	Ελλάδα
Αντικείμενο δραστηριότητας	Εξόρυξη και επεξεργασία λευκόλιθου (μαγνεσίτη)	Εξόρυξη και επεξεργασία λευκόλιθου (μαγνεσίτη)
Ποσοστό μη ελεγχουσών συμμετοχών	51,02%	51,02%
	31.12.2018	**31.12.2017**

Μη κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία	64.880	53.966
Κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία	21.499	19.432
(Μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις)	(48.310)	(33.676)
(Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις)	(38.576)	(33.920)
Καθαρά περιουσιακά στοιχεία	**507**	**5.802**
Καθαρή θέση που αναλογεί σε μη ελέγχουσες συμμετοχές	259	2.960

Επιπρόσθετα των ανωτέρω, η αναλογία των μη ελεγχουσών συμμετοχών στην διαφορά αποτίμησης στην εύλογη αξία των δικαιωμάτων μεταλλείων λευκόλιθου κατά την απόκτηση της συμμετοχής από την ΤΕΡΝΑ Α.Ε. το 2018, ανέρχεται σε 10.110 με 31.12.18 (10.516 την 31.12.17).

	1.1. - 31.12.2018	1.1. - 31.12.2017
Κύκλος εργασιών	10.389	7.049
Καθαρά Κέρδη/(Ζημίες)	(6.283)	(3.975)
Λοιπά συνολικά αποτελέσματα	(26)	(2)
Συνολικά αποτελέσματα	**(6.309)**	**(3.977)**
Καθαρά Κέρδη/(Ζημίες) που αναλογούν σε μη ελέγχουσες συμμετοχές	(3.219)	(2.028)
Μερίσματα θυγατρικών καταβληθέντα σε μη ελέγχουσες συμμετοχές	0	0

	1.1. - 31.12.2018	1.1. - 31.12.2017
Ταμειακές εισροές από λειτουργικές δραστηριότητες	(4.424)	(3.352)
Ταμειακές εκροές για επενδυτικές δραστηριότητες	(9.854)	(9.401)
Ταμειακές εκροές για χρηματοοικονομικές δραστηριότητες	15.532	12.837
Καθαρή αύξηση/(μείωση) χρηματικών διαθεσίμων	**1.254**	**84**

Τα ανωτέρω οικονομικά στοιχεία της θυγατρικής είναι προ εγγραφών απαλοιφών ενοποίησης. Πλην της ανωτέρω αναφερομένης δεν υπάρχει άλλη θυγατρική με σημαντικές μη ελέγχουσες συμμετοχές. Το σύνολο των μη ελεγχουσών συμμετοχών αφορά την μητρική του Ομίλου, ΤΕΡΝΑ ΑΕ.

12. ΣΥΜΜΕΤΟΧΕΣ ΣΕ ΣΧΗΜΑΤΑ ΥΠΟ ΚΟΙΝΟ ΕΛΕΓΧΟ

12.1 Συμμετοχές σε κοινοπραξίες

Ο Όμιλος κατέχει δικαιώματα 25% στην κοινοπραξία ΗΡΩΝ ΙΙ την οποία ενοποιεί με τη μέθοδο της καθαρής θέσης σύμφωνα με τις απαιτήσεις του ΔΛΠ 28, και οι οποίες παρουσιάζονται στη Σημείωση 5 των Οικονομικών Καταστάσεων. Η κίνηση των συμμετοχών σε κοινοπραξίες για την παρουσιαζόμενη περίοδο έχει ως εξής:

	ΟΜΙΛΟΣ		ΕΤΑΙΡΕΙΑ	
	2018	**2017**	**2018**	**2017**
Υπόλοιπο 1 Ιανουαρίου	**20.657**	**21.006**	**21.006**	**21.006**
Κέρδος/(Ζημία) αποτίμησης	0	0	0	0
Απομείωση	0	0	0	0
Προσθήκες/(εκκαθαρίσεις)	2.716	0	2.716	0
Αναλογία στην μεταβολή της καθαρής θέσης	(2.182)	(348)	0	0
Υπόλοιπο 31 Δεκεμβρίου	**21.191**	**20.658**	**23.722**	**21.006**

Τα σημαντικότερα κονδύλια των οικονομικών καταστάσεων της ΗΡΩΝ ΙΙ (στο 100%) συνοψίζονται ως κάτωθι:

Γεωγραφική περιοχή δραστηριότητας	Ελλάδα	
Αντικείμενο δραστηριότητας	Παραγωγή ηλεκτρικού ρεύματος από φυσικό αέριο	
Σημασία συμμετοχής στον Όμιλο	Δευτερεύουσα για ταμειακούς λόγους	
	31.12.2018	**31.12.2017**
Μη κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία	158.656	169.399
Χρηματικά διαθέσιμα	8.994	13.047
Λοιπά κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία	39.720	37.840
Σύνολο ενεργητικού	**207.370**	**220.286**
Μακροπρόθεσμες χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις (πλην εμπορικών και λοιπών υποχρεώσεων, προβλέψεων και αναβαλλόμενης φορολογικής υποχρέωσης)	74.920	82.521
Λοιπές μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις	18.510	15.949
Βραχυπρόθεσμες χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις (πλην εμπορικών και λοιπών υποχρεώσεων, προβλέψεων και αναβαλλόμενης φορολογικής υποχρέωσης)	12.686	12.001
Λοιπές βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις	27.355	27.186
Σύνολο υποχρεώσεων	**133.471**	**137.657**
Καθαρά περιουσιακά στοιχεία	**73.899**	**82.629**
Αναλογία στα καθαρά περιουσιακά στοιχεία προ διαφορών αποτίμησης στην εύλογη αξία	18.475	20.657
Διαφορές αποτίμησης στην εύλογη αξία	0	0
Αναλογία στα καθαρά περιουσιακά στοιχεία	**18.475**	**20.657**
	1.1 - 31.12.2018	**1.1 - 31.12.2017**

Κύκλος εργασιών	131.013	100.065
(Αποσβέσεις)	(10.802)	(11.296)
(Χρηματοοικονομικά έξοδα)	(5.891)	(9.097)
Χρηματοοικονομικά έσοδα	46	54
(Έξοδο)/Έσοδο φόρου εισοδήματος	(2.443)	(3.351)
Αποτελέσματα από συνεχιζόμενες εκμεταλλεύσεις	(8.713)	(1.393)
Αποτελέσματα από διακοπείσες δραστηριότητες	0	0
Λοιπά συνολικά αποτελέσματα	(17)	0
Συνολικά αποτελέσματα	**(8.730)**	**(1.393)**
Αναλογία στα αποτελέσματα του Ομίλου	(2.178)	(348)
Αναλογία στα λοιπά συνολικά αποτελέσματα του Ομίλου	(4)	0
Αναλογία στα συνολικά αποτελέσματα του Ομίλου	**(2.182)**	**(348)**

Τα οικονομικά στοιχεία των κοινοπραξιών προέρχονται από οικονομικές καταστάσεις που έχουν συνταχθεί σύμφωνα με τα ΔΧΠΑ.

Οι οικονομικές καταστάσεις της κοινοπραξίας έχουν καταρτισθεί την ίδια ημερομηνία με τις οικονομικές καταστάσεις του Ομίλου.

12.2 Επενδύσεις σε από κοινού λειτουργίες – Αναλογική ενσωμάτωση

Οι εταιρείες που λογιστικοποιούνται σύμφωνα με τη μέθοδο της αναλογικής ενσωμάτωσης στις ενοποιημένες και εταιρικές οικονομικές καταστάσεις της Εταιρείας παρουσιάζονται αναλυτικά στη Σημείωση 5. Οι εν λόγω εταιρείες αφορούν σε σχήματα με από κοινού λειτουργία με τους ετέρους μετόχους και ουσιαστικά πρόκειται κυρίως για τις φορολογικές κατασκευαστικές κοινοπραξίες (joint operations), οι οποίες δεν αποτελούν ξεχωριστή οντότητα στα πλαίσια των ΔΠΧΑ. Τα στοιχεία του ενεργητικού και οι υποχρεώσεις τους ενσωματώνονται κατά την αναλογία που αφορούν, στις οικονομικές καταστάσεις του Ομίλου και της Εταιρείας.

Τα ακόλουθα ποσά εμπεριέχονται στις ενοποιημένες και εταιρικές Οικονομικές Καταστάσεις για τις χρήσεις 2018 και 2017 και αντιπροσωπεύουν το μερίδιο του Ομίλου στους λογαριασμούς ενεργητικού και υποχρεώσεων καθώς και επί των κερδών μετά φόρων των από κοινού ελεγχόμενων εταιρειών:Τα παρακάτω ποσά αντιπροσωπεύουν την συνεισφορά που έχουν οι από κοινού επιχειρήσεις (βλ. Σημείωση 5) τόσο στην Εταιρεία όσο και στον Όμιλο. Τα ποσά αυτά περιλαμβάνονται προ απαλοιφών στην Κατάσταση Οικονομικής Θέσης, καθώς και στην Κατάσταση Συνολικού Εισοδήματος του Ομίλου και της Εταιρείας για τις χρήσεις 2018 και 2017:

	ΟΜΙΛΟΣ		**ΕΤΑΙΡΕΙΑ**	
	31/12/18	**31/12/17**	**31/12/18**	**31/12/17**
Μη κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία	16.154	15.841	14.825	14.345
Λοιπά κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία	140.682	173.953	130.887	166.298
Σύνολο ενεργητικού	**156.836**	**189.794**	**145.712**	**180.643**

Μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις	3.073	1.974	2.812	1.772
Λοιπές βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις	153.642	178.771	145.087	171.099
Σύνολο υποχρεώσεων	**156.715**	**180.745**	**147.899**	**172.871**
Καθαρή Θέση	121	9.048	-2.188	7.772
Κύκλος εργασιών	129.730	149.769	114.349	137.632
Μικτά αποτελέσματα	2.947	(13.678)	1.997	(14.220)
Κέρδη μετά φόρων	(1.716)	(9.445)	(2.656)	(10.123)

13. ΛΟΙΠΕΣ ΜΑΚΡΟΠΡΟΘΕΣΜΕΣ ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ

	ΟΜΙΛΟΣ		**ΕΤΑΙΡΕΙΑ**	
	31.12.2018	**31.12.2017**	**31.12.2018**	**31.12.2017**
Δάνεια χορηγηθέντα	139.004	127.615	161.275	110.005
Εγκριθείσες αλλά μη εισπραχθείσες επιχορηγήσεις	10.441	10.441	0	0
Δοθείσες εγγυήσεις	734	1.277	734	923
Παρακρατήσεις τιμολογηθεισών απαιτήσεων	7.385	10.139	6.289	2.475
Λοιπές μακροπρόθεσμες απαιτήσεις	1.322	1.058	935	1.058
Πρόβλεψη απομείωσης μακροπρόθεσμων χρηματοοικονομικών στοιχείων	(64)	0	(69)	0
Σύνολο	**158.822**	**150.530**	**169.164**	**114.461**

Κατά την κλειόμενη χρήση, ο 'Ομιλος και η Εταιρεία συμμετείχαν σε έκδοση ομολογιακού δανείου της μητρικής της ΓΕΚ ΤΕΡΝΑ Α.Ε. ύψους 85,3εκ. Το ποσό 10.441 αφορά εγκριθείσα αλλά μη εισπραχθείσα επιχορήγηση της θυγατρικής εταιρείας της ΤΕΡΝΑ Λευκόλιθοι.

Οι προβλέψεις απομείωσης Λοιπών μακροπροθέσμων απαιτήσεων αναλύονται ως εξής βάσει του νέου προτύπου ΔΠΧΑ 9:

	ΟΜΙΛΟΣ			
	Στάδιο 1	**Στάδιο 2**	**Στάδιο 3**	**Σύνολο**
Υπόλοιπο 31.12.2017	0	0	0	0
Αναπροσαρμογή από την υιοθέτηση του ΔΠΧΑ 9	0	0	0	0
Υπόλοιπο 1.1.2018	**0**	**0**	**0**	**0**
(Πρόβλεψη πιστωτικής ζημίας περιόδου)	0	64	0	64
Υπόλοιπο 31.12.2018	**0**	**64**	**0**	**64**

	ΕΤΑΙΡΕΙΑ			
	Στάδιο 1	**Στάδιο 2**	**Στάδιο 3**	**Σύνολο**
Υπόλοιπο 31.12.2017	**0**	**0**	**0**	**0**
Αναπροσαρμογή από την υιοθέτηση του ΔΠΧΑ 9	**0**	**0**	**0**	**0**
Υπόλοιπο 1.1.2018	**0**	**0**	**0**	**0**
(Πρόβλεψη πιστωτικής ζημίας περιόδου)	0	69	0	69
Υπόλοιπο 31.12.2018	**0**	**69**	**0**	**69**

14. ΑΠΟΘΕΜΑΤΑ

Ο λογαριασμός αποθέματα την 31η Δεκεμβρίου 2018 στις συνημμένες οικονομικές καταστάσεις αναλύεται ως εξής:

	ΟΜΙΛΟΣ		ΕΤΑΙΡΕΙΑ	
	31.12.2018	**31.12.2017**	**31.12.2018**	**31.12.2017**
Πρώτες-βοηθητικές ύλες	5.088	3.220	4.250	2.255
Ανταλλακτικά παγίων	25	0	25	0
Εμπορεύματα και Προϊόντα έτοιμα και ημιτελή	17.140	17.607	4.400	3.915
Ακίνητα προς ανάπτυξη	2.196	2.196	0	0
Ακίνητα υπό ανέγερση	0	0	0	0
Σύνολο	**24.450**	**23.023**	**8.675**	**6.170**

Για τα αποθέματα της μητρικής ΤΕΡΝΑ Α.Ε. και της ΤΕΡΝΑ Λευκόλιθοι, κατόπιν ελέγχου απομείωσης, αναγνωρίστηκε ζημιά 980 (736 στην προηγούμενη χρήση) στα «Λοιπά έσοδα/(έξοδα)».

15. ΕΜΠΟΡΙΚΕΣ ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ

Οι «Εμπορικές απαιτήσεις» την 31.12.2018, στις συνημμένες οικονομικές καταστάσεις, αναλύονται ως εξής:

	ΟΜΙΛΟΣ		ΕΤΑΙΡΕΙΑ	
	31.12.2018	**31.12.2017**	**31.12.2018**	**31.12.2017**
Πελάτες	239.769	206.085	224.277	210.495
Πελάτες - Επίδικοι και Επισφαλείς	4.937	4.800	4.684	4.684
Γραμμάτια/Επιταγές Εισπρακτέες σε καθυστέρηση	824	824	824	824
Επιταγές Εισπρακτέες	988	5.274	988	5.274
Μείον: Προβλέψεις για επισφαλείς απαιτήσεις	(18.672)	(19.549)	(18.109)	(17.198)
Σύνολο	**227.846**	**197.434**	**212.664**	**204.079**

Από την 1η Ιανουαρίου 2018, ο Όμιλος εφαρμόζει την απλοποιημένη προσέγγιση του ΔΠΧΑ 9 και υπολογίζει τις αναμενόμενες πιστωτικές ζημίες καθ' όλη τη διάρκεια ζωής των απαιτήσεων του. Για την μέτρηση των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών, οι εμπορικές απαιτήσεις, οι απαιτήσεις από συμβάσεις με πελάτες και οι προκαταβολές και λοιπές απαιτήσεις έχουν ομαδοποιηθεί με βάση τα πιστωτικά χαρακτηριστικά και την ενηλικίωση τους (ημέρες καθυστέρησης) κατά την ημερομηνία αναφοράς. Η μέτρηση των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών βασίζεται σε συγκεκριμένες παραμέτρους που περιλαμβάνουν:
α) την πιθανότητα αθέτησης (Probability of Default-PD) η οποία εκτιμάται βάσει ιστορικών στοιχείων, παραδοχών και μελλοντικών εκτιμήσεων και υπολογίζεται βάσει των σταθμισμένων DSO (Days Sales Outstanding) σε σχέση με το όριο (threshold) που έχει τεθεί για κάθε αντισυμβαλλόμενο προκειμένου να προσδιοριστεί αν βρίσκεται σε αθέτηση (default) ή όχι,
β) την ζημιά λόγω αθέτησης (Loss Given Default-LGD) η οποία αντιπροσωπεύει την εκτίμηση της ζημιάς που θα επέλθει κατά την ημερομηνία αθέτησης και
γ) την έκθεση σε αθέτηση (Exposure at default-EAD) η οποία αντιπροσωπεύει το ποσό της έκθεσης του Ομίλου κατά την ημερομηνία αναφοράς.

Οι προβλέψεις απομείωσης εμπορικών απαιτήσεων αναλύονται ως εξής βάσει του νέου προτύπου ΔΠΧΑ 9:

	ΟΜΙΛΟΣ			
	Στάδιο 1	**Στάδιο 2**	**Στάδιο 3**	**Σύνολο**
Υπόλοιπο 31.12.2017	**0**	**0**	**19.549**	**19.549**
Αναπροσαρμογή από την υιοθέτηση του ΔΠΧΑ 9	**0**	**0**	**212**	**212**
Υπόλοιπο 1.1.2018	**0**	**0**	**19.761**	**19.761**
(Πρόβλεψη πιστωτικής ζημίας περιόδου)	0	314	924	1.238
Ανακτήσεις πρόβλεψης πιστωτικής ζημίας περιόδου	0	68	(2.150)	(2.082)
Διαγραφές περιόδου	0	4	(282)	(278)
Συναλλαγμ. διαφορές μετατροπής	0	5	29	33
Υπόλοιπο 31.12.2018	**0**	**390**	**18.282**	**18.672**

	ΕΤΑΙΡΕΙΑ			
	Στάδιο 1	**Στάδιο 2**	**Στάδιο 3**	**Σύνολο**
Υπόλοιπο 31.12.2017	**0**	**0**	**17.198**	**17.198**
Αναπροσαρμογή από την υιοθέτηση του ΔΠΧΑ 9	**0**	**0**	**1.776**	**1.776**
Υπόλοιπο 1.1.2018	**0**	**0**	**18.974**	**18.974**
(Πρόβλεψη πιστωτικής ζημίας περιόδου)	0	312	788	1.100
Ανακτήσεις πρόβλεψης πιστωτικής ζημίας περιόδου	0	0	(1.715)	(1.715)
Διαγραφές περιόδου	0	4	(281)	(277)
Συναλλαγμ. διαφορές μετατροπής	0	3	24	27
Υπόλοιπο 31.12.2018	**0**	**319**	**17.790**	**18.109**

Η χρονική κατανομή των ως άνω απαιτήσεων έχει ως ακολούθως:

	ΟΜΙΛΟΣ		ΕΤΑΙΡΕΙΑ	
	31.12.2018	**31.12.2017**	**31.12.2018**	**31.12.2017**
Δεν είναι σε καθυστέρηση	118.003	135.534	110.885	86.071
Είναι σε καθυστέρηση 0-6 μήνες	27.387	18.514	27.662	53.490
Είναι σε καθυστέρηση 6-12 μήνες	67.454	15.632	60.165	33.939
Είναι σε καθυστέρηση 12-24 μήνες	14.115	17.341	12.110	17.008
Είναι σε καθυστέρηση από 24 μήνες και άνω	19.560	29.962	19.951	30.767
Μείον: Απομειώσεις απαιτήσεων	(18.672)	(19.549)	(18.109)	(17.197)
Σύνολο	**227.846**	**197.434**	**212.664**	**204.078**

Στα ποσά που δεν είναι σε καθυστέρηση συμπεριλαμβάνεται ποσό 79,4 εκ. € (33,9 εκ. € με 31.12.2017) το οποίο αφορά κρατήσεις καλής εκτέλεσης (παρακρατημένες εγγυήσεις).

Οι απαιτήσεις για τις οποίες έγινε πρόβλεψη απομείωσης, αφορούν σχεδόν στο σύνολό τους απαιτήσεις με καθυστέρηση πάνω από 12 μήνες. Συνολικά στις απαιτήσεις που είναι σε καθυστέρηση και μετά τις απομειώσεις, συμπεριλαμβάνονται:

αα) απαιτήσεις από Φορείς του Ελληνικού Δημοσίου (συμπεριλαμβανομένου του ΛΑΓΗΕ) και φορέων αλλοδαπού Δημοσίου συνολικού ποσού 0,82 εκ.€ (1,6 εκ.€ με 31.12.2017),

β) απαιτήσεις από ΔΕΗ, ΑΔΜΗΕ και ΔΕΔΗΕ συνολικού ποσού 98,8 εκ.€ (1,4 εκ.€ με 31.12.2017)

γ) απαιτήσεις από κοινοπραξίες στις οποίες συμμετέχει ο Όμιλος μετοχικά και οι οποίες ενοποιούνται με τη μέθοδο της ολικής ενοποίησης συνολικού ποσού 5,7 εκ.€ (13,9 εκ.€ με 31.12.2017), καθώς και απαιτήσεις από λοιπά συνδεδεμένα μέρη συνολικού ποσού 11,8 εκ.€ (21,3εκ.€ με 31.12.2017), οι οποίες στο σύνολο τους, θεωρούνται ασφαλούς είσπραξης.

Τα λοιπά υπόλοιπα, μετά τις απομειώσεις αφορούν πελάτες ποσού 31 εκ.€ (11,6 εκ.€ με 31.12.2017) οι οποίοι, σύμφωνα με την εκτίμηση της Διοίκησης, θεωρούνται αξιόχρεοι και ασφαλούς είσπραξης.

Ο Όμιλος λαμβάνει κατά περίπτωση και τα απαραίτητα μέτρα για την εξασφάλιση της εισπραξιμότητας των απαιτήσεων.

Τέλος, σημαντική διασφάλιση για την εισπραξιμότητα των υπολοίπων αποτελούν και οι ληφθείσες προκαταβολές που αφορούν κατασκευαστικές συμβάσεις, οι οποίες την 31.12.2018 ανέρχονταν στο ποσό των 302,5 εκ. € (361,4 εκ.€ με 31.12.2017).

16. ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ/ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΑΠΟ ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ ΜΕ ΠΕΛΑΤΕΣ

Οι απαιτήσεις από συμβάσεις με πελάτες αναλύονται ως εξής:

	ΟΜΙΛΟΣ		ΕΤΑΙΡΕΙΑ	
	31.12.2018	**31.12.2017**	**31.12.2018**	**31.12.2017**
Απαιτήσεις από κατασκευαστικές συμβάσεις με πελάτες	197.438	155.192	168.069	132.535
Απαιτήσεις από λοιπές συμβάσεις με πελάτες	423	(0)	150	0
Μείον: Απομειώσεις Απαιτήσεων από συμβάσεις με πελάτες	(6.101)	(5.979)	(119)	0
	191.760	**149.213**	**168.101**	**132.535**

Οι προβλέψεις απομείωσης των απαιτήσεων από συμβάσεις με πελάτες αναλύονται ως εξής βάσει του νέου προτύπου ΔΠΧΑ 9:

	ΟΜΙΛΟΣ			
	Στάδιο 1	**Στάδιο 2**	**Στάδιο 3**	**Σύνολο**
Υπόλοιπο 31.12.2017	**0**	**5.979**	**0**	**5.979**
Αναπροσαρμογή από την υιοθέτηση του ΔΠΧΑ 9	**0**	**(65)**	**0**	**(65)**
Υπόλοιπο 1.1.2018	**0**	**5.914**	**0**	**5.914**
(Πρόβλεψη πιστωτικής ζημίας περιόδου)	0	262	(75)	187
Υπόλοιπο 31.12.2018	**0**	**6.176**	**(75)**	**6.101**

	ΕΤΑΙΡΕΙΑ			
	Στάδιο 1	**Στάδιο 2**	**Στάδιο 3**	**Σύνολο**
Υπόλοιπο 31.12.2017	**0**	**0**	**0**	**0**
Αναπροσαρμογή από την υιοθέτηση του ΔΠΧΑ 9	**0**	**(163)**	**0**	**(163)**
Υπόλοιπο 1.1.2018	**0**	**(163)**	**0**	**(163)**
(Πρόβλεψη πιστωτικής ζημίας περιόδου)	0	357	(75)	282
Υπόλοιπο 31.12.2018	**0**	**194**	**(75)**	**119**

Οι υποχρεώσεις από συμβάσεις με πελάτες αναλύονται ως εξής:

	ΟΜΙΛΟΣ		ΕΤΑΙΡΕΙΑ	
	31.12.2018	**31.12.2017**	**31.12.2018**	**31.12.2017**
Προκαταβολές πελατών	225.993	130.871	170.798	118.921
Μη εκπληρωθείσες υποχρεώσεις από κατασκευαστικές συμβάσεις	88.285	170.178	67.576	142.290
	314.278	**301.049**	**238.373**	**261.211**

Οι μεταβολές στις Απαιτήσεις και τις υποχρεώσεις από Συμβάσεις με πελάτες μέσα στην τρέχουσα χρήση οφείλονται στους παρακάτω λόγους:

Απαιτήσεις από συμβάσεις με πελάτες	**ΟΜΙΛΟΣ**
Υπόλοιπο 31.12.2017	149.213
Έσοδα χρήσεως Εισπρακτέα	836
Υπόλοιπο 1.1.2018	**150.049**
Επίδρασης λόγω εκτέλεσης υπαρχουσών συμβάσεων	30.257
Επίδραση νέων συμβάσεων	10.528
Σσυναλλαγματικές διαφορές μετατροπής	926
Υπόλοιπο 31.12.2018	**191.760**

Υποχρεώσεις από συμβάσεις με πελάτες	**ΟΜΙΛΟΣ**
Βραχυπρόθεσμο μέρος	**170.178**
Μακροπρόθεσμο μέρος	**6.505**
Υπόλοιπο 1.1.2018	**176.683**
Επίδρασης λόγω εκτέλεσης υπαρχουσών συμβάσεων	(89.946)
Επίδραση νέων συμβάσεων	450
Σσυναλλαγματικές διαφορές μετατροπής	1.098
Υπόλοιπο 31.12.2018	**88.285**

17. ΠΡΟΚΑΤΑΒΟΛΕΣ ΚΑΙ ΛΟΙΠΕΣ ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ

Οι «Προκαταβολές και λοιπές απαιτήσεις» την 31η Δεκεμβρίου 2018 στις συνημμένες οικονομικές καταστάσεις αναλύονται ως εξής:

	ΟΜΙΛΟΣ		**ΕΤΑΙΡΕΙΑ**	
Προκαταβολές και λοιπές βραχυπρ. μη χρηματ/κές απαιτήσεις	**31.12.2018**	**31.12.2017**	**31.12.2018**	**31.12.2017**
Προκαταβολές σε Προμηθευτές	63.636	127.887	56.213	120.668
ΦΠΑ προς επιστροφή-συμψηφισμό	8.380	535	6.267	0
Προκαταβολές σε ασφαλιστικά ταμεία (ΙΚΑ τεχνικών έργων)	3.491	5.089	3.490	5.086
Λογ/μοί Διαχειρίσεως Προκ/λών και Πιστώσεων	1.920	2.233	1.774	1.789
Λοιπά έξοδα επομένων χρήσεων	3.668	4.109	2.880	3.559
Προπληρωθέντα έξοδα	3.635	4.238	3.219	4.007
Λοιποί μεταβατικοί λογ/σμοι ενεργητικού	323	0	323	0
Σύνολο	**85.053**	**144.091**	**74.166**	**135.109**

	ΟΜΙΛΟΣ		ΕΤΑΙΡΕΙΑ	
Λοιπές βραχυπρόθεσμες χρηματ/κές απαιτήσεις	**31.12.2018**	**31.12.2017**	**31.12.2018**	**31.12.2017**
Απαιτήσεις κατά μελών κοινοπραξιών, συγγενών και λοιπών συνδεμένων επιχειρήσεων	3.152	7.529	16.171	32.054
Βραχυπρόθεσμο μέρος χορηγηθέντων μακροπρόθεσμων δανείων	250	247	250	247
Χρηματ/κές απαιτήσεις από διαφόρους λοιπούς χρεώστες	11.898	9.605	10.364	10.174
Απαιτήσεις από ασφαλιστικές αποζημιώσεις	0	155	0	155
Έσοδα χρήσεως εισπρακτέα	0	836	0	376
Δεσμευμένοι λογαριασμοί τραπεζικών καταθέσεων	1.371	1.318	41	49
Επισφαλείς - Επίδικες λοιπές απαιτήσεις	1.111	1.111	1.111	1.111
Μείον: Απομειώσεις Λοιπών βραχυπρόθεσμων χρηματοοικονομικών απαιτήσεων	(10.548)	(10.757)	(10.355)	(10.575)
Σύνολο	**7.234**	**10.044**	**17.582**	**33.591**
Σύνολο Προκαταβολών και λοιπών απαιτήσεων	**92.287**	**154.135**	**91.748**	**168.699**

Η κίνηση των προβλέψεων απομείωσης των εν λόγω κυκλοφορούντων στοιχείων του ενεργητικού του Ομίλου και της Εταιρείας, μετά και την εφαρμογή των απαιτήσεων του ΔΠΧΑ 9 έχει ως εξής:

	ΟΜΙΛΟΣ			
	Στάδιο 1	**Στάδιο 2**	**Στάδιο 3**	**Σύνολο**
Υπόλοιπο 31.12.2017	**0**	**0**	**10.757**	**10.757**
Αναπροσαρμογή από την υιοθέτηση του ΔΠΧΑ 9	**0**	**0**	**3.099**	**3.099**
Υπόλοιπο 1.1.2018	**0**	**0**	**13.856**	**13.856**
Πρόβλεψη πιστωτικής ζημίας περιόδου	0	341	2.000	2.341
Ανακτήσεις πρόβλεψης πιστωτικής ζημίας περιόδου	0	0	(4.854)	(4.854)
Μεταφορές μεταξύ σταδίων	0	0	0	0
Διαγραφές περιόδου	0	0	(800)	(800)
Λοιπές μεταφορές	0	0	0	0
Συναλλαγμ. διαφορές μετατροπής	0	0	4	4
Υπόλοιπο 31.12.2018	**0**	**341**	**10.206**	**10.547**

	ΕΤΑΙΡΕΙΑ			
	Στάδιο 1	**Στάδιο 2**	**Στάδιο 3**	**Σύνολο**
Υπόλοιπο 31.12.2017	**0**	**0**	**10.575**	**10.575**
Αναπροσαρμογή από την υιοθέτηση του ΔΠΧΑ 9	**0**	**0**	**3.099**	**3.099**
Υπόλοιπο 1.1.2018	**0**	**0**	**13.674**	**13.674**
Πρόβλεψη πιστωτικής ζημίας περιόδου	0	336	2.000	2.336
Ανακτήσεις πρόβλεψης πιστωτικής ζημίας περιόδου	0	0	(4.854)	(4.854)
Μεταφορές μεταξύ σταδίων	0	0	0	0
Διαγραφές περιόδου	0	0	(800)	(800)
Λοιπές μεταφορές	0	0	0	0
Υπόλοιπο 31.12.2018	**0**	**336**	**10.020**	**10.356**

18. ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΣΕ ΣΥΜΜΕΤΟΧΙΚΟΥΣ ΤΙΤΛΟΥΣ

Η κίνηση των επενδύσεων σε συμμετοχικούς τίτλους για την χρήση 2018, αναλύεται ως κάτωθι:

	ΟΜΙΛΟΣ		ΕΤΑΙΡΕΙΑ	
	2018	**2017**	**2018**	**2017**
Υπόλοιπο 1.1	**14.925**	**13.506**	**7.828**	**6.409**
Προσθήκες/(Μειώσεις)	(3.096)	130	(976)	130
Προσαρμογή στην εύλογη αξία μέσων Λοιπών Συνολικών Αποτελεσμάτων	(704)	1.288	(704)	1.288
Υπόλοιπο 31.12	**11.125**	**14.924**	**6.148**	**7.827**

Οι συμμετοχές σε συνδεδεμένες εταιρείες της Εταιρείας και του Ομίλου κατά την 31.12.2018 αφορούν τις μη εισηγμένες εταιρείες ΗΛΙΟΧΩΡΑ κατά ποσοστό συμμετοχής της Εταιρείας και του Ομίλου 29,45%, BIOMEK κατά ποσοστό συμμετοχής της Εταιρείας και του Ομίλου 29,07%, ICON BOROVETS κατά ποσοστό συμμετοχής 0% (15,63% και 49,59% κατά την προηγούμενη χρήση για την εταιρεία και τον όμιλο) και ICON EOOD κατά ποσοστό συμμετοχής του Ομίλου 16,47%, στις οποίες ο Όμιλος δεν ασκεί ουσιώδη λειτουργικό ή χρηματοοικονομικό έλεγχο ή επιρροή. Ο αποκλειστικός λειτουργικός και χρηματοοικονομικός έλεγχος ασκείται από τον Όμιλο της μητρικής ΤΕΡΝΑ.
Προσθήκες/Μειώσεις

Κατά την τρέχουσα χρήση ο Όμιλος μέσω της μητρικής εταιρείας ΤΕΡΝΑ ΑΕ και της θυγατρικής εταιρείας TERNA OVERSEAS LTD πούλησε το μερίδιο συμμετοχής του στην εταιρεία ICON BOROVEC στην συνδεδεμένη εταιρεία του Ομίλου ΓΕΚ ΤΕΡΝΑ, ICON EOOD. Το τίμημα της πώλησης για τη μητρική εταιρεία ΤΕΡΝΑ και την θυγατρική εταιρεία TERNA OVERSEAS ανήλθε σε 900 και 1.800 αντίστοιχα και το αποτέλεσμα από την ανωτέρω συναλλαγή ανήλθε σε ζημιά ποσού 75 και 321 αντίστοιχα, η οποία αναγνωρίστηκε στο κονδύλι «Κέρδη/(Ζημίες) από πώληση και αποτίμηση συμμετοχών και λοιπών συμμετοχικών τίτλων». Συνολικά τα αποτελέσμα του ομίλου επιβαρύνθηκαν με ζημιά ποσού 396 και της εταιρείας με ποσό 75 χιλ.

Η Εταιρεία και ο Όμιλος κατά την τρέχουσα χρήση απέκτησαν μετοχές της μητρικής εταιρείας ΓΕΚ ΤΕΡΝΑ συνολικής αξίας κτήσης 0 (430 το 2017), επιπρόσθετα πραγματοποίηθηκε επιστροφή κεφαλάιου κατά 0 από την εταιρεία ΗΛΙΟΧΩΡΑ (300 το 2017).

- Προσαρμογή στην εύλογη αξία μέσων Λοιπών Συνολικών Αποτελεσμάτων

Ο Όμιλος και η Εταιρεία την 31.12.2018, από την αποτίμηση της συμμετοχής στην εταιρεία ΗΛΙΟΧΩΡΑ σε εύλογη αξία, αναγνώρισαν απομείωση ποσού 958 (0 κατά την προηγούμενη χρήση). Η απομείωση αυτή καταχωρήθηκε στα Λοιπά συνολικά αποτελέσματα της Εταιρείας και του Ομίλου.
Ο Όμιλος και η Εταιρεία κατέχουν την 31.12.2018 και 31.12.17 μετοχές της μητρικής εταιρείας ΓΕΚ ΤΕΡΝΑ συνολικής αξίας κτήσης 1.566, οι οποίες αποτιμήθηκαν σε 3.303 (3.049 την προηγούμενη χρήση). Από την αποτίμηση αυτή προέκυψε κέρδος ποσού 255 (κέρδος 1.288 την προηγούμενη χρήση) το οποίο καταχωρήθηκε στα Λοιπά συνολικά αποτελέσματα.

19. ΧΡΗΜΑΤΙΚΑ ΔΙΑΘΕΣΙΜΑ

Ο λογ/σμός «Χρηματικά διαθέσιμα» στις συνημμένες οικονομικές καταστάσεις, αναλύεται ως εξής:

	ΟΜΙΛΟΣ		**ΕΤΑΙΡΕΙΑ**	
	31.12.2018	**31.12.2017**	**31.12.2018**	**31.12.2017**
Ταμείο	111	135	89	75
Καταθέσεις όψεως	223.257	287.596	146.933	256.484
Καταθέσεις προθεσμίας	4.123	7.673	3.519	7.474
Σύνολο	**227.491**	**295.404**	**150.541**	**264.033**

Οι καταθέσεις προθεσμίας έχουν συνήθη διάρκεια 1-3 μηνών και φέρουν επιτόκια που κατά τη διάρκεια της χρήσης κυμάνθηκαν μεταξύ 0,5-1 % (0,5-1,2% κατά τη προηγούμενη χρήση αντίστοιχα).

20. ΜΑΚΡΟΠΡΟΘΕΣΜΑ ΔΑΝΕΙΑ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΕΣ ΜΙΣΘΩΣΕΙΣ

Τα μακροπρόθεσμα δάνεια και οι υποχρεώσεις από χρηματοδοτικές μισθώσεις την 31η Δεκεμβρίου 2018, στις συνημμένες οικονομικές καταστάσεις, αναλύονται ως εξής:

	ΟΜΙΛΟΣ		**ΕΤΑΙΡΕΙΑ**	
	31.12.2018	**31.12.2017**	**31.12.2018**	**31.12.2017**
Υποχρεώσεις χρηματοδοτικών μισθώσεων	11.882	16.725	11.457	16.055
Μείον: Βραχυπρόθεσμο μέρος	(5.335)	(5.051)	(4.980)	(4.792)
Δάνεια από χρηματοδοτικές μισθώσεις	**6.547**	**11.674**	**6.478**	**11.263**
Μακροπρόθεσμα δάνεια	190.746	129.086	178.900	127.669
Μείον: Βραχυπρόθεσμο μέρος	(19.301)	(107.896)	(18.748)	(107.669)
Μακροπρόθεσμο μέρος δανείων	**171.445**	**21.190**	**160.152**	**20.000**

Η περίοδος αποπληρωμής των μακροπρόθεσμων δανείων αναλύεται στον πίνακα που ακολουθεί:

	ΟΜΙΛΟΣ		ΕΤΑΙΡΕΙΑ	
	31.12.2018	**31.12.2017**	**31.12.2018**	**31.12.2017**
έως 1 έτος	19.301	107.896	18.748	107.669
2-5 έτη	70.990	13.190	59.697	12.000
άνω των 5 ετών	100.455	8.000	100.455	8.000
	190.746	**129.086**	**178.900**	**127.669**

Η περίοδος αποπληρωμής των υποχρεώσεων από χρηματοδοτικές μισθώσεις αναλύεται στον πίνακα που ακολουθεί:

	ΟΜΙΛΟΣ		ΕΤΑΙΡΕΙΑ	
	31.12.2018	**31.12.2017**	**31.12.2018**	**31.12.2017**
έως 1 έτος	5.335	5.051	4.980	4.792
2-5 έτη	6.547	11.674	6.478	11.263
άνω των 5 ετών	0	0	0	0
	11.882	**16.725**	**11.458**	**16.055**

Α. Μακροπρόθεσμος δανεισμός

Ο μακροπρόθεσμος δανεισμός είναι κατά 100% σε Ευρώ (99,5% κατά το τέλος της προηγούμενης χρήσης) και αντιπροσωπεύει το 71,38 % περίπου του συνολικού δανεισμού του Ομίλου (62,41% κατά το τέλος της προηγούμενης χρήσης). Εξαιρουμένου του βραχυπρόθεσμου μέρους το αντίστοιχο ποσοστό είναι 63% (14% στην προηγούμενη χρήση). Ο μακροπρόθεσμος δανεισμός καλύπτει τις ανάγκες χρηματοδότησης των επενδύσεων του Ομίλου.

Το σύνολο σχεδόν του μακροπρόθεσμου δανεισμού του Ομίλου, 100%, είναι κυμαινόμενου επιτοκίου (99,3%, κατά το τέλος της προηγούμενης χρήσης).

Το μέσο πραγματικό επιτόκιο του μακροπρόθεσμου δανεισμού κατά την παρουσιαζόμενη χρήση, ανήλθε σε 3,8% (5,1% κατά τη προηγούμενη χρήση).

Σημειώνεται ότι κατά την 31.12.2018, υπήρχαν στον Όμιλο δάνεια ποσού 10.000 τα οποία είχαν ταξινομηθεί στις βραχυπρόθεσμες δανειακές υποχρεώσεις και συγκεκριμένα στο κονδύλι «Μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις πληρωτέες την επόμενη χρήση», βάσει των απαιτήσεων του ΔΛΠ 1, καθώς οι εταιρείες είτε βρίσκονταν σε μη συμμόρφωση με τους χρηματοοικονομικούς δείκτες που ορίζονταν στις σχετικές δανειακές συμβάσεις είτε τα δάνεια συμβατικά έπρεπε να αποπληρωθούν εντός των επόμενων δώδεκα μηνών από την ημερομηνία αναφοράς. Αντίστοιχα, κατά την 31.12.2017 υπήρχαν δάνεια ποσού 101,74 εκατ. τα οποία επειδή είτε δεν τηρούσαν τους χρηματοοικονομικούς δείκτες είτε είχε παρέλθει η ημερομηνία συμβατικής αποπληρωμής τους αναταξινομήθηκαν στις Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις και συγκεκριμένα στο κονδύλι «Μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις πληρωτέες την επόμενη χρήση».

Η μητρική ΓΕΚ ΤΕΡΝΑ Α.Ε. υπέγραψε, την 01.12.2017 Πρόγραμμα Κοινού εμπραγμάτως εξασφαλισμένου Ομολογιακού Δανείου, ύψους 193,95 εκατ. ευρώ, με Ελληνικά Πιστωτικά Ιδρύματα με σκοπό την αναχρηματοδότηση υφισταμένου δανεισμού εταιρειών του Ομίλου, μεταξύ αυτών περιλαμβάνονται 81,74εκ της Εταιρείας, τα οποία και αποπληρώθηκαν στο σύνολό τους εντός της χρήσης.

Παρακάτω περιγράφονται οι σημαντικές μεταβολές των δανείων του Ομίλου για την χρήση που έληξε την 31/12.2018.

Ομολογιακό Δάνειο της ΤΕΡΝΑ ύψους € 127,3 εκ. για την αναχρηματοδότηση υφιστάμενων δανειακών υποχρεώσεων της και για χρηματοδότηση της εξαγοράς συμμετοχών της εταιρείας FERROVIAL

Την 07.12.2018 ο Όμιλος ΤΕΡΝΑ υπέγραψε Πρόγραμμα Κοινού εμπραγμάτως εξασφαλισμένου Ομολογιακού Δανείου, ύψους € 127,3 εκατ., με Ελληνικά Πιστωτικά Ιδρύματα με σκοπό: την αναχρηματοδότηση υφισταμένου τραπεζικού δανεισμού ύψους 42 εκατ. € και β) τη χρηματοδότηση (μέσω της μητρικής εταιρείας ΓΕΚ ΤΕΡΝΑ) της εξαγοράς των συμμετοχών της εταιρείας FERROVIAL στις Εταιρείες Παραχώρησης «ΝΕΑ ΟΔΟΣ ΑΕ» και «ΟΔΟΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΑΕ» και στην Κοινοπραξία με την επωνυμία «ΚΟΙΝΟΠΡΑΞΙΑ FERROVIAL Α.Ε. – ΓΕΚ ΤΕΡΝΑ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΣΥΜΜΕΤΟΧΩΝ, ΑΚΙΝΗΤΩΝ ΚΑΤΑΣΚΕΥΩΝ».

Οι βασικοί όροι του Προγράμματος προβλέπουν τα εξής: (α) τη διάρκεια του δανείου σε οκταετία (8 έτη) με αποπληρωμή λήξη τον Ιούλιο του 2026, (β) την εξάμηνη περίοδο εκτοκισμού με επιτόκιο που διαμορφώνεται σε 6M Euribor με ετήσια προσαύξηση 3,75% ανάλογα με τους χρόνους τοκοφορίας, (γ) την αποπληρωμή δόσης (ballon) 50,2% με την τελευταία δόση και (δ) την τήρηση χρηματοοικονομικών δεικτών, από την εγγυητή ΓΕΚ ΤΕΡΝΑ, ανάλογους με τους συμφωνηθέντες με Κοινό Ομολογιακό Δάνειο (ΚΟΔ) ποσού € 120 εκ, που εξέδωσε τον Απρίλιο 2018, ο εγγυητής ΓΕΚ ΤΕΡΝΑ .

Την 10.12.2018 πραγματοποιήθηκε η κάλυψη στο σύνολο, του ως άνω αναφερθέντος από 07.12.2018 υπογεγραμμένου Κοινού εμπραγμάτως εξασφαλισμένου Ομολογιακού Δανείου, ύψους € 127,3 εκ. (δύο σειρές Ομολογιών Α & Β), από Ελληνικά Πιστωτικά Ιδρύματα και υλοποιήθηκε ο σκοπός για τον οποίο έγινε η αναχρηματοδότηση του υφισταμένου δανεισμού.

Β. Συμβάσεις χρηματοδοτικής μίσθωσης

Οι χρηματοδοτικές μισθώσεις έχουν συναφθεί σε ευρώ και αφορούν μηχανολογικό και εργοταξιακό εξοπλισμό που χρησιμοποιούνται για τις ανάγκες εκτέλεσης των κατασκευαστικών έργων κατά 96% (96% κατά την προηγούμενη χρήση). Το υπόλοιπο αφορά εξοπλισμό των μεταλλευτικών δραστηριοτήτων.

Οι χρηματοδοτικές μισθώσεις αντιπροσωπεύουν το 4,2% (7,2% στην προηγούμενη χρήση) του συνολικού δανεισμού του Ομίλου. Το 100% (100% στην προηγούμενη χρήση) των υποχρεώσεων από χρηματοδοτικές μισθώσεις του Ομίλου είναι κυμαινόμενου επιτοκίου.

Το μέσο πραγματικό επιτόκιο του Ομίλου και της Εταιρείας είναι 5% (5% στην προηγούμενη χρήση).

Κατά την παρουσιαζόμενη χρήση ο Όμιλος δεν συνήψε νέες συμβάσεις.

Ο κάτωθι πίνακας περιγράφει την κίνηση των μακροπρόθεσμων δανείων και χρηματοδοτικών μισθώσεων στη χρήση:

	ΟΜΙΛΟΣ		
	2018		
	Μακροπρόθεσμος Δανεισμός	**Υποχρεώσεις Από Leasing**	**Σύνολο Υποχρεώσεων Από Χρηματοδοτικές Δραστηριότητες**
Υπόλοιπα 1/1	**129.086**	**16.725**	**145.811**
Εκταμιεύσεις/(πληρωμές) κεφαλαίου	50.352	(4.853)	**45.498**
Πληρωμές τόκων	(2.641)	(707)	**(3.348)**
Συναλλαγματικές διαφορές	21	0	**21**
Τόκοι δανείου σε χρηματοοικονομικά αποτελέσματα	3.689	709	**4.398**
Μεταφορές	10.240	7	**10.247**
Υπόλοιπα 31/12	**190.747**	**11.881**	**202.627**

	ΟΜΙΛΟΣ		
	2017		
	Μακροπρόθεσμος Δανεισμός	**Υποχρεώσεις Από Leasing**	**Σύνολο Υποχρεώσεων Από Χρηματοδοτικές Δραστηριότητες**
Υπόλοιπα 1/1	**123.449**	**21.182**	**144.631**
Εκταμιεύσεις/(πληρωμές) κεφαλαίου	5.427	(4.457)	970
Πληρωμές τόκων	(6.201)	(938)	(7.139)
Δάνεια από προσθήκη Θυγατρικών	0	0	0
Συναλλαγματικές διαφορές	(35)	0	(35)
Τόκοι δανείου σε χρηματοοικονομικά αποτελέσματα	6.447	938	7.385
Υπόλοιπα 31/12	**129.087**	**16.725**	**145.812**

21. ΜΕΤΟΧΙΚΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΚΑΙ ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΑ

Το μετοχικό κεφάλαιο της Εταιρείας ανέρχεται σε πενήντα δύο εκατομμύρια διακόσιες δέκα χιλιάδες (52.210.000) Ευρώ διαιρούμενο σε πεντακόσιες είκοσι δύο χιλιάδες εκατό (522.100) κοινές ονομαστικές μετοχές ονομαστικής αξίας εκατό (100) Ευρώ εκάστης.
Κατά το τέλος της παρουσιαζόμενης περιόδου ο Όμιλος δεν κατείχε, είτε άμεσα μέσω της μητρικής είτε έμμεσα μέσω θυγατρικών, ίδιες μετοχές.
Ο σταθμισμένος μέσος αριθμός των σε κυκλοφορία μετοχών κατά την παρουσιαζόμενη περίοδο, για το σκοπό των κερδών κατά μετοχή, διαμορφώθηκε σε 522.100 τεμάχια (522.100 κατά την συγκριτική περίοδο).
Τα κέρδη/ζημιές ανά μετοχή του Ομίλου κατά την παρουσιαζόμενη περίοδο ανέρχονται σε ευρώ -16,3934 (ευρώ 55,2557 κατά την συγκριτική περίοδο) και υπολογίστηκαν βάσει των κερδών/ζημιών από συνεχιζόμενες δραστηριότητες που αναλογούν στους ιδιοκτήτες της μητρικής που ανήλθαν σε -8.559 (28.849 κατά την συγκριτική περίοδο).
Το Διοικητικό Συμβούλιο της Εταιρείας προτείνει τη μη διανομή μερίσματος για τη χρήση 2018.

Ο λογαριασμός «Αποθεματικά» μετά από φόρο την 31.12.2018 αναλύεται ως κατωτέρω:

	ΟΜΙΛΟΣ		**ΕΤΑΙΡΕΙΑ**	
	31.12.2018	**31.12.2017**	**31.12.2018**	**31.12.2017**
Αποθεματικό εύλογης αξίας διαθέσιμων προς πώληση περιουσιακών στοιχείων	584	1.053	584	1.053
Αφορολόγητα αποθεματικά	38.061	37.936	37.680	37.680
Τακτικό αποθεματικό	14.591	14.590	13.350	13.350
Αποθεματικό συναλλαγματικών διαφορών	692	1.824	647	1.452
Λοιπά αποθεματικά	(14)	147	20	164
Σύνολο	**53.914**	**55.550**	**52.281**	**53.699**

Τα αφορολόγητα αποθεματικά σε περίπτωση διαθέσεως ή κεφαλαιοποιήσεως θα φορολογηθούν με τον τρέχοντα φορολογικό συντελεστή.

22. ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΑΠΟΖΗΜΙΩΣΗ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ

Σύμφωνα με το ελληνικό εργατικό δίκαιο κάθε εργαζόμενος δικαιούται εφάπαξ αποζημίωση σε περίπτωση απολύσεως ή συνταξιοδοτήσεως. Το ποσό της αποζημιώσεως εξαρτάται από το χρόνο προϋπηρεσίας και τις αποδοχές του εργαζόμενου την ημέρα της απολύσεως ή συνταξιοδοτήσεώς του. Οι υπάλληλοι που παραιτούνται ή απολύονται αιτιολογημένα δεν δικαιούνται αποζημίωση. Η πληρωτέα αποζημίωση σε περίπτωση συνταξιοδότησης στην Ελλάδα ισούται με το 40% της αποζημίωσης που υπολογίζεται σε περίπτωση αναίτιας απόλυσης. Σύμφωνα με τις πρακτικές των χωρών που δραστηριοποιούνται οι θυγατρικές του ομίλου τα προγράμματα αποζημίωσης προσωπικού συνήθως δεν χρηματοδοτούνται.

Οι εκτιμήσεις για τις υποχρεώσεις αποζημίωσης προσωπικού προσδιορίσθηκαν μέσω αναλογιστικής μελέτης.

Οι πίνακες που ακολουθούν εμφανίζουν την σύνθεση της δαπάνης για τη σχετική πρόβλεψη που καταχωρήθηκε στην Κατάσταση Συνολικών Αποτελεσμάτων καθώς και την κίνηση των σχετικών λογαριασμών προβλέψεων για αποζημίωση προσωπικού που παρουσιάζονται στην Κατάσταση Οικονομικής Θέσης.
Η δαπάνη για αποζημίωση προσωπικού που αναγνωρίστηκε στα Καθαρά Κέρδη καταχωρήθηκε από τον Όμιλο στο Κόστος πωλήσεων κατά 1.379, στα Έξοδα διοίκησης και διάθεσης κατά 175 και στα Καθαρά χρηματοοικονομικά έσοδα/(έξοδα) κατά 34 (2.051, 49, 38 το 2018, αντίστοιχα) και από την Εταιρεία στο Κόστος πωλήσεων κατά 1.059, στα Έξοδα διοίκησης και διάθεσης κατά 147 και στα Καθαρά χρηματοοικονομικά έσοδα/(έξοδα) κατά 33 (1.727, 1, 37 το 2018, αντίστοιχα).

Η δαπάνη για αποζημίωση προσωπικού αναλύεται ως εξής:

	ΟΜΙΛΟΣ		ΕΤΑΙΡΕΙΑ	
	31.12.2018	**31.12.2017**	**31.12.2018**	**31.12.2017**
Τρέχον κόστος υπηρεσίας	1.023	1.003	523	627
Χρηματοοικονομικό κόστος	34	38	33	37
Επίδραση περικοπών ή διακανονισμών	678	1.100	684	1.103
Αναγνώριση αναλογιστικών (κερδών)/ζημιών	239	(235)	205	(238)
	1.974	**1.906**	**1.445**	**1.529**

Η κίνηση της σχετικής πρόβλεψης στην Κατάσταση Οικονομικής Θέσης έχει ως εξής:

	ΟΜΙΛΟΣ		ΕΤΑΙΡΕΙΑ	
	2018	**2017**	**2018**	**2017**
Υπόλοιπο 1.1	**6.350**	**7.802**	**3.724**	**4.793**
Πρόβλεψη αναγνωρισμένη στα Καθαρά Κέρδη	1.588	2.138	1.239	1.766
Πρόβλεψη αναγνωρισμένη στα Λοιπά Συνολικά Αποτελέσματα	239	(235)	205	(238)
Πρόβλεψη αναγνωρισμένη στα αποθέματα	0	2	0	0
Συναλλαγματικές διαφορές μετατροπής	334	(608)	71	(251)
Καταβολές αποζημιώσεων	(1.884)	(2.716)	(1.236)	(1.976)
Μεταφορές	(6)	(33)	(3)	(370)
Υπόλοιπο 31.12	**6.621**	**6.350**	**4.000**	**3.724**

Οι βασικές αναλογιστικές παραδοχές για τις χρήσεις 2018 και 2017 έχουν ως εξής :

	2018	**2017**
Επιτόκιο προεξοφλήσεως (βάσει αποδόσεων ομολόγων της Ε.Κ.Τ.)	1,5%	1,5%
Θνησιμότητα: Ελληνικός Πίνακας Θνησιμότητας	MT_EAE2012P	MT_EAE2012P
Μελλοντικές αυξήσεις μισθών	1,25%	1,25%
Κινητικότητα μισθωτών (οικειοθελής αποχώρηση)	1%	1%
Κινητικότητα ημερομισθίων (οικειοθελής αποχώρηση)	1%	1%
Κινητικότητα μισθωτών (απόλυση)	6%	6%
Κινητικότητα ημερομισθίων (απόλυση)	6%	6%

Στον κατωτέρω πίνακα παρουσιάζεται η ευαισθησία της υποχρέωσης για παροχές στο προσωπικό σε περιπτώσεις μεταβολής ορισμένων αναλογιστικών παραδοχών.

	Σενάριο 1	Σενάριο 2	Σενάριο 3	Σενάριο 4
Επιτόκιο προεξοφλήσεως	2,00%	1,00%	1,50%	1,50%
Μελλοντικές αυξήσεις μισθών	1,25%	1,25%	1,50%	1,00%
Επίδραση μεταβολής στα καθαρά κέρδη/(ζημίες)	(116)	(349)	(294)	(165)

23. ΛΟΙΠΕΣ ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ

Η κίνηση του λογ/σμού «Λοιπές προβλέψεις» στην Κατάσταση οικονομικής θέσης έχει ως εξής:

	ΟΜΙΛΟΣ			**ΕΤΑΙΡΕΙΑ**		
	Προβλέψεις Αποκατάστασης φυσικού τοπίου	**Άλλες προβλέψεις**	**Σύνολο**	**Προβλέψεις Αποκατάστασης φυσικού τοπίου**	**Άλλες προβλέψεις**	**Σύνολο**
Υπόλοιπο 1.1.2018	**114**	**9.876**	**9.990**	**114**	**8.676**	**8.790**
Πρόβλεψη αναγνωρισμένη στα Αποτελέσματα	0	12.284	**12.284**	0	12.252	**12.252**
Χρησιμοποιηθείσες προβλέψεις	0	(2.567)	**(2.567)**	0	(2.035)	**(2.035)**
Μεταφορά από / (σε) άλλο λογ/σμό	0	4.639	**4.639**	0	4.147	**4.147**
Διαγραφές περιόδου	0	(1.762)	**(1.762)**	0	(1.762)	**(1.762)**
Αχρησιμοποίητες προβλέψεις αναγνωρισμένες στα αποτελέσματα	0	(473)	**(473)**	0	(473)	**(473)**
Συναλλαγματικές διαφορές	0	99	**99**	0	90	**90**
Υπόλοιπο 31.12.2018	**114**	**22.096**	**22.209**	**114**	**20.895**	**21.009**

	ΟΜΙΛΟΣ			**ΕΤΑΙΡΕΙΑ**		
	Προβλέψεις Αποκατάστασης φυσικού τοπίου	**Άλλες προβλέψεις**	**Σύνολο**	**Προβλέψεις Αποκατάστασης φυσικού τοπίου**	**Άλλες προβλέψεις**	**Σύνολο**
Υπόλοιπο 1.1.2017	**114**	**27.570**	**27.684**	**114**	**26.370**	**26.484**
Προσθήκες αναγνωρισμένες στα αποτελέσματα	0	1.124	**1.124**	0	1.124	**1.124**
Χρησιμοποιηθείσες προβλέψεις	0	(1.432)	**(1.432)**	0	(1.432)	**(1.432)**
Τόκοι προβλέψεων αναγνωρισμένοι στα Καθαρά κέρδη	0	0	**0**	0	0	**0**
Μεταφορά από / (σε) άλλο λογ/σμό	0	(17.133)	**(17.133)**	0	(17.133)	**(17.133)**
Αχρησιμοποίητες προβλέψεις αναγνωρισμένες στα αποτελέσματα	0	(35)	**(35)**	0	(35)	**(35)**
Συναλλαγματικές διαφορές	0	(218)	**(218)**	0	(218)	**(218)**
Υπόλοιπο 31.12.2017	**114**	**9.876**	**9.990**	**114**	**8.676**	**8.790**

Ο Όμιλος υποχρεούται να αποκαθιστά το φυσικό τοπίο όπου εγκαθιστά μονάδες εκμετάλλευσης λατομείων, με το πέρας της εκμετάλλευσης, η οποία διαρκεί 20-30 έτη, σύμφωνα με τις ληφθείσες άδειες από το κράτος.

Η ανωτέρω πρόβλεψη απεικονίζει τις απαιτούμενες δαπάνες για αποξήλωση του εξοπλισμού και διαμόρφωση του χώρου όπου αυτά είναι εγκατεστημένα, με τη χρήση της σημερινής τεχνολογίας και υλικών.

Το κονδύλι «Άλλες προβλέψεις» στον ανωτέρω πίνακα αναλύεται ως εξής:

	ΟΜΙΛΟΣ		ΕΤΑΙΡΕΙΑ	
	31.12.2018	**31.12.2017**	**31.12.2018**	**31.12.2017**
Προβλέψεις φόρου για ανέλεγκτες φορολογικά χρήσεις	2.250	2.250	2.050	2.050
Προβλέψεις για δικαστικές υποθέσεις	4.831	3.154	3.831	2.154
Προβλέψεις για δοθείσες εγγυήσεις	0	1.762	0	1.762
Προβλέψεις για ζημιογόνες συμβάσεις κατασκευαστικών έργων	12.393	0	12.393	0
Λοιπές προβλέψεις	2.621	2.710	2.621	2.710
	22.095	**9.876**	**20.895**	**8.876**

24. ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ

Η κίνηση επιχορηγήσεων του Ομίλου στην Κατάσταση Οικονομικής Θέσης για τις χρήσεις 2018 και 2017 έχει ως εξής:

	ΟΜΙΛΟΣ	
	31.12.2018	**31.12.2017**
Υπόλοιπο 1.1	**14.451**	**14.584**
Εισπραχθείσες επιχορηγήσεις	0	0
Εγκριθείσες μη εισπραχθείσες επιχορηγήσεις	0	0
Αποσβέσεις επιχορηγήσεων παγίων αναγνωρισμένες στα Καθαρά Αποτελέσματα	(125)	(104)
Αποσβέσεις επιχορηγήσεων παγίων αναγνωρισμένες στα αποθέματα	(8)	(29)
Υπόλοιπο 31.12	**14.318**	**14.451**

Οι επιχορηγήσεις αφορούν το επενδυτικό πρόγραμμα της θυγατρικής ΤΕΡΝΑ Λευκόλιθοι. Οι επιχορηγήσεις αποσβένονται με βάση το ρυθμό απόσβεσης ή την χρήση των επιχορηγούμενων παγίων.Το ποσό των εγκεκριμένων αλλά μη εισπραγμένων επιχορηγήσεων για τον Όμιλο συμπεριλαμβάνεται στις «Λοιπές μακροπρόθεσμες απαιτήσεις». Οι επιχορηγήσεις αυτές αναγνωρίσθηκαν με βάση την βεβαιότητα που έχει η Διοίκηση του Ομίλου ότι όλες οι προϋποθέσεις για την είσπραξη αυτών πληρούνται κανονικά και ότι τα ποσά αυτά θα εισπραχθούν με την τελική έγκριση ολοκλήρωσης των σχετικών επενδύσεων.

25. ΠΡΟΜΗΘΕΥΤΕΣ

Ο λογαριασμός «Προμηθευτές» στις συνημμένες οικονομικές καταστάσεις αναλύεται ως εξής:

	ΟΜΙΛΟΣ		ΕΤΑΙΡΕΙΑ	
	31.12.2018	**31.12.2017**	**31.12.2018**	**31.12.2017**
Προμηθευτές	247.307	197.189	221.985	178.312
Επιταγές και γραμμάτια πληρωτέα	2.979	3.433	2.132	3.146
Σύνολο	**250.286**	**200.622**	**224.117**	**181.458**

26. ΔΕΔΟΥΛΕΥΜΕΝΕΣ ΚΑΙ ΛΟΙΠΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ

Οι Δουλευμένες και λοιπές υποχρεώσεις (μακροπρόθεσμες και βραχυπρόθεσμες) την 31η Δεκεμβρίου 2018 στις συνημμένες οικονομικές καταστάσεις αναλύονται ως εξής:

Λοιπές μακροπρόθεσμες χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις

	ΟΜΙΛΟΣ		ΕΤΑΙΡΕΙΑ	
	31.12.2018	**31.12.2017**	**31.12.2018**	**31.12.2017**
Εγγυήσεις και λοιπές κρατήσεις σε προμηθευτές	2.141	27.023	8.867	31.375
Λοιπές μακροπρόθεσμες χρηματ/κές υποχρεώσεις	0	0	0	0
	2.141	**27.023**	**8.867**	**31.375**

Λοιπές μακροπρόθεσμες μη χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις

	ΟΜΙΛΟΣ		ΕΤΑΙΡΕΙΑ	
	31.12.2018	**31.12.2017**	**31.12.2018**	**31.12.2017**
Ληφθείσες προκαταβολές από πελάτες κατασκευαστικών συμβάσεων	76.468	232.829	76.468	232.829
Υποχρεώσεις από κατασκευαστικές συμβάσεις	0	6.505	0	6.505
Λοιπές μακροπρόθεσμες μη χρηματ/κές υποχρεώσεις	156	10.145	156	10.145
	76.624	**249.479**	**76.624**	**249.479**
Σύνολο Λοιπών μακροπρόθεσμων υποχρεώσεων	**78.765**	**276.502**	**85.491**	**280.854**

Δεδουλευμένες και λοιπές βραχυπρόθεσμες χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις

	ΟΜΙΛΟΣ		ΕΤΑΙΡΕΙΑ	
	31.12.2018	**31.12.2017**	**31.12.2018**	**31.12.2017**
Μερίσματα πληρωτέα	7	7	7	7
Υποχρεώσεις προς μέλη κοινοπραξιών και λοιπές συνδεμένες επιχειρήσεις	1.986	2.508	2.062	5.986
Έξοδα δεδουλευμένα	12.046	10.118	5.104	3.554
Οφειλόμενες αμοιβές προσωπικού και μελών Δ.Σ.	2.115	2.626	1.294	1.282
Αγορές υπό τακτοποίηση	20.509	0	20.509	0
Πιστωτές Διάφοροι	6.112	5.927	4.406	5.830
	42.775	**21.186**	**33.382**	**16.659**

Λοιπές βραχυπρόθεσμες μη χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις

	ΟΜΙΛΟΣ		ΕΤΑΙΡΕΙΑ	
	31.12.2018	**31.12.2017**	**31.12.2018**	**31.12.2017**
Υποχρεώσεις από φόρους-τέλη	8.709	18.902	8.528	17.462
Ασφαλιστικοί οργανισμοί	2.600	2.948	2.307	2.771
Έσοδα επομένων χρήσεων και λοιποί μεταβατικοί λογαριασμοί	73	0	73	273
Εγκριθείσες και εισπραχθείσες επιχορηγήσεις προς επιστροφή	0	0	0	0
Προβλέψεις για ζημιογόνες συμβάσεις κατασκευαστικών έργων	1.987	0	1.924	0
	13.369	**21.850**	**12.832**	**20.506**
Σύνολο Δεδουλευμένων και λοιπών βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων	**56.145**	**43.037**	**46.215**	**37.165**

Οι επιχορηγήσεις αφορούν το επενδυτικό πρόγραμμα της θυγατρικής ΤΕΡΝΑ Λευκόλιθοι. Οι επιχορηγήσεις αποσβένονται με βάση το ρυθμό απόσβεσης ή την χρήση των επιχορηγούμενων παγίων.

Το ποσό των εγκεκριμένων αλλά μη εισπραγμένων επιχορηγήσεων για τον Όμιλο συμπεριλαμβάνεται στις «Λοιπές μακροπρόθεσμες απαιτήσεις». Οι επιχορηγήσεις αυτές αναγνωρίσθηκαν με βάση την βεβαιότητα που έχει η Διοίκηση του Ομίλου ότι όλες οι προϋποθέσεις για την είσπραξη αυτών πληρούνται κανονικά και ότι τα ποσά αυτά θα εισπραχθούν με την τελική έγκριση ολοκλήρωσης των σχετικών επενδύσεων.

27. ΒΡΑΧΥΠΡΟΘΕΣΜΑ ΔΑΝΕΙΑ

Τα βραχυπρόθεσμα δάνεια του Ομίλου αφορούν, κατά κύριο λόγο, σε τραπεζικές χορηγήσεις τακτής λήξης με διάρκεια από έναν έως δώδεκα μήνες και τα οποία ανανεώνονται ανάλογα με τις ανάγκες.

Τα αντληθέντα ποσά χρησιμοποιούνται, εν μέρει, για να καλύψουν την ανάγκη ρευστότητας του Ομίλου είτε κατά την περίοδο κατασκευής των τεχνικών έργων, είτε κατά την περίοδο ανάπτυξης των επενδύσεων στην εξόρυξη λευκόλιθου.

Τα δάνεια αυτά με την ολοκλήρωση των σχετικών έργων εξοφλούνται με την είσπραξη των εργολαβικών ανταλλαγμάτων, ή μετατρέπονται σε μακροπρόθεσμης διάρκειας, για όσα αφορούν σε επενδύσεις στην εξόρυξη λευκόλιθου.

Ο βραχυπρόθεσμος δανεισμός του Ομίλου είναι κυμαινόμενου επιτοκίου κατά 98,57% (99,95% το 2017), είναι συνομολογημένος στο τοπικό νόμισμα κάθε επιχείρησης του Ομίλου και, συνολικά κατά 93,45% σε ευρώ (92,14% το 2017), 4,19% σε QAR (5,87% κατά το τέλος της προηγούμενης χρήσης), 0% σε AED (0% κατά το τέλος της προηγούμενης χρήσης) και σε 2,36% BHD (1,97% το 2017). Επίσης, αντιπροσωπεύει το 28,62% (38% το 2017) περίπου του συνολικού δανεισμού του Ομίλου και καλύπτει τις ανάγκες για κεφάλαιο κίνησης κατά 63% (71% κατά το τέλος της προηγούμενης χρήσης) του κατασκευαστικού τομέα, ενώ το υπόλοιπο τις ανάγκες του μεταλλευτικού τομέα.

Το μέσο σταθμικό επιτόκιό τους ανήλθε κατά τη διάρκεια του έτους στο 4,91% (6,12% το 2017).

Ο κάτωθι πίνακας περιγράφει την κίνηση του βραχυπρόθεσμου δανεισμού στις χρήσεις 2018 και 2017:

	Βραχυπρόθεσμος Δανεισμός	
	2018	**2017**
Υπόλοιπα 1.1	**87.808**	**46.698**
Εκταμιεύσεις/(πληρωμές) κεφαλαίου	3.588	41.249
Πληρωμές τόκων	(5.265)	(2.968)
Κινήσεις συν/κων Διαφορών	251	(667)
Τόκοι δανείου σε χρηματοοικονομικά	5.113	3.495
Μεταφορές	(10.240)	0
Υπόλοιπα 31.12	**81.255**	**87.808**

28. ΦΟΡΟΣ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ

Σύμφωνα με την ελληνική φορολογική νομοθεσία, ο φορολογικός συντελεστής ανερχόταν σε 29% για τη χρήση 2018 και 2017. Με άρθρο 23 του Νόμου 4579/2018 οι συντελεστές του φόρου εισοδήματος μειώνονται σταδιακά σε είκοσι οκτώ τοις εκατό (28%) για τα εισοδήματα του φορολογικού έτους 2019, σε είκοσι επτά τοις εκατό (27%) για τα εισοδήματα του φορολογικού έτους 2020, σε είκοσι έξι τοις εκατό (26%) για τα εισοδήματα του φορολογικού έτους 2021 και σε είκοσι πέντε τοις εκατό (25%) για τα εισοδήματα του φορολογικού έτους 2022 και έπειτα. Ο πραγματικός τελικός φορολογικός συντελεστής διαφέρει από τον ονομαστικό. Στην διαμόρφωση του πραγματικού φορολογικού συντελεστή επιδρούν διάφοροι παράγοντες, σημαντικότεροι των οποίων είναι η μη φορολογική έκπτωση ορισμένων δαπανών, οι διαφορές συντελεστών απόσβεσης που προκύπτουν μεταξύ της ωφέλιμης ζωής του παγίου και των συντελεστών που ορίζονται από τον Κ.Ν.4172/2013 και η δυνατότητα των εταιρειών να σχηματίζουν αφορολόγητες εκπτώσεις και αφορολόγητα αποθεματικά.

(α) Έξοδο φόρου εισοδήματος

Ο φόρος εισοδήματος επί των αποτελεσμάτων περιόδου στη κατάσταση συνολικών εσόδων, αναλύεται ως ακολούθως:

	ΟΜΙΛΟΣ		ΕΤΑΙΡΕΙΑ	
	31.12.2018	**31.12.2017**	**31.12.2018**	**31.12.2017**
Έξοδο τρέχοντα φόρου				
Τρέχων φόρος	1.985	12.501	1.386	9.281
Προσαρμογές φόρου προηγούμενης χρήσης	40	(157)	48	(157)
Διαφορές φορολογικού ελέγχου	2.256	1.569	2.256	615
Σύνολο	**4.281**	**13.913**	**3.690**	**9.739**
Αναβαλλόμενος φόρος από προσωρινές διαφορές	14.842	17.597	14.509	22.369
Αναβαλλόμενος φόρος από αναγνώριση μεταφερ. φορολογ. ζημιών και πιστώσεων μη αναγνωρισμένων σε προηγ. χρήση	(6)	0	(6)	0
Σύνολο	**14.837**	**17.597**	**14.503**	**22.369**
Σύνολο έξοδο/(έσοδο)	**19.118**	**31.510**	**18.193**	**32.108**

Ακολουθεί συμφωνία του φόρου εισοδήματος και του λογιστικού κέρδους πολλαπλασιαζόμενου με το εφαρμοζόμενο φορολογικό συντελεστή.

	ΟΜΙΛΟΣ		ΕΤΑΙΡΕΙΑ	
	31.12.2018	**31.12.2017**	**31.12.2018**	**31.12.2017**
Κέρδη/(ζημίες) προ φόρου εισοδήματος	**7.773**	**58.714**	**16.895**	**84.652**
Ονομαστικός φορολογικός συντελεστής	29%	29%	29%	29%
Έξοδο/(Έσοδο) Φόρου εισοδήματος βάσει του ισχύοντος ονομαστικού φορολογικού συντελεστή	**2.254**	**17.027**	**4.900**	**24.549**
Προσαρμογές για :				
Αποτελέσματα που αναγνωρίζονται απ' ευθείας στην ΚΘ	0	(49)	0	(49)
Μόνιμες φορολογικές/φορολογήσιμες διαφορές (αποτελέσματα μη συμπεριλαμβανόμενα στον υπολογισμό του φόρου)	5.661	13.515	6.063	9.422
Επίδραση διαφοράς φορολογικού συντελεστή	606	0	528	0
Προσαρμογές φόρου προηγούμενων χρήσεων	40	(157)	48	(157)
Διαφορές φορολογικού ελέγχου	2.256	1.569	2.256	615
Διαφορά φορολόγησης εταιρειών εξωτερικού	2.234	(6.731)	579	(7.173)
Διαγραφή/(συμψηφισμός) φορολογικών ζημιών	5.454	6.472	4.327	4.998
Φορολογήσιμες διαφορές προηγ. χρήσης για τις οποίες δεν είχε αναγνωρισθεί αναβαλλόμενος φόρος αλλά αναγνωρίζεται στην τρέχουσα περίοδο	(761)	(63)	(761)	(63)

Επίδραση καθαρών προσωρινών φορολογήσιμων διαφορών τρέχουσας περιόδου για τις οποίες δεν αναγνωρίζεται ΑΦΕ	162	(169)	253	(130)
Επίδραση διαγραφής απαίτησης ΑΦΕ ή αντιλογισμού διαγραφής της σε προηγ. χρήσεις	580	(5)	0	(5)
Επίδραση συμμετοχής στα καθαρά αποτελέσματα συγγενών και κοινοπραξιών	632	101	0	101
Πραγματική δαπάνη φόρου	**19.118**	**31.510**	**18.193**	**32.108**

Με τις εγκυκλίους ΠΟΛ 1154/2017, ΠΟΛ 1191/2017, ΠΟΛ 1192/2017, ΠΟΛ 1194/2017 και ΠΟΛ. 1208/2017, ο Διοικητής της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων (ΑΑΔΕ) παρείχε οδηγίες για την ομοιόμορφη εφαρμογή των όσων έγιναν δεκτά με τις υπ' αριθ. ΣτΕ 1738/2017 (Ολομ.), ΣτΕ 2932/2017, ΣτΕ 2934/2017 και ΣτΕ 2935/2017 αποφάσεις του Συμβουλίου της Επικρατείας (ΣτΕ) καθώς και την υπ' αριθ. 268/2017 Γνωμοδότηση του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους (ΝΣΚ).
Από τις ανωτέρω εγκυκλίους προκύπτει πενταετής παραγραφή - με βάση το γενικό κανόνα - για χρήσεις από το 2012 και μετά, καθώς και για τα φορολογικά έτη για τα οποία ισχύει ο Κώδικας Φορολογικής Διαδικασίας - ΚΦΔ (από το 2014 και μετά), πλην ειδικών εξαιρέσεων που ορίζονται στις σχετικές διατάξεις του ΚΦΔ.
Συνεπώς, και σύμφωνα με τα διαλαμβανόμενα στην υπ΄ αριθμ. ΠΟΛ. 1192/2017, το δικαίωμα του Δημοσίου για καταλογισμό φόρου μέχρι και τη χρήση 2012 έχει παραγραφεί εκτός αν συντρέχει περίπτωση εφαρμογής των ειδικών διατάξεων περί 10ετούς, 15ετούς και 20ετούς παραγραφής. Αναλυτικά οι ανέλεγκτες χρήσεις ανά εταιρεία του Ομίλου περιγράφονται στην σημείωση 5.

(β) Αναβαλλόμενος φόρος

Ο αναβαλλόμενος φόρος εισοδήματος υπολογίζεται επί όλων των προσωρινών φορολογικών διαφορών μεταξύ της λογιστικής αξίας και της φορολογικής αξίας των περιουσιακών στοιχείων και των υποχρεώσεων.
Αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση αναγνωρίζεται για τις μεταφερόμενες φορολογικές ζημιές, στον βαθμό που είναι πιθανή η πραγματοποίηση του σχετικού φορολογικού οφέλους μέσω μελλοντικών φορολογικών κερδών.
Ο αναβαλλόμενος φόρος εισοδήματος υπολογίζεται επί όλων των προσωρινών φορολογικών διαφορών μεταξύ της λογιστικής αξίας και της φορολογικής αξίας των περιουσιακών στοιχείων και των υποχρεώσεων.

	ΟΜΙΛΟΣ		**ΕΤΑΙΡΕΙΑ**	
	2018	**2017**	**2018**	**2017**
Αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση	25.232	39.857	15.711	30.012
Αναβαλλόμενη φορολογική (υποχρέωση)	0	(45)	0	(45)
Καθαρή αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση / (υποχρέωση)	**25.232**	**39.812**	**15.711**	**29.967**
Υπόλοιπο 1.1	**39.812**	**57.802**	**29.968**	**52.730**
(Έξοδο) /Έσοδο αναγνωρισμένο στα Καθαρά κέρδη	(14.835)	(17.597)	(14.503)	(22.369)
(Έξοδο) /Έσοδο αναγνωρισμένο στα Λοιπά συνολικά αποτελέσματα	304	(442)	295	(443)
(Έξοδο) /Έσοδο αναγνωρισμένο απ' ευθείας στην Καθαρή θέση	(49)	49	(49)	49
Υπόλοιπο 31.12	**25.232**	**39.812**	**15.711**	**29.967**

Ανάλυση εξόδου / (εσόδου) αναβαλλόμενου φόρου αναγνωρισμένου στα ΛΣΑ ανά κατηγορία τους:

	ΟΜΙΛΟΣ		ΕΤΑΙΡΕΙΑ	
	2018	**2017**	**2018**	**2017**
Αποτίμηση επενδύσεων διαθεσίμων προς πώληση	(235)	374	(236)	374
Αναλογιστική έσοδα/ζημίες από προγράμματα καθορισμένων παροχών	(69)	68	(60)	69
Υπόλοιπο 31.12	**(304)**	**442**	**296**	**443**

Οι αναβαλλόμενοι φόροι (απαίτηση και υποχρέωση) των χρήσεων 2018 και 2017 αναλύονται ως ακολούθως:

ΟΜΙΛΟΣ	**Κατάσταση οικονομικής θέσης**		**Καθαρά κέρδη (Χρέωση)/Πίστωση**	**Λοιπά συνολικά αποτελέσματα ή απ' ευθείας στην Καθαρή θέση (Χρέωση)/Πίστωση**
	31.12.2018	**31.12.2017**	**1.1 – 31.12.2018**	**1.1 – 31.12.2018**
Αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση				
Έξοδα αύξησης κεφαλαίου	0	52	(3)	(49)
Πρόβλεψη αποζημίωσης προσωπικού	634	653	(19)	0
Φορολογικά αναγνωριζόμενες ζημίες	7.055	10.644	(3.658)	69
Λοιπές προβλέψεις και δεδουλευμένα αποτελέσματα	3.743	33	3.710	0
Απομείωση απαιτήσεων	5.122	8.363	(3.241)	0
Απομείωση αποθεμάτων	207	841	(869)	235
Λοιπά	(221)	0	(221)	0
Αναβαλλόμενη φορολογική υποχρέωση				
Αποτίμηση επενδυτικών ακινήτων	(349)	(475)	126	0
Αποτίμηση επενδύσεων	(4.413)	(246)	(4.167)	0
Αναγνώριση εσόδων βάσει ποσοστού ολοκλήρωσης	18.846	34.402	(15.556)	0
Διαφορά αποσβέσεων	(4.329)	(5.799)	1.470	0
Διαφορές ασώματων παγίων	(459)	(170)	(289)	0
Διαφορές ενσώματων παγίων	(187)	(332)	145	0
Αναγνώριση περιουσιακών στοιχείων από συμβάσεις παραχώρησης	664	831	(167)	0
Εξαγορές και πωλήσεις επιχειρήσεων	(1.081)	(8.985)	7.905	0
Αναβαλλόμενος φόρος καθαρών κερδών / λοιπών συνολικών αποτελεσμάτων			**(14.836)**	**255**
Καθαρός αναβαλλόμενος φόρος απαίτηση/(υποχρέωση)	**25.232**	**39.812**		

ΟΜΙΛΟΣ	**Κατάσταση οικονομικής θέσης**		**Καθαρά κέρδη (Χρέωση)/Πίστωση**	**Λοιπά συνολικά αποτελέσματα (Χρέωση)/Πίστωση**
	31.12.2017	**31.12.2016**	**1.1 – 31.12.2017**	**1.1 – 31.12.2017**
Αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση				
Έξοδα αύξησης κεφαλαίου	52	0	3	49
Πρόβλεψη αποζημίωσης προσωπικού	653	726	-5	(68)
Φορολογικά αναγνωριζόμενες ζημίες	10.644	5.293	5.351	0
Λοιπές προβλέψεις και δεδουλευμένα αποτελέσματα	33	1.531	-1.498	0
Απομείωση απαιτήσεων	8.363	6.044	2.319	0
Απομείωση αποθεμάτων	841	442	399	0
Αναβαλλόμενη φορολογική υποχρέωση				
Αποτίμηση επενδυτικών ακινήτων	(475)	(333)	(142)	0
Αναγνώριση χρηματοδοτικών μισθώσεων	0	0	0	0
Αποτίμηση επενδύσεων	(246)	127	1	(374)
Αναγνώριση εσόδων βάσει ποσοστού ολοκλήρωσης	34.402	59.005	(24.603)	0
Διαφορά αποσβέσεων	(5.799)	15.530	(21.329)	0
Διαφορές ασώματων παγίων	(170)	72	(242)	0
Διαφορές ενσώματων παγίων	(332)	(247)	(85)	0
Αναγνώριση περιουσιακών στοιχείων από συμβάσεις παραχώρησης	831	900	(69)	0
Εξαγορές και πωλήσεις επιχειρήσεων	(8.985)	(31.288)	22.303	0
Αναβαλλόμενος φόρος καθαρών κερδών / λοιπών συνολικών αποτελεσμάτων			**(17.597)**	**(393)**
Καθαρός αναβαλλόμενος φόρος απαίτηση/(υποχρέωση)	**39.812**	**57.802**		

ΕΤΑΙΡΕΙΑ	**Κατάσταση οικονομικής θέσης**		**Αποτελέσματα Χρήσεως (Χρέωση)/Πίστωση**	**Λοιπά συνολικά αποτελέσματα ή απ' ευθείας στην Καθαρή θέση (Χρέωση)/Πίστωση**
	31.12.2018	**31.12.2017**	**1.1 – 31.12.2018**	**1.1 – 31.12.2018**
Αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση				
Έξοδα αύξησης κεφαλαίου	0	49	0	(49)
Πρόβλεψη αποζημίωσης προσωπικού	600	632	(32)	0
Φορολογικά αναγνωριζόμενες ζημίες	2.825	5.750	(2.985)	60
Λοιπές προβλέψεις και δεδουλευμένα αποτελέσματα	3.743	33	3.710	0
Απομείωση απαιτήσεων	5.026	7.681	(2.655)	0
Απομείωση αποθεμάτων	162	78	(151)	235

Αναβαλλόμενη φορολογική υποχρέωση				
Αποτίμηση επενδυτικού ακινήτου	103	37	66	0
Αναγνώριση χρηματοδοτικών μισθώσεων	0	0	0	0
Αποτίμηση επενδύσεων	(4.413)	(246)	(4.167)	0
Αναγνώριση εσόδων βάσει ποσοστού ολοκλήρωσης	13.088	26.384	(13.296)	0
Διαφορά αποσβέσεων	(3.825)	(3.504)	(321)	0
Διαφορές ασώματων παγίων	29	138	(109)	0
Διαφορές ενσώματων παγίων	(1.173)	(1.457)	(284)	0
Αναγνώριση περιουσιακών στοιχείων από συμβάσεις παραχώρησης	628	781	(153)	0
Εξαγορές και πωλήσεις επιχειρήσεων	(1.082)	(6.389)	5.306	0
Αναβαλλόμενος φόρος αποτελεσμάτων / καθαρής θέσης			**(14.503)**	**246**
Καθαρός αναβαλλόμενος φόρος εισοδήματος απαίτηση/(υποχρέωση)	**15.711**	**29.967**		

ΕΤΑΙΡΕΙΑ	**Κατάσταση οικονομικής θέσης**		**Αποτελέσματα Χρήσεως (Χρέωση)/Πίστωση**	**Λοιπά συνολικά αποτελέσματα ή απ' ευθείας στην Καθαρή θέση (Χρέωση)/Πίστωση**
	31.12.2017	**31.12.2016**	**1.1 – 31.12.2017**	**1.1 – 31.12.2017**
Αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση				
Έξοδα αύξησης κεφαλαίου	49	0	0	49
Πρόβλεψη αποζημίωσης προσωπικού	632	706	(5)	(69)
Φορολογικά αναγνωριζόμενες ζημίες	5.750	2.734	3.016	0
Λοιπές προβλέψεις και δεδουλευμένα αποτελέσματα	33	1.531	(1.498)	0
Απομείωση απαιτήσεων	7.681	5.431	2.250	0
Απομείωση αποθεμάτων	78	0	78	0
Αναβαλλόμενη φορολογική υποχρέωση				
Αποτίμηση επενδυτικού ακινήτου	37	178	(141)	0
Αναγνώριση χρηματοδοτικών μισθώσεων	0	0	0	0
Αποτίμηση επενδύσεων	(246)	127	1	(374)
Αναγνώριση εσόδων βάσει ποσοστού ολοκλήρωσης	26.384	50.828	-24.444	0
Διαφορά αποσβέσεων	(3.504)	(1.582)	(1.922)	0
Διαφορές ασώματων παγίων	138	169	(31)	0
Διαφορές ενσώματων παγίων	(1.457)	(1.292)	(165)	0
Αναγνώριση περιουσιακών στοιχείων από συμβάσεις παραχώρησης	781	840	(59)	0
Εξαγορές και πωλήσεις επιχειρήσεων	(6.389)	(6.940)	551	0
Αναβαλλόμενος φόρος αποτελεσμάτων / καθαρής θέσης			**(22.369)**	**(443)**
Καθαρός αναβαλλόμενος φόρος εισοδήματος απαίτηση/(υποχρέωση)	**29.967**	**52.730**		

29. ΚΥΚΛΟΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

Ο λογ/σμός «Κύκλος εργασιών» στις συνημμένες οικονομικές καταστάσεις, αναλύεται ως εξής:

Κύκλος εργασιών από συμβάσεις με πελάτες κατά είδος

	ΟΜΙΛΟΣ	
1) Κύκλος εργασιών από συμβάσεις με πελάτες κατά είδος	**1.1-31.12.2018**	**1.1-31.12.2017**
Έσοδα τομέα κατασκευαστικών υπηρεσιών		
Έργα υποδομής - Οδικά	296.255	617.252
Βιομηχανικά-Ενεργειακά	648.094	267.368
Λοιπές υπηρεσίες τομέα κατασκευαστικών υπηρεσιών	3.390	2.024
	947.739	**886.644**
Έσοδα τομέα βιομηχανίας		
Πωλήσεις βιομηχανικών προϊόντων - λατομείων	11.205	7.918
	11.205	**7.918**
Σύνολο κύκλου εργασιών από συμβάσεις με πελάτες	**958.944**	**894.562**

2) Η ανάλυση κύκλου εργασιών από συμβάσεις με πελάτες κατά χρόνο αναγνώρισης του εσόδου αναλύεται ως εξής:	ΟΜΙΛΟΣ	
	1.1-31.12.2018	**1.1-31.12.2017**
Μεταβιβάσεις αγαθών και υπηρεσιών σε δεδομένη χρονική στιγμή	14.595	9.943
Υπηρεσίες που παρέχονται με την πάροδο του χρόνου	944.350	884.620
Σύνολο κύκλου εργασιών από συμβάσεις με πελάτες	**958.945**	**894.563**

3) Η χρονική ανάλυση αναμενόμενης εκτέλεσης ανεκτέλεστου μέρους συμβάσεων με πελάτες παρατίθεται ακολούθως α) 749.827 το 2019 και β) 757.050 για περίοδο μέχρι το 2023.

4) Η ανάλυση κύκλου εργασιών περιόδου ανά χώρα και λειτουργικό τομέα παρατίθεται ακολούθως:

	ΟΜΙΛΟΣ						
	1.1-31.12.2018						
	ΕΛΛΑΔΑ	**ΒΑΛΚΑΝΙΑ**	**ΜΕΣΗ ΑΝΑΤΟΛΗ**	~~**ΑΝ. ΕΥΡΩΠΗ**~~	~~**Η.Π.Α.**~~	**ΛΟΙΠΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ**	**Σύνολο**
Έσοδα τομέα κατασκευαστικών υπηρεσιών	829.496	57.444	60.799	~~0~~	~~0~~	0	**947.739**
Έσοδα τομέα βιομηχανίας	853	0	0	~~0~~	~~0~~	10.352	**11.205**
Σύνολο	**830.349**	**57.444**	**60.799**	~~**0**~~	~~**0**~~	**10.352**	**958.944**

	ΟΜΙΛΟΣ						
	1.1-31.12.2017						
	ΕΛΛΑΔΑ	**ΒΑΛΚΑΝΙΑ**	**ΜΕΣΗ ΑΝΑΤΟΛΗ**	**~~ΑΝ. ΕΥΡΩΠΗ~~**	**~~Η.Π.Α.~~**	**ΛΟΙΠΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ**	**Σύνολο**
Έσοδα τομέα κατασκευαστικών υπηρεσιών	772.591	24.548	89.506	~~0~~	~~0~~	0	**886.645**
Έσοδα τομέα βιομηχανίας	867	0	0	~~0~~	~~0~~	7.049	**7.916**
Σύνολο	**773.458**	**24.548**	**89.506**	**~~0~~**	**~~0~~**	**7.049**	**894.561**

30. ΚΟΣΤΟΣ ΠΩΛΗΣΕΩΝ, ΕΞΟΔΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΕΞΟΔΑ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Οι λογ/σμοί «Κόστος πωλήσεων», «Έξοδα διοίκησης και διάθεσης» και «Έξοδα έρευνας και ανάπτυξης» στις συνημμένες οικονομικές καταστάσεις, αναλύονται ως εξής:

Κόστος πωλήσεων	**ΟΜΙΛΟΣ**		**ΕΤΑΙΡΕΙΑ**	
	1.1-31.12.2018	**1.1-31.12.2017**	**1.1-31.12.2018**	**1.1-31.12.2017**
Κόστος αποθεμάτων-υλικά έργων	572.097	290.372	553.208	280.212
Αμοιβές προσωπικού	42.811	62.094	28.227	50.192
Υπεργολάβοι	162.680	260.572	129.960	194.104
Αμοιβές μηχανικών, μελετητών, τεχνικών συμβούλων και τρίτων	67.650	68.002	62.704	63.294
Λοιπές παροχές τρίτων	5.172	5.689	3.783	4.740
Φόροι-τέλη-εισφορές έργων	1.647	1.735	1.538	1.691
Προβλέψεις	7.713	5.002	8.212	4.877
Έξοδα ταξιδίων	979	819	694	638
Έξοδα εργαστηριακού ελέγχου	498	764	483	763
Αποσβέσεις	11.078	17.527	6.355	7.081
Δικαστικές και λοιπές αποζημιώσεις/Εξοδα νομικών διενέξεων	1.609	284	1.609	284
Λειτουργικές μισθώσεις	13.639	34.651	10.813	32.644
Ασφάλιστρα	3.003	2.779	2.112	2.381
Έξοδα μεταφορών	5.059	10.815	4.530	10.348
Επισκευές και συντηρήσεις	6.023	7.216	5.582	6.849
Αμοιβές ορκωτών ελεγκτών	137	272	60	211
Προμήθειες και έξοδα Ε/Ε	12.989	20.304	14.977	17.297
Καθαρό χρηματοοικονομικό κόστος έργων	107	484	107	396
Λοιπά χρηματοοικον. έξοδα και λοιπές προμήθειες	76	87	36	69
Λοιπά	1.860	5.250	1.357	1.962
Σύνολο	**916.827**	**794.718**	**836.347**	**680.033**

Έξοδα διοίκησης και διάθεσης	**ΟΜΙΛΟΣ**		**ΕΤΑΙΡΕΙΑ**	
	1.1-31.12.2018	**1.1-31.12.2017**	**1.1-31.12.2018**	**1.1-31.12.2017**
Αμοιβές προσωπικού	9.970	6.384	8.308	3.966
Αμοιβές μηχανικών, μελετητών, τεχνικών συμβούλων και τρίτων	11.108	9.009	7.878	7.157
Λοιπές παροχές τρίτων	924	788	703	521
Έξοδα ταξιδίων	389	232	221	143
Συνδρομές και εισφορές/Έξοδα προβολής και διαφήμισης	1.298	2.300	1.271	2.117
Αποσβέσεις	851	1.089	740	679
Απομειώσεις παγίων	387	0	0	0
Επισκευές και συντηρήσεις	455	225	435	180
Ασφάλιστρα	290	177	160	91
Αμοιβές ορκωτών ελεγκτών	174	199	109	121
Αμοιβές διοικητικού συμβουλίου	100	200	100	200
Λειτουργικές μισθώσεις	1.740	1.049	1.518	928
Φόροι-τέλη	580	548	307	325
Έξοδα μεταφορών	1.774	1.406	614	511
Έξοδα νομικών διενέξεων	89	20	89	20
Λοιπά	1.508	601	1.226	441
Σύνολο	**31.637**	**24.227**	**23.679**	**17.400**

Ο λογ/σμός «Έξοδα έρευνας και ανάπτυξης» στις συνημμένες οικονομικές καταστάσεις αναλύεται ως εξής:

Έξοδα έρευνας και ανάπτυξης	**ΟΜΙΛΟΣ**		**ΕΤΑΙΡΕΙΑ**	
	1.1-31.12.2018	**1.1-31.12.2017**	**1.1-31.12.2018**	**1.1-31.12.2017**
Αμοιβές προσωπικού	234	175	27	26
Αμοιβές μηχανικών, μελετητών, τεχνικών συμβούλων και τρίτων	134	59	66	0
Αποσβέσεις	23	21	0	0
Φόροι-τέλη	9	2	1	0
Μεταφορικά	14	17	0	0
Έξοδα ταξιδίων	86	63	84	60
Ασφάλιστρα	6	6	5	6
Λοιπά	25	18	8	2
Σύνολο	**531**	**361**	**191**	**94**

31. ΑΜΟΙΒΕΣ ΟΡΚΩΤΩΝ ΕΛΕΓΚΤΩΝ

	ΟΜΙΛΟΣ		ΕΤΑΙΡΕΙΑ	
	1.1-31.12.2018	**1.1-31.12.2017**	**1.1-31.12.2018**	**1.1-31.12.2017**
Αμοιβές για τακτικούς ελέγχους	309	461	167	322
Αμοιβές για έκτακτους ελέγχους	0	10	0	10
Αμοιβές για λοιπές υπηρεσίες	2	0	2	0
	311	**471**	**169**	**332**

32. ΚΟΣΤΟΣ ΜΙΣΘΟΔΟΣΙΑΣ

Οι δαπάνες για αμοιβές προσωπικού που έχουν αναγνωρισθεί στα αποτελέσματα της χρήσεως αναλύονται ως εξής:

	ΟΜΙΛΟΣ		ΕΤΑΙΡΕΙΑ	
	1.1-31.12.2018	**1.1-31.12.2017**	**1.1-31.12.2018**	**1.1-31.12.2017**
Μισθοί και παρεπόμενες παροχές προσωπικού	43.562	54.894	28.559	41.625
Εισφορές ασφαλιστικών ταμείων	7.899	11.658	6.797	10.829
Πρόβλεψη αποζημίωσης προσωπικού	1.554	2.138	1.206	1.767
Σύνολο	**53.015**	**68.690**	**36.562**	**54.221**

33. ΛΟΙΠΑ ΕΣΟΔΑ/(ΕΞΟΔΑ)

Ο λογ/σμός «Λοιπά έσοδα/(έξοδα)» στις συνημμένες οικονομικές καταστάσεις, αναλύεται ως εξής:

	ΟΜΙΛΟΣ		ΕΤΑΙΡΕΙΑ	
	1.1-31.12.2018	**1.1-31.12.2017**	**1.1-31.12.2018**	**1.1-31.12.2017**
Απόσβεση επιχορηγήσεων παγίων	125	104	0	0
Έσοδα από παροχή υπηρεσιών σε τρίτους	237	1.232	406	90
Έσοδα από μισθώματα	711	1.067	83	154
Χρέωση εξόδων	(418)	74	330	75
Τόκοι υπερημερίας	(578)	(4)	(578)	(4)
Επιχορηγήσεις εξόδων	99	31	77	13
Πωλήσεις παγίων και αποθεμάτων	(410)	665	99	248
Έσοδα από δικαστικές αποζημιώσεις	38	0	38	0
Έσοδα από ασφαλιστικές αποζημιώσεις	223	204	223	181
Κέρδη από διαγραφή υποχρεώσεων	2.194	31	1	31
Λοιπά έσοδα	5.987	1.086	2.427	278
Αποτίμηση επενδυτικών ακινήτων	(285)	489	(285)	489
Συναλλαγματικές διαφορές πληρωμής	1.095	1.332	1.096	1.345
Συναλλαγματικές διαφορές αποτίμησης	525	(5.155)	(387)	(626)
Καταπτώσεις εγγυήσεων - ποινικών ρητρών	0	15	0	15
Ανακτήσεις απομειώσεων (Απομειώσεις /Διαγραφές) απαιτήσεων	3.106	(4.342)	2.782	(3.919)
Ανακτήσεις απομειώσεων (Απομειώσεις /Διαγραφές) παγίων	177	(1.023)	(4)	(138)

Ανακτήσεις απομειώσεων (Απομειώσεις /Διαγραφές) αποθεμάτων	(980)	(736)	0	(568)
Προβλέψεις	(1.678)	(474)	(1.678)	(474)
Φόροι - Τέλη	(1.877)	1.009	(1.877)	1.017
Αποσβέσεις	(349)	(358)	(204)	(207)
Έξοδα ασφαλιστικών αποζημιώσεων	(48)	(130)	(47)	(130)
Λοιπά έξοδα	(2.873)	(1.560)	(2.545)	(1.294)
	5.021	**(6.443)**	**(45)**	**(3.424)**
Αποτελέσματα συμμετοχών και χρεογράφων				
Απομείωση υπεραξίας	0	(6.576)	0	0
Κέρδη/(Ζημίες και έξοδα) από πώληση μετοχών εισηγμένων στο Χ.Α.Α.	0	(1)	0	(1)
Απομείωση συμμετοχών σε θυγατρικές	0	0	0	(2.250)
	0	**(6.577)**	**0**	**(2.251)**
Σύνολο	**5.021**	**(13.020)**	**(45)**	**(5.675)**

34. ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΕΣΟΔΑ/(ΕΞΟΔΑ)

Ο λογ/σμός «Χρηματοοικονομικά έσοδα/(έξοδα)» στις συνημμένες οικονομικές καταστάσεις, αναλύεται ως εξής:

	ΟΜΙΛΟΣ		**ΕΤΑΙΡΕΙΑ**	
	1.1-31.12.2018	**1.1-31.12.2017**	**1.1-31.12.2018**	**1.1-31.12.2017**
Χρηματοοικονομικά έσοδα				
Τόκοι λογαριασμών καταθέσεων και συναφών τοποθετήσεων	653	1.605	620	1.468
Τόκοι δανείων	4.441	6.263	4.910	4.756
Τόκοι εμπορικών απαιτήσεων	245	316	245	316
	5.339	**8.184**	**5.775**	**6.540**
Χρηματοοικονομικά έξοδα				
Τόκοι και έξοδα βραχυπρόθεσμων χρηματοδοτήσεων	(5.113)	(3.350)	(3.410)	(2.003)
Τόκοι και έξοδα μακροπροθέσμων χρηματοδοτήσεων	(3.689)	(6.425)	(3.277)	(6.379)
Τόκοι και έξοδα εμπορικών και λοιπών βραχυπρόθεσμων υποχρεώσων	(15)	0	(15)	0
Τόκοι συμβάσεων χρηματοδοτικής μίσθωσης	(709)	(938)	(673)	(899)
Τιμαριθμική προσαρμογή πρόβλεψης αποζημίωσης προσωπικού	(34)	(37)	(33)	(37)
Προμήθειες και έξοδα τραπεζών	(403)	(607)	(176)	(387)
	(9.963)	**(11.357)**	**(7.584)**	**(9.705)**
Σύνολο	**(4.624)**	**(3.173)**	**(1.809)**	**(3.165)**

35. ΕΣΟΔΑ ΣΥΜΜΕΤΟΧΩΝ ΚΑΙ ΛΟΙΠΩΝ ΣΥΜΜΕΤΟΧΙΚΩΝ ΤΙΤΛΩΝ

Κατά την τρέχουσα χρήση η εταιρεία εισέπραξε μέρισμα ποσού 9.500 από την θυγατρική εταιρεία Κ/Ξ EUROIONIA με βάση την από 5 Ιουνίου 2018 απόφαση του εποπτικού συμβουλίου της Κοινοπραξίας. Το εν λόγω ποσό καταχωρήθηκε ως έσοδο στην Κατάσταση Συνολικών Αποτελεσμάτων της Εταιρείας, η επίδραση στον όμιλο της εν λόγω συναλλαγής είναι μηδενική.

36. ΣΥΝΑΛΛΑΓΕΣ ΜΕ ΣΥΝΔΕΜΕΝΑ ΜΕΡΗ

Οι συναλλαγές, καθώς και τα υπόλοιπα του Ομίλου και της Εταιρείας με συνδεμένα μέρη για τις χρήσεις 2018 και 2017, αναλύονται ως εξής:

Αγοραπωλησίες αγαθών και υπηρεσιών

Χρήση 2018	**ΟΜΙΛΟΣ**				**ΕΤΑΙΡΕΙΑ**			
Συνδεμένο μέρος	**'Εσοδα**	**Αγορές**	**Χρεωστικά Υπόλοιπα**	**Πιστωτικά Υπόλοιπα**	**'Εσοδα**	**Αγορές**	**Χρεωστικά Υπόλοιπα**	**Πιστωτικά Υπόλοιπα**
Μητρική	421	917	434	507	421	908	434	507
Θυγατρικές	0	0	0	0	28.339	16.396	20.445	41.843
Κοινοπραξίες	30	0	37	0	30	0	37	0
Λοιπά συνδεμένα μέρη	45.901	8.960	9.925	73.486	19.550	6.195	9.023	2.103

Χρήση 2017	**ΟΜΙΛΟΣ**				**ΕΤΑΙΡΕΙΑ**			
Συνδεμένο μέρος	**'Εσοδα**	**Αγορές**	**Χρεωστικά Υπόλοιπα**	**Πιστωτικά Υπόλοιπα**	**'Εσοδα**	**Αγορές**	**Χρεωστικά Υπόλοιπα**	**Πιστωτικά Υπόλοιπα**
Μητρική	779	522	4.501	769	779	521	4.501	769
Θυγατρικές	0	0	0	0	239.424	4.830	111.905	20.244
Κοινοπραξίες	95	0	12	0	95	0	12	0
Λοιπά συνδεμένα μέρη	294.256	33.326	105.794	16.894	14.961	2.245	17.190	5.251

Μερίσματα - Επιστροφή κεφαλαίου
Η Εταιρεία έλαβε μέρισμα ποσού 9.500 από την θυγατρική εταιρεία Κ/Ξ EUROIONIA. Το μέρισμα με 31.12.18 είναι ολοσχερώς καταβλημένο.

Αυξήσεις κεφαλαίου θυγατρικών
Η Εταιρεία κατέβαλε ποσά 3.538 για την αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου θυγατρικών της (918 κατά τη συγκριτική περίοδο)

Δάνεια και τόκοι

Χρήση 2018	**ΟΜΙΛΟΣ**				**ΕΤΑΙΡΕΙΑ**			
Συνδεμένο μέρος	**Χρημ/κά έσοδα**	**Χρημ/κά έξοδα**	**Δάνεια εισπρακτέα**	**Δάνεια πληρωτέα**	**Χρημ/κά έσοδα**	**Χρημ/κά έξοδα**	**Δάνεια εισπρακτέα**	**Δάνεια πληρωτέα**
Μητρική	3.046	1.098	124.973	13.218	2.366	1.098	124.973	13.108
Θυγατρικές	0	0	0	0	1.149	0	22.271	0
Κοινοπραξίες	1.381	0	14.193	0	1.381	0	14.193	0
Λοιπά συνδεμένα μέρη	17	34	547	895	17	1	547	0

Χρήση 2017	**ΟΜΙΛΟΣ**				**ΕΤΑΙΡΕΙΑ**			
Συνδεμένο μέρος	**Χρημ/κά έσοδα**	**Χρημ/κά έξοδα**	**Δάνεια εισπρακτέα**	**Δάνεια πληρωτέα**	**Χρημ/κά έσοδα**	**Χρημ/κά έξοδα**	**Δάνεια εισπρακτέα**	**Δάνεια πληρωτέα**
Μητρική	5.009	4	114.995	104	2.682	0	79.815	0
Θυγατρικές	0	0	0	0	821	0	18.392	0
Κοινοπραξίες	1.246	0	12.813	0	1.246	0	12.813	0
Λοιπά συνδεμένα μέρη	7	64	674	741	7	21	258	0

Από ταμειακής πλευράς:
α) Ο Όμιλος και η Εταιρεία χορήγησαν ποσό 85.298 και εισέπραξαν 35.181 και 42.505, αντίστοιχα, για δάνεια προς την μητρική τους (χορήγησαν ποσό 42.500 και 6.259 και 0 για δάνειο προς την μητρική τους κατά τη συγκριτική περίοδο)
β) Η Εταιρεία χορήγησε δάνεια προς τη θυγατρική ΤΕΡΝΑ ΛΕΥΚΟΛΙΘΟΙ ποσού 6.530 και εισέπραξε 2.690 (χορήγησε 8.830 και εισέπραξε 0 κατά τη συγκριτική περίοδο)
γ) Ο Όμιλος και η Εταιρεία αποπλήρωσαν δάνεια από συνδεδεμένα μέρη ποσού 41 (363 κατά την συγκριτική περίοδο).
Οι συναλλαγές με τα συνδεμένα μέρη γίνονται με τους ίδιους όρους που ισχύουν για τις συναλλαγές με τρίτους.

Αποδοχές μελών Διοικητικού Συμβουλίου και ανώτατων στελεχών της Εταιρείας
Οι αποδοχές μελών Διοικητικού Συμβουλίου και ανώτατων στελεχών του ομίλου και της Εταιρείας που περιλαμβάνονται στις συνημμένες οικονομικές καταστάσεις έχουν ως κάτωθι:

	ΟΜΙΛΟΣ		**ΕΤΑΙΡΕΙΑ**	
	1.1-31.12.2018	**1.1-31.12.2017**	**1.1-31.12.2018**	**1.1-31.12.2017**
Αμοιβές ελευθέρων επαγγελματιών	1.852	1.597	1.533	1.343
Αμοιβές μισθωτών	301	331	301	331
Αμοιβές για συμμετοχή σε συνεδριάσεις Δ.Σ.	100	200	100	200
	2.253	**2.128**	**1.934**	**1.874**

	31.12.2018	31.12.2017	31.12.2018	31.12.2017
Σχετικές υποχρεώσεις	28	106	28	106
Σχετικές απαιτήσεις	11	0	0	0

37. ΣΚΟΠΟΙ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΚΙΝΔΥΝΩΝ

Ο Όμιλος είναι εκτεθειμένος σε πολλαπλούς χρηματοοικονομικούς κινδύνους όπως ο κίνδυνος της αγοράς (διακυμάνσεις στις συναλλαγματικές ισοτιμίες, τα επιτόκια, οι τιμές της αγοράς κτλ), ο πιστωτικός κίνδυνος και ο κίνδυνος ρευστότητας. Το πρόγραμμα διαχείρισης κινδύνων του ομίλου στοχεύει στον περιορισμό της αρνητικής επίδρασης στα χρηματοοικονομικά αποτελέσματα του ομίλου που προκύπτει από την αδυναμία πρόβλεψης των χρηματοοικονομικών αγορών και τη διακύμανση στις μεταβλητές του κόστους και των πωλήσεων. Η πολιτική διαχείρισης κινδύνων εφαρμόζεται από τις οικονομικές υπηρεσίες του Ομίλου.

Η διαδικασία που ακολουθείται είναι η παρακάτω:

- Αξιολόγηση των κινδύνων που σχετίζονται με τις δραστηριότητες και τις λειτουργίες του ομίλου,
- σχεδιασμός της μεθοδολογίας και επιλογή των κατάλληλων χρηματοοικονομικών προϊόντων για την μείωση των κινδύνων και
- εκτέλεση/εφαρμογή, σύμφωνα με τη διαδικασία που έχει εγκριθεί από τη διοίκηση, της διαδικασίας διαχείρισης κινδύνων.

Τα χρηματοοικονομικά μέσα του ομίλου αποτελούνται κυρίως από καταθέσεις σε τράπεζες, εμπορικούς και λοιπούς χρεώστες και πιστωτές, απαιτήσεις από κατασκευαστικές συμβάσεις, δάνεια προς τις συνδεδεμένες επιχειρήσεις, επενδύσεις σε μετοχές, μερίσματα πληρωτέα, μακροπρόθεσμες και βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις από μισθώσεις και δάνεια.

ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΑΓΟΡΑΣ

Ο Όμιλος εκτίθεται σε κίνδυνο από την μεταβολή της εύλογης αξίας των Επενδύσεων διαθεσίμων προς πώληση και ενδέχεται να επηρεάσουν τις Οικονομικές Καταστάσεις.

ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΙΚΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ

Συναλλαγματικός είναι ο κίνδυνος η εύλογη αξία ή οι μελλοντικές ταμειακές ροές ενός χρηματοοικονομικού μέσου να υπόκεινται σε διακύμανση λόγω μεταβολών στις συναλλαγματικές ισοτιμίες.
Αυτό το είδος κινδύνου μπορεί να προκύψει, για τον Όμιλο, από συναλλαγματικές διαφορές αποτίμησης και μετατροπής στο νόμισμα παρουσίασης του Ομίλου (Ευρώ) χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων, κυρίως απαιτήσεων, και χρηματοοικονομικών υποχρεώσεων αφ΄ενός από συναλλαγές συνομολογημένες σε νόμισμα διαφορετικό από το λειτουργικό νόμισμα των οντοτήτων του Ομίλου και, αντίστοιχα, αφ΄ετέρου από λειτουργικά νομίσματα οντοτήτων του Ομίλου διαφορετικά από το ευρώ που είναι νόμισμα παρουσίασης των οικονομικών καταστάσεων. Οι συναλλαγές αφορούν κυρίως σε αγορές παγίων και αποθεμάτων, σε εμπορικές πωλήσεις, επενδύσεις σε χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία, σε δανεισμό, καθώς και σε καθαρές επενδύσεις σε οικονομικές οντότητες του εξωτερικού.

Ο Όμιλος δραστηριοποιείται μέσω υποκαταστημάτων και επιχειρήσεων στη Μέση Ανατολή και στα Βαλκάνια και συνεπώς είναι δυνατό να εκτεθεί σε κίνδυνο συναλλαγματικών ισοτιμιών.
Σχετικά με τα κατασκευαστικά έργα στα Βαλκάνια: οι συμβατικές απαιτήσεις, οι υποχρεώσεις στους βασικούς προμηθευτές (σκυροδέματος, προϊόντων σιδήρου, ασφάλτου, σκύρων, στρωτήρων κτλ) και υπεργολάβους συνομολογούνται κυρίως σε ευρώ και επομένως η έκθεση στον συναλλαγματικό κίνδυνο είναι περιορισμένη. Επιπλέον, το βουλγαρικό λέβα (BGN) έχει σταθερή ισοτιμία έναντι του ευρώ.

Σχετικά με τα κατασκευαστικά έργα στη Μέση Ανατολή, οι συμβατικές απαιτήσεις, οι υποχρεώσεις στους βασικούς προμηθευτές (σκυροδέματος, προϊόντων σιδήρου, ασφάλτου, σκύρων, στρωτήρων κτλ) και υπεργολάβους συνομολογούνται στα τοπικά νομίσματα, τα οποία είναι σταθερά συνδεμένα με το δολάριο ΗΠΑ (USD) και, επομένως, υπάρχει έκθεση σε συναλλαγματικό κίνδυνο από τις μεταβολές της ισοτιμίας του δολαρίου ΗΠΑ έναντι του Ευρώ.

	2018											
(Ποσά σε ευρώ)	**AED**	**ALL**	**BHD**	**IQD**	**LYD**	**MKD**	**QAR**	**RON**	**RSD**	**SAR**	**USD**	**EUR**
Χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία	9.681	18	46.755	490	2.471	13	20.082	99	7.425	2.678	7.976	693.213
Χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις	(11.328)	(1.587)	(22.825)	(931)	(13)	(6)	(15.313)	(337)	(1.988)	(1.894)	(6.131)	(535.147)
Σύνολο κυκλοφορούντων	**(1.647)**	**(1.569)**	**23.930**	**(441)**	**2.458**	**7**	**4.769**	**(238)**	**5.437**	**784**	**1.845**	**158.066**
Χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία	261	0	1.105	90	0	0	14	3	0	0	0	205.085
Χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις	(5.138)	(3.672)	(396)	0	0	0	(172)	0	0	0	(2.102)	(212.432)
Σύνολο μη κυκλοφορούντων	**(4.877)**	**(3.672)**	**709**	**90**	**0**	**0**	**(158)**	**3**	**0**	**0**	**(2.102)**	**(7.347)**

	2017											
(Ποσά σε ευρώ)	**AED**	**ALL**	**BHD**	**IQD**	**LYD**	**MKD**	**QAR**	**RON**	**RSD**	**SAR**	**USD**	**EUR**
Χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία	18.920	590	30.894	2.268	2.876	15	25.827	285	5.180	1.643	10.142	23.393
Χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις	(5.236)	(1.233)	(12.921)	(13)	(2.016)	(5)	(18.697)	(480)	(300)	(1.366)	(7.121)	(137.154)
Σύνολο κυκλοφορούντων	**13.684**	**(643)**	**17.973**	**2.255**	**860**	**10**	**7.130**	**(195)**	**4.880**	**277**	**3.021**	**(113.761)**
Χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία	423	0	7.670	4	0	0	158	3	0	0	0	2.615
Χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις	(12.727)	(360)	(3.319)	0	0	0	(46)	0	0	0	(2.013)	(14.004)
Σύνολο μη κυκλοφορούντων	**(12.304)**	**(360)**	**4.351**	**4**	**0**	**0**	**112**	**3**	**0**	**0**	**(2.013)**	**(11.389)**

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει την ευαισθησία των Καθαρών κερδών καθώς και των Λοιπών συνολικών αποτελεσμάτων της χρήσης στις διακυμάνσεις των συναλλαγματικών ισοτιμιών μέσα από την επίδρασής τους στα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία και υποχρεώσεις.

Για το νόμισμα BGN δεν εξετάσαμε την μεταβολή καθώς το νόμισμα έχει σταθερή ισοτιμία έναντι του ευρώ. Για τα υπόλοιπα νομίσματα εξετάσαμε την ευαισθησία σε μια μεταβολή +/- 10%. των συναλλαγματικών ισοτιμιών ευρώ / άλλο νόμισμα.

Ο πίνακας παρουσιάζει την κατά +10% μεταβολή.

	2018											
(Ποσά σε ευρώ)	**AED**	**MKD**	**RON**	**QAR**	**BHD**	**USD**	**LYD**	**ALL**	**RSD**	**IQD**	**SAR**	**EUR**
Επίδραση στα Καθαρά κέρδη μετά φόρων	0	0	0	0	0	95	0	0	0	0	3	7.614
Επίδραση στα Λοιπά συνολικά έσοδα μετά φόρων	(2.689)	232	(1.608)	(2.063)	1.454	0	(4)	937	(4.977)	(448)	177	0

	2017											
(Ποσά σε ευρώ)	**AED**	**MKD**	**RON**	**QAR**	**BHD**	**USD**	**LYD**	**ALL**	**RSD**	**IQD**	**SAR**	**EUR**
Επίδραση στα Καθαρά κέρδη μετά φόρων	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	89	9.688
Επίδραση στα Λοιπά συνολικά έσοδα μετά φόρων	(1.803)	416	1.998	(113)	(181)	238	(1.830)	(1.571)	(5.645)	79	0	0

Ο πίνακας παρουσιάζει την κατά -10% μεταβολή.

	2018											
(Ποσά σε ευρώ)	**AED**	**MKD**	**RON**	**QAR**	**BHD**	**USD**	**LYD**	**ALL**	**RSD**	**IQD**	**SAR**	**EUR**
Επίδραση στα Καθαρά κέρδη μετά φόρων	(0)	0	0	0	0	(95)	0	0	0	0	(3)	(9.306)
Επίδραση στα Λοιπά συνολικά έσοδα μετά φόρων	2.689	(232)	1.608	2.063	(1.454)	0	4	(937)	4.977	448	(177)	0

	2017											
(Ποσά σε ευρώ)	**AED**	**MKD**	**RON**	**QAR**	**BHD**	**USD**	**LYD**	**ALL**	**RSD**	**IQD**	**SAR**	**EUR**
Επίδραση στα Καθαρά κέρδη μετά φόρων	0	0	(0)	0	0	0	(0)	0	0	(3)	(115)	(11.901)
Επίδραση στα Λοιπά συνολικά έσοδα μετά φόρων	1.803	(416)	(1.998)	103	181	(238)	1.830	1.572	5.713	(79)	0	0

Για την διαχείριση αυτής της κατηγορίας κινδύνου, η Διοίκηση και το τμήμα χρηματοοικονομικής διαχείρισης του ομίλου φροντίζει ώστε η διαχείριση των διαθεσίμων του ομίλου να είναι καλυμμένη από κινδύνους μεταβολών στις ισοτιμίες. Επιπρόσθετα, φροντίζει ώστε, κατά το μέγιστο δυνατόν οι απαιτήσεις (έσοδα) και οι υποχρεώσεις (δαπάνες), να συνομολογούνται σε ευρώ ή σε νομίσματα που έχουν σταθερή ισοτιμία με το ευρώ (π.χ. το βουλγαρικό λέβα BGN).

Σε ότι αφορά τις συναλλαγές της εταιρείας με οίκους του εξωτερικού, αυτές γίνονται κατά κανόνα με ευρωπαϊκούς ομίλους όπου το νόμισμα διακανονισμού είναι το ευρώ.

ΑΝΑΛΥΣΗ ΕΥΑΙΣΘΗΣΙΑΣ ΚΙΝΔΥΝΟΥ ΕΠΙΤΟΚΙΟΥ

Το σύνολο σχεδόν του μακροπρόθεσμου δανεισμού και των χρηματοδοτικών μισθώσεων, που είχε ο Όμιλος κατά το τέλος της παρουσιαζόμενης χρήσης από τράπεζες, ήταν κυμαινόμενου επιτοκίου 100% (99,5% κατά το τέλος της προηγούμενης χρήσης).
Ο βραχυπρόθεσμος δανεισμός του Ομίλου είναι κυμαινόμενου επιτοκίου κατά 98,57% (99,95% το 2017) ενώ το υπόλοιπο είναι σταθερού επιτοκίου.
Λόγω της σύντομης διάρκειας των τοποθετήσεων των χρηματικών διαθεσίμων, αυτές είναι επί της ουσίας κυμαινόμενου επιτοκίου, ενώ το σύνολο των απαιτήσεων από δάνεια προς συνδεμένες επιχειρήσεις είναι σταθερού επιτοκίου.
Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει την ευαισθησία των καθαρών κερδών της χρήσης σε μια λογική μεταβολή του επιτοκίου των έντοκων απαιτήσεων και υποχρεώσεων της τάξεως του +/-20% (2017: +/-20%). Οι αλλαγές στα επιτόκια εκτιμάται ότι κινούνται σε μία λογική βάση σε σχέση με τις πρόσφατες συνθήκες της αγοράς.

	2018		**2017**	
	+20%	-20%	+20%	-20%
Καθαρά κέρδη μετά από φόρο (από έντοκες υποχρεώσεις)	(9,7)	9,7	(3,8)	3,8
Καθαρά κέρδη μετά από φόρο (από έντοκα περιουσιακά στοιχεία)	15,2	(15,2)	6,4	(6,4)

Ο Όμιλος δεν εκτίθεται σε άλλους κινδύνους τιμών επιτοκίων, ή μεταβολών τιμών χρεογράφων των οποίων η τιμή διαπραγματεύεται σε χρηματοοικονομική αγορά.

ΑΝΑΛΥΣΗ ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ

Πιστωτικός είναι ο κίνδυνος το αντισυμβαλλόμενο μέρος σε ένα χρηματοοικονομικό μέσο να προκαλέσει ζημία στο άλλο μέρος αποτυγχάνοντας να εξοφλήσει την σχετική υποχρέωση.
Η έκθεση του Ομίλου όσον αφορά τον πιστωτικό κίνδυνο περιορίζεται στα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία τα οποία την ημερομηνία του Ισολογισμού αναλύονται ως εξής:

	31.12.2018	**31.12.2017**
Επενδύσεις σε συμμετοχικούς τίτλους - Μετοχές και λοιποί τίτλοι	3.303	3.064
Δάνεια και απαιτήσεις - Λοιπές μακροπρόθεσμες απαιτήσεις	139.004	139.031
Δάνεια και απαιτήσεις - Προκαταβολές και λοιπές απαιτήσεις	92.287	12.133
Δάνεια και απαιτήσεις - Εμπορικές απαιτήσεις	227.846	197.434
Δάνεια και απαιτήσεις - Απαιτήσεις από συμβάσεις με πελάτες	191.760	149.213
Διαθέσιμα και ταμιακά ισοδύναμα - Καταθέσεις όψεως και προθεσμίας	227.846	295.404
	882.046	**796.279**

Ο Όμιλος ελέγχει διαρκώς τις απαιτήσεις του, είτε χωριστά είτε κατά ομάδα και ενσωματώνει τις προκύπτουσες πληροφορίες στον πιστωτικό του έλεγχο. Στις περιπτώσεις όπου είναι σκόπιμο, χρησιμοποιούνται εξωτερικές εκθέσεις ή αναλύσεις σχετικά με τους υφιστάμενους ή ενδεχόμενους πελάτες.

Ο Όμιλος δεν εκτίθεται σε σημαντικό πιστωτικό κίνδυνο από εμπορικές απαιτήσεις. Αυτό οφείλεται αφενός στην πολιτική του Ομίλου, η οποία εστιάζεται στη συνεργασία με αξιόπιστους πελάτες και αφετέρου στη φύση των δραστηριοτήτων του Ομίλου.
Ειδικότερα, το σύνολο των απαιτήσεων είτε αφορά το στενό, είτε τον ευρύτερο δημόσιο τομέα, είτε ιδιώτες πελάτες με μεγάλες οικονομικές δυνατότητες στο εσωτερικό και το εξωτερικό, βρίσκονται κάτω από ειδική παρατήρηση και η Διοίκηση εκτιμά διαρκώς την αξιοπιστία των πελατών της, το μέγεθος ενός εκάστου αυτών, ανεξάρτητα εάν είναι φορέας του ευρύτερου δημοσίου ή ιδιώτης, για πιθανές επιπτώσεις που θα μπορούσε να έχει, προκειμένου να λάβει τα απαραίτητα μέτρα για να ελαχιστοποιήσει τυχόν επιπτώσεις για τον Όμιλο.
Επισημαίνεται πάντως ότι, στις πληρωμές από το δημόσιο και τις εταιρείες που ελέγχονται από αυτό, παρατηρούνται σημαντικές καθυστερήσεις.
Ο πιστωτικός κίνδυνος για τα χρηματικά διαθέσιμα, καθώς και για τις λοιπές απαιτήσεις κρίνεται περιορισμένος, δεδομένου ότι οι συμβαλλόμενοι είναι Τράπεζες με υψηλής ποιότητας κεφαλαιακή διάρθρωση, το Ελληνικό Δημόσιο ή εταιρείες του ευρύτερου Δημόσιου Τομέα ή ισχυροί επιχειρηματικοί Όμιλοι.

Η καθυστέρηση πληρωμών από φορείς του ευρύτερου Δημοσίου τομέα και το κλίμα που η οικονομική αυτή δυσπραγία δημιουργεί στους φορείς αυτούς, επηρεάζει και τη συμβατική συμπεριφορά των φορέων αυτών με τους οποίους είμαστε συμβεβλημένοι, με αποτέλεσμα, την επιδείνωση των οικονομικών αποτελεσμάτων μας αλλά και ανησυχία για τα επερχόμενα.
Η διοίκηση θεωρεί ότι όλα τα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία, για τα οποία έχουν σχηματισθεί οι απαραίτητες απομειώσεις, είναι υψηλής πιστωτικής ποιότητας.

ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΙΝΔΥΝΟΥ ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΑΣ
Ο Όμιλος διαχειρίζεται τις ανάγκες ρευστότητάς της με προσεκτική παρακολούθηση των χρεών των μακροπρόθεσμων χρηματοοικονομικών υποχρεώσεων καθώς επίσης και των πληρωμών που πραγματοποιούνται καθημερινά. Οι ανάγκες ρευστότητας παρακολουθούνται σε διάφορες χρονικές ζώνες, σε καθημερινή και εβδομαδιαία βάση καθώς και σε μια κυλιόμενη περίοδο 30 ημερών. Οι ανάγκες ρευστότητας για τους επόμενους 6 μήνες και το επόμενο έτος προσδιορίζονται μηνιαία.

Ο Όμιλος διατηρεί μετρητά και διαθέσιμα σε τράπεζες για να καλύψει ανάγκες ρευστότητας για περιόδους έως 30 ημερών. Τα κεφάλαια για τις μεσοπρόθεσμες ανάγκες ρευστότητας αποδεσμεύονται από προθεσμιακές καταθέσεις της εταιρείας. Η ληκτότητα των χρηματοοικονομικών υποχρεώσεων για τον Όμιλο αναλύεται ως εξής:

	Βραχυπρόθεσμες	**Μακροπρόθεσμες**	
31.12.2018	**0 έως 12 μήνες**	**2ο έως 5ο έτος**	**Πέραν του 5ου έτους**
Μακροπρόθεσμος δανεισμός	19.301	70.990	100.455
Υποχρεώσεις χρηματοδοτικών μισθώσεων	5.355	6.547	0
Βραχυπρόθεσμος δανεισμός	81.255	0	0
Προμηθευτές	250.286	0	0
Λοιπές υποχρεώσεις	42.776	22.297	0
Σύνολο	**398.973**	**99.834**	**498.807**

Η αντίστοιχη ληκτότητα των χρηματοοικονομικών υποχρεώσεων για την 31η Δεκεμβρίου 2017 είχε ως εξής:

	Βραχυπρόθεσμες	Μακροπρόθεσμες	
31.12.2017	**0 έως 12 μήνες**	**2ο έως 5ο έτος**	**Πέραν του 5ου έτους**
Μακροπρόθεσμος δανεισμός	107.896	13.190	8.000
Υποχρεώσεις χρηματοδοτικών μισθώσεων	5.851	11.952	0
Βραχυπρόθεσμος δανεισμός	93.182	0	0
Προμηθευτές	200.622	0	0
Λοιπές υποχρεώσεις	21.186	27.639	0
Σύνολο	**428.737**	**52.781**	**8.000**

Οι ανωτέρω συμβατικές ημερομηνίες λήξης αντικατοπτρίζουν τις μικτές ταμειακές ροές, οι οποίες ενδέχεται να διαφέρουν από τις λογιστικές αξίες των υποχρεώσεων κατά την ημερομηνία του ισολογισμού.

38. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΩΝ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΚΑΙ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ ΑΝΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ

Τα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία καθώς και οι χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις των συνημμένων οικονομικών καταστάσεων του Ομίλου κατηγοριοποιούνται ως εξής:

	31.12.2018	**31.12.2017**
Μη κυκλοφορούν ενεργητικό		
Λοιπές μακροπρόθεσμες χρηματοοικονομικές απαιτήσεις	158.822	149.472
Επενδύσεις διαθέσιμες προς πώληση - Χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία στην εύλογη αξία	11.125	14.924
Σύνολο	**169.947**	**164.396**
Κυκλοφορούν ενεργητικό		
Εμπορικές απαιτήσεις	227.846	197.434
Απαιτήσεις από συμβάσεις με πελάτες	191.760	149.213
Λοιπές Βραχυπρόθεσμες χρηματοοικονομικές απαιτήσεις	7.233	12.133
Χρηματικά διαθέσιμα και ταμιακά ισοδύναμα	227.490	295.404
Σύνολο	**654.329**	**654.184**

	31.12.2018	**31.12.2017**
Μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις		
Δανεισμός - Χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις στο αποσβενόμενο κόστος	171.445	21.189
Δάνεια από χρηματοδοτικές μισθώσεις - Χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις στο αποσβενόμενο κόστος	6.547	11.674
Λοιπές μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις - Χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις στο αποσβενόμενο κόστος	2.297	27.639
Σύνολο	**180.289**	**60.502**

Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις		
Δανεισμός - Χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις στο αποσβενόμενο κόστος	81.255	87.808
Χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις στο αποσβενόμενο κόστος – Μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις πληρωτέες την επόμενη χρήση	24.636	112.948
Προμηθευτές - Χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις στο αποσβενόμενο κόστος	250.286	200.622
Δεδουλευμένες και λοιπές υποχρεώσεις - Χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις στο αποσβενόμενο κόστος	42.776	21.186
Σύνολο	**398.953**	**422.564**

ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΑΙ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΣΕ ΕΥΛΟΓΗ ΑΞΙΑ

Η ιεράρχηση των χρηματοοικονομικών στοιχείων που επιμετρούνται σε εύλογη αξία έχει ως εξής:

- Επίπεδο 1: Τιμές διαπραγμάτευσης σε μια ενεργό αγορά
- Επίπεδο 2: Τιμές από μοντέλα αποτίμησης που βασίζονται σε παρατηρήσιμα δεδομένα της αγοράς
- Επίπεδο 3: Τιμές από μοντέλα αποτίμησης που δεν βασίζονται σε παρατηρήσιμα δεδομένα της αγοράς.

Τα χρηματοοικονομικά στοιχεία του Ομίλου που αποτιμώνται σε εύλογη αξία αναλύονται την 31.12.2018 στα ως άνω επίπεδα ιεράρχησης ως εξής:

Χρηματοοικονομικό στοιχείο	**Επίπεδο ιεράρχησης**	**Εύλογη αξία περιουσιακού στοιχείου/(υποχρέωσης)**	**Μεταβολή στα Καθαρά κέρδη/(ζημίες)**	**Μεταβολή στα Λοιπά συνολικά έσοδα/(έξοδα)**
Μη εισηγμένες μετοχές (επενδύσεις σε συμμετοχικούς τίτλους)	3	7.807	(396)	(958)
Εισηγμένες μετοχές (επενδύσεις σε συμμετοχικούς τίτλους)	1	3.303	0	254
Λοιπά χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία (επενδύσεις σε συμμετοχικούς τίτλους)	2	15	0	0

Τα αντίστοιχα ποσά την 31.12.2017 είχαν ως εξής:

Χρηματοοικονομικό στοιχείο	**Επίπεδο ιεράρχησης**	**Εύλογη αξία περιουσιακού στοιχείου/(υποχρέωσης)**	**Μεταβολή στα Καθαρά κέρδη/(ζημίες)**	**Μεταβολή στα Λοιπά συνολικά έσοδα/(έξοδα)**
Μη εισηγμένες μετοχές (επενδύσεις διαθέσιμες προς πώληση)	3	11.861	0	0
Εισηγμένες μετοχές (επενδύσεις διαθέσιμες προς πώληση)	1	3.049	0	1.288
Λοιπά χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία (επενδύσεις διαθέσιμες προς πώληση)	2	15	0	0

39. ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ

Οι στόχοι του Ομίλου ΤΕΡΝΑ όσον αφορά τη διαχείριση του κεφαλαίου είναι οι εξής:

- να εξασφαλίσει την ικανότητα του Ομίλου να συνεχίσει τη δραστηριότητα του (going-concern) και
- να εξασφαλίσει μια ικανοποιητική απόδοση στους μετόχους τιμολογώντας προϊόντα και υπηρεσίες ανάλογα με το επίπεδο κινδύνου.

Ο Όμιλος καθορίζει το ύψος του κεφαλαίου αναλογικά με τον κίνδυνο των δραστηριοτήτων, παρακολουθεί τις εξελίξεις στο οικονομικό περιβάλλον και την επίδρασή τους στα χαρακτηριστικά κινδύνου, και διαχειρίζεται την κεφαλαιακή δομή (σχέση δανεισμού προς ίδια κεφάλαια) με την προσαρμογή του ύψους και της διάρκειας του δανεισμού, την έκδοση νέων μετοχών ή την επιστροφή κεφαλαίου στους μετόχους, την προσαρμογή του ύψους του μερίσματος ή και την πώληση μεμονωμένων ή ομάδων περιουσιακών στοιχείων.

Για το σκοπό αυτό ο Όμιλος παρακολουθεί το κεφάλαιο στη βάση του δείκτη χρηματοδοτικής μόχλευσης τον οποίο ορίζει ως: Προσαρμοσμένο Καθαρό χρέος / Προσαρμοσμένα Ίδια κεφάλαια, όπου ως Προσαρμοσμένο Καθαρό χρέος ορίζει το σύνολο των Υποχρεώσεων από δάνεια και χρηματοδοτικές μισθώσεις μείον τα χρηματικά διαθέσιμα και ως Προσαρμοσμένα Ίδια κεφάλαια τα Ίδια κεφάλαια εξαιρουμένου του οφειλόμενου κεφαλαίου πλέον τις Επιχορηγήσεις, όπως απεικονίζονται στην Κατάσταση οικονομικής θέσης.

Ο εν λόγω δείκτης κατά το τέλος των χρήσεων 2018 και 2017 έχει ως εξής:

	31.12.2018	**31.12.2017**
Έντοκος δανεισμός	283.883	233.619
Μείον :		
Χρηματικά διαθέσιμα	(227.490)	(295.404)
Προσαρμοσμένο Καθαρό χρέος	**56.393**	**(61.785)**
'Ιδια κεφάλαια	134.867	151.776
Επιχορηγήσεις	14.318	14.451
Προσαρμοσμένα Ίδια κεφάλαια	**149.185**	**166.227**
Δείκτης χρηματοδοτικής μόχλευσης	**38%**	**(37%)**

40. ΕΝΔΕΧΟΜΕΝΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ

Οι φορολογικές υποχρεώσεις του Ομίλου δεν είναι οριστικές, καθώς υπάρχουν ανέλεγκτες φορολογικά χρήσεις, οι οποίες αναλύονται στη Σημείωση 5 των Οικονομικών Καταστάσεων της χρήσης που έληξε την 31/12/2018. Για τις ανέλεγκτες φορολογικές χρήσεις υπάρχει το ενδεχόμενο επιβολής πρόσθετων φόρων και προσαυξήσεων κατά τον χρόνο που θα εξετασθούν και θα οριστικοποιηθούν. Ο Όμιλος προβαίνει σε ετήσια εκτίμηση των ενδεχόμενων υποχρεώσεων που αναμένεται να προκύψουν από τον έλεγχο παρελθουσών χρήσεων, διενεργώντας σχετικές προβλέψεις όπου αυτό κρίνεται απαραίτητο. Ο Όμιλος έχει διενεργήσει προβλέψεις για ανέλεγκτες φορολογικά χρήσεις ύψους 2.250 (31.12.2017: 2.250).

Η Διοίκηση θεωρεί ότι πέρα των σχηματισμένων προβλέψεων, τυχόν ποσά φόρων που πιθανόν να προκύψουν, δεν θα έχουν σημαντική επίδραση στα ίδια κεφάλαια, στα αποτελέσματα και στις ταμειακές ροές του Ομίλου και της Εταιρείας.

1. Έκθεση Φορολογικής Συμμόρφωσης

Για τις χρήσεις 2011 έως και 2015, οι εταιρείες του Ομίλου που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα και πληρούν τα σχετικά κριτήρια υπαγωγής στον φορολογικό έλεγχο των Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών, έλαβαν Έκθεση Φορολογικής Συμμόρφωσης, σύμφωνα με την παρ. 5 του άρθρου 82 του Ν. 2238/1994 και του άρθρου 65Α παρ. 1 Ν.4174/2013, χωρίς να προκύψουν ουσιώδεις διαφορές. Σημειώνεται ότι, σύμφωνα με την εγκύκλιο ΠΟΛ. 1006/2016, οι εταιρείες οι οποίες έχουν υπαχθεί στον ως άνω ειδικό φορολογικό έλεγχο δεν εξαιρούνται από τη διενέργεια τακτικού ελέγχου από τις αρμόδιες φορολογικές αρχές. Περαιτέρω, σύμφωνα με τη σχετική νομοθεσία, για τις χρήσεις 2016 και εφεξής, ο έλεγχος και η έκδοση της Έκθεσης Φορολογικής Συμμόρφωσης ισχύει σε προαιρετική βάση. Στα πλαίσια αυτά, η μητρική εταιρεία και η ελληνικές θυγατρικές της δεν έλαβαν έκθεση φορολογικής συμμόρφωσης για τη χρήση 2016 και 2017.

Για τη χρήση 2018, για τις εταιρείες του Ομίλου που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα και πληρούν τα σχετικά κριτήρια υπαγωγής στον φορολογικό έλεγχο των Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών, ο ειδικός έλεγχος για τη λήψη Έκθεσης Φορολογικής Συμμόρφωσης, βρίσκεται σε εξέλιξη και τα σχετικά φορολογικά πιστοποιητικά προβλέπεται να χορηγηθούν μετά τη δημοσίευση των ετήσιων οικονομικών καταστάσεων της χρήσης που λήγει την 31.12.018. Κατά την ολοκλήρωση των εν λόγω φορολογικών ελέγχων, η Διοίκηση δεν αναμένει να προκύψουν σημαντικές φορολογικές υποχρεώσεις πέραν από αυτές που καταχωρήθηκαν και που απεικονίζονται στις οικονομικές καταστάσεις του Ομίλου και της Εταιρείας. Σημειώνεται ότι, σύμφωνα με τα διαλαμβανόμενα στην υπ΄ αριθμ. ΠΟΛ. 1192/2017, το δικαίωμα του Δημοσίου για καταλογισμό φόρου μέχρι και τη χρήση 2012 έχει παραγραφεί εκτός αν συντρέχει περίπτωση εφαρμογής των ειδικών διατάξεων περί 10ετούς, 15ετούς και 20ετούς παραγραφής.

2. Δεσμεύσεις από κατασκευαστικές συμβάσεις

Το ανεκτέλεστο υπόλοιπο των έργων από κατασκευαστικές συμβάσεις του Ομίλου ανέρχεται κατά την 31/12/2018 σε ποσό 1,507 δις ευρώ. Στο πλαίσιο των εν λόγω δεσμεύσεων, ο Όμιλος έχει χορηγήσει εγγυητικές επιστολές πάσης φύσεως συνολικού ποσού 851 εκατ. ευρώ, έναντι 1.165 εκατ. ευρώ το 2017.

Κατά την προσωρινή παραλαβή της μονάδος V ΑΗΣ Μεγαλόπολης Β΄ και ιδιαίτερα με το υπογραφέν Πρωτόκολλο Προσωρινής Παραλαβής της 28.08.2018, έχουν καταγραφεί μεταξύ του Πελάτη και του Εργολάβου, εκατέρωθεν απαιτήσεις περίπου 60εκατ. ευρώ και για την επίλυση των διαφορών αυτών θα ακολουθηθεί η προβλεπόμενη συμβατική διαδικασία.

3. Δικαστικές υποθέσεις

Η Εταιρεία και οι ενοποιούμενες εταιρείες αυτής εμπλέκονται (υπό την ιδιότητα του εναγόμενου και του ενάγοντος) σε διάφορες δικαστικές υποθέσεις στα πλαίσια της κανονικής λειτουργίας τους. Ειδικότερα σε ότι αφορά σε δικαστικές υποθέσεις εναντίον του Ομίλου για εργατικά ατυχήματα που συνέβησαν κατά την εκτέλεση κατασκευαστικών έργων, σημειώνεται ότι ο Όμιλος είναι ασφαλισμένος έναντι εργατικών ατυχημάτων, και ως εκ τούτου δεν αναμένεται να προκύψει σημαντική επιβάρυνση από ενδεχόμενη αρνητική έκβαση τέτοιας φύσης δικαστικών υποθέσεων.

Ο Όμιλος σχηματίζει προβλέψεις στις οικονομικές καταστάσεις σχετικά με τις εκκρεμείς νομικές υποθέσεις, όταν είναι πιθανό ότι θα απαιτηθεί εκροή πόρων για τον διακανονισμό της υποχρέωσης και το ποσό αυτό μπορεί να εκτιμηθεί αξιόπιστα. Στα πλαίσια αυτά, ο Όμιλος έχει αναγνωρίσει κατά την 31/12/2018 προβλέψεις ύψους 4.831 εκατ. ευρώ για επίδικες υποθέσεις (βλ. σημείωση 23).

Η Διοίκηση καθώς και οι νομικοί σύμβουλοι εκτιμούν ότι, πέρα των ως άνω σχηματισθέντων προβλέψεων, οι εκκρεμείς υποθέσεις αναμένεται να διευθετηθούν χωρίς σημαντικές αρνητικές επιδράσεις στην ενοποιημένη χρηματοοικονομική θέση του Ομίλου ή της Εταιρείας, ή στα αποτελέσματα της λειτουργίας τους πέρα της ήδη σχηματισθείσας πρόβλεψης επίδικων υποθέσεων.

Αξιώσεις πελάτη κατά Κοινοπραξίας στην οποία συμμετέχει η Εταιρεία και αντίθετη αξίωση της Κοινοπραξίας

Εκκρεμούν, δικαστικές διαφορές της Κοινοπραξίας SIEMENS A.G. – ΑΚΤΩΡ Α.Τ.Ε. – ΤΕΡΝΑ Α.Ε. (εφεξής «Κοινοπραξία») αναδόχου του έργου «Ανακαίνιση σιδηροδρομικής γραμμής και κατασκευή ηλεκτροκίνησης σηματοδότησης, - τηλεδιοίκησης στο τμήμα Πειραιά – Αθήνα – Τρεις Γέφυρες – ΣΚΑ – Αχαρνές/Τρεις Γέφυρες – Άνω Λιόσια (σύνδεση με Σ.Γ.Υ.Τ. ΣΚΑ - Κορίνθου» (Α.Σ. 994), με τον ΟΣΕ Α.Ε., στην οποία ο Όμιλος συμμετέχει με 37,5%.

Ειδικότερα, υφίσταται σχετική αγωγή της ΟΣΕ ΑΕ κατά της Κοινοπραξίας με την οποία αξιώνει και την καταβολή ποσού 18,5 εκατ. ευρώ (άνευ ΦΠΑ) που αφορά στον επίδικο 66ο (αρνητικό) τελικό λογαριασμό του ως άνω έργου, ο οποίος κατά τους ισχυρισμούς της ΟΣΕ ΑΕ δεν ανταποκρίνεται και δεν αντιστοιχεί σε συγκεκριμένη συμβατική παροχή. Η δικάσιμος της ως άνω αγωγής ορίσθηκε, κατόπιν αναβολής η 5η.12.2019 Κατά του ανωτέρω 66ου αρνητικού τελικού λογαριασμού, εκκρεμεί προσφυγή /αγωγή της αναδόχου κοινοπραξίας κατά της ΟΣΕ ΑΕ αναφορικά με την αναγνώριση της μη νομιμότητας του εν λόγω 66ου αρνητικού τελικού λογαριασμού (για τους λόγους που αναφέρονται σε αυτήν) καθώς και της καταβολής του ποσού για δαπάνη αμοιβών πρόσθετων εκπονηθεισών μελετών, η οποία προέκυψε μετά την αλλαγή της 1ης περιβαλλοντικής μελέτης. Ως ημερομηνία δικασίμου της εν λόγω προσφυγής/αγωγής, ορίσθηκε κατόπιν αναβολής η 5η.12.2019 . Η εκτίμηση των Νομικών Συμβούλων αναφορικά με την έκβαση των εν λόγω δικαστικών διενέξεων, είναι θετική για την Κοινοπραξία, δοθέντος ότι εξεδόθη η υπ' αρ. 1038/2017 απόφαση του Αρείου Πάγου στην αίτηση αναίρεσης της αναδόχου κοινοπραξίας κατά της ΟΣΕ ΑΕ για την αναίρεση της υπ' αρ. 1137/2013 απορριπτικής απόφασης του Εφετείου Πειραιά (που αφορά στην Τελική Επιμέτρηση του εν λόγω έργου), η οποία έκανε δεκτή την αίτηση αναίρεσης και παραπέμπει για εκ νέου εκδίκαση στο Πενταμελές Εφετείο Πειραιώς. Κατόπιν κατάθεσης σχετικής κλήσης επαναφοράς της συζήτησης, δικάσιμος της ως άνω υπόθεσης ορίσθηκε κατόπιν αναβολής η 17η.01.2019 οπότε και συζητήθηκε, και αναμένεται η έκδοση απόφασης . Σημειώνεται ότι λόγω της παραπομπής για νέα εκδίκαση η προσφυγή της αναδόχου κοινοπραξίας εκδικάζεται το πρώτον στην ουσία της δοθέντος ότι η υπ' αρ. 1137/2013 απόφαση, η οποία αναιρέθηκε, την είχε απορρίψει ως απαράδεκτη.

4. Εξέλιξη διαγωνιστικών διαδικασιών

Η Εταιρεία ΤΕΡΝΑ καθώς και σχεδόν το σύνολο των Ελληνικών Κατασκευαστικών Εταιρειών, όπως και σημαντικός αριθμός αλλοδαπών εταιρειών, ελέγχθηκαν αυτεπαγγέλτως από την Ελληνική Επιτροπή Ανταγωνισμού (ΕΕΑ) αναφορικά με ενέργειες και πράξεις τους οι οποίες ήταν δυνατόν να θεωρηθεί ότι οδηγούν σε παραβίαση των σχετικών κανόνων.

Στην συνέχεια η Εταιρεία, με βάση το άρθρο 25^{α} Ν. 3959/2011 αλλά και την υπ' αρ. 628/2016 απόφαση της Ολομέλειας της ΕΕΑ, και μετά από πολύ προβληματισμό υπέβαλε, για λόγους προφανούς εταιρικού συμφέροντος και προκειμένου να εφαρμοστούν οι ευεργετικές διατάξεις του άρθρου $25^{Α}$ και 14 παρ. 2 περίπτωση ιδ (εε) του Νόμου 3959/2011 και της υπ' αριθμ. 628/2016 Απόφασης της ΕΕΑ σχετικά με τους όρους, προϋποθέσεις και διαδικασία για τη διευθέτηση διαφορών σε υποθέσεις οριζοντίων συμπράξεων κατά παράβαση του άρθρου 1 του Ν. 3959/2011 ή/και του άρθρου 101 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αίτημα για υπαγωγή στις προβλεπόμενες διαδικασίες διευθέτησης διαφορών, δηλαδή σε διαδικασία συναινετικής επίλυσης.

Στις 03.08.2017 κοινοποιήθηκε στην Εταιρεία η υπ' αρ. 642/09.03.2017 απόφαση της ΕΕΑ δυνάμει της οποίας επιβάλλεται πρόστιμο ύψους 18.612 για παράβαση του αρ. 1 του Ν.3959/2011 και του αρ. 101 ΣΛΕΕ (για το διάστημα από 11.05.2005 έως 04.01.2007 και από 04.06.2011 έως 26.11.2012). Η διαδικασία διευθέτησης για την εταιρεία οριστικοποιήθηκε και το ποσό του προστίμου ανήλθε στα 18.612, το οποίο καταβλήθηκε πλήρως και ολοσχερώς **εντός του 2018**.
Σημειώνεται ότι σύμφωνα με τα οριζόμενα στο αρ 44 παρ. 3 του Ν.3959/2011 ως ισχύει με την ως άνω ολοσχερή εξόφληση του προστίμου επέρχεται, μεταξύ άλλων, **πλήρης απαλλαγή** από άλλου είδους διοικητικές κυρώσεις που αναμφισβήτητα αποτελεί και ο αποκλεισμός από τις εν εξελίξει και μελλοντικές διαγωνιστικές διαδικασίες του άρθρου 74 του Ν.4412/2016 για την ανάθεση δημοσίων συμβάσεων για εύλογο χρονικό διάστημα με πρόβλεψη της μέγιστης περιόδου για τον αποκλεισμό.
Περαιτέρω στο άρθρο 73 του Ν. 4412/2016 ενσωματώθηκαν στο Ελληνικό Δίκαιο οι διατάξεις του άρθρου 57 της Οδηγίας 2014/24, προβλέποντας τους λόγους αποκλεισμού από την συμμετοχή στις διαδικασίες σύναψης δημοσίων συμβάσεων.

Οι λόγοι αποκλεισμού μεταξύ των οποίων περιλαμβάνεται και ο λόγος της σύναψης συμφωνιών με άλλους φορείς για νόθευση του ανταγωνισμού έχουν θεσπισθεί από τον Κοινοτικό νομοθέτη **ως δυνητικοί προαιρετικοί** και επαφίεται στην διακριτική ευχέρεια του Εθνικού Νομοθέτη αν θα καταστήσει αυτούς υποχρεωτικούς για την αναθέτουσα αρχή ή όχι. Στο πλαίσιο της προαναφερθείσας διακριτικής ευχέρειας ο Έλληνας νομοθέτης επέλεξε να μην υποχρεώσει τις αναθέτουσες αρχές να προβλέπουν στις οικείες διακηρύξεις τους, τους δυνητικούς λόγους αποκλεισμού, με συνέπεια η πρόβλεψη των εν λόγω λόγων αποκλεισμού, να επαφίεται κάθε φορά, στην αναθέτουσα αρχή. Επίσης, με την προσθήκη στο άρθρο 73 της παραγράφου 10, ο Έλληνας νομοθέτης, ενέταξε, στις διατάξεις του άρθρου 73, που καθορίζουν τις προϋποθέσεις και την διαδικασία για τον αποκλεισμό ενός οικονομικού φορέα από μια συγκεκριμένη διαγωνιστική διαδικασία (με απόφαση του φορέα που τον διενεργεί) μια ρύθμιση που καθορίζει την διάρκεια της χρονικής περιόδου, εντός της οποίας εξετάζεται η συνδρομή των υποχρεωτικών λόγων αποκλεισμού και των δυνητικών (αντιστοίχως) λόγων αποκλεισμού (3ετία από την ημερομηνία του σχετικού γεγονότος), εφόσον βεβαίως η περίοδος αποκλεισμού δεν έχει καθορισθεί με αμετάκλητη απόφαση. Με βάση την γραμματική διατύπωση της εν λόγω παραγράφου, η τριετής προθεσμία, εντός του οποίου είναι δυνατή η εξέταση των δυνητικών λόγων εκκινεί από τον χρόνο τέλεσης της παράβασης (συνακόλουθα σύμφωνα με τις εν λόγω διατάξεις έχει παρέλθει για την ΤΕΡΝΑ ο εν λόγω χρόνος από 26.11.2015). Η ανωτέρω κατά κοινή αποδοχή και κατανόηση δήλωση αποτυπωνόταν και στο Ευρωπαϊκό Ενιαίο Έγγραφο Σύμβασης (ΕΕΕΣ) στις διαγωνιστικές διαδικασίες.

Τον Οκτώβριο 2018 εξεδόθη η αρ. C-124/17 απόφαση του ΔΕΕ, που φέρεται να κρίνει ότι σε περίπτωση κατά την οποία έχουν επιβληθεί κυρώσεις με σχετική απόφαση της αρμόδιας για τον Ανταγωνισμό Αρχής, η περίοδος αποκλεισμού των τριών ετών από τις διαδικασίες ανάθεσης δημοσίων συμβάσεων έχει αφετηρία την απόφαση που επιβάλλει τις κυρώσεις.

Η ως άνω εξέλιξη δημιούργησε νέο δεδομένο και σχετικό προβληματισμό, κατά σαφή διαφοροποίηση καταστάσεων που εύλογα οι αρχές και οι οικονομικοί φορείς υποστήριζαν, αναφορικά με το χρόνο υπολογισμού/εκκινήσεως του ανωτέρω λόγου αποκλεισμού ως προεκτέθη και των συναφών σχετικών δηλώσεων στο ΕΕΕΣ. Σε επίπεδο δικαστικών αποφάσεων ανωτάτου Δικαστηρίου (Σ.τ.Ε.) δεν έχει εισέτι οριστικώς διευθετηθεί το ανωτέρω κρίσιμο ζήτημα, ο Όμιλος δε, με γνώμονα το εταιρικό συμφέρον και την προστασία των μετόχων του και του επενδυτικού κοινού παρακολουθεί και συμμετέχει στις δικαστικές διαδικασίες ενόψει εκκρεμών διαγωνισμών που η εταιρεία ΤΕΡΝΑ ΑΕ έχει λάβει μέρος, είτε πριν είτε και μετά την έκδοση της απόφασης του ΔΕΕ.

Ανεξάρτητα με τα ανωτέρω οφείλουμε να επισημάνουμε ότι δεν υφίσταται αυτόματος λόγος αποκλεισμού από διαγωνιστικές διαδικασίες, αλλά η αναθέτουσα αρχή οφείλει σύμφωνα με τις προβλέψεις του αρ. 73 παρ. 7 του Ν.4412/2016 να ζητήσει από τον υποψήφιο να προσκομίσει στοιχεία προκειμένου να αποδείξει ότι τα μέτρα που έλαβε επαρκούν για να αποδείξουν την αξιοπιστία του, και εφόσον αυτά κριθούν επαρκή αίρεται ο ανωτέρω λόγος, άλλως ο υποψήφιος αποκλείεται και σε περίπτωση που αυτός είναι και προσωρινός ανάδοχος, η προσφορά του απορρίπτεται και καταπίπτει η εγγυητική επιστολή συμμετοχής.Παρέπεται να αναφερθεί η ετιαρεία έχει λάβει οικειοθελώς σύνολο μέτρων συμμόρφωσης και επανορθωτικών μέτρων, τα οποία διαρκώς εξελίσσονται και επικαιροποιούνται, αποδεικνύοντας περαιτέρω την αξιοπιστία και την φερεγγυότητά τους κατά τα οριζόμενα στο αρ. 73 παρ. 7 του Ν.4412/2016.

41. ΓΕΓΟΝΟΤΑ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΘΕΣΗΣ

Την 05.02.2019 συστάθηκε η εταιρεία Παραχώρησης με την επωνυμία «ΔΙΕΘΝΗΣ ΑΕΡΟΛΙΜΕΝΑΣ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ ΚΡΗΤΗΣ Α.Ε. ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΗΣ», η οποία στη συνέχεια, στις 21.02.2019 υπέγραψε με το Ελληνικό Δημόσιο τη Σύμβαση Παραχώρησης η οποία έχει ήδη κατατεθεί από το Ελληνικό Δημόσιο στη Βουλή προς ψήφιση, προκειμένου να κυρωθεί και να επιτευχθεί η ημερομηνία έναρξης Παραχώρησης. Στην συγκεκριμένη εταιρεία Παραχώρησης συμμετέχουν η εταιρεία του Ομίλου, ΤΕΡΝΑ Α.Ε. σε κοινοπραξία με την GMR Airports Limited με ποσοστά 90% και 10% αντίστοιχα. Σημειώνεται ότι μετά την ημερομηνία έναρξης παραχώρησης και σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στη σύμβαση παραχώρησης, τα ποσοστά συμμετοχής θα διαμορφωθούν σε: ΤΕΡΝΑ 32,46% και GMR Airports Limited 21,64%, καθώς και το Ελληνικό δημόσιο με 45,9%.

Την 08.03.2019 η ΤΕΡΝΑ Α.Ε., σε Κοινοπραξία με την J&P AVAX (J&P AVAX – TERNA JV-MEDITERRANEAN CITY OF DREAMS) και με ποσοστό συμμετοχής 40%, υπέγραψε σύμβαση αξίας 270 εκατ. ευρώ με την ICR CYPRUS RESORT DEVELOPMENT CO LIMITED, για την κατασκευή ενός πολυθεματικού θέρετρου με Καζίνο συνολικής έκτασης 96.000τμ και με ορίζοντα ολοκλήρωσης 30 μηνών.

Πέραν των όσων αναφέρονται ανωτέρω, δεν υπάρχουν μεταγενέστερα των οικονομικών καταστάσεων γεγονότα τα οποία να αφορούν είτε τον Όμιλο είτε την Εταιρεία, στα οποία να επιβάλλεται αναφορά με βάση τα ΔΠΧΑ.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΟΥ Δ.Σ.	Ο ΕΝΤΕΤΑΛΜΕΝΟΣ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ
ΜΙΧΑΗΛ ΓΟΥΡΖΗΣ	ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ
Ο ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ	Η ΔΙΕΥΘΥΝΤΡΙΑ ΛΟΓΙΣΤΗΡΙΟΥ
ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΚΑΖΑΝΤΖΗΣ	ΠΑΡΘΕΝΑ ΚΟΥΒΑΚΑ